

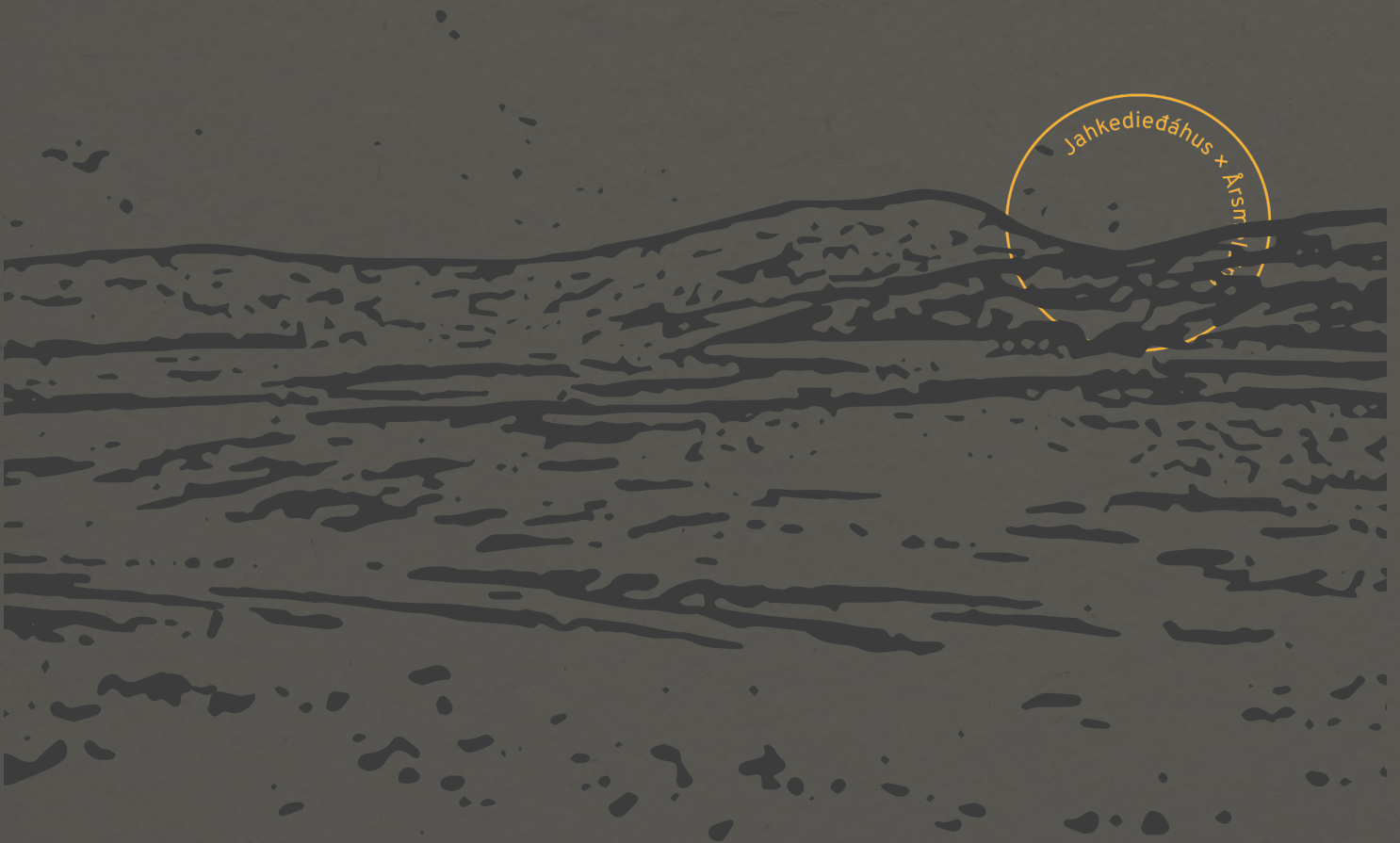


SÁMEDIGGI

Sámedikki 2022 jahkedieđáhus

Mearriduvvon njukčamánu 9. b. 2023

Ášši 11/23



1. OASSI – JOĐIHEADDJI MUITALA	6
2. OASSI – OAHPÁSNUVVAT DOAIMMAIN JA VÁLDOLOGUIGUIN	8
3. OASSI – JAGI DOAIMMAT JA BOHTOSAT	17
1 GIELLA.....	21
1.1 ČOAHKKETABEALLA – GIELLA.....	21
1.2 DOAIBMAGOLUT - GIELLA	22
1.3 VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT - GIELLA.....	23
1.4 SÁMEGIELAID GEAVAHEAPMI	23
1.5 SÁMEGIELAID OVDÁNAHTTIN	25
1.6 GIELLALOKTEN – VÁIBMOGIELA ČUOVVULEAPMI	31
2 BAJÁSŠADDAN, OAHPAHUS, ALIT OAHPPU JA DUTKAN.....	35
2.1 ČOAHKKETABEALLA – BAJÁSŠADDAN, OAHPAHUS, ALIT OAHPPU JA DUTKAN	35
2.2 DOAIBMAGOLUT – BAJÁSŠADDAN, OAHPAHUS, ALIT OAHPPU JA DUTKAN.....	36
2.3 VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT – BAJÁSŠADDAN, OAHPAHUS, ALIT OAHPPU JA DUTKAN.....	37
2.4 VÁLDI, OVDDASVÁSTÁDUS JA ROLLAT MÁNÁIDGÁRDDIIN.....	37
2.5 SÁMOS	38
2.6 SÁMEGIELAT MÁNÁT DÁLÁ SERVODAGAS	39
2.7 ÁRBEVIROLAŠ MÁHTTU OĐĐA ÁIGGIS.....	44
2.8 MÁHTTU JA GELBOLAŠVUOHTA LEAT VUOĐĐUN BOAHTTEÁIGGI MÁNÁIDGÁRDDIIDE	45
2.9 SÁMI SISDOALLU SKUVLLAS	45
2.10 PSYKOSOSIÁLA OAHPPANBIRAS.....	49
2.11 OAHPPONEAVVUT	50
2.12 VÁLDI, OVDDASVÁSTÁDUS JA ROLLAT ALIT OAHPPU JA DUTKAMIS.....	53
2.13 OAHPPU- JA DUTKANFÁLALDAT.....	54
2.14 REKRUTTEREN SÁMI ALIT OAHPPU JA DUTKAMIS.....	54
2.15 SÁMI PERSPEKTIIVA ALIT OAHPPU JA DUTKAMIS	55
3 AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	56
3.1 ČOAHKKETABEALLA – AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	56
3.2 DOAIBMAGOLUT – AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	57
3.3 HÁLDDAHUS – AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT.....	57
3.4 VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT – AREÁLAT, BIRAS JA DÁLKKÁDAT	58
3.5 AREÁLAID HÁLDDAŠEAPMI	58
3.6 LUONDDURESURSSAT.....	60
3.7 LUONDDUVALLIJIVUOHTA	61

4	<u>EALÁHUSAT</u>	64
4.1	ČOAHKKETABEALLA – EALÁHUSAT	64
4.2	DOAIBMAGOLUT - EALÁHUSAT	65
4.3	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŇGIRUŠŠANSUORGGIT – EALÁHUSAT	65
4.4	VUOĐĐOEALÁHUSAT	66
4.5	JUOHKELÁGAN EALÁHUSAT	72
4.6	HUTKÁS EALÁHUSAT	74
4.7	DUODJI	76
5	<u>KULTUVRA</u>	82
5.1	ČOAHKKETABEALLA – KULTUVRA	82
5.2	DOAIBMAGOLUT – KULTUVRA	83
5.3	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŇGIRUŠŠANSUORGGIT – KULTUVRA	83
5.4	SÁMI DÁIDAGA JA KULTUVRRA LÁHČIMA, OVTTASBARGGU JA EAVTTUID OVDDIDEAPMI	84
5.5	BUORIT RÁMMAEAVTTUT SÁMI DÁIDDÁRIIDDA	84
5.6	SÁMI KULTURÁSAHUSAT SÁMI KULTUVRRA GASKKUSTAN- JA VÁSIHANARENAN	87
5.7	SÁMI GIRJJÁLAŠVUOHTA	93
5.8	SÁMI MEDIAT	97
5.9	SÁMI VALÁŠTALLAN	98
6	<u>KULTURMUITOSUODJALEAPMI</u>	100
6.1	ČOAHKKETABEALLA – KULTURMUITOHÁLDDAŠEAPMI	100
6.2	DOAIBMAGOLUT - KULTURMUITOSUODJALEAPMI	101
6.3	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŇGIRUŠŠANSUORGGIT – KULTURMUITOSUODJALEAPMI	101
6.4	KULTURMUITTUID HÁLDDAŠEAPMI	101
6.5	SÁMI KULTURMUITOSUODJALEAMI RÁMMAEAVTTUT	104
6.6	SÁMI KULTURÁRBBI OAINNUSMAHTTIN	105
6.7	VISTESUODJALEAPMI	108
7	<u>DEARVVAŠVUOHTA, SOSIÁLA JA MÁNÁIDSUODJALUS</u>	110
7.1	ČOAHKKETABEALLA – DEARVVAŠVUOHTA, SOSIÁLA JA MÁNÁIDSUODJALUS	110
7.2	DOAIBMAGOLUT – DEARVVAŠVUOHTA, SOSIÁLA JA MÁNÁIDSUODJALUS	111
7.3	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŇGIRUŠŠANSUORGGIT – DEARVVAŠVUOHTA, SOSIÁLA JA MÁNÁIDSUODJALUS	111
7.4	DIKŠUN- JA FUOLAHUSBÁLVALUS	111
7.5	SPECIALISTADEARVVAŠVUOĐA BÁLVALUSAT	112
7.6	DEARVVAŠVUOĐA- JA FUOLAHUSBÁLVALUS	114
7.7	ÁLBMOTDEARVVAŠVUOHTA	116
7.8	OVTTAÁRVOSAŠ MÁNÁIDSUODJALANBÁLVALUS	117

8 ÁLGOÁLBMOGIID VUOIGATVUOĐAT, RIIKKAIDGASKASAŠ BARGU JA DÁSSEÁRVU

119

8.1	ČOAHKKETABEALLA – ÁLGOÁLB MOTVUOIGATVUOĐAT, RIIKKAIDGASKASAŠ BARGU JA DÁSSEÁRVU	119
8.2	DOAIBMAGOLUT – ÁLGOÁLB MOTVUOIGATVUOĐAT, RIIKKAIDGASKASAŠ BARGU JA DÁSSEÁRVU	119
8.3	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT - ÁLGOÁLBMOGIID VUOIGATVUOĐAT, RIIKKAIDGASKASAŠ BARGU JA DÁSSEÁRVU.....	120
8.4	SÁMI OVTTASBARGU.....	120
8.5	DAVVIGUOVLLUT	121
8.6	ÁLGOÁLB MOTVUOIGATVUOĐAT.....	121
8.7	DÁSSEÁRVU JA SOLIDARITEHTA	123
8.8	DÁSSEÁRVU.....	124

9 OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT..... 126

9.1	ČOAHKKETABEALLA – OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT	126
9.2	VÁIKKUHANGASKAOAMIT ÁŅGIRUŠŠANSUORGGIT – OVTTASBARGOŠIEHTADUSAT	127
9.3	REGIONÁLA OVTTASBARGU	127
9.4	INTERREG	129

10 EARÁ DOAIBMABIJUT..... 131

10.2	POLITIKKALAŠ DÁSI VÁIKKUHANGASKAOAMIT	133
------	---	-----

11 DIEVASČOAHKKIN 134

11.2	HÁLDDAHUS – DIEVASČOAHKKIN	134
11.3	DOAIBMAGOLUT - PARLAMEANTA.....	135

12 SÁMEDIGGERÁĐDI..... 138

12.2	HÁLDDAHUS – SÁMEDIGGERÁĐDI	138
------	----------------------------------	-----

4. OASSI – DOAIMMA STIVREN JA DÁRKKISTEAPMI..... 142

LASÁHUSAT GUODDEVAŠVUOĐAMIHTUIDE..... 148

5. OASSI – BOAHTTEÁIGGI VEJOLAŠVUOĐAID ÁRVVOŠTALLAN..... 154

6. OASSI – JAHKEREHKETDOALLU 158

1. oassi – Jođiheadđji muitala

Ruošša issoras Ukraina falleheapmi lea juohke ládje váikkehan jahkái 2022, maidđái Sámis. Sámediggi lea mearrádusaid ja čalmmustemiid bokte dovddahan solidaritehta Ukraina álbmogii. Sámis dat lea sakka čuohcan min oktavuhtii iežamet sámi vieljaiguin ja oappáiguin Ruošša bealde, ja dat lea hui hástaleaddji. Eanas ovttasbargu lea bissehuvvon, sihke riikkaidgaskasaččat ja maidđái oppasámi organisašuvnnaiguin nugo Sámiráđiin. Johtti álgoálbmogat Ruoššas eai leat šat mielde boazodoalloovttasbarggus organisašuvnnas Association of World Reindeer Herders, ja dovdo ahte maidđái álgoálbmogiid ovttasbargu lea bisánan.

Soahti čuohcá maidđái Sápmaí go buot divru inflašuvnna, energijakriisa ja haddegoargnumiid geažil. Bearašgeafivuhta lassána, ja danne Sámediggi lea jagis 2022 bidjan eanet searaid bargat sosiála áššiiguin ja eallinlágiin, ja daiguin áššiiguin dáidá vel deahtaleabbon šaddat bargat boahhtevaš jagiid. Energijakriisa lea dagahan ahte sámi guovlluid areálaide vel eambo bahkkejit energijabuvttademiin, ja Sámediggi oaidná ahte kriisa dihte maid lea lassáneaddji deaddu sámiid vuoigatvuođaide.

Haddegoargnun servodagas čuohcá maidđái Sámedikki doibmii. Oaidnit ahte šaddá divraseabbo čađahit váldobargguid. Danne sámediggeráđđi lea ferten dahkat váttis mearrádusaid 2022 čavčča, vai sihkkarastá ahte Sámediggi ii ane eambo go dan mii mis lea lea. Earret eará leat šaddan bissehit mángga deahtalaš proševtta, vai garvit badjelmeari geavaheami. Lean ilus go dainna lihkestuvaimet. Go ovddasvásttolaččat leat hálddašan ekonomijja de mii ovdanbuktit jahkebohtosa mii lea measta juste bušeahta mielde.

2022 lei fas garra goavvejahki boazodoalus Finnmárkku rájes davvin gitta lulás Nordlándii. Lássejuvvon guohtumiid geažil lei ollu boazodolliin hui lossa árgabeaivi, maidđái dearvvašvuođa dáfus. Juolluduvvui lassii liigedoarjja geasehit ealuid dálveeatnamiin geasseguohtuneatnamiidda. Sámediggi lea maid bargan dan ovdii ahte oažžut eiseválddit hábmet doaibmajuid dan oktavuodas go dálkkádatrievdamiid dagahan guohtunroasut čuhcet olbmuide sakka.

2022 čavčča ledje historjjálaš beaivvit go Boazodoalloláhkálávdegoddi, man Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi nammadedje, gárvii evttohusa boazodoallolága rievdadeapmái. Ii goassege ovdal leat sámi láhkálávdegotti evttohan rievdadusaid Norgga lágaide. Sámedikkis lei gulaskuddan evttohusa birra, ja geige evttohusa ráđđehussii jagis 2023.

Sámediggi ja sámi álbmot leat miehtá jagi 2022 vuordán ahte stáhta čuovvula Alimusrievtti 2021 Fovsen-duomu. Dat ii leat vuos dáhpáhuvan, ja Sámediggi bargá sihke vuoigatvuođaoamasteddjiid doarjumiin, ja nuppe dáfus vuortnuha eiseválddiid vai ášši ovdánišgohtá.

Jagis 2022 álggii ON álgoálbmotgielaid logijahki 2022-2032. Sámediggi lea ovttas Ruođa ja Suoma beale sámedikkiiguin válljen giellateknologijja ángiruššansuorgin. Ruovttuguovlluin Sámediggi lea vuoruhan nuortalaš-, bihtán- ja ubmisámegielaide revitaliserema, ja maidđái viidáseappot ovdánahttit Giellavahku, man Majestehta Gonagas Harald lei mielde rahpame Snåases jagis 2022. Doppe geigiimet Sámedikki 2022 giellaloktenbálkkašumi Lemet-Jon Aagii, Aage Solbakkii, gii lea almmuhan badjel 200 girjii ja artihkkala sámi historjjá ja árbevirolaš máhtu birra.

Sámediggi ásahii jagis 2022 vuosttaš sámi mánáidforuma ovddidan dihte sámi mánáid ja nuoraid jiena. Sii leat buktán iežaset vuosttaš cealkámuša das maid sávvet boahhteáigái, ja dasto lea min bargun dan váldit mielde sámi politihkkaovdánahttimii. Oppalaččat mii leat jagis 2022 vuoruhan bargat sámi mánáid ovdii. Earret eará leat ollu bargan dainna ahte sihkkarastit sámi mánáide guđet leat mánáidsuodjalusa hálddus duohta vuoigatvuođa bajásšaddat sámi gielain ja kultuvrrain. Dasa lassin Sámediggi lea ollu bargan ođđa oahpahuslágain, ja dan olis lea dađi

bahábut leamaš váttis oazžut miehtama dasa ahte lága bokte nannet dakkár vuoigatvuodaid mat eanedivčče giellageavaheddjiid.

Sámediggi lea guhká bargan nuvtá sámi mánáidgárdesajiid evttohusain, ja lei movttet go ráđđehus almmuhii ahte álggaha ortnega borgemánu 1. b. 2023 rájes buot mánáide geat orrot Finnmárkkus ja Davvi-Romssas. Sámediggi čuovvula ráđđehusa evttohusa ja viiddida ortnega olles riikka sámegeielat mánáidgárddiide gielladoaimman. Sávvat dan movttiidahttit eambobo váhnemiid válljet sámegeielat mánáidgárdesajit, mii dasto positiivvalaččat váikkuhivččii gillii boahhteáiggis.

Riikkaidgaskasaččat de lea bargu mii guoská álgoálbmogiid borramušvuogádagaide deahtalaš go das lea sáhka borramuškultuvrras, dearvvašvuodas, vuoigatvuodain ja min gullelašvuodas iežamet areálaide ja luondduresurssaide. Leat maiddái jagis 2022 oaidnán movt sámi daidda ja kultuvra beaggá riikkaidgaskasaččat, ja dan čielgasit čájehii «Sámi paviljonga» rahpan Venezia biennálas mas ledje dáiddárat Máret Anne Sara, Anders Sunna ja Pauliina Feodoroff. Venezias giddejuvvui maiddái ollu fuomášupmi Árran 360°. Internašunála Sámi Filbmainstituhtas (ISFI) lei vuosttaščájáhhus mas čájehii guhtta 360-gráda filmma máilmmi stuorámus lávus Venezias.

Ruovttuguovlluidda dárus lea veara váldit ovdan Saemien Sijte rahpama ja Sámi našunálateáhtera Beaivváža ja Sámi joatkkaskuvlla ja boazodoalloskuvlla vistti vuodđogeaddgi bidjama mat duodaštit ahte dát jahki lea olahusjahkin leamaš sámi kulturásahusaide. Háliidan maiddái namuhit dan ilu go 30 jagi bargamuša maŋnel lea boadusin ahte Romssa Sámi Viessu ásašuvvo maŋnel go Sámediggi jagis 2022 soabai Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin ja Romssa suohkaniin ásašit oasussearvi Sámi viessu AS.

Oppalohkái sáhtá dadjat ahte 2022 lei hástaleaddji jahki, muhto seammás maiddái jahki mas sámi servodat olahii ollu buriid.

Kárášjohka, guovvamánu 8. b. 2022



Silje Katrine Muotka
Sámedikki presideanta

2. oassi – Oahpásnuvvat doaimmain ja váldologuiguin

Gonagaslaš Majestehta Gonagas Olav V rabai vuosttaš Sámedikki golggotmánu 9. beaivvi 1989.

Sámediggi lea sámiid álbmotválljen parlameanta Norggas ja lea iehčanas álbmotválljen orgána. Sámiid álbmotválljen orgánan Norggas lea Sámedikki bargun oažžut dohkkehuvvot sámiid vuođđovuoigatvuodaid vuođđun dasa ahte gáhttet ja nannet sámi kultuvrra, giela ja servodateallima ja bisuhit iešguđet sámi árbevieruid. Sámediggi galgá nannet sámiid politihkalaš sajadaga ja ovddidit sámiid beroštusaid Norggas ja váikkuhit dasa ahte sámi álbmot oažžu dásseárvosaš ja vuoiggalaš meannudeami.

Sámediggi lea demokrátalaš reaidu sámi iešmearrideami várás ja ávkkálaš ja dárbbaslaš bálvalusaid ja fálaldagaid ovdánahttima várás sámi álbmogii. Sámediggi lea sámiid jietnaguoddi riikka ja riikkaidgaskasaš dásis. Sámediggi áigu váikkuhit dasa ahte vuoigatvuodát ON julggaštusas álgoálbmogiid vuoigatvuodaid birra, váldojuvvojit mielde daidda lágaide ja geavatlaš politihkkii mat váikkuhit min árgabeaivái.

Sámediggi jođihuvvo parlamentáralaš prinsihpa vuođul, mas ráđđejeaddji sámediggeráđi doaimma lea vuođđuduvvon dievasčoahkkima luohhtámuššii. Sámedikki dievasčoahkkin lea Sámedikki bajimus orgána ja váldi. Diggi heiveha iežas doaimma Lága vuođul Sámedikki ja eará sámi riektediliid birra (Sámeláhka). Sámedikki dievasčoahkkin mearrida dikki bargoortnega, oktan njuolggadusaiguin buot Sámedikki eará doaimmaid várás. Lávdegodde- ja dievasčoahkkimat dollojuvvojit njelljii jahká. Jagis 2021 ledje vihtta lávdegodde- ja dievasčoahkkima.

Sámediggeválga lágiduvvo juohke njealját jagi seamma beaivvi go stuorradiggeválga. Sámediggi lea sámediggeválga bajimus válgaeiseváldi. 7 válgabiire gokčet olles riikka, juohke válgabiire oažžu mandáhtaid biire jienastuslogu sturrodaga vuođul.

Oktiibuot válljejuvvojit 39 áirasa olles riikkas.

Sámedikki politihkalaš organiseren

Dievasčoahkkinjođihangottis leat 5 lahtu maid dievasčoahkkima áirasat válljejit iežaset gaskkas gorrelohkoprinshpa vuođul.

Golggotmánu 21. b. 2021 rájes leat dievasčoahkkinjođihangottis:

Tom Sottinen (Bb),
dievasčoahkkinjođiheaddji

Tor Gunnar Nystad (NSR), nubbijjođiheaddji

Aili Guttorm (NSR)

Sara Katrine Aleksandersen (NSR)*

Knut Einar Kristiansen (NORD)

*Runar Myrnes Balto (NSR) válljejuvvui dievasčoahkkinjođihangoddái, muhto lonuhuvvui Sara Katrine Aleksanderseniin seamma beaivvi, go presideanta nammadii su sámediggeráđdin.

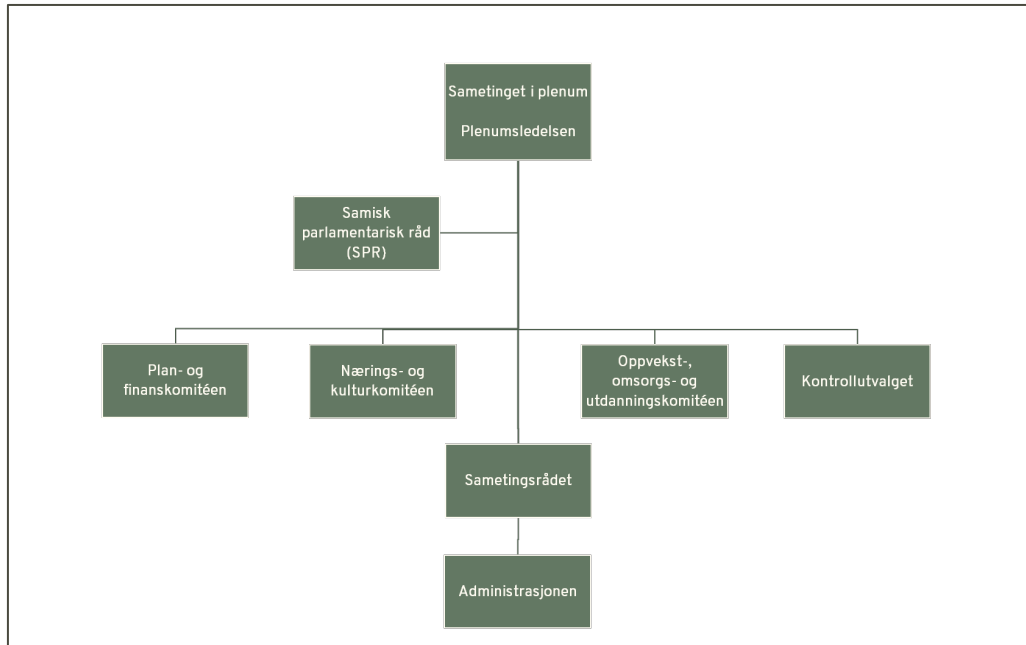
Dievasčoahkkinjođihangotti bargu lea gohččut Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiidda ja jođihit dievasčoahkkimiid Sámedikki čoahkkinortnega njuolggadusaid mielde. Dása gullá maid virgelohpeohcamiid meannudeapmi, ja dárbbaslaš mearrádusaid dahkan jearaldagain mat gusket Sámedikki áššeráhkkanepmái ja regulatiivva ja njuolggadusaid dulkomii.

Dievasčoahkkinjođihangoddi ovddida evttohusa dievasčoahkkimii Sámedikki áššemeannudeami

njuolggadusaid oktavuodas ja Sámedikki politihkkáriid buhtadusaid oktavuodas. Dievasčoahkkinjodihangoddi galgá Sámedikki dievasčoahkkima bealis fuolahit ovddastandoaimmaid, vejolaččat nammadit earáid dakkár doaimmaide, ja nammadit Sámedikki oassálastiid čoahkkimiidda, konferánssaide ja nu ain.

Dasa lassin lea dievasčoahkkinjodihangotti bargu hálddašit Sámedikki jienastuslogu ja sámédiggeválgga.

Buot Sámedikki áirasat leat lahttun ovtta dan golmma lávdegottis mat meannudit áššiid ja ovddidit evttohusaid Sámedikki dievasčoahkkimii.



Sámedikki organiseren

Fágalávdegottit leat ásahuvvon dainna áigumušain ahte ávkástallat buot dainna sámpolitiikalaš máhtuin mii lea Sámedikki áirasiin, seammás go láchčojuvvo dasa ahte áirasat besset buorebut searvat daid áššiid ráhkkanepmái, maid Sámedikki dievasčoahkkin galgá meannudit. Sámediggeráđi, vejolaččat dievasčoahkkinjodihangotti, evttohusa vuodul lávdegottit ovddidit evttohusa dievasčoahkkimii dain áššiin maid dievasčoahkkinjodihangoddi sádde lávdegottiide.

Dievasčoahkkimiid lávejit njeallje fásta dulkka dulkot dáro- (ruoŋa-), davvisáme-, julevsáme ja lullisámegielaš/-gillii, dan mielde guđe giela sárdnestuolus hupmet. Fágalávdegottiid čoahkkimiid leat dulkon davvisámegielaš dárogillii, okta dulka juohke lávdegottis.

Plána- ja finánsalávdegottis leat čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheddji Tor Gunnar Nystad	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nubbijodiheddji Elisabeth Erke	Guovddášbellodat
Lahttu Beaska Niillas	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Kristin Sara	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Lisa Marit Pentha-Stavsøien	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Per Johnny Sara	Norgga Sámiid Riikkasearvi

Namma	Bellodat
Lahttu Ann Karin Kvernmo	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Toril Bakken Kåven	Nordkalottfolket
Lahttu Vibeke Larsen	Nordkalottfolket
Lahttu Ulf Tore Johansen	Nordkalottfolket
Lahttu Ronny Wilhelmsen	Bargiidbellodat
Lahttu Arild Pettersen Inga	Bargiidbellodat
Lahttu Per Mathis Oskal	Bargiidbellodat

Ealáhus- ja kulturlávdegottis leat čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Mathis Nilsen Eira	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Nubbijodiheaddji Arthur Tørfoss	Ovddádusbellodat
Lahttu Henrik Olsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Ole-Henrik Bjørkmo Lifjell	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Sara Katrine Aleksandersen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Sandra Márjá West	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Svein Oddvar Leiros	Guovddášbellodat
Lahttu Berit Marie P. E. Eira	Johttisápmelaččaid listu
Lahttu Øyvind Lindbäck	Nordkalottfolket
Lahttu Gry Hege Warth	Nordkalottfolket
Lahttu Ingvild M. L. Halvorsen	Nordkalottfolket
Lahttu Jørn Are Gaski	Bellodatsorjjasmeahtun
Lahttu John Kappfjell	Bargiidbellodat

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegottis leat čuovvovaš áirasat:

Namma	Bellodat
Jodiheaddji Ann-Britt Eira Sara	Bargiidbellodat
Nubbijodiheaddji Piera Heaika Muotka	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Mathias Eilert Olsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Aili Guttorm	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Jovna Vars Smuk	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Helén Storelv-Rabone	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Maren Benedicte Nystad Storslett	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Lahttu Kirsten Inger Anti	Guovddášbellodat

Namma	Bellodat
Lahttu Kjetil Romsdal	Nordkalottfolket
Lahttu Sylvi Pedersen Vatne	Nordkalottfolket
Lahttu Knut Einar Kristiansen	Nordkalottfolket
Lahttu Tom Sottinen	Bargiidbellodat
Lahttu Ann-Elise Finbog	Sámeálbmot Bellodat



Sámediggi 2021-2025. Govva: Árvu/Sámediggi

Sámediggeráđđi

Sámediggeráđđi doaibmá Sámedikki "ráđdehussan" ja doaimmaha beaivválaš politihkalaš doaimma. Sámediggeráđis leat dát áirasat:

Namma	Bellodat
Presideanta Silje Karine Muotka	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Runar Myrnes Balto	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Mikkel Eskil Mikkelsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Maja Kristine Jåma	Norgga Sámiid Riikkasearvi
Ráđđelahttu Hans Ole Eira	Guovddášbellodat

Sámediggeráđis leat čuovvovaš golbma politihkalaš ráđdeaddi

Namma	Bellodat
Anne Toril Eriksen Balto	Guovddášbellodat
Eirik Larsen	Norgga Sámiid Riikkasearvi

Namma

John Mathis Utsi

Bellodat

Johttisápmelaččaid listu

Váiddalávdegotti doarjjaáššiid várás

Sámedikki váiddalávdegoddi galgá meannudit váiddaáššiid go ovttaskasmearrádušat leat guoddaluvvon hálddašanlága njuolggadusaid mielde. Sámedikki dievasčoahkkin nammada váiddalávdegotti mas leat 3 lahtu ja guokte várrelahtu. Lahtut eai dárbbat leat Sámedikki dievasčoahkkimii válljejuvvon. Váiddalávdegottis áigodagas 2021–2025 leat:

Lahtut	Várrelahtut
Kirsti Guvsám	Heaika Hætta
Lars Filip Paulsen	Ingvild Heimstad Iversen
Hagbart Grønmo	

Sámedikki hálddahus

Sámedikki kánturstruktuvra lea geográfalaččat lávdaduvvon 9 iešguđetge báikái. Sámedikki parlameantavisti ja váldohálddahus lea Kárášjogas. Kantuvrrat leat ásahuvvon deađalaš sámi guovlluide gos dat eanaš báikkiin juogadit lanjaid eará sámi ásahusaiguin. Dat addá sihke buriid fágabirrašiid ja deađalaš gealbobargosajiid smávva bargomárkaniin. Dasa lassin váikkuha lávdaduvvon kánturstruktuvra dasa ahte lea álkit fidnet bargiid ja dasa ahte bargit loktet bures go besset válljet bargosaji.

Sámedikki hálddahaslaš organiseren

Sámedikki hálddahas lea okta stába ja 8 fágaossodaga. Ossodagat ges leat juhkkjuvvon iešguđet fágajuhkosiidda. Hálddahusa bajimus jodiheaddji lea direktivra Inger Marit Eira-Åhrén, gii lea virgáduvvon Sámedikki direktivran áigodahkii 01.09.2020 - 31.08.2026.

Muđui leat bajimus jodihangottis 31.12.2022 čuovvovaš ossodatdirektivrat:

Namma	Ossodat
Rávdná Buljo Gaup	Sámedikki politihkalaš čállingotti ossodaga direktivra
Lisbeth Eira	Bajásšaddan- ja oahpahasossodaga direktivra
Magne Svineng	Ealáhus-, kultur- ja dearvvašvuodaossodaga direktivra
Risten Turi Aleksandersen	Giellaossodaga direktivra
Sten Olav Heahhta	Kulturmuhto-, areála- ja birasossodaga direktivra
Hege Fjellheim	Vuoigatvuoda- ja riikkaidgaskasašossodaga direktivra
Tommy Somby	Hálddahasossodaga direktivra
Liv Inger Somby	Gulahallanstába direktivra

Sámi Giellagáldu

Sámi Giellagáldu lea jagis 2022 organiserejuvvon iehčanas hálddahaslaš ovtadahkan mii lea čadnon Norgga beale Sámediggái. Geavatlaččat ja hálddahaslaččat Sámi Giellagáldu lea Norgga

beale Sámedikki vuollásaš, muhto dan jođiha sierra stivra mas buot golmma sámedikkis lea seamma váikkuhanfápmu. (Gč. maid Sámi giellagáldu birra kapihttalis 1.5.13).

Navn	
Mika Saijets	Sámi Giellagáldu direktvra

Jahkedoaimmat DFØ dieđuid mielde*	Bissovaš bargit**
137,51	145

* Netto mannu maŋŋel jávkamiid ja virgelobiid

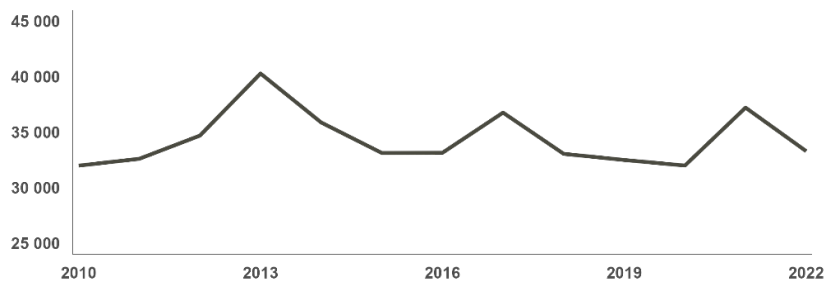
** Virgevuodu lohku

Juolludusreivve mielde galget SSB logut bargošiehtadusaid ektui geavahuvvot. Dát eai leat vuos fidnemis, danne leat geavahan fásta bargiid jávkama, virgelobiid, vakánsaid ja engašemeantta haga.

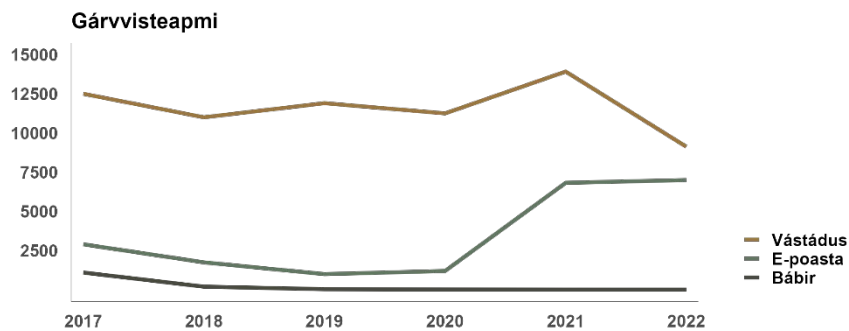
Dokumeantastatistihkka

Dokumeanttat registrerejuvvon Sámedikki arkiivavuogádahkii jagi 2010 rájes 2022 rádjai.

Govus 1: Dokumeanttat registrerejuvvon arkiivavuogádahkii

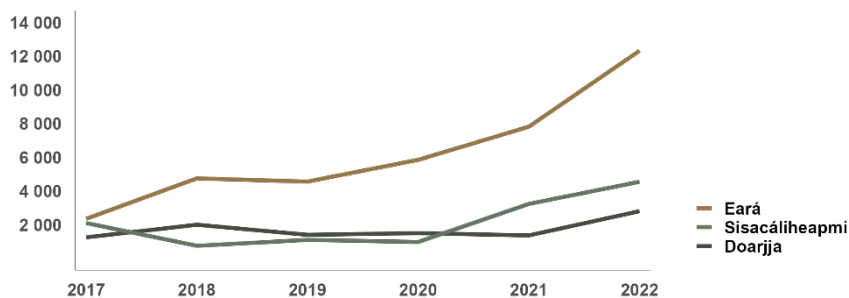


Govus 2: Sáddemat



Čájehuvvo čielgasit ahte sádden digitála lávddiin lassána, go fas báberpoasta unnu. Dat treanda lea bistán máŋga jagi.

Govus 3: Skoviid bajilgovva

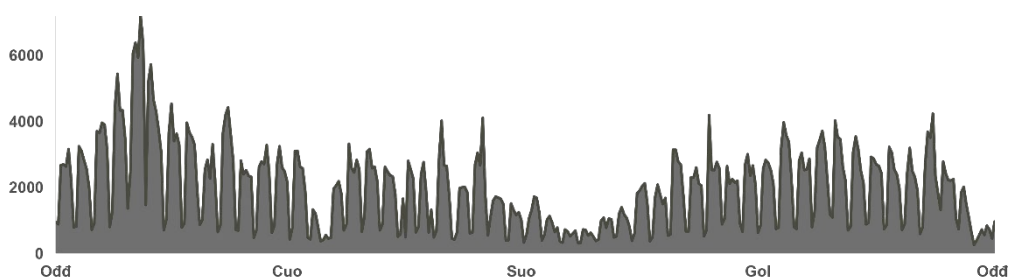


Dás oidno man ollugat leat čálihan Sámedikki jienastuslohkui (innmelding). Eará leat bargoochamat ja eará dokumentašuvnnat mat leat bohtán elektrovnnalaččat.

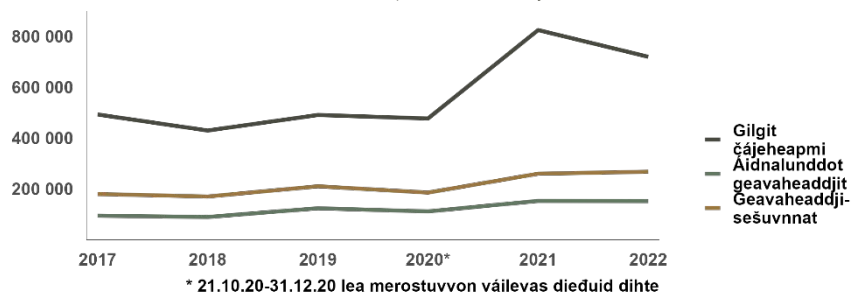
Sámedikki interneahttastatistihkka

Sámedikki neahttsiiddu statistihkka 2022

Govus 4: Neahttsiidojtohtolat, 2022

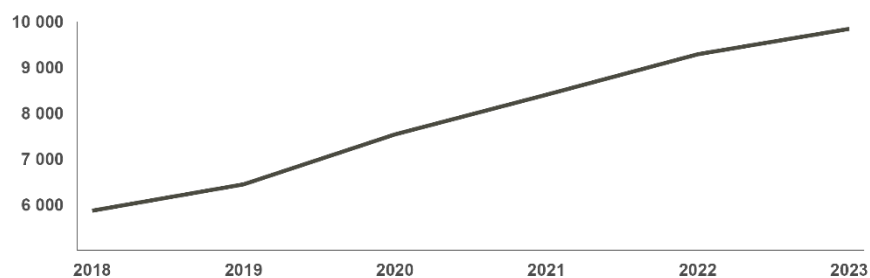


Govus 5: Ovdáneapmi, neahttsiidojtohtolat



Statistihkka sosiála mediain 2022

Govus 6: Facebook-čuovvuid logu ovdáneapmi



Čoavddalogut

Čoavddalogut 2020-2022	2020	2021	2022
Juolluduvvon oktiibuot	524 968 000	565 013 000	577 684 000
Váikkuhangaskaoamit oktiibuot	354 175 783	396 170 354	401 921 295
- Váikkuhangaskaomiid oassi buot juolludemiin	67,4 %	70,12 %	69,57 %

Čoavddalogut 2020-2022	2020	2021	2022
Politiikalaš ja hálddahaslaš dási doaibmagolut	164 619 586	166 491 527	183 790 316
Politiikalaš dási doaibmagolut	6 %	4,95 %	6,68 %
Hálddahaslaš dási doaibmagolut	25,3 %	24,52 %	25,14 %
Hálddahasla bálkáoassi hálddahasla doaibmagoluid ektui	71,87 %	75,01 %	71,9 %

Volumalogut 2020-2022	2020	2021	2022
Galle váidaga váiddalávdegoddi lea meannudan	27	17	13

3. oassi – Jagi doaimmat ja bohtosat

Váikkuhangaskaoamit, doaibma politihkalaš ja hálldahusa dásis reviderejuvvon bušeahta ektui

Váldotabealla:

	Rehketdoallu	Bušeahtta 2022	Erohus	%
Doaibmabođut				
Departemeanttaid juolludusat	577 684 001	577 685 000	999	0,0 %
Submi doaibmabođut	577 684 001	577 685 000	999	0,0 %
Doaibmagolut				
Politiikalaš dási doaibma	38 569 051	34 012 000	-4 557 051	-13,4 %
Hálldahuslaš dási golut	145 221 264	145 439 250	217 985	0,1 %
Submi doaidmagolut	183 790 316	179 451 250	-4 339 066	0,1 %
Doaibmabođus	393 893 685	398 233 750	-4 340 065	
Ekonomalaš vaikkuhangaskaoamit				
Njuolggodorajja	250 202 200	249 851 000	-351 200	-0,1 %
Ohcanvuđot doarjja	99 867 160	98 885 000	-982 160	-1,0 %
Šiehtadus	30 984 353	31 625 000	640 646	2,0 %
Prošeahta	18 831 435	23 863 000	5 031 565	21,1 %
Konferánsa ja árvvoštallan	2 036 147	2 832 000	795 853	28,1 %
Submi doaibmabijut	401 921 295	407 056 000	5 134 704	1,3 %
Boađus	-8 027 610	-8 822 250	794 640	
Jahkebohtosa geavaheapmi				
Eará iežas kapitálie	8 027 610			
Submi geavaheapmi	0			

Departemeanttaid juolludusat

Departemeanttaid juolludusaid juohkin lea ná:

	Rehketdoallu	Bušeahtta 2022	Erohus	%
Gielda- ja ođasmahttindepartemeanta - GOD	560 644 001	560 645 000	999	0,0 %
Máhttodepartemeanta - MD	15 000 000	15 000 000	0	0,0 %
Kulturdepartemeanta - KD	2 040 000	2 040 000	0	0,0 %
Submi	577 684 001	577 685 000	999	0,0 %

Dáid juolludusaid lassin leat vel addojuvvon juolludusat ja doarjagat iešguđet ulbmiliidda. Eambo dieđut oidnojit 6. oasis juolludusraporterema vuolde.

2022 váikkuhangaskaoapmereketdoallu

	Rehketdoallu	Bušeahhta 2022	Erohus	%
Giella	113 499 732	113 611 000	111 268	0,1 %
Máhttu	58 469 757	64 773 000	6 303 243	9,7 %
Areála ja bíras	4 868 201	4 183 000	-685 201	-16,4 %
Ealáhus	40 177 760	38 753 000	-1 424 760	-3,7 %
Kultuvra	161 028 145	161 775 000	746 855	0,5 %
Kulturmuitosuodjalus	2 798 946	3 414 000	615 054	18,0 %
Dearvvašvuohta ja sosiála	2 859 159	3 191 000	331 842	10,4 %
Álgoálbmogiid vuoigatvuodát ja riikkaisgaskasaš bargu	3 009 434	2 740 000	-269 434	-9,8 %
Ovttasbargošiehtadusat	3 106 374	2 500 000	-606 374	-24,3 %
Eará doaibmabijut	12 103 787	12 116 000	12 213	0,1 %
Submi	401 921 295	407 056 000	5 134 705	1,3 %

Oktiibuot čájeha váikkuhangaskaoapmereketdoallu 5 134 705 ru badjebáhcaga. Badjebáza lea vuosttažettiin iežas proševttaid badjebáza.

Sámediggeráđđi juogada ohcanvuodot váikkuhangaskaomiid Sámedikki bušehta siskkoale, earret váikkuhangaskaomiid mat leat biddjojuvvon dievasčoahkkinjođihangotti geavahussii.

Jagis 2022 lea ođđasisgeavahanfápmudus adnojuvvon vuolláibáhcaga gokčamii ovttaskas doarjjapoasttain eará doarjjapoasttaid ektui main lea leamaš badjebáza. Dievasčoahkkinii lea diedihuvvon dan birra ráđi diedáhusa bokte 2022 juovlamánu.

Earret eará lea ruhta sirdojuvvon mánggaide ohcanvuodot ortnegiidda, earret eará giellaproshevttaid, stipeandaid, mánáidgárddiid, mariidnaealáhusaid, juohkelágan ealáhusaid, kulturdoaimmaid ja ásahusovddideami ortnegiidda ja doarjjaortnegii sámi areála- ja resursavuoigatvuodát.

Bajilgovva välljeuvvon konsultašuvnnain stáhta eiseválddiiguin jagis 2022

Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boađus
Giella			
Konsultašuvnnat sámelága 3. kapihttala reviderema birra 04.03.2022 14.03.2022 20.04.2022 06.05.2022 09.09.2022 06.10.2022 (politihkalaš konsultašuvnnat)	Giella- ja guovlodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta
Vuođđoealáhusat			
Beanaláhka – rievdadusevttohus láhkii lov om hundehold	Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta	Loahpahuuvon 11.03.22	Ovttamielal ašvuolta
Háldenguovllu 5 Hedmark boraspirehálddašánplána	Háldenguovllu 5 Hedmark boraspirelávdegoddi	Loahpahuuvon 06.12.22	Ovttamielal ašvuolta
Oahpahus			
Doarjja sámi oahpahussii 30.06.22 ja 12.09.22	Máhttodepartemeanta	li leat loahpahuuvon	
Konsultašuvdna ovdánahttinšiehtadusa birra mii UiT:s lea MD:in 28.09.22	UiT Norgga ártkalaš universitehta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta
Juolludusreivvet universitehtaide. UiT, Nuortta ja Sámi allaskuvla 5.12.22	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta
Guhkesáiggi plána dutkama ja alit oahpu várás 2023-2033 8.9.22	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta
Norgga dutkanráđi portfolioplánaid sisdoallu: Velferd, kultur og samfunn; Helse, Klima og polar; Samisk 31.03.22 ja 11.05.22	Norgga dutkanráđi	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta
Nationála njuolggadus buohccedivššároahpu masteroahpu várás, dearvvašvuolta, gárrenmirkkut, sorjjasvuolta, ja maddái joatkkaoahppu 1.03.22	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuolta

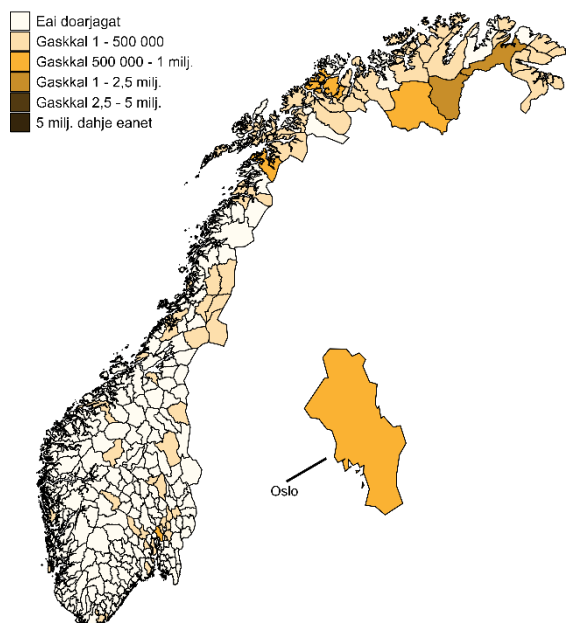
Ášši	Konsultašuvdnaáššebealli	Stáhtus	Boađus
Konsultašuvnnat ođđa oahpahušláhkaevttohusa birra 21.01.22 08.04.22 16.06.22 19.09.22 23.11.22 14.12.22	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	li ovttamielal ašvuhta
Mánáidgárdi			
Gelbbolašvuhta boahpteáiggi mánáidgárdái. Ođasmahttojuvvon strategijja gelbbolašvuoda ja rekrutterema várás 2023-2025	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuhta
Mánáidgárdi ođđa áigái. Nationála mánáidgárdestrategijja 2023 guvlui	Máhttodepartemeanta	Loahpahuuvon	Ovttamielal ašvuhta
Biras ja areála			
Forskrift om skytefelt i sjø 1.3.	Suodjalusdepartemeanta	li leat loahpahuuvon	
Konsultašuvdna 420kV fápmolinjjá birra Skáiddis-Hámmerfestii 18.08	NVE	Loahpahuuvon NVE:in, joatká OED:in	li ovttamielal ašvuhta
Norges posisjoner til CoP15 under CBD, 21.11.	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	Loahpahuuvon	li ovttamielal ašvuhta
Dearvvašvuhta			
Bargodokumeanttat regionála dearvvašvuodalágádusaide	Dearvvašvuoda- ja fuolahusdepartemeanta	Geargan	
Tilsynsforskriften	Mánáid- ja bearašdepartemeanta	Geargan	Muhtun muddui ovtta oaivilis
Medvirkningsforskriften	BLD	Geargan	Muhtun muddui ovtta oaivilis
Oppfølgingsforskriften	BLD	Geargan	Ovttamielal ašvuhta

1 Giella

Servodatmihttu:

- Sámegielat leat lunddolaš, servodatguoddi ja ealli gielat.

Govus 7: Ohcanvuodot doarjagat gillii



1.1 Čoahkketabealla – giella

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doaimmagolut	14 234 629	14 890 000	655 371
Doaimbajijut	113 499 732	113 611 000	111 268
Submi	127 734 362	128 501 000	766 638

Jus giella galgá leat lunddolaš de dat ferte leat oidnosis ja adnojuvvot beaivválaččat. Dainna lágiin gielat bissot ealli giellan main lea servodatguoddi relevánsa. Olan dihte mihttomeari, de lea Sámediggi earret eará rávven luottaid šiltema oktavuodas, bargan giellaovdánahttimiin, ángiruššan giellaguovddážiiguin, fierpmádatovdánahttimiin ja konsulteren stáhtain áššiid birra main lea mearkkašupmi sámegielaid ovdáneapmái.

Jagi buoremus dáhpáhus giellasuorggis lei Sámi giellavahkku, dat vahkku go sámegielaide giddejuvvo olu fuomášupmi. Earret eará almmuhii Tine mielkepáhkaid davvisámegillii, ja sámegiel mielkepáhkát šaddet bissovaš fáraldahkan Finnmárkkus. Lágiduvvojedje maid ollu iešguđetlágan doalut miehtá Sámi. Buohkat geat háliidedje besse

atnit fáraldagaid ja searvat lágidemiide. Giellavahkku lea ožžon eambo fuomášumi ja buoret beaggima jagiid mielde, ja dat lea Sámedikki barggu boadus go lea searvvahan eambo aktevrraid Giellavahkkui. Giellavahku beaggin riikka dásis lea dahkan ahte sámegielaide lea giddejuvvon olu fuomášupmi.

Jagis 2022 álggahuvvui riikkaidgaskasaš logijahki álgoálbmotgielaid váste. Dán ángiruššama ulbmilin lea deattuhit álgoálbmotgielaid ja riikkaidgaskasaš ovttasbarggu álgoálbmogiid gaskkas ođđa doaibmabijuid bokte, ja čuovvulit doaibmabijuid mat juo leat jođus. Earret eará leat sámedikkat ovttas mearridan oktasaš strategijja sámi giellateknologijja várás, mii galgá leat veahkkin dasa ahte sámegiela galgá sáhttit atnit seammá dásis go eanetlohkogielaide.

Sámeláhka lea guovddáš oassi sámegielaid ovdánahttinbarggus, ja Sámediggi lea konsulteren ráđdehusain lága rievdadusaid birra. Sámediggi ja Gielda- ja guovlodepartemeanta leat ovtta oaivilis eanas rievdadusaid birra. Láhkaproposišuvvna meannudit Sámedikki dievasčoahkkimis njukčamánu 2023.

Fierpmádagaid huksen lea eará deahtalaš strategijja sámegielaid ovdánahttimis. Sámediggi bargá fierpmádatbuksemin earret eará ovttasbargošiehtadusaid bokte iešguđet aktevrraiguin ja jagis 2022 lea earret eará álggahuvvon ovttasbargu Suodjalusain buoridan dihte Suodjalusa máhtu sámi giela, kultuvrra ja servodateallima birra.

1.2 Doaibmagolut - giella

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báiká ja sosiála golut	12 622 179	13 357 000	734 821
Doaibmagolut	1 612 450	1 533 000	-79 450
Submi	14 234 629	14 890 000	655 371

1.2.1 Hálddahus – giella

Njuolggodoarjagiid čuovvuleami oktavuodas, ja maiddá ášahusaid čuovvuleami oktavuodas mat leat ožžon lassi bargamušaid njuolggodoarjaga bokte, lea Sámediggi vásihan ahte lea deahtalaš ahte lea kapasitehta daid čuovvulit albma ládje. Jagis 2021 ja 2022 ožžo giellaguovddážit mat leat lullisámi giellaguovllus liigeruđa báikenamaid čoaggima várás. Jus doaibmabijuin galggaš lihkostuvvat de fertejit giellaguovddážit oažžut buoret čuovvuleami sihkarastin dihte ahte bargu čovdojuvvu dainna lágiin ahte mihttomearri das ahte oažžut eambo lullisámi báikenamaid dohkkehuvvot almmolaččat olahuvvo. Leat stuora vejolašvuodát das go sámi ášahusaide addá njuolggodoarjaga ovttaskas doaibmabijuid várás vai sáhttet čoavdit bargamušaid, muhto 2022 vásáhusat leat leamaš ahte Sámedikki ferte nanusmahttit ášahussan vai buorebut sáhttá čuovvulit ášahusaid mat ožžot erenoamáš bargamušaid lassin iežaset dábálaš doaimmaide.

Sámi báikenammabálvalus

Sámi báikenammabálvalus hálddaša sámi báikenamaid Báikenammalága ja lánkaásahusa mielde báikenamaid birra, ja meannuda nammaáššiid lága ja lánkaásahusaid vuodul. Sámi báikenammabálvalus rávve sámi báikenamaid geavaheami ja čállima birra. Sámi báikenammabálvalus čuovvula ja lokte nammaáššiid, ja gulahallá earret eará suohkaniiguin, fylkkaiguin, kártadoaimmahagain, departemeanttaiguin, Stáhta geaidnodoaimmahagain ja earáiguin.

Báikenammalága lánkaásahus lei gulaskuddamis 2021 giđa ja Kultur- ja dásseárvodepartemeanta almmuhii lánkaásahusa rievdadusaid 2022 giđa. Sámedikki rievdadusevttohus ii váldojuvvon mielde revideremis, muhto Sámediggi lea ožžon lohpadusaid das ahte lánkaásahusbargu joatkašuvvá maŋgel go Sámelága giellanjuolggadusat leat rievdaduvvon.

Sámi báikenammabálvalus lea sádden álgorávvemiid 1016 sámi báikenammii ja loahpalaš rávvemiid 736 sámi báikenammii dán jagi.

Sihkarastin dihte sámi beroštusaid máŋgga sámegielas, lea Sámediggi nammadan lassi sámi áššedovdi miellahtu Norgga báikenammaáššiid váiddalávdegoddái.

Lassáneaddji áššehivvodaga dihte leat Beaiveálgu-julggastusa ovttasbargoguimmežat evttohan árvvoštallat vejolašvuodaid organiseret báikenammabálvalusaid direktoráhta málle mielde. Dainna vuolggasajiin lea hálddahus ásahan bargojoavkku mii galgá čielggadit vejolašvuodaid.

1.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - giella

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Sámegielaide geavaheapmi	49 058 000	49 058 000	0
Sámegielaide ovdánahttin	60 087 255	59 903 000	-184 255
Váibmogiella	4 354 477	4 650 000	295 523
Submi	113 499 732	113 611 000	111 268

1.4 Sámegeleaid geavaheapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámegeleaid hálddašanguovllu ássit besset aktiivvalaččat geavahit sámegiela go gulahallet almmolaš instánsaiguin.

1.4.1 Čoahkketabealla – Sámegeleaid geavaheapmi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Guovttegeleatvuodadoarjja suohkaniidda - njuolggodorajja	44 713 000	44 713 000	0
Guovttegeleatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda - njuolggodorajja	4 345 000	4 345 000	0
Submi	49 058 000	49 058 000	0

Sámelága 3. kapihttala revideren

Sámedikki ja departemeanta gaskkas álge konsultašuvnnat sámelága reviderema birra jagis 2020 . Sámelága reviderenbarggu oktavuodas leat čađahuvvon olu konsultašuvnnat. Sámedikki vuolggasadji lea leamaš ahte sámelága revideren galgá nannet sámi álbmoga giellavuogiatvuodaid. Sámedikki mielas lea leamaš deatálaš oažžut sadjái ođđa giellaguovloortnega mii eanet váldá vuhtii dan ahte iešguđet suohkaniid gielladilli lea iešguđetlágan. Maŋnel go departemeantta evttohus sámelága revideremii lei gulaskuddamis skábmamánu 2021, de leat jagis 2022 čađahuvvon máŋggat konsultašuvnnat iešguđet gulaskuddaninstánsaid cealkámušaid vuodul. Golgotmánus čađahuvvojedje loahpalaš politihkalaš konsultašuvnnat.

Sámelága revideren meannuduvvo plána mielde Sámedikki dievasčoahkkimis njukčamánu ja ovddiduvvo Stuoradiggái geassemánu. Lea leamaš guhkes ja gáibideaddji proseassa. Sámediggi lei álgoálggus jurddašan ahte buot lánkaásahusat mat gusket sámegielaide meannuduvvojit ollislaččat, muhto dat ii lean vejolaš. Sámelága rievdadusat leat dehálaččat liikká, ja lánkarievdadusa boađusin lea earret eará ahte giellavuogiatvuodat heivehuvvojit suohkaniid gielladilli vuodul. Dat mearkkaša ahte suohkanat sáhttet doaimbajuid eanet heivehit suohkana gielladilli mielde.

KS sámi fierpmádat

KS sámi fierpmádat lea ásahuvvon Sámedikki ja KS ovttasbargošiehtadusa čuovvuleapmin. Fierpmádat lea ásahuvvon sámegiela hálddašanguovllu suohkaniid ja fylkkasuohkaniid várás. Fierpmádaga ulbmil lea lonohallat vásáhusaid ja juogadit gelbbolašvuoda. Sámediggi searvá fierpmádatčoahkkimiidda, ja Sámedikkis ja KS:s lea lagas ovttasbargu ođđa doarjamálla hárrái hálddašanguovllu suohkaniidda ja fylkkasuohkaniidda.

Sámegeiella stáhtahálddašeamis

Sámeláhka bidjá gáibádusaid sámegeiela geavaheapmái iešguđet suohkanlaš ja stáhtalaš etáhtain. Sámedikkis leat jagis 2022 ollugat jearran veahki ja bagadallama sámelága, mánáidgárdelága ja oahpahuslága rihkkuma hárrái. Dasa lassin Sámediggi lea dat orgána mainna váhnemat ja ovttaskas olbmot váldet oktavuoda go háliidit veahki dahje ráđi das movt galget dahkat vai ožžot vuoigatvuoda oahpahussii dahje gulahallat almmolaš orgánaiguin sámegillii.

Sámediggi lea jagis 2022 váldán ovdan sámegeielagiid vuoigatvuoda geavahit sámegeiela Suodjalusas ja Stáhtahálddašeaddji váldeguoddinortnegis. Sámediggi oaidná ahte váilu bissovaš čuovvuleapmi almmolaš etáhtaid hárrái vai sámegeielagiid giellavuoigatvuodát ollašuvvet. Dan dihte Sámedikki mielas lea dárbu ásahit giellaáittardeaddji mii sáhtta bagadallat suohkaniid ja ásahusaid láchkagáibádusaid birra. Seammás galggašii giellaáittardeaddji maid sáhttit bagadallat ovttaskas olbmuid sin giellavuoigatvuodaid birra.

1.4.2 Guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda

Doarjjaortnega mihttomearri – guovttegielatvuodadoarjja suohkaniidda:

- Suohkanat bálvalit sámegillii ja čalmustahttet sámegeiela.

Čuovvovaš suohkanat ožžo jagis 2022 njuolggodoarjaga guovttegielatvuhtii: Guovdageainnu suohkan, Kárášjoga gielda, Deanu gielda, Porsáŋgu gielda, Unjárgga gielda, Gáivuona suohkan, Dielddanuori suohkan, Snåasen tjielte, Loabága suohkan, Raarvihken tjielte, Aarborten tjielte, Rossen tjielte ja Hábmara suohkan.

Sámegeiela hálddašanguovllu suohkanat leat deahtalaš ovttasbargoosálaččat sámegeielaid nannenbarggus. Sámediggi doallá jahkásaččat čoahkkimiid suohkaniiguin buoridan dihte diehtujuohkima Sámedikki ja suohkaniid gaskkas, ásahan dihte arenaid diehtujuohkima ja gulahallama várás, ja maiddá buktin dihte evttohusaid dasa movt suohkanat sáhttet nannet ja ovddidit sámegeielaid.

Doarjjaoažžut leat diedihán ahte doarjagis lea olu dadjamuš dasa ahte suohkan sáhtta oainnusmahttit ja nannet sámi giela ja kultuvrra suohkaniin, muhto ahte dat doarjja akto ii govčča guovttegielat suohkana ruhtadeami.

Doarjaga dihte sáhttet olu suohkanat eanet bargat sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda nannema ovdii hálddašeamis. Mánnga suohkana leat diedihán ahte sin suohkaniin leat sierra sámi resursaolbmot geaid bargun lea sihkkarastit ahte suohkanat dustejit mihttomeriid ja vuordámušaid mat lágas ja álbmogis leat.

Mánnga suorggis maiddá háhket bargiid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoha. Mánáidgárdeohpaheddjiid, oahpaheddjiid, dearvvašvuoda- ja sosiálabargiid ja eará resursaolbmuid suohkaniin. Muhtun suohkanat maid fáallet lass- ja joatkkaoahpu sámegeielfágain, ja vel oahppovirgelobi sámegeielloahpuid várás.

Mánnga suohkana atnet doarjaga doaibmabijuide mat oainnusmahttet sámi giela ja kultuvrra. Dat doaibmabijut leat nugo šilten sámegillii, sámi báikenamat, sámegeiela atnin sosiála mediain, lágideamit ja doaimmat sámi álbmotbeavvi oktavuodas ja Sámi giellavahku oktavuodas. Mánnga suohkana maid leat diedihán ahte sii fáallet giellakurssaid bargiide ja earáide, ja ahte dáidda kurssaide lassána beroštupmi.

1.4.3 Guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda

Doarjjaortnega mihttomearri – guovttegielatvuodadoarjja fylkkasuohkaniidda:

- Fylkkasuohkanat bálvalit sámegillii ja čalmmustahttet sámegiela.

Čuovvovaš fylkkasuohkanat ožžo jagis 2022 njuolggodoarjaga guovttegielatvuhtii: Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan, Nordlándda fylkkasuohkan ja Tröndelagen fylhkentjielte.

Buot doarjjaoažžut leat dieđihan ahte guovttegielatvuodadoarjja veahkeha oainnusmahttit sámegielaid, sihke hálldašeamis ja báikegottis. Go sámegielaid oainnusmahttá eanet de dat váikkuha dasa ahte beroštupmi sámegielaide ja sámegielaid atnimii lassána sihke fylkkasuohkaniid hálldahusain, muhto maiddái muđui álbmogis. Fylkkasuohkanat dieđihit ahte doaimmat lassánit dadi mielde go beroštupmi lassána, ja Romssa ja Finnmárkku fylka lea dieđihan ahte go sámegielat bargiid várás leat álggahuvvon eanet giellaarenat, de lea maid dárogielat bargiid gaskkas šaddan dábáleabbon dearvvahit ja dadjat oanehis frásaid sámegillii.

1.5 Sámegielaid ovdánahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Álbmot beassá oahppat ja ovdánahttit sámegiela.

Davviriikkalaš ministtarráđđi lea bargan ođđa davviriikkalaš gielladeklarašuvnnain. Sámediggi lea vástidan gulaskuddamii ja dadjan ahte sámegielat leat álgoálbmotgielat. Evttohus sakka deattuha skandináválaš giellaid, ja suoma-ugralaš giellaid ii nu deattut. Suoma-ugralaš gielat leat stuora oassin Davviriikkain ja danne Sámediggi lea dadjan ahte dat berre boahit buorebut ovdan deklarašuvnnas.

1.5.1 Čoahkketabealla – sámegielaid ovdánahttin

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
10101 Suohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolggodoarjja	14 903 000	14 903 000	0
10151 Fylkasuohkaniid giellaovdánahttinbarggu - njuolggodorajja	1 450 200	1 450 000	-200
Sámi giellavuoddážat - njuolggodoarjja	28 892 000	28 892 000	0
14501 Giellaquovddážiid deaivvadeapmi - konferánsa	105 337	100 000	-5 337
12101 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide	3 496 000	3 000 000	-496 000
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	280 000	400 000	120 000
13501 Julevsámegiela ja lullisámegiela riektáčállingirji - prošeakta	0	0	0
13001 Sámi giellagáldu - šiehtadus	5 257 881	5 258 000	119
12010 Dokumenterendoaimmat - ohcanvuđot doarjja	871 000	1 200 000	329 000
12020 Sámi giellavahku doaimmat - ohcanvuđot doarjja	910 900	900 000	-10 900
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	2 997 856	2 800 000	-197 856
12040 Sierra gielladoaimmat julev-, lulli- ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	899 866	1 000 000	100 134
13601 Sámi báikenammabálvalusat	23 214	0	-23 214
Submi	60 087 255	59 903 000	-184 255

1.5.2 Giellaovdánahttin suohkaniin – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – giellaovdánahttin suohkaniin:

- Suohkanat nannejit ja ovdánahttet sámegielaid gielladoaimmaid bokte.

Čuovvovaš suohkanat ožžo jagis 2022 njuolggodoarjaga guovttegielatvuhtii: Guovdageainnu suohkan, Kárášjoga gielda, Deanu gielda, Porsáŋggu gielda, Unjárgga gielda, Gáivuona suohkan, Dielddanuori suohkan, Snåasen tjjelte, Loabága suohkan, Raarvihken tjjelte, Aarborten tjjelte, Rossen tjjelte ja Hábmara suohkan.

Sámedikki doarjja láhčá ahte suohkaniin lea doarvái ruhta doaimmaide mat nannejit ja ovdánahttet sámegielaid. Liikká ráddjejit rekrutterenhástalusat muhtin suohkaniid vejolašvuoda doaimmahit nu ollu doaimmaid go háliidivčče.

Doaimmat mat suohkanat fáallet leat feara makkárat, sihke boazodoalloaimmat, sámi teáhterčájálmasat, juoigan ja čállinveahkki vuorasolbmuid. Snåases lea dát áŋgiruššan dahkan ahte mánáidgárddiin lassánit mánát, ja sihke Aarbortes ja Loabágis doaimmat leat dahkan ahte eambovogat válljejit sámegiela skuvllas. Maiddái Porsáŋggu gielddas lea dat go sámegiella eanet geavahuvvo dahkan ahte suohkana bargit geat eai leat sámegielagat leat eanet beroštišgoahtán sámegielas, ja ollugat sis leat álgán giellakursii.

1.5.3 Giellaovdánahttin fylkkasuohkaniin – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – giellaovdánahttin fylkkasuohkaniin

- Fylkkasuohkanat nannejit ja ovdánahttet sámegielaid gielladoaimmaid bokte.

Čuovvovaš fylkkasuohkanat ožžo jagis 2022 njuolggodoarjaga guovttegielatvuhtii: Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan, Nordlándda fylkkasuohkan ja Tröndelagen fylhkentjjelte.

Doarjaga leat atnán mánggaide iešguđetlágan kulturlágidemiide. Scene Nord lea lágidan mángga juoigankurssa Romssas ja Finnmárkkus, ja Nordlánddas ruđa leat atnán stuora digitála kampánjja hábmemii mii galgá oainnusmahttit buot vihtta sámegiela mat Nordlánddas leat.

1.5.4 Sámi giellaguovddážit – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi giellaguovddážit

- Sámi giellaguovddážit oainnusmahttet sámi identitehta ja kultuvrra, ja oahpahit ja ovdánahttet sámegielaid gielladoaimmaid bokte

Sámediggi addá njuolggodoarjaga čuovvovaš giellaguovddážiidda:

Sámi giella- ja kulturguovddáš, Giellasiida – Sámi giellaguovddáš, Árran Julevsáme guovdásj, Várdobáiki sámi guovddáš, Isak Saba guovddáš, Deanu giellagáddi – Sámi ealáhus- ja guorahallanguovddáš (SEG), Gáisi Giellaguovddáš, Aajege - saemien gieles- jiih maahtoejarnge, Álttá Sámi Giellaguovddáš, Ástávuona giellagoahtie, Gielem nastedh, Gieleaernie, Omasvuona giellaguovddáš, Giellagiiisá, Sámi viessu Oslo, Návuona giellaguovddáš, Stormen sáme guovdásj ja Saemien gieles- jiih kultuvrejarne - Sijti Jarne.

Omasvuona giellaguovddáš, Omasvuona suohkana bokte, ii leat sádden raporterema áigemearrái mii lei 15.12.2022.

Sámediggi bisuhii jagis 2022 daid liigejuolludusaid mat jagis 2021 addojuvvojedje buot giellaguovddážiidda, 50 000 ru guđege giellaguovddážiid doaimmaid čadaheami várás Sámi giellavahkus. Jagis 2022 oaččui Gielem nastedh 100 000 ru liigejuolludusa Sámi giellavahku ammolaš rahpama lágideapmái. Majestehta Gonagas Harald searvvai rahpamii.

Giellaguovddážit leat Sámedikki deháleamos ovttasbargoasálaččat sámegeielaid ovddidan- ja oainnusmahttinbarggus, ja giellaguovddážit barget hui deahtalaš barggu sámi guovlluin. Giellaguovddážiid doaimmaid bokte láchččojuvvo dilli ollu giellaarenaide, ja lágiduvvojit maid ollu giellakurssat.

Unjárgga gielda dieđiha ahte doarjaga dihte besset oasseváldit, mánáidgárde- ja skuvlamánát galledit ásahusaid maiddá lassinn teorehtalaš oahpahussii. Dat buorida oahppanmovtta. Doarjaga leat maid atnán bargiid sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoda buorideapmái. Návuona giellaguovddáš lea doarjaga dihte sáhttán fállat nuoraide geassebarggu earret eará giellaguovddášis, čájehan dihte bargovejolašvuodaid mat gávdnojit go lea sámegeielgelbbolašvuota.

Mánaga doarjjaoažžu leat dieđihan ahte sii leat oaidnán ahte beroštupmi oahppat sámegeiela lassána ja ahte eanet ja eanet olbmot ohppet giela dahje viiddidit iežaset sátneriggodaga. Álttá Sámi Giellaguovddáš váldá ovdan ahte sii oidnet man deahtalaš dákkár arena lea sámegeielat mánáide. Giellaguovddážit leat ožžon positiivvalaš máhcahagaid mánáin, nuorain ja váhnemiin geat ožžot movtta ja leat giitevaččat go besset juogadit iežaset eatnigiela, kultuvrra ja ilu earáiguin. Muhtin doaibmajuiiguin, nugo nuoraidprošeavttain Gieleviehkke, leat lihkestuvvan nu bures ahte maiddá Ruota bealde leat álggahan seammasullasaš prošeavtta. Prošeakta galgá nuoraid dahkat eanet oadjebassan gillii.

1.5.5 Giellaguovddášdeaivvadeapmi – konferánssa

Konferánssa ulbmil lea ahte giellaguovddážit lonohallet vásáhusaid ja jurdagiid, juogadit gelbbolašvuoda ja dasto maiddá viidáseappot ovddidit giellaguovddážiid. Giellaguovddášdeaivvadeapmi galgá nannet ovttasbarggu Sámedikki ja giellaguovddážiid gaskka, ja maid giellaguovddážiid gaskka. Konferánssa lágiduvvui čakčamánu 14-15 b. Várdobáikkis Skániin. Giellaguovddážit leat dadjan ahte deaivvadeapmi lea deahtalaš sidjiide. Deaivvadeapmi lea hui ávkkálaš Sámedigái maid.

1.5.6 Dokumenterendoaimmat – ohcanvuodot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Organisašuvnnat čohkkejit ja almmuhit báikenamaid, sániid ja árbevirolaš dieđuid.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12010 Dokumenterendoaimmat - ohcanvuodot doarjja	871 000	1 200 000	1 200 000	329 000
Submi	871 000	1 200 000	1 200 000	329 000

	Juolluvvon 2022	Geassojuovt. 2022	Máksujuovt. 2022	Rehketdoallu 2022
12010 Dokumenterendoaimmat - ohcanvuodot doarjja	875 000	4 000	0	871 000
Submi	875 000	4 000	0	871 000

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
8	3	3	2

1.5.7 Gielladoaimmat Sámi giellavahku oktavuodas:

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Giellaberošteaddjit oainnusmahttet ja nannejit sámegeiela geavaheami Sámi giellavahkus.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12020 Sámi giellavahkku doaimmat - ohcanvuđot doarjja	910 900	900 000	900 000	-10 900
Submi	910 900	900 000	900 000	-10 900

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
12020 Sámi giellavahkku doaimmat - ohcanvuđot doarjja	952 500	41 600	0	910 900
Submi	952 500	41 600	0	910 900

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
47	29	17	1

1.5.8 Giellaovddidandoaimmat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Organisašuvnnat ovdánahttet ja oahpahit sámegeielaid.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	2 997 856	2 800 000	2 800 000	-197 856
Submi	2 997 856	2 800 000	2 800 000	-197 856

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
12030 Giellaovddidandoaimmat - ohcanvuđot doarjja	3 647 000	649 144	0	2 997 856
Submi	3 647 000	649 144	0	2 997 856

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
37	15	18	4

1.5.9 Sámi gielladoaimmat julev-, lulli- ja márkosámi guovlluin – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Giellaguovddázat ja organisašuvnnat ovdánahttet sámegeielaid julev-, lulli-, ja márkosámi guovlluin.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12040 Sierra gielladoaimmat julev-, lulli- ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	899 866	1 000 000	1 000 000	100 134
Submi	899 866	1 000 000	1 000 000	100 134

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
12040 Sierra gielladoaimmat julev-, lulli- ja márkosámi guovlluide - ohcanvuđot doarjja	962 850	62 984	0	899 866
Submi	962 850	62 984	0	899 866

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
12	7	4	1

1.5.10 Stipeanda joatkkaskuvlaohppiide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – stipeanda ohppiide geain lea sámegiella joatkkaskuvllas:

- Joatkkaskuvlaohppiin lea sámegiella fágasuorggis.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12101 Stipeanda joatkkaskuvllaohppiide	3 496 000	3 000 000	-496 000
Submi	3 496 000	3 000 000	-496 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
551	550	1	0

Movttiidahttin dihte nuoraid válljet sámegiella fágan joatkkaskuvllas, juolluda Sámediggi stipeanda ohppiide geain lea sámegiella fágasuorggis. Oahppit geat válljejit sámegiella vuosttašgiellan vuoruhuvvojit bajimussii.

1.5.11 Giellastipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – giellastipeanda alit ohppui:

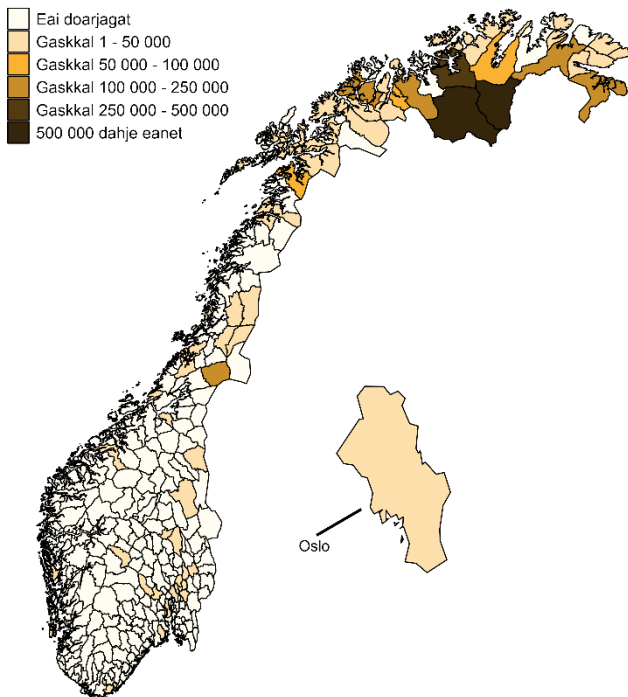
- Studeanttat válljejit váldit alit oahpu iešgudetge sámegiellain.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	280 000	400 000	400 000	120 000
Submi	280 000	400 000	400 000	120 000

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
12102 Giellastipeanda alit oahpu - ohcanvuđot doarjja	320 000	40 000	0	280 000
Submi	320 000	40 000	0	280 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
26	26	0	0

Govus 8: Giellastepeanddat (joatkkaskuvla ja alit oahppu)



Ortnega badjebáza sirdojuvvui eará poasttaide.

1.5.12 Lullisámegiela riektáčállingirji – prošeahta

Kapasitehtahástalusaid geažil lea lullisámegiela riektáčállingirjebargu maŋiduvvon. Danne poastta lea unniduvvon 100 000 ruvnnuin reviderejuvvon bušeahtas.

1.5.13 Sámi Giellagáldu – šiehtadus

Sámi Giellagáldu lea sámi álbmoga oktasaš davviriikkalaš fágaorgána sámi giellaáššiin man Norgga, Ruoŋa ja Suoma beale sámedikkis leat ásahan ovttas, ja man ruhtadit ovttas.

Sámi Giellagáldu lea jagis 2022 organiserejuvvon iehčanas hálddahušlaš ovtadahkan mii lea čadnon Norgga beale Sámediggái. Geavatláččat ja hálddahušlaš Sámi Giellagáldu lea Norgga beale Sámedikki vuollásaš, muhto dan jodiha sierra stivra mas buot golmma sámedikkis lea seamma váikkuhanfápmu. Stivra lea Sámi Giellagáldu bajimuš orgána, ja das lea bajimuš ovddasvástádus doibmii. Sámi Giellagáldu lea virgádan Mika Saijetsa direktvevan jagis 2022. Direktveva lea Sámi Giellagáldu bajimuš hálddahušlaš jodiheaddji ja sus lea ovddasvástádus doaimma hálddahušlaš ja fágalaš jodiheamis. Sámi Giellagáldu addá sierra jahkedieđáhusa. Jahkedieđáhus čuovvu Sámediggeráđi dieđáhusa mielddusin njukčamánu 2023 dievasčoahkkimii.

1.6 Giellalokten – Váibmogiela čuovvuleapmi

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámegielat leat oidnosis ja servodatguoddi gielat.

Giellalokten mearriduvvui jagis 2018 ja Sámediggi lea čađahan ollu doaibmabijuid mat gullet Giellaloktemii. Prošeakta loahpahuvvo geassemánu 2023. Prošeavttas lea leamaš prošeaktajodiheadji gaskaboddosaš virggis.

1.6.1 Čoahkketabealla – Váibmogiella

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
13701 Giellabálgát - nationála lohkan- ja čállin strategiija - njuolggodoarjja Sámi Lohkanguovddáži	1 900 000	1 900 000	0
13713 Digiála fáladat mánáide ja nuoraide - prošeakta	0	0	0
13704 Sámi giellavahku - prošeakta	775 409	700 000	-75 409
13705 Sámi giellaguovlu - prošeakta	118 260	400 000	281 740
13709 Rekrutterenstrategiijat - njuolggodoarjja Sámi joatkkaskuvllaide ja boazodoalloskuvlii	650 000	650 000	0
13710 Sierra rekrutterendoaibmabijut mátta- ja julevsámegiela -	660 725	400 000	-260 725
13706 Ovddidanprográmmaid čuovvuleapmi mátta- ja julevsámegielaide várás - prošeakta	250 084	100 000	-150 084
13714 Ovddidanprográmmaid čuovvuleapmi mátta- ja julevsámegielaide várás - prošeakta	0	200 000	200 000
13703 Sámi giellaáittardeaddji guorahallan	0	300 000	300 000
Submi	4 354 477	4 650 000	295 523

1.6.2 Giellafáladat mánáide ja nuoraide

Giellabálgát – nationála lohkan- ja čállinstrategiija – njuolggodoarjja Sámi Allaskuvlii – Sámi Lohkanguovddáži

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Mánáin ja nuorain lea buorre lohkan- ja čállingelbbolašvuhta sámegiela.

Ráđdehus lea ráhkadan ja čađahan nationála čállin- ja lohkanstrategiija – Giellabálgát 2016-2019 man Sámi lohkanguovddáš lea jorgalan ja heivehan sámegielaide giellabálgástrategiijaid gelbbolašvuodapáhkaide. Strategiija ulbmil lea nannet mánáidgárddiid giellabirrasa, mánáidgárddi ja skuvlla giellabarggu oktavuoda, nannet oahpaheddjiid giella-, lohkan- ja čállingelbbolašvuoda, johtileappot identifiseret giellaváttisvuodaid, geahpedit daid ohppiid logu geain leat heajos lohkan- ja čállingálggat ja eanedit daid ohppiid geain leat buorit lohkan- ja čállingálggat. Dat mii lea erenoamáš dáinna strategiijain, lea ahte dál vuosttaš gearde ángiruššet systemáhtalaččat ja ollislaččat gielain, lohkamiin ja čállimiin sihke mánáidgárddis ja skuvllas, ja ahte ráhkaduvvot geavatalaš ja máhtovuodot digiála gelbbolašvuodapáhkat maid mánáidgárddit ja skuvllat sáhttet geavahit njuolggá báikkálaš ovddidanbarggus. Strategiijai gullet mánáidgárddiid ja skuvllaid oahpistančoagganeamit, neahttavuodot gelbbolašvuodapáhkat ja doarjja suohkaniid báikkálaš ovdánahttinbargguide.

Digitála fáladat mánáide ja nuoraide – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Buorre digitála sámegeielat diehtjuohkinfáladat mánáide ja nuoraide.

Kapasitehtahástalusaid geažil lea bargu digitála fáladagain maŋiduvvon. Danne poasttas unniduvvui 150 000 ru reviderejuvvon bušehta meannudeami oktavuodas.

1.6.3 Oainnusmahttin ja ovttasbargu

Sámi giellavahku – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámegeielat oidnojit ja gullojit báikkálaš, regionála ja nationála dásis Sámi giellavahkus.

Majestehta Gonagas Harald V searvvai Sámi giellavahku almmolaš rahpandoaluide lullisámi giella- ja gealboguovddážiis Gielem nastedh Snåases. Rahpamii serve maiddái eará njunušolbmot.

Sámedikki oktan váldobargguin Sámi giellavahkuin lea oččodit sihke báikkálaš ja stuorát aktevrraid oainnusmahttit sámegeielaid. Juohke jagi Sámediggi ávžžuha iešguđet aktevrraid oainnusmahttit ja loktet sámegeielaid. Dan barggu boađusin lea ahte jagis 2022 serve eanet almmolaš aktevrrat sámegeielaid oainnusmahttimii go 2021:s. Ođđajagimánus 2022 almmuhii Freia Mielkerulla davvisámegeillii. Tine almmuhii Sámi giellavahkus iežaset sámegeiel mielkepáhka maid ođđajagimánus 2023 vuovdigohte davimus fylkkas.

Sámediggi lea Ruoŋa ja Suoma beale sámedikkiiguin ovttasbargan Sámi giellavahku promotereamiin.

Sámi giellavahku rahpandoaluin geigejuvui Giellaloktenbálkkašupmi Aage Agnar Solbakkii, dan barggu ovddas maid lea dahkan luossaterminologijja gaskkustemiin. Diploma ráhkadii Marte Lill Olsen Somby.

Sámi giellaguovlu – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ođđa doarjjaortnet mii lea heivehuvvon iešguđetge gielladiliide sámegeiela hálddašanguovllu gielddain lea ásahuvvon ovdal jagi 2023.

Sámelága rievvadusaid dihte lea Sámediggi álggahan proseassaid geahččan dihte movt guovttegielatvuodadoarjaga ruhtadanmálla lea buoremus rievdadit. Doarjjaortnet galgá suohkaniid veahkehit ollašuttit sin geatnegasvuodaid sámelága giellanjuolggadusaid vuodul. Sámediggi lea dán jagi deaivvadan sámegeiela hálddašanguovllu suohkaniiguin ságastallan ođđa doarjamálla birra. Deaivvademiid ulbmil lei searvvahit suohkaniid prosessii, ja vel digaštallat iešguđet málliid. Sámediggái lea deaŋalaš ahte stáhta ruhtada ođđa doarjamálla dainna lágiin ahte suohkanat duodai bastet ollašuttit iežaset geatnegasvuodaid sámelága giellanjuolggadusaid mielde. Sámediggi lea hui čielgasit dan ovddidan ráđđehussii.

Bihtán-, ubmi- ja nuortalašgiela gielladiliid čielggadeami čuovvuleapmi

Prošeavtta mihttomearri:

- Ráhkadii doaimbaidjoplána daid iešguđet gielaide várás.

Čielggadeamit bihtánsámegeiela, ubmisámegeiela ja nuortalašgiela diliid birra gárvánedje jagis 2021. Sámediggi lea jagis 2022 bargan daid evttohusaid čuovvulemiin mat čielggademiin bohtet ovdan.

Sámediggi lea earret eará lágidan álbmotčoahkkimiid bihtánsámegeiela, ubmisámegeiela ja nuortalašgiela guovlluin. Ulbmil lei nannet, ealáskahttit ja oažžut fuomášumi ja maiddái dieđuid dáid sámegeielaid dili birra. Reviderejuvnon bušeahtas várrejuvvui prošehtii 100 000 ru álbmotčoahkkimiid ruhtadeami várás.

Sámediggi oaččui olu buriid evttohusaid álbmotčoahkkimiin, ja dat leat adnon dievasčoahkkináššiid ráhkadeapmái nuortalašgiela revitaliserema birra. Sámedikki dievasčoahkkinn meannudii ášši nuortalašgiela revitaliserema birra golggotmánus 2022. Plána mielde Sámediggi meannuda ášši bihtán- ja ubmisámegeiela revitaliserema birra jagis 2023.

Nuortalašgiela revitaliserema hárrái Norgga bealde lea deahtalaš oažžut ovttasbarggu Suoma beliin. Dan olis Sámediggi lea earret eará juolludan ruđa oktasaš nuortalašgiela prošehtii man Máttá-Várjjaga gielda ja Anára gielda čađahit

Lulli- ja julevsámegeiela ovdánahttinprográmmaid čuovvuleapmi

Prošeavtta mihttomearri:

- Ráhkadit ovdánahttinprográmmaid lullisámegeiela ja julevsámegeiela várás.

Bargu lulli- ja julevsámegeiela ovdánahttinprográmmaid ráhkademiin álggahuvvui jagis 2021. Barggu jotket jagis 2022. Reviderejuvnon bušeahtas várrejuvvui 200 000 ru dán bargui fágalaš vuodu huksema várás. Fágalaš vuodđodokumeanta gárvvistuvvui juovlamánus. Sámediggi oaččui evttohusaid lulli- ja julevsámi guovllu giellabirrasii vuodđodokumeantta ráhkadeami olis. Evttohusat leat vuodđun viidáseappot bargui konkreta doaibmabijuiquin dan várás ahte eanedit lulli- ja julevsámegeiela geavaheddjiid. Barggu mihttomearri lea duppalastit lulli- ja julevsámegeiela geavaheddjiid logu ovdal 2040. Jus dakkár mihttomeari galgá olahit de lea vealtameahtun deahtalaš ahte buot aktevrat lulli- ja julevsámi guovllus álggahit guhkesáiggi barggu.

Sámi giellaáittardeaddji čielggadanbarggu čuovvuleapmi

Prošeavtta mihttomearri:

- Ásahit sámi giellaáittardeaddji.

Sámediggi álggahii barggu fálaldatgilvvu ráhkademiin boahitevaš sámi giellaáittardeaddji sisdoalu, mandáhta ja organiserema čielggadeami várás. 2022 reviderejuvnon bušeahtas várrejuvvui 300 000 ru sámi giellaáittardeaddji sisdoalu ja organiserema čielggadeapmái. Sámediggeráđđi válljii jagis 2022 sirdit doaibmabiju eará poasttaide bušeahtas, vai garvá ekonomalaš ráji badjelgeavahemiid, ja danne ii leat doaibmabidju čađahuvvon jagis 2022.

1.6.4 Rekrutteren ja gelbbolašvuoda lokten

Rekrutterenstrategiijat – njuolggodoarjja

Prošeavtta mihttomearri:

- Oččodit mánáidgárde- ja oahpaheaddjeohppui eanet ohcciid geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoha.

Sámi joatkkaskuva ja boazodoalloskuvla ii leat raporterren njuolggodoarjaga áigemeari siskkobealde mii lei juovlamánu 15. b. 2022.

2022 bušeahtas várrejuvvui 500 000 ru njuolggodoarjagii. Reviderejuvvon bušeahtas lasihuvvui postii 150 000 ru. Strategalaš barggu oktavuodas rekrutterema lasiheamis mánáidgárde- ja oahpaheaddjeohppui plánii Sámi joatkkaskuvla ja boazodoallokuvla čohkket joatkkaskuvlaoahppiid miehtá riikka geain lea sámegeiella fágasuorggis semináarii ja doaimmaide. Dat dahká ahte joatkkaskuvlaoahppit geain lea sámegeiella fágasuorggis oidnet movt skuvllas dahje mánáidgárddis lea bargat. Seminára galggai lágiduvvot juovlamánu 8. b. Lágideaddji fertii dađi bahábut maŋidit seminára 2023 gidđii go dasa ledje unnán olbmot dieđihan.

Sierra rekrutterendoaimbajut lulli- ja julevsámegeielas – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Lulli- ja julevsámi giellabargiide ja pedagogaide gávdno fierpmádat.

Sámediggi čađahii seminára Bådåddjos njukčamánu 2022 lulli- ja julevsámi giellabargiiguin. Seminára fáddá lei lulli- ja julevsámegeiela ovdánahttinprográmma, ja ulbmil lei gulaskuddat movt galgá systemáhtalaččat bargat ollislaš oahppomannolagain vai giellageavaheaddjit lassánit.

Rájiidrasttildeaddji mánáidgárde- ja skuvlaovttasbargu

Oktasaš davviriikkalaš bargujoavkku man bargun lea leamaš hábmet raportta rájiidrasttildeaddji oahpahusovttasbarggu birra lea gárven raportta, «Oktasaš árvovuodđu ja bajit doaimmaprinsihpat bajásgeassimii ja oahpahussii miehta Sámi». Čuovvuleapmi jagis 2022 čilgejuvvo kapihttalis 5.11.5 Rájiidrasttildeaddji sámi oahpahus, oahpponeavvut – prošeakta.

1.6.5 Nammafágalaš arkiiva

Prošeavtta mihttomearri:

- Ásahit sámi nammafágalaš arkiivva vai nammaávdnasat leat álkit olámuttus.

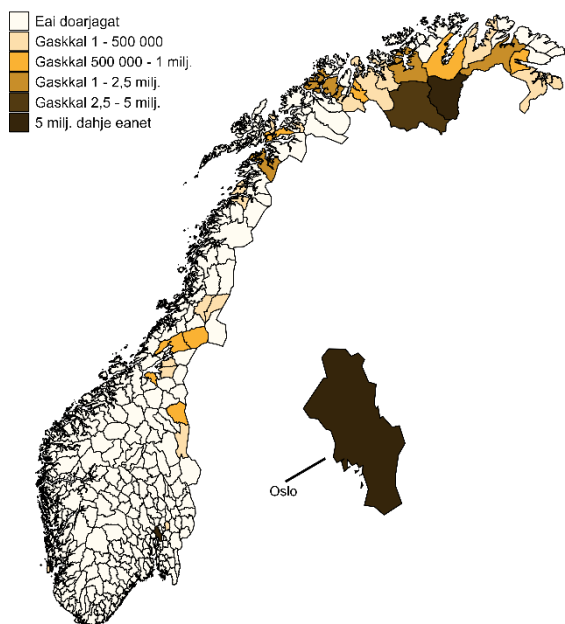
Ovttasbargu lea álggahuvvon Sámi arkiivvain geahčadan dihte vejolašvuoda ásahit sámi nammafágalaš arkiivva. Boarráset gáldomateriála sámi báikenamaid birra leat maid digitaliseregohtán ja systematiseregohtán. Mihttu lea ahte áššemeannudeddjiide geat barget nammaáššiid rávvemiin galgá leat álkibut gávdnat nammamateriála. Bargu joatkašuvvá jagis 2023.

2 Bajásšaddan, oahpahas, alit oahppu ja dutkan

Servodatmihttu:

- Sámi servodagas lea máhttu, gelbbolašvuhta ja gálggat maiguin suodjala, sihkkarastá ja ovdánahtta sámi gielaid, kultuvrra ja servodateallima.

Govus 9: Ohcnavudot doarjagat bajásšaddamii, oahpahussii, alit ohppui ja dutkamii



2.1 Čoahkketabealla – bajásšaddan, oahpahas, alit oahppu ja dutkan

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doaimmagolut	13 595 987	14 800 000	1 204 013
Doaimmabijut	58 469 757	64 773 000	6 303 243
Submi	72 065 743	79 573 000	7 507 257

Servodat lea huksejuvvon máhtu ala, dat guoská maid erenoamážit álgoálbmogiidda. Sámedikki áŋgiruššan eallináiggi oahppama ovdii mánáidgárddi rájes vuodđoskuvlii ja joatkaskuvlii ja gitta oahpaheddjiid rekrutterema rádjái oahpahasásahusaide lea

ovdamearkan dasa movt Sámediggi bargá máhtu ovdánahttimiin. Sámediggi bargá oahpponeavvuiguin, oahppoplánaiguin ja njuolggadusaiguin mat dahket vejolažan buoridit máhtu mii sihkkarastá sámi giela, kultuvrra ja servodateallima oahpahasas. Sámediggi lea doaimmahan duohta válddi ođđa njuolggadusaid evttoheami bokte ja mearrádusaid konsulterema bokte mat gusket sámi oahpahussii.

Mánáidgárddis hábmejuvvo vuoddu formála oahppamii, ja olu gerddiid lea mánáidgárdi dat vuosttaš sadji gos mánná albma ládje oahpásnuvva sámegillii. Mánáidgárddis maid hábmejuvvo deahtalaš vuoddu guoddevaš ja ealli kultuvrii. Danne Sámediggi lea olu resurssaid atnán ovddidit sámi mánáidgárddiid kvalitehta, nannet vuoigatvuoda sámi mánáidgárdesadjái ja buoridit oahpaheaddjegelbbolašvuoda mánáidgárddiin dainna váldomihtuin ahte buot sámi mánáin lea vejolašvuhta oahppat sámegiela mánáidgárddis. Prošeakta Sámi mánát ođđa searvelanjain (SÁMOS) loahpahuvvo fargga, ja prošeavtta boadusin leat sihke konkrehta evttohusat ja čielga njuolggadusat dasa movt giela sáhtta nannet mánáidgárddiin ja skuvllain. Dat máhttu galgá válđojuvvot mielde go hábmegohtet bissovaš struktuvrra dasa movt gievrras giellaoahpahanmodeallaid galgá atnit mánáidgárddiin ja skuvllain.

Sámi servodagas leat vuodđoskuvladásis ollu seammá hástalusat go sámi mánáidgárdesuorggis. Sámedikki doaimmabiju bokte galggašii olahit mihtomeari das ahte sámi ohppiin ja ohppiin geain lea sámegielloahpahas lea buorre kvalitehta dan oahpus maid ožžot sámegiela ja sámegillii. Seammás oahppit galget vásihit skuvllaid buorren ja oadjebas oahppanarenan, gos ii leat givssideapmi, olggušteapmi ja sámiiid cielaheapmi. Olahan dihte dáid mihtuid lea Sámediggi earret eará álggahan prošeavtta givssideami vuostá ja ásahan mánáidforuma vai mánáid jietna gullo. Sámediggi vuordá oazžut buoret ipmárdusa mánáid árgabeaivái, sihkkarastit čálggu mánáide ja sáhttit álggahit relevánta doaimmabijuid buriin diehtovuoduin.

Jus oahpahusas galgá leat kvalitehta, de fertejit oahppoplánat leat ođđaáigásaččat ja boahpteáigedidolaččat ja dat fertejit leat heivehuvvon dálá hástalusaid, seammás fertejit oahppit oažžut árbevirolaš gelbbolašvuoda sámegeielas, kultuvrras ja servodateallimis man vuodđun leat sámi árvvut. Dan olis lea ráhkaduvvon doarjjamateriála mii veahkeha konkretiseret ja čielggadahttit oahppoplánaid sisdoalu. Sámediggi lea maid mánnga jagi dadjan ahte lea dárbu oažžut eanet ruđa sámegeieloahpahussii, ja dat lea vuhtii váldojuvvon 2023 stáhtabušeahtas, mas buhtadusortnet sámegeieloahpahusa várás vuodđoskuvllas lea lasihuvvon. Dasto lea Sámediggi vuolggahan iešguđet prošeavttaid ja juolludan doarjaga ođđa oahpponeavvuid ráhkadeapmái mii dahká ahte eanet fáгат leat olámuttus sámegeillii. Eksámeniid leat maid ođđasit árvvoštallan vai boahpteáiggi oahppit ožžot eksámenbargguid sámegeillii.

Alit oahpu bokte oahpahuvvojit boahpteáiggi sámegeielat oahpaheaddjit. Danne fertejit oahppofálaldagat ja oahppandoaimmat ollašuttit sámi servodaga gelbbolašvuoda- ja máhttodárbbu. Sámi servodagas lea gelbbolašvuodakriisa ja erenoamážit váilot oahpaheaddjit ja dearvvašvuodabargit. Sámediggi lea jagis 2022 bargan rekrutterenprošeavtta álggahemiin, ja Sámedikkis lea leamaš lagas ovttasbargu ráđđehusain boahpteavš stuoradiggedieđáhusa hárrái gelbbolašvuoda ja rekrutterema birra. Dan vuodul Sámediggi lea konsulteren ráđđehusain alit oahppoásahusaid juolludusreivviid birra. Guhkes áiggi plána dutkama várás vuodđuda boahpteáiggi vuoruhemiid dutkamis ja danne lea Sámediggi konsulteren dan sisdoalu birra. Dan boadus lea ahte plánii lea biddjon mihttomearri sámi dutkama várás. Sámedikkis leat maiddái fásta čoahkkimat Sámi allaskuvllain, Nuortta universitehtain ja UiT Norgga árttalaš universitehtain. Sámedikki mielas lea gulahallan singuin buorre ja lea oktasaš ipmárdus hástalusaid hárrái mat sámi servodagas leat. Sámediggi lea konsulteren Máhttodepartemeantta ja ásahusaid gaskasaš ovdánahttinšiehtadusaid. Sámediggi maid oččoda studeanttaid ja bargiid veahkin oččodit bargguide olbmuid geain lea sihke giella-, kultur- ja fágagelbbolašvuota. Sámediggi lea dan dahkan stipeandaid, portfolioplánaid ja sámi sisdoalu implementerema bokte profešuvnaoahpuide.

2.2 Doaibmagolut – bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Bálká ja sosiála golut	11 706 420	13 274 000	1 567 580
Doaibmagolut	1 889 567	1 526 000	-363 567
Submi	13 595 987	14 800 000	1 204 013

2.2.1 Hálddahus – bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan

Sámedikkis lea oahpahuslága § 6-4 mielde váldi revideret ja mearridit oahppoplánaid vuodđo- ja joatkkaskuvlaoahpahussii. Ossodaga ovddasvástádus lea Sámedikki oahpponeavvovuodddáza jođihit. Oahpponeavvovuodddáš ii leat doaibman nu bures go sáhtta. Dan dihte lea Sámediggi geahčadan movt sáhtášii ođđasit organiseret oahpponeavvovuodddáza Dan lea bargan ovttas Sámi allaskuvllain. Leat hutkan muhtin čovdosiid, muhto Sámediggi ii leat vuoss mearridan organiserema.

2.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – bajásšaddan, oahpahus, alit oahppu ja dutkan

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
SÁMOS	5 266 606	4 390 000	-876 606
Sámegiela mánát otná servodagas	6 228 080	7 574 000	1 345 920
Árbedieđut ođđa áiggis	9 494 700	9 613 000	118 300
Máhttu ja gelbbolašvuohta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárdd	197 294	150 000	-47 294
Sámi sisdoalu skuvllas	1 953 814	3 927 000	1 973 186
Psykososiála oahppanbiras	916 749	1 000 000	83 251
Oahppuneavvut	31 726 314	35 269 000	3 542 686
Rekrutteren sámi alit ohppui ja duktamii	2 686 200	2 850 000	163 800
Submi	58 469 757	64 773 000	6 303 243

2.4 Váldi, ovddasvástádus ja rollat mánáidgárddiin

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main leat sámi mánát, lágaid ja láhkaásahusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

Ovttasbargu eará aktevrraiguin

Ovttasbargu eará aktevrraiguin nugo ovdamearkka dihte Stáhtahálldašeddjiiguin, Lohkanguovddážiin, Sámi allaskuvllain, UiT Norgga árktalaš universitehtain, Nuortta universitehtain ja earáiguin lea deahtalaš vai ovttas sáhttit ovdánahttit doaibmabijuid sámi mánáidgárdesuorgái mat buoridit máhtu ja gelbbolašvuođa vuoigatvuođaid birra sámi mánáidgárdefálaldahkii, sámi sisdollui mánáidgárddiin ja eará mánáidgárddiin main leat sámi mánát. Earret eará lágduvvui Sámi mánáidgárdekonferánssa Diehtosiiddas Guovdageainnus 2022 miessemánu. Konferánssa fáddán ledje earret eará SÁMOS ovdánahttinprošeakta, gievrras giellaohpahanmodeallat mánáid sámegiela ovdánahttimii, ja movt galgat lihkestuvvat sámegiela revitaliseremiin mánáidgárddiin.

Gulahallan suohkaniiguin/mánáidgárdeeaiggádiiguin ja váhnemiiguin sámi mánáidgárdesuorggis

Deháleamos ovttaskas doaibmabidju go galgá oččodit eanet sámegielaigiid leat sámegiela mánáidgárdefálaldagat. Jus mánáidgárddis galgá leat buorre sámegielfálaldat de dat eaktuda dan, ahte mánáidgárddis leat sámegiela bargit. Dattetge lea bistevas hástalus fidnet doarvái sámegiela bargiid. Sámedikkiin leat olu sámi váhneamat váldán oktavuoda go leat fuolas iežaset mánáid giellaovdáneami dihte go váilot sámegiela bargit.

Mánáidgárdesuorggis vásihit gelbbolašvuođakriisa, ja ollu suohkanat/mánáidgárdeeaiggádat ja váhneamat vuorjašuvvet sámegiela mánáidgárdefálaldaga dihte. Dan oktavuodas Sámediggi lea gulahallan sihke váhnemiiguin, váhnenfierpmádagaiguin ja suohkaniiguin nugo Hábmerra, Rossen, Loabága ja Romssa suohkaniiguin. Váhneamid máhcahagat mitalit ahte váhneamin leat alla vuordamušat sámegiela mánáidgárdefálaldahkii. Sii vurdet mánáidgárdeeaiggádiid ja mánáidgárddiid doarjut váhneamid giellaorggu.

Ođasmahtton mánáidgárdestrategiija čuovvuleapmi

Sámedikki strategiijaplána sámi mánáidgárdefálaldaga várás 2021-2025 - Sámi mánáidgárddiid nanu nannen, meannuduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis juovlamánus 2021. Sámediggi lea strategiija čuovvuleapmin lasihan bálkadoarjaga sámegeielat bargiid várás sámi mánáidgárddiin ja sámi ossodagain, nannen dihte rekrutterenbarggu ja áŋgiruššama sámegeiela ovdii. Dasto lea Sámedikki dievasčoahkkim meannudan čilgehusa kvalitehtaovdánahttima birra sámi mánáidgárdesektoris, mas čilgejuvvojit dat rievdadusat mat leat dahkkon Sámedikki doarjjaortnegiin sámi mánáidgárddiide ja eará sámi mánáidgárdefálaldagaide.

Sámediggi lea 2023 bušeahta meannudeami olis mearridan álggahit nuvttá sámegeielat mánáidgárdefálaldaga jagis 2023. Dát ortnet galgá gustot olggobealde Ráđđehusa doaimmaguovllu.

Nationála forum mánáidgárdekvalitehta várás

Nationála forum mánáidgárdekvalitehta várás lea arena mas nationála eiseválddit ja mánáidgárdesuorggi organisašuvnnat deaivvadit vai besset gulahallat ja digaštallat guovddáš doaimbajuid birra mánáidgárdesuorggi kvalitehtaovdánahttimii 2023 guvlui. Gelbbolašvuodastrategiija doaimbajut eai deavdde sámi mánáidgárdesuorggi dárbbuid. Danne ferte ásahit sierra gelbbolašvuodastrategiija sámi mánáidgárdesuorgái man ulbmi lea ahte sámi mánáidgárddiid bargiide sihkkarastojuvvojit oahppofálaldagat, kurssat ja bagadallamat. Dasa ferte vuoruhuvvot doarvái ruhta vai ekonomalaš rámmat leat buorit, ja vai sáhtta hábmet geasuheaddji oahppofálaldagaid. Dasto Sámediggi bargá viidáseappot kvalitehtaovdánahttimiin earret eará iežas barggu bokte prošeavttain Sámi mánát ođđa searvelanjain (SÁMOS) ja bargá maid dan ovdii ahte Sámi allaskuvla sáhtta láidestit ja leat resursan eará oahppoásahusaide boahteáiggis, vai eará allaskuvllat ja universitehtat ohppet eambo sámegeiela ja kultuvrra birra.

Mánáidgárdeláhkka

Sámi mánáin lea gáibádus oažžut buori mánáidgárdebirrása mii searvvaha ja mas lea ovttáárvosaš oktasašvuotta. Dálá láhkka (Lov om barnehager 2006) ii atte buot mánáide geat háliidit vuoigatvuoda oažžut sámegeiel mánáidgárdefálaldaga. Sámediggi lea ovddidan dárbbu ásahit áššedovdilávdegotti mii sáhtta evttohit rievdadusaid mánáidgárdeláhkii. Lea stuora ávkin mánáidgárdeeaigggádiidda diehtit juste mii lea sámi mánáidgárde, ja ahte leat čielga mihtut das movt nannet giela, kultuvrra ja identitehta. Áššedovdilávdegoddi sáhtta čohkket visot dán máhtu, ovtta eará aktevrraiguin nugo ovdamearkka dihte KS:in, sámi fágaolbmuiguin ja mánáidgárdesurggiin muđui. Sávaldahkan lea ahte lávdegoddi evttoha ođđa láhkateavstta ja vel doaimbajuid mat nannejit suohkana vejolašvuoda lihkostuvvat sámi mánáidgárdedoaimmain. Ollu suohkanat háliidit čielga láhkamearrádusa ja konkreta doaimbajidjoevttohusaid.

2.5 SÁMOS

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáidgárdepedagogihkka ja gievrras giellamodeallat leat barggu vuodđun sámi mánáidgárddiin ja mánáidgárddiin main leat sámi mánát.

2.5.1 Čoahkketabealla – SÁMOS

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
18501 Sámi mánát odđa searvelanjain - prošeakta	3 966 606	3 090 000	-876 606
15101 Pilohtamánáidgárddiid gelbbolašvuoda lokten - njuolggadoarjja Sámi allaskuvlii	1 300 000	1 300 000	0
Submi	5 266 606	4 390 000	-876 606

SÁMOS ovdánahttinprošeakta loahpahuvo fargga, ja oassi ovdánahttinproseassain leat loahpahuvo. Muhtun proseassat bistet prošeavtta lohppii. Ovdánahttinprošeavtta boađusin dán jagi lea raporta gievrras giellamodeallaid birra.

Prošeakta lea ovdánahttan sámi pedagogalaš prinsihpaid ja bagadallanortnega maid leat geahččalan pilohtamánáidgárddiin. Pedagogalaš prinsihpaid barggu boađusin galgá leat giehtagirji mánáidgárdebargiid várás. Vásáhusat maid ožžot bagadallanortnega bokte galget leat vuodđun bagadallanortnegii, mii boahhteáiggis galgá leat olámuttus ja fállujuvvot buot sámi mánáidgárddiide ja eará mánáidgárddiide main leat sámi mánát.

SÁMOS-prošeakta lea gelbbolašvuodaovdánahttinbarggus háhkan dieđu pilohtamánáidgárddiid gelbbolašvuodaárbbuin, muhto maiddá oainnusmahttan mainna lágiin mánáidgárdesuorggi gelbbolašvuodaovdánahttima struktuvrrat eai leat heivehuvvon sámi mánáidgárdesuorggi árbbuide. Sámediggi lea dán barggus háhkan buori máhttovuođu sámi mánáidgárdesuorggi gelbbolašvuodaovdánahttima hástalusain, ja lea máhtu juogadan guoskevaš ovttasbargoguimmiiguin. Danne lea hui movttiidahtti go čielggadeamis NOU 2022:13 Med videre betydning - *Et helhetlig system for kompetanse- karriereutvikling i barnehage og skole* evttohit ásahit oktasaš ovttasbargoforuma nationála dásis nannen ja čohkken dihte sámi giela ja kultuvrra gelbbolašvuodaárrasiid.

2.5.2 Pilohtamánáidgárddiid gelbbolašvuoda lokten – njuolggadoarjja Sámi allaskuvlii

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Pilohtamánáidgárddit ožžot buoret gelbbolašvuoda sámi mánáidgárdepedagogihkas ja gievrras giellamodeallaid geavaheamis.

Pilohtamánáidgárdeprošeakta lea loahpahuvo. 16 mánáidgárdebargi, pedagoga ja veahkkebargi leat čađahan pilohtaoahpu PED 606 Sámi pedagogihka mánáidgárddis (30 oč) oahppoplána vuodul man Sámi allaskuvla lágidii. Eanas pedagogat leat čađahan eksámena ja veahkkebargit leat ožžon kursaduodaštusa.

Pilohtamánáidgárddiid ovdánahttinbargui lea maid gullan dutkan. Dutkanraporta galgá válbmejuvvot 2023 giđa mielde.

Pilohtaoahpus leat ráhkadan kártenávdnasa máná giellaovdáneami várás sámegeillii, Máná giellaovdáneami kárten, ja dan leat ráhkadan mánáidgárddiid atnui. Dainna leat ain bargame ja dat almmuhuvvo jagi 2023 mielde.

2.6 Sámegeielat mánát dálá servodagas

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánát ohppet sámegeiela mánáidgárddis.

2.6.1 Čoahkketabealla – sámejielat mánát dálá servodagas

		Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
17001	Dorjagat sámi giellaoahpahussii - ohcanvuđot doarjja	1 482 150	1 845 000	362 850
17010	Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	1 721 930	2 705 000	983 070
17020	Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	1 540 000	1 540 000	0
15001	Julevsáme sámasahtte - Vuonak Mánájároj AS - njuolggodoarjja	734 000	734 000	0
18603	Bagadanortnet gievrras giellamodeallaid gealbbolašvuodalokten ja implementeren sámi mánáidgárddiide ja sámi skuvllaide - prošeakta	750 000	750 000	0
Submi		6 228 080	7 574 000	1 345 920

Mánáidgárddi rámmaplána árvvoštallan

Sámediggi searvvai webinárii mánáidgárddi rámmaplána árvvoštallamis cuoŋománus, masa Norsk Evalueringsforening lei bovden. Árvvoštallamis leat vihtta váldočuolmma, ja okta guoská sámi mánáid vuoigatvuođaide: «Hvordan ivaretar barnehagene samiske rettigheter som er formulert i rammeplanen?» (Movt mánáidgárddit gozihit sámi vuoigatvuođaid mat bohtet ovdan rámmaplánas?) Dat čuolbma váldojuvvui mielde Sámedikki evttohusa vuodul. Dutkanásahus NORCE almmuha ođđa bohtosiid árvvoštallama nuppi oasi vuodul loahpparaporterema oktavuodas boahte jagi. Jagis 2022 lea váldobargu leamaš čoaggit dieđuid.

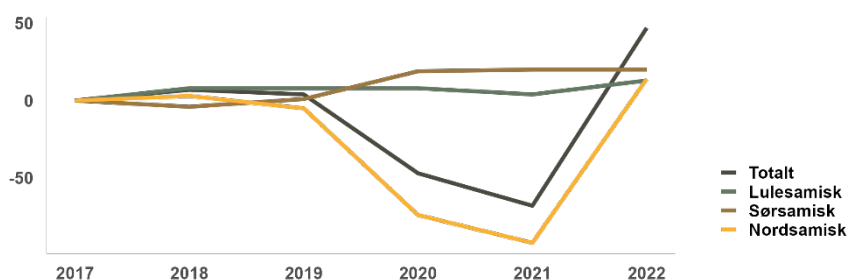
Ovttasbargu Trøndelag stáhtahálldašeddjiin

Sámediggi lea searvan ovttasbargočoahkkimii Regional ordning for kompetanseutvikling i barnehagen (REKOM) bargojoavkkuiin sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođa loktema strategiija birra, man Trøndelag stáhtahálldašeddji lágidii. Strategiijaplána galgá sihkkarastit sámi perspektiivva mánáidgárddiin Tröndelages. Samarbeidsforum for REKOM i Trøndelag (REKOM ovttasbargoforum Tröndelages) lea meannudan ja dohkkehan strategiija sámejielgelbbolašvuođa loktema várás ođđajagimánus 2022.

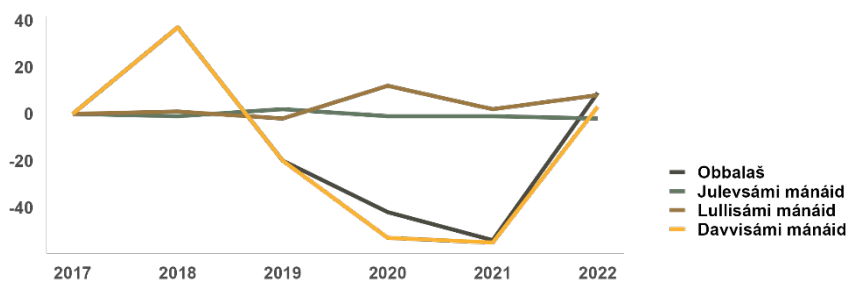
Gulahallan sámi mánáidgárdesuorggi váhnemiiguin

Go ovttasbargá nátionála váhnenlávdegottiiguin, de Sámedikkis lea vejolašvuohta dahkat ahte sámi váhneiid jietna gullo riikka dásis. Sámediggi ja Mánáidgárddi váhnenlávdegoddi leat formaliseren ovttasbarggu áigumuššiehtadusa bokte. Šiehtadusa vuolláičálle gassesmánus.

Govus 10: Mánát geat ožžot sámi mánáidgárdefálaldaga, ovdáneapmi 2017 rájes



Govus 11: Mánát geat ožžot sámegeioahpahusa mánáidgárddiin, ovdáneapmi 2017 rájes



Lea deačalaš deattuhit ahte logut mat leat govvosiin ja tabeallain, leat logut maid mánáidgárddit raportterejit Sámediggái Sámedikki doarjjavuogádaga bokte.

Galle máná oktiibuot	566			
Fylka	Sámi mánáidgárdi	Galli mánnái davvisámegeielfálalda t	Galli mánnái julevsámegeielfálalda t	Galli mánnái lullisámegeielfálalda t
Finnmárku	16	461	1	
Romsa	3	81		
Nordlánda	1		12	
Trööndelag e	1			11
Oslo				

Galle máná oktiibuot sámi ossodagain	188			
Fylka	Sámi mánáidgárdi	Galli mánnái davvisámegeielfálalda t	Galli mánnái julevsámegeielfálalda t	Galli mánnái lullisámegeielfálalda t
Finnmárku	2	54		
Romsa	4	60		
Nordlánda	1		17	
Trööndelag e	3	11	5	23
Oslo	1	14	2	2

Galle máná ožžot sámegielloahpahu sa	139			
Fylka	Sámi mánáidgár di	Galli mánnái davvisámegielfálald at	Galli mánnái julevsámegielfálald at	Galli mánnái lullisámegielfálald at
Finnmárku	3	64		
Romsa	9	51		
Nordlánda	1	2		
Trööndelage	3	3		15
Oslo	1	1		
Innlandet	1			3

2.6.2 Bagadallanortnet gelbbolašvuoda loktema ja gievrras giellaoahpahanmodeallaid implementerema várás sámi mánáidgárddiin ja sámi skuvllain – prošekta

Mihttomearri:

- Sámi mánáidgárddit ja skuvllat addet mánáidgárdefálaldaga ja oahpahu gievrras giellaoahpahanmodeallaid vuodul.

Reviderejuvvo bušehtas várrejuvvui ruhta dán prošektii. Bagadallanortnega ulbmil lea oahpahit mánáidgárddiid ja skuvllaid atnit gievrras giellaoahpahanmodeallaid oahpahu, ja ahte gievrras giellaoahpahanmodeallat implementerejuvvojit sámi mánáidgárddiide ja sámi skuvllaide. Sámediggi lea dán jagi hábmen bagadallanortnega vuodu. Bagadallan lea deahtalaš oassi ovdánahttinbarggus ja jurddašuvuigiid rievdeamis. Bagadallanortnega leat ain geahččaladdame ja dan árvvoštallet dađi mielde. Ortnege leat dássáži geahččaladdan pilohtamánáidgárddiin. Mihttomearri lea ahte boahhteáiggis dán ortnega sáhtá fállat buot sámi mánáidgárddiide.

2.6.3 Doarjja sámegielloahpahussii mánáidgárddiin – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámegielloahpahu mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit oahpahit sámi mánáide sámegiela.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušehtta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
17001 Dorjagat sámi giellaoahpahussii - ohcanvuđot doarjja	1 482 150	1 845 000	1 845 000	362 850
Submi	1 482 150	1 845 000	1 845 000	362 850

	Juolluvuvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17001 Dorjagat sámi giellaoahpahussii - ohcanvuđot doarjja	1 898 000	415 850	0	1 482 150
Submi	1 898 000	415 850	0	1 482 150

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
23	21	2	0

2.6.4 Doarjja prošeavttaide ja ovdánahttinbarguide mánáidgárddiin – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – prošeavttat ja ovdánahttinbarggut mánáidgárddiin:

- Mánáidgárddit ožžot buoret kvalitehta sámi giella- ja kulturbarggus.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
17010 Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	1 721 930	2 705 000	2 705 000	983 070
Submi	1 721 930	2 705 000	2 705 000	983 070

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17010 Doarjagat prošeavttaide ja ovddidanbargguide - ohcanvuđot doarjja	3 385 930	1 664 000	0	1 721 930
Submi	3 385 930	1 664 000	0	1 721 930

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
17	17	0	0

2.6.5 Doarjja ovdánahttit pedagogalaš ávdnasiid mánáidgárddiide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – pedagogalaš ávdnasiid ovdánahttin mánáidgárddiide:

- Mánáidgárddiide, mánáidgárdeoahpaheddiide ja oahpahasáhusaide galgá leat álki fidnet pedagogalaš ávdnasiid main lea sámi sisdoallu sámegeielaide.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
17020 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	1 540 000	1 540 000	1 540 000	0
Submi	1 540 000	1 540 000	1 540 000	0

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17020 Doarjja pedagogalaš ávdnasiid ovddideapmái mánáidgárddiide - ohcanvuđot doarjja	1 540 000	0	0	1 540 000
Submi	1 540 000	0	0	1 540 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
1	1	0	0

2.6.6 Julevsáme sámastahte – njuolggodoarjja Vuonak Mánájároj

Njuolggodoarjaga mihttomearri – njuolggodoarjja Vuonak Mánájároj.

- Vuonak Mánájároj oahpaha mánáidgárdemánáide julevsámegiela

Vuonak Mánájároj AS reastaluvai jagis 2022.

Hábmera suohkanis lea ođđa julevsámegiela mánáidgárdi áshuvvon, Viejega AS. Mánáidgárdi oažžu njuolggodoarjaga 2023 rájes. Ođđa mánáidgárdái lea addojuvvon álggahandoarjja.

2.7 Árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi mánáidgárdi lea guovddáš sámi giella- ja kulturguoddi.

Sámediggi áigu ovddidit váikkuhangaskaoapmeortnegiid mat dorjot árbevirolaš máhtu ja kultuvrralaš guoddevašvuoda. Dat doarjjaortnegat galget dahkat ahte mánáidgárddit vuoruhit ja čadahit árbevirolaš sámi doaimmaid.

2.7.1 Čoahkketabealla – árbevirolaš máhttu ođđa áiggis

		Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
17030	Doarjagat sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	9 494 700	9 613 000	118 300
Submi		9 494 700	9 613 000	118 300

2.7.2 Doarjja sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide main lea sámi ossodat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi mánáidgárddit ja ossodagat:

- Sámi mánáidgárddit ja sámi ossodagat dáčča mánáidgárddiin oahpahit sámi mánáide sámi giela, kultuvrra ja árbevieruid birra.

		Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boađus. rev. budš. ektui
17030	Doarjagat sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	9 494 700	9 613 000	7 813 000	118 300
Submi		9 494 700	9 613 000	7 813 000	118 300

		Juolluvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17030	Doarjagat sámi mánáidgárddiide ja mánáidgárddiide man lea sámi ossodat - ohcanvuđot doarjja	9 726 100	231 400	0	9 494 700
Submi		9 726 100	231 400	0	9 494 700

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
33	33	0	0

Sámediggi oaččui 2022 reviderejuvvon natióalabušehtas miljovna ruvdnosaš liigejuolludusa gelbbolašvuodaovdánahttindoaimmaide sámi mánáidgárdebargiide. 250 000 ruvno dan ruđas vuoruhuvvui dán doarjjaortnegii. Sámediggi lasihii reviderejuvvon bušehtas dán postii 1,8 miljovna ruvno dan dihte go njuolggadusaid revideremis lasihedje máksomeriid mánáidgárddiide.

2.8 Máhttu ja gelbbolašvuhta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiide

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Mánáidgárdesuorggis lea buoret máhttu ja gelbbolašvuhta.

2.8.1 Čoahtketabealla – máhttu ja gelbbolašvuhta leat vuodđun boahtteáiggi mánáidgárddiide

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
18602 Fierpmádat sámi mánáidgárdesuorggi várás - prošeakta	197 294	150 000	-47 294
Submi	197 294	150 000	-47 294

2.8.2 Fierpmádat sámi mánáidgárdesuorggi várás – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámi mánáidgárdesuorggi várás leat ásahuvvon diehto- ja máhttojuohkinarenat, arenat vásáhusaid lonohallamii ja gelbbolašvuoda buorideapmái.

Sámediggi áigu dán prošeavtta bokte láchit gelbbolašvuoda loktema buohkaide geat barget mánáidgárddiin main leat sámi mánát. Sámediggi doalai 2022 skábmamánu seminára man ulbmil lei juogadit dieđuid ja máhtu, lonohallat vásáhusaid ja buoridit gelbbolašvuoda.

2.9 Sámi sisdoallu skuvllas

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi ohppiin ja ohppiin geain lea sámegeieloahpahuš ožžot oahpahuš sámegeielas ja sámegeillii mas lea buorre kvalitehta.

2.9.1 Čoahkketabealla – sámi sisdoallu skuvllas

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
18701 Oahppoplánaid revideren - prošeakta	638 849	2 500 000	1 861 151
17101 Árbediehtu vuođđooahpahusas - ohcanvuđot doarjja	587 965	700 000	112 035
15201 Fierpmádat sámegeoloahpahussii - Sámi allaskuvla - njuolggodorajja	527 000	527 000	0
19502 Pedagogalaš fágabeaivvit	200 000	200 000	0
Submi	1 953 814	3 927 000	1 973 186

Ođđa oahpahusláhka

Máhtodepartemeanta ođđa oahpahusláhkaevttohus lei gulaskuddamis jagis 2021. Stuoradikkis meannudit lága jagis 2023, ja dat gustogoahhtá jagis 2024. Sámedikkis leat leamaš konsultašuvnnat lága birra jagis 2022. Ráđđehus ja Sámediggi eai leat leamaš ovtta oavilis eanemus guovddáš sámi oahpahusvuoigatvuođaid hárrái. Sámedikki gáibádusaide eai miehtan ja dan dihte Sámediggi ii dorjon láhkaevttohusa. Sámediggi vásiha ahte ráđđehusa ákkastallan das manne eai leat Sámedikki gáibádusa váldán mielde guoská áššiide maidda ráđđehusas alddis lea ovddasvástádus Dat guoská gáibádusaide maid ráđđehus ii oavvil leat leamaš gulaskuddamis, gáibádusaide maid ráđđehusa mielas ii leat vejolaš duohtan dahkat oahpaheaddjeresurssaid váiluma dihte ja gáibádusaide mat gusket dasa ahte váilu gelbbolašvuođa čohkken.

Skuvllaid kvalitehta buorideapmi

Sámediggi meannudii jagis 2022 ášši *Boahtteáiggi skuvlla kvalitehta - fágalaš ja sosiálalaš birgejummi/bierggim/bierkenidh*. Ášši čielggadii ollu hástalusaid sámi skuvlasuorggi statistihka hárrái mii čájeha sámi ohppiid fágalaš ja sosiálalaš ovdáneami. Earret eará eai ráhkaduvvo statistihkat sámi ohppiid nationála geahččalemiid bohtosiin, danne go leat beare unnán oahppit. Dat vuorjašuhttá danne go de lea veadjemeahtun álggahit doaimbajuid buori mearrádusvuođu vuodul.

Ášši čuoovvuleami oktavuodas Sámediggi lea gulahallan departemeanttain sámi ovddasteami birra almmolaš lávdegottis mii galgá geahčadit movt geahččalemit čadahuvvojit ja skuvlla raporterren- ja dokumenterengáibádusaid. Mañjel go Sámediggi gulalahai departemeanttain, de lea dál lávdegottis sámi ovddasteapmi, ja Sámediggi čuoovvu lávdegotti barggu.

Lassioahppu sámi oahpahedjiide ja mánáidgárdeoahpahedjiide

Sámediggi lea cuiggodan ahte dálá ortnegat gelbbolašvuođa buorideami várás eai deavdde sámi mánáidgárddi- ja skuvlasuorggi dárbbuid, danne go gelbbolašvuođasuorgi lea organiserejuvvon fylkkaid ja regiovnnaid mielde. Doarjagat sámi lassioahpu várás fertejit leat ávkin riikka dásis. Ortnegis lea hástaleaddjin dat ahte gelbbolašvuođaloktendoaimmat fállujuvvojit regionálalaččat, mii mearkkaša ahte sámi oahpaheaddjit ja mánáidgárdeoahpaheaddjit geat eai leat Finnmárkkus eai beasa searvat dan gelbbolašvuođaloktenfálaldahkii man Sámi allaskuvla doaimmaha.

Buhtadus sámegeoloahpahussii vuođđooahpahusas

Sámediggi lea mángga jagi čujuhan ahte buhtadusortnet sámegeoloahpahusa várás vuođđooahpahusas lea leamaš beare heitot. Jagis 2022 leat Sámedikkis leamaš konsultašuvnnat ráđđehusain dan birra. Boađus lea ahte ortnet oaččui mearkkašahtti lassáneami 2023 stáhtabušehta bokte.

Joatkkaskuvllat – sámi sisdoallu

Sámediggi oaidná ahte skuvllat mat leat WINHEC (World Indigenous Nations Higher Education Consortium) miellahtut dahket deaŋalaš barggu. Sámi joatkkaskuvla Kárášjogas dohkkehuvvui miellahttun 2022 borgemánu. Skuvla lea bargan skuvlla sámi sisdoalu oainnusmahttimiin vai šaddá WINHEC miellahttun. Dán áigodagas lea maiddá Knut Hamsun joatkkaskuvla Nordlánddas šaddan sámi resursaskuvlan.

World Indigenous Peoples Conference on Education (WIPCE)

Badjel 30 jagis lea WIPCE sturron ja šaddan stuora riikkaidgaskasaš dáhpáhusan álgoálbmotoahpahušlihkadusas. Miehtá máilmmi álgoálbmogat servet WIPCE:i juogadit sukseassaid ja strategiijaid kultuvrii vuodđuduvvon oahpahusa birra. Sámediggi searvvai konferánsii jagis 2022.

2.9.2 Oahppoplánaid ođasmahttin – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ohppiin lea árbevirolaš ja boahtteáigedidolaš gelbbolašvuohta sámi gielas, kultuvrras ja servodateallimis sámi árvvuid vuodul.

Doarjjaávdnasat oahpponeavvuide

Sámediggi ja Oahpahušdirektoráhtta leat ráhkadan doarjjaávdnasiid sámi sisdoalu birra sámi nationála oahppoplánaide luonddufágas, servodatfágas, biebmu- ja dearvvašvuođafágas ja KRLE:s. Sámediggi lea maid ráhkadan doarjjaávdnasiid fágaide sámegeiella vuosttaš- ja nubbingiellan golmma almmolaš sámegeiellii.

Sámegeiella oahppoplána ohppiide geain lea mearkagiella

Oahpahušlága mielde lea buot sámi mánáin individuála vuoigatvuohta oažžut sámegeielloahpahusa. Vuoigatvuohta guoská maiddá ohppiide geat leat guluheamit ja ohppiide geain lea dárbu mearkagillii skuvllas. Sámediggi lea jagis 2022 bargagoahtán oahppoplánain sámegeielas vuosttašgiellan ohppiid várás geain lea mearkagiella, parallealla seammaárvosaš oahppoplána (LK20S) oassin. Dát oahppoplána lea dasto áibbas ođđa sámi oahppoplána mii sihkarastá dán ohppiidoavkku vuoigatvuođa sámegeielloahpahušsii.

Eksámen ja árvvoštallan

Máhttodepartemeanta lea fágaodasmahttima ja teknologalaš ovdáneami oktavuodas álggahan eksámenvuogádaga geahčadeami. Ásahuvvui eksámenjoavku, ja joavkkus lei maid muhtin geas lea sámi fágagelbbolašvuohta. Sámediggi ságaškušai ovttasráđiid departemeanttain ja direktoráhtain eksámenortnega rievdadeami, ja ráhkadii ođđa árvvoštallaneavttuid eksámenfágaide, earret eará sámegeielfágaide. Dat lea buorre. Eará eksámenfágain ain váilot eksámenbihtát sámegeiellii.

2.9.3 Árbevirolaš máhttu vuodđooahpahas – ohcanvuodot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – árbevirolaš máhttu vuodđooahpahas:

- Sámi oahppit servet doaimmaide mat čatnasit sámi árbevirolaš máhttui.

	Regnskap 2022	Revidert 2022	Budsjett 2022	Resultat iht. rev. bud.
17101 Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen - søkerbasert tilskudd	587 965	700 000	700 000	112 035
Sum	587 965	700 000	700 000	112 035

	Innvilget 2022	Tilbake- trukket 2022	Tilbake- betalt 2022	Regnskap 2022
17101 Tradisjonell kunnskap i grunnopplæringen - søkerbasert tilskudd	617 000	29 035	0	587 965
Sum	617 000	29 035	0	587 965

	Rehketdoallu 2022	Juolludu vvon	Biehttal vvon	Hilgoju vvon
17201 Doarjagat oahpponeavvovráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	21 917 314			
Submi	21 917 314			
	Juolluduvvon 2022			
17201 Doarjagat oahpponeavvovráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	30 172 190			
Submi	30 172 190			
hcamat				
	10	7	3	0

2.9.4 Fierpmádat sámegeioloahpahusa várás / NetSam – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Aktiivvalaš oahpponeavvofierpmádat oahpahusa várás sámegeiolas ja sámegeillii.

Fierpmádaga ulbmiljoavkkus leat oahpaheaddjit, skuvlajodiheaddjit, studeanttat ja ásahusat mat barget sámegeioloahpahusain. NetSam galgá ovddidit ja ovdánahttit sámegeioloahpahusa diehtjuohkima, gelbbolašvuoda buorideami, vásáhusaid lonohallama ja fierpmádathuksema bokte. Sámedikki mihttomearri lea searvvahit mánáidgárdeoahpaheddjiid fierpmádahkii, NetSam sávaldaga mielde.

Doarjja dahká vejolažžan doaimmahit fágalaš fierpmádaga man ulbmil lea sámi oahpahusa ovdánahttit máŋgga dásis. Jagis 2022 leat čađahuvvon guokte fágačoagganeami masa ollugat serve. Fágačoagganeamit leat hui ávkkálaččat fierpmádathukseami, erenoamážit oahpaheddjiide geat barget skuvllain main eai leat sámi oahpanbirrasat. Fágačoagganemiin maid oažžu ávkkálaš gelbbolašvuodaloktema kurssaid ja vásáhusaid lonohallamiid bokte. Dattetge lea hástalus daid oahpaheddjiid dáfus geat háliidivčče searvat fágačoagganemiide, muhto geat eai oaččo virgelobi eai ge ruhtadeami searvamii. NetSam oaidná dárbbu fállat eanet oahpahusa. Stivrra dieđuid mielde dán doibmii ii leat doarvái ruhtadeapmi, ja sii leat sáhttán bisuhit doaimmáda go stivralahtut leat fierpmádaga bargan iežaset astoáiggis.

2.9.5 Pedagogalaš fágabeaivvit

Go Sámediggi ii šat lággit skuvlakonferánssaid, de leat pedagogalaš fágabeaivvit erenoamáš deahtalaš fállat sámi oahpaheddjiide. Koronapandemiiija geažil maŋiduvvui konferánssa, ja

poasta ii fievrriduvvon 2022 bušehtti, muhto čuovvuluvvui 2022 reviderejuvvon bušeahtas. Fágabeivviid lágidedje golggotmánus Tråantes, ja daidda lei olu beroštupmi. Fágabeivviid fáddá lei psykososiála oahppanbiras.

2.10 Psykososiála oahppanbiras

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buorit ja oadjebas oahppanbirrasat.

2.10.1 Čoahkketabealla – psykososiála oahppanbiras

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
18801 Bargu eastadit givssideami - prošeakta	916 749	1 000 000	83 251
Submi	916 749	1 000 000	83 251

Sámediggi lea mielde Benjamin-bálkkašumi ja Dronnet Sonja skuvlabálkkašumi jurys. Benjamin-bálkkašupmi geigejuvvo juohke jagi skuvlii mii erenoamážit bargá rasimma ja vealaheami vuostá. Dronnet Sonja skuvlabálkkašupmi geigejuvvo juohke nuppi jagi skuvlii mii čađaha ovttáarvosasvuoda ja searvvaheami erenoamáš láhkái.

2.10.2 Bargu givssideami vuostá – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Mánáidgárddiin ja skuvllain lea buorre ja oadjebas oahppanbiras ja buoret máhttu das movt givssideami mánáid ja nuoraid vuostá galgá eastadit.

Prošektii lea virgáduvvon jodiheaddji jagis 2022. Sámediggi lea ovttasbargagoahtán Romssa ja , Nordlándda ja Oslo suohkana givssidanáittardeddiiguin. Ulbmil lea ovttasbargat buori psykososiála skuvlabirrasa ovdii sámi mánáide ja nuoraide.

Sámi mánát ja nuorat leat sámi servodaga deháleamos resursat. Sámediggi lea skábmamánus 2022 ásahan mánáidforuma mii galgá searvvaht sámi mánáid ja nuoraid Sámedikki bargui buriid bajásšaddaneavttuid ja oahppanbirrasiid ovdánahttimiin. Mánáidforumis leat 5.-10. luohkáid oahppit julev, lulli- ja davvisámi guovlluin. Áigumuš lea ovddidit sámi mánáid ja nuoraid jiena, vai dat gullo ja vai sii besset váikkuhit buriid bajásšaddaneavttuid ja oahppanbirrasiid ovdánahttimii.

Ovttasbargu Finnmárkku gáddesuodjalusain

Sámediggi lea ovttasbargagoahtán Finnmárkku gáddesuodjalusain gelbbolašvuodapáhka ovdánahttimiin. Gelbbolašvuodapáhka galgá adnojuvvot HV17 oahpahusas vuosttasgearddebálvalusrekruhtaide ja suodjalusa eará bargiide. Ulbmil lea buoridit máhtu sámi diliid birra ja eastadit negatiivvalaš guottuid, sámevaši, cielaheami ja givssideami. Gelbbolašvuodapáhka almmuhuvvo guovvamánu 6. b. 2023. Gelbbolašvuodapáhka sisafievrrideapmi Finnmárkui lea pilohtaprošeakta ja mihttomearri lea sisafievrridit páhka miehtá riikii. Sámediggi lea hui duhtavaš go suodjalus mii lea stuora ja deatalaš organisašuvdna lea vuolggahan oahpu sámiid ja sámi diliid birra.

2.11 Oahpponeavvut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi oahppit ja oahppit geat ožžot sámegeielloahpahusa fidnejit sámi oahpponeavvuid buot golmma sámegeillii buot fágain mat heivejit vuodđoskuvlla oahppoplánaide.

2.11.1 Čoahkketabealla – oahpponeavvut

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
17201 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	21 917 314	24 660 000	2 742 686
18901 Rámmašiehtadusat sámi lágádusain	9 000 000	9 000 000	0
15301 Ovttas Aktan Aktasne - Sámi allaskuvla - njuolggodorajja	809 000	809 000	0
19001 Rádjersttildeaddji sámi oahpahus - prošeahta	0	500 000	500 000
19501 Movttiidahttindoaimbidju oahpponeavvooddiddeddiide	0	300 000	300 000
Submi	31 726 314	35 269 000	3 542 686

Oahpponeavvoráhkadeami doarjaga árvvoštallan

Jagis 2021 gárvvistuvvui oahpponeavvodoarjaga árvvoštallan. Árvvoštallan čájeha ahte doarjjaortnega mihttomearri ii leat olahuvvon áigodagas maid leat árvvoštallan (2006-2020), go eai ollinge buot fágaide leat ráhkaduvvon sámi oahpponeavvut vuodđooahpahusa oahppoplánaid mielde. Doarjjaortnet lea dattetge leamaš vealtameahtun deatlaš sámi oahpponeavvobuvttadeapmái dan áigodaga. Buvttadankapasitehtii ja ovdáneapmái lea čuočan dat go váilot čállit ja jorgaleaddjit, erenoamážit lulli- ja julevsámegeielas.

Juolludusat jagis 2022

Dán jagi várrejumis lea 44 proseantta juolluduvvon ođđa oahpponeavvuid ráhkadeapmái sámegeielfága várás. Lullisámegeiela vuosttašgiellan fágii galget ráhkaduvvot oahpponeavvut smávvaskuvladássái. Julevsámegeiela dáfus ráhkadišgohtet oahpponeavvuid gaska- ja nuoraidskuvladási nubbegielloahpahusa várás, ja davvisámegeiela dáfus ráhkadišgohtet oahpponeavvuid joatkkaskuvladási várás.

Dasto lea Sámediggi juolludan ruđa oahpahusmateriála ráhkadeapmái neahttageavaheami birra gaskadássái, mii gokčá oasi servodatfága gelbbolašvuodamihttomeriin ja almmuhuvvo davvi-, julev- ja lullisámegeillii.

Sámediggi lea dán jagi juolludan ruđa digítála oahpponeavvu ráhkadeapmái, jorgaleapmái ja heiveheapmái fágaidrasttildeaddji fáttás: guoddevaš ovdáneapmi. Fágat maid dat guoská leat sámegeiella, servodatfága, luonddufága, KRLE, biebm- ja dearvvašvuohta, duodji ja musihkka. Erenoamážit heivehuvvon oahpponeavvuid dáfus Sámediggi lea juolludan doarjaga golmma iešguđet oahpponeavvoprošektii mat ráhkadit konkretiserenmateriála davvisámegeiela vuodđooahpahusa várás, ja guhtege oahpponeavvu lea iežas vuogiin ávkkálaš gielloahpahusas álgodási rájes ja das bajás.

Oahppoplánaid fagaodasmahttima dihte lea dárbu ođasmahtton oahpponeavvuide. Danne lea Sámediggi maiddái dán jagi vuoruhan doarjaga dálá oahpponeavvuid ođasmahttimii. Dán jagi addojuvvui doarjja ođasmahttit oahpponeavvu lullisámegeiela vuosttašgiellan fágas 3. jagi joatkkaskuvladássái. Dasto Sámediggi lea maid addán doarjaga ráhkadit sálbmagirjii julevsámegeillii mii heive musihkka- ja giellafágii ja ráhkadit teakstačoakkáldaga davvisámegeillii gaskadási várás mii galgá veahkehit buoridit lohkanmiela ja nannet gielloahpahusa.

Digitála gálggat leat deađalaš eaktun go aktiivvalaččat galgá searvat bargoeallimii ja leat oassin servodagas mii dađistaga rievdá. Sámediggi lea addán doarjaga prošektii Livslangt programmeringsprák davvi-, julev- ja lullisámegillii. Buot oahpponeavvoprošeavttat mat leat ožžon doarjaga jagis 2022 galget gárvet prošeavttaid mañimusat čakčamánu 2025.

Sámediggi lea dán áigodagas jahkásaččat doallan prošeaktačoahkkimiid oahpponeavvobuvtadeddjiiguin geat leat ožžon doarjaga Sámedikkis. Dál lea jođus proseassa dihto oahpponeavvoprošeavttaid loahpaheami birra mat eai leat ovdánan nugo galge, ja eanas prošeavttaid mañoneami sivvan lea go váilot čálliresursat.

2.11.2 Doarjja oahpponeavvuid ráhkadeapmái – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – oahpponeavvuid ráhkadeapmi:

- Sámediggi ovdánahtta buot fágain sámegeiel oahpponeavvuid mat heivejit vuodđooahpahusa oahppoplánaide.

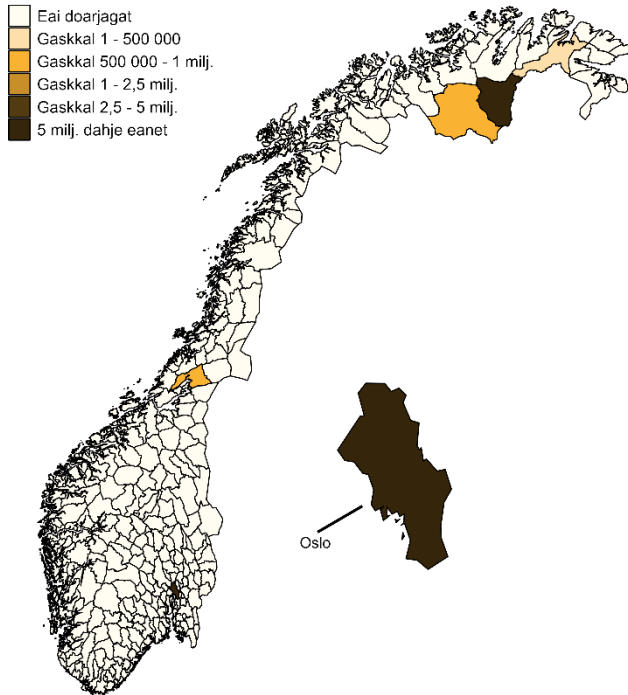
Sámediggi mearridii juovlamánu 2022 ođđa doaibmaplána oahpponeavvoráhkadeami várás boahhtevaš guovtti jahkái.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
17201 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	21 917 314	24 660 000	24 660 000	2 742 686
Submi	21 917 314	24 660 000	24 660 000	2 742 686

	Juolluvuvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17201 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái - ohcanvuđot doarjja	30 172 190	8 254 876	0	21 917 314
Submi	30 172 190	8 254 876	0	21 917 314

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
28	16	12	0

Govus 12: Ohcavuđot doarjagat oahpponeavvuid ráhkadeapmái



2.11.3 Oahpponeavvuid rámmašiehtadus

Sámedikki 2022 bušehtas lea 9 miljovdna ruvno vuoruhuvvon oahpponeavvuid rámmašiehtadusaide. Dat galgá gokčat diŋgojumiid dain rámmašiehtadusain mat Sámedikkis leat Davvi Girjjiin ja LearnLab AS:in. Rámmašiehtadus gusto eanemusat njeallje jagi.

Rámmašiehtadus Davvi Girjjiin digitála oahpponeavvuid várás davvisámegiela vuosttašgiela ohppiide 1.-4. jahkecehkiin gárvvistuvvui 2022 čavčča. Sámediggi lea válljen bisuhit dán ortnega ođđa diŋgojumiin, mii guoská 5.-7. jahkecehkiid oahpponeavvuide, ja dat galget leat gárvásat suoidnemánus 2024.

Dasa lassin Sámediggi lea dahkan ođđa šiehtadusa LearnLab AS:in mii galgá ráhkadit digitála julevsámegieloahpponeavvuid 1.-10. cehkiide sámegielas vuosttašgiellan. Diŋgojumiid leat dál buvttadeame ja dat ovdánit bures. Ávdnasat 1.-2 jahkecehkiide geigejuvvojedje juovlamánus 2022 ja 3.-4 jahkecehkiide dat geigejuvvojit njukčamánu 2023.

2.11.4 Ovttas|Aktan|Aktesne – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Neahttabáiki masa leat čohkkejuvvon ođđaseamos dieđut sámi oahpponeavvuid birra ja gos aktiivvalaččat juogadit oahppomateriála ja geavahit buvttadanreaiddu digitála oahpponeavvuid várás.

Ovttas|Aktan|Aktesne lea neahttabáiki gosa dieđut sámi oahpponeavvuid birra leat čohkkejuvvon, ja gos lea vejolaš oahpponeavvuid luoikkahit. Neahttabáiki lea maid arena gos sáhtta juogadit oahppanressursaid/oahpponeavvuid maid ieš lea ráhkadan. Doarjja dahká vejolažžan doaimmahit Ovttas|Aktan|Aktesne -oahpponeavvoportála. Ovddid jagiid ruđain leat jagis 2022 sáhtán heivehit, ođasmahttit ja sirdit buot oahpponeavvuid ođđa neahttaportálii

(<https://ovttas.h5p.com/>). Dál leat beassan vuoruhit bargguid maidda eai leat leamaš resursat maŋemus jagiid. Earret eará leat buoridan ohcanreaiddu- ja vejolašvuodaid, bidjan sisa ođđa oahppoplánaid ja daidda laktán oahpponeavvuid, nannen skuvlla astoáigeortnega rámmaaplána ja dasa laktán oahpponeavvuid. Ovttas lea doallan semináraid ja kurssaid portála birra oainnusmahttin dihte portála. Boahpteáiggis lea dárbu lasi doarjagii vai leat doarvái resursat doaimmahit ja ovdánahttit portála.

2.11.5 Rájiidrasttildeaddji sámi oahpahuš, oahpponeavvut – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Skuvlaovttasbargu Sámis.

Julggaštus “Oktasaš árvvut ja bajit doaimmaprinsihpat mánáidgárdefálaldahkii ja oahpahussii miehtá sámi/Felles verdigrunnlag og overordnede prinsipper for barnehagetilbudet og opplæringen i hele Sápmi” geigejuvvui Sámediggái miessemánus 2022. Julggaštusas bohtet ovdan vuordámušat sámi oahpahušfálaldaga árvo- ja prinsihppavuđđui mánáidgárddiin ja skuvllain riikkarájiid rastá. Bargojoavkkus mii julggaštusa lea čállán leat leamaš Norgga, Ruoŋa ja Suoma beale sámi skuvllaid, universitehtaid ja allaskuvlasuorggi fágaolbmot. Sámediggi sávvá ahte julggaštus implementerejuvvo viidát miehtá Sámi.

2.11.6 Movttiidahttindoaimbajijut oahpponeavvoráhkadeamis – prošeakta

Prošeakta galgá vuolgahit ovttasbarggu heivvolaš beliiguin, ja mihttomearri lea rekrutteret oahpponeavvoráhkadeddjiid ja buoridit máhtu oahpponeavvoráhkadeamis.

li čađahuvvon jagis 2022 Sámedikki hálddahusa resursadili geažil.

2.12 Váldi, ovddasvástádus ja rollat alit oahpuš ja dutkamis

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea duohta váldi sámi alit oahpuš ja dutkamis lágaid ja lánkaásahusaid bokte, ja konsultašuvnnaid bokte.

Juolludusreivvet ja ovdánahttinšiehtadusat

Sámedikkis leat jahkásaččat konsultašuvnnaid Sámi allaskuvlla, Norgga árttalaš universitehta ja Nuortta universitehta juolludusreivviid ja ovdánahttinšiehtadusaid birra. Konsultašuvnnaid boadusin lea ahte namuhuvvon oahpahušásahusat ovttasbarget eanet alit oahpuš ja dutkama hárrái. Earret eará lea Sámediggi ožžon miehtama dasa ahte UiT lasiha earresajiid medisiidnaohppui.

Guhkesáiggi plána dutkama ja alit oahpuš várás 2023-2032

Sámediggi ja Máhtodepartemeanta leat soahpan čilgehusaid dutkama ja alit oahpuš guhkesáiggi plánii 2023-2032. Sámediggi lea maiddái ožžon mielde deahtalaš mihtuid sámi dutkama ja alit oahpuš birra bajit dásis. Ráđđehusa geatnegasvuodat sámi dutkama ja oahpahuš hárrái leat mielde, ja ráđđehus galgá dáid áŋgiruššansurggiid vuoruhit olles dán áigodaga.

2.13 Oahppo- ja dutkanfálaldat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi alit oahpus ja dutkamis leat fálaldagat ja aktivitehtat mat gokčet sámi servodaga gelbbolašvuoda- ja máhttodárbbu.

Studietilsynsforskriften ja sámegielaid álgoohpahus

Studieforskriftena rievadusat leat dagahan ahte oahpahusasahusaid ovttasbargu giellaguovddážiiguin bissehuvvui. Nationála oahppokvalitehta orgána (NOKUT) lea ovddasvástideaddji ásahus ja sáhtta suovvat spiehkastit studietilsynsforskriftena gáibádusain. Láhkaásahusas ferte sáhttit spiehkastit sámegiela álgokurssaid várás main leat 30 oahppočuoggá, dahje unnit, danne go dál duodai váilot fágaolbmot geat máhttet sámegielaid. Lávdaduvvon álgokurssaid fállan main lea buorre kvalitehta fágalaččat lea doaibmabidju mainna lasihivččii rekrutterenvuođu sámi oahpuide ja virggiide, ja mainna attášii sámiide vejolašvuoda váldit ruovttoluotta giela man leat massán. NOKUT geahčada vejolaš čovdosiid mat vuhtiiváldet dáid oahppofálaldagaid dárbbu, ja dan seammás vuhtiiváldojuvvo alit oahpu gáibádusaid ulbmil.

Dutkanráđi portefolioplánat

Dutkanráđi organiseremis leat 16 portefoliostivrra ja juohke stivrii leat sierra portefolioplánat. Guđa portefolioplánas lea sámi ovddastus. Jagis 2022 lea Sámediggi vuohččan konsulteren Sámi portefolioplána. Dasa lassin konsulterii portefolioplánaid Helse, Klima og polar, Utdanning og kompetanse og Velferd, Kultur og samfunn. Sámedikki cealkámušat leat váldojuvvon mielde mángga portefolioplánii. Lea dehálaš oažžut sámi sisdoalu eará portefolioplánaide go Sámi portefolioplánii vai ángiruššan sámi áššiin lassána dutkama oktavuodas.

Sámi gelbbolašvuoha Lulli-Norggas

Lea dárbu gulahallagohtit allaskuvllaiguin ja universitehtaiguin Lulli-Norggas lulli, julev- ja davvisámegiela oahpahusfálaldagaid álggaheami birra. Universitet og høyskolerådet samisk (UHR- Samisk) lea Sámedikki vuolgaheami vuodul váldit ášši ovdan iežas cealkámušas Stuoradiggedieđáhussii sámi giela, kultuvrra ja servodateallima birra 2023.

2.14 Rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuoha.

2.14.1 Čoahkketabealla - rekrutteren sámi alit ohppui ja dutkamii

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
17301 Stipeanda alit ohppui	2 686 200	2 850 000	163 800
Submi	2 686 200	2 850 000	163 800

Ráđđehus ja Sámediggi leat ovttas bargagohtán jahkásaš stuoradiggedieđáhusain sámi giela, kultuvrra ja servodateallima birra 2023. Ráđđehus lea mearridan ahte 2023 dieđáhusa fáddá lea rekrutteren ja gelbbolašvuoda. Dieđáhus galgá earret eará loktet hástalusaid mat gusket dasa go mánáidgárddiin ja vuodđoskuvllain váilot sámegielat oahpaheaddjit.

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii golggotmánus álggahit prošeavtta "Sámedikki rekrutterenprošeakta 2023-2025 - sámi giellaoahpahusat ja oahpaheaddjeoahpahusat" man ulbmil lea rekrutteret joatkkaskuvlaohppiid sámi alit ohppui.

2.14.2 Stipeanda alit ohppui – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – stipeanda alit ohppui:

- Eanet mánáidgárde- ja vuodđoskuvlaoahpaheaddjit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
17301 Stipeanda alit ohppui	2 686 200	2 850 000	2 850 000	163 800
Submi	2 686 200	2 850 000	2 850 000	163 800

	Juolluvuvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
17301 Stipeanda alit ohppui	2 889 500	203 300	0	2 686 200
Submi	2 889 500	203 300	0	2 686 200

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
155	144	11	0

2.15 Sámi perspektiiva alit oahpus ja dutkamis

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi perspektiiva lea implementerejuvvon buot relevánta oahpuide ja dutkamii

Sámi sisdoalu implementeren profešuvdnaoahpuide

Sámediggedieđáhusas alit oahpu ja dutkama birra lea bajitdási mihttomearrin implementeret sámi sisdoalu profešuvdnaoahpuide. Sámediggi lea dainna bargan mánnga jagi, ja dat lea dahkan ahte sámi sisdoallu nationála njuolggadusaid láhkaásahusas lea implementerejuvvon measta buot dearvvašvuodafágaoahpuide.

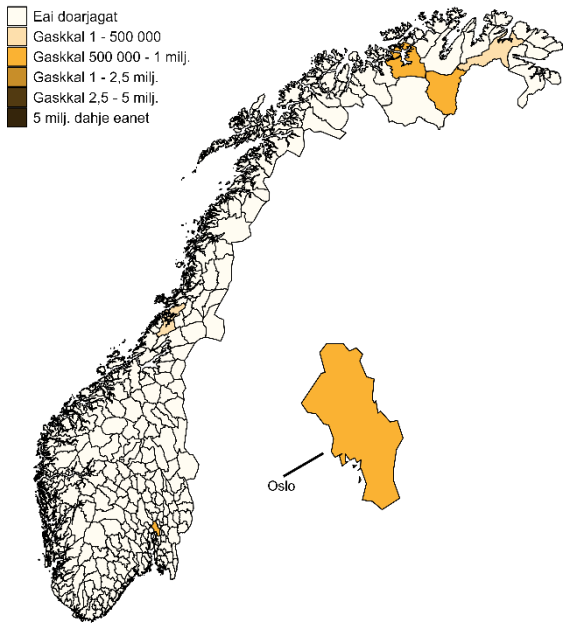
Sámediggi lea addán cealkámuša Sámi allaskuvlla strategijiplánii, dan dihte go Sámedikki mielas galgá strategijiplána leat hástalusaid birra mat gusket nationála ja sámi ovddasvástádussii man Sámi allaskuvla lea čatnan sámi oahpaheddjiid ja mánáidgárdeoahpaheddjiid gelbbolašvuodáloktemii. Sámediggi lea maiddá ieašguđet konsultašuvnnain ráđđehusain ovddidan hástalusaid mii guoská gelbbolašvuodasuorggi organiseremii. Dan rádjái dat ii leat mielddisbuktán makkárga konkrehta rievdadusaid.

3 Areálat, biras ja dálkkádat

Servodatmihttu:

- Sámi guovlluid areálat ja luondduresurssat hálddašuvvojit dainna jurdaigiin ahte boahhtevaš sohka buolvvaide sihkkarastojuvvo eallinvuođu ja vejolašvuohta bisuhit ja ovddidit sámi kultuvrra, ealáhusdoaimmaheami ja servodateallima

Govus 13: Ohcánvudot doarjagat – areálat, biras ja dálkkádat



3.1 Čoahkketabealla – areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doaibmagotut	4 833 910	5 170 000	336 090
Doaibmabijut	4 868 201	4 183 000	-685 201
Submi	9 702 111	9 353 000	-349 111

Vai bisuhit boahhtevaš buolvvaid vejolašvuođa bargat boazodoaluin ja meahcástemiin, de ferte resurssaid hálddašit guoddevaš vugiin. Dat mearkkaša ahte luonddu ferte ávkkástallat ovdasvásttolaš vugiin ja maid ahte ferte eanet ovttasbargat riikkaidgaskasaš dásis giedahallan dihte dálkkádat-, biras- ja energijakriissaid dagahan hástalusaid.

Sámi guovlluin lea ollu areálasisabahkken, nugo earret eará barta-, bieggafápmo- ja elfápmolinjjáid huksemat ja minerálaid roggan. Sámediggi geahččala gulahallama, konsultašuvnnaid ja riekteproseassaide váikkuheami bokte váikkuhit ovdáneapmái dainna lágiin ahte servodatmihttu olahuvvošii. Ollu proseassat, nugo ovdamearkka dihte Fovsen-ášši, lea bistán guhká, ja vaikko Fovsen-duopmu lei vuoitu de ii leat ráđdehus čuovvulan duomu. Ráđdehus lea maid jagis 2022 rahpan vejolašvuođa ođđa bieggafápmohuksemiidda vaikko earret eará ii leat fuolahan doarvái buriid rutiinnaid boazodoalu searvvaheami várás dahje das movt ráđdehus galgá sihkkarastit ahte sis geat guorahallet doaimmaid váikkuhusaid lea rievttis gelbbolašvuohta suorggis.

Eará stuora prošekta mii sakka čuočá sámi servodahkii ja areálageavaheapmái lea konseptutvalgutredning Nord-Norge. Vai vejolaš čuolmmat leat ovdal jo čielgasat de Sámediggi lea muitalan ja čilgen čuolmmaid vai lea čielggas movt huksen čuočá sámi servodateallimii, kultuvrii ja eallinvuođu.

Birgejupmi doaba mearkkaša dan movt olmmoš birge ja ahte ii galgga váldit eanet go maid dárbbša. Dán prinsihpa vuodul lea sámi álbmot eallán mánggaid buolvvaid čađa. Álgoálbmogiid varrii gullá dat ahte eallit ovttas luondduin. Dat dájvá manná ruossalassii ođđa áiggi resursageavaheami vugiin, ja danne Sámediggi lea bargan plánain ođđa minerálašvuođa várás man birra ráđdehus muitala NAČ 2022: 8:s.

Luondduin eallit ovttas mearkkaša maidái dan, ahte luondduvalljivuođa ferte bisuhit. Dálkkádat maid váikkuha sámi álbmoga eallinvuohkái, ja danne Sámediggi aktiivvalaččat searvá riikkaidgaskasaš dálkkádatbargui. Earret eará leat vuoruhan searvat riikkaidgaskasaš arenaide nugo ON vihttanuppelogat konferánsii (CoP15) biologalaš valljivuođa birra ja UN Climate Change Conference COP 27 ovddidan dihte sámi ja eará álgoálbmogiid perspektiivva hástalusaid mat máilmmis leat.

3.2 Doaibmagolut – areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báلكá ja sosiála golut	4 389 529	4 453 000	63 471
Doaibmagolut	444 381	717 000	272 619
Submi	4 833 910	5 170 000	336 090

3.3 Hálldahus – areálat, biras ja dálkkádat

Sámediggi hálldaša plána- ja huksenlága 3. § ja dan vuođu buktá gulaskuddancealkámušaid suohkanplánaide ja regulerenplánaide, ja maiddá bagadallá suohkaniid plánejeddiid sámi kultuvrra ja ealáhusdoaimmaheami luondduvuđđosa áimmahuššama hárrái. Areálaáššiid geográfalaš hálldašanguvlui gullet Romssa ja Finnmárkku fylka ja Nordlándda fylka, 38 suohkana Tröndelagen fylhkentjiettes ja Innlandet fylkkasuohkanis, ja maiddá eará suohkanat mat gullet boazodoallolága ja Trollheimen-lága vuollái. Dat dahká sullii 40 proseantta Norgga eananareálas. Sámediggi lea jagis 2022 ovddidan oktiibuot 21 vuosttaldeami. Vuosttaldeamit gusket earret eará mángga suohkanpláni, ođđa elfápmolinjjáide ja Romssa guovllu riddoavádatplánaide.

Geassemánus 2022 dagai Sámedikki dievasčoahkkin prinsihpalaš mearrádusa 420kV elfápmolinjjáid huksema birra sámi guovlluin. Mearrádus nanne ahte go sihkkarastá vuođđoaláhusaid areálavuodu árbevirolaš sámi guovlluin, de sihkkarastá maiddá sámi kultuvrra materiálalaš vuođu. Vaikko Sámediggi dán mearrádusas dohkkeha dárbbu sihkkaris elrávdnjebohtui, de Sámediggi ii dohkket ahte čađahuvvojit infrastrukturdoaimmat mat láchčēt ođđa ealáhusaid, mat dasto ges njuolgut billistit sámi boazodoalu ja meahccegeavaheami ovdii.

Sámediggi lea konsultašuvnnain 420kV linjjá huksema birra Skáiddis-Hámmerfestii, ja maiddá konsultašuvnnain eará bieggafápmohuksemaid birra Finnmárkkus, ovddidan gáibádusa das ahte go árvoštallet dárbbu elfápmohtasiidda, de galget deattuhit sámi ealáhusaid ja kulturdoaimmaheami.

Sámediggi lea maid čujuhan ahte bieggamillu vuđđui (dár. sokkel) bijahit elrávnji ii leat dohkálaš ágga joatkit bieggamillodoaimmaid Fovsen-Njaarkes. Alimusriekti lea cealkán ahte bieggafápmokonseuvdna ii leat lobálaš. Bieggamillohuksemaid leat sakka čuohcan lullisámi guovllu boazodollui ja danne ii sáhte álggahit doaimmaid mat dahket dili vel vearrábun guovllu boazodollui. Stáhta eiseválddit eai sáhte garvit iežaset ovddasvástádusa sámi kultuvrra, ealáhusaid doaimmaheami ja servodateallima sihkkarastimis.

Sámiid vuotna- ja riddogeavaheami kárten areálaplánemiid várás

Sámediggi lea jagis 2022 čállán raportta das movt sámiid vuotna- ja riddogeavaheami sáhtášii kártet areálaplánemiid várás. Raportta vuolggasadji lea ahte lea dárbu eambo kártejuvvon dihtui sámiid mearraareálaid geavaheamis vai dan sáhttet vuhtiiváldit mearraareálaid hálldašeamis. Raporta čujuha ahte almmolaš diehtovuorkkain ja kárttain váilot dieđut erenoamážit das movt báikegottiin leat meara ávkkástallan. Raporta maid digaštallá hástalusaid sámiid mearraareálaid geavaheami kártemis. Deađalaš čuolbma lea man muddui kártejuvvon diehtu, dahje jus dakkár diehtu váilu, sáhtta adnojuvvot sámi vuoigatvuođoamasteddiid vuostá vejolaš vuoigatvuođagáibádusáššiin. Sámediggi áigu Guolástandirektoráhtain ságaškuššat movt sáhtášii kártet movt báikegottit atnet mearra- ja vuotnaguovlluid guolásteapmái ja eará ávkkástallamii, vuolggasadjin lea guovlu man oasseváldilága § 21 definere.

3.4 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – areálat, biras ja dálkkádat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Areálahálddašeapmi	4 301 249	3 833 000	-468 249
Luondduvalljodat	566 952	350 000	-216 952
Submi	4 868 201	4 183 000	-685 201

3.5 Areálaid hálddašeapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri

- Sámi ealáhusaid, kultuvrra ja servodateallima luondduvuođus lea sihkkarastojuvvon buot plánemiin, ja Sámediggi lea deahtalaš eavttuidbiddji ja konsultašuvdnabealli areálahálddašeamis.

3.5.1 Čoahkketabealla – areálaid hálddašeapmi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
20001 Protect Sápmi vuodđudus - njuolggodorajja	1 124 000	1 124 000	0
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	2 399 499	1 900 000	-499 499
23501 Geahččaleapmi mohtorjohtalus meahcis	459 000	459 000	0
23601 Vuodđogelbbolašvuohta, suodjalanguovlluid/luonddusuodjalanguovlluid hálddašeapmi - prošeahta	318 750	350 000	31 250
Submi	4 301 249	3 833 000	-468 249

Bieggafápmohuksemat

Maŋgel go Alimusriekteduopmu 2021 golggotmánu fámohtii konsešuvdna- ja bággolonistanmearrádusa bieggafápmohuksemii Fovsen Njaarkes, de lea Sámediggi mángga dásis oččodan ráđđehusa čuovvulit mearrádusa. Leat leamaš ollu čoahkkimat ja formála gulahallan ráđđehusain. Lea oktasaš ipmárdus dasa ahte duopmu nanne ahte konsešuvdna ii leat lobálaš, ja ahte dasa fertejit leat váikkuhusat álbmotrievtti riikkumis. Ráđđehus lea dovddahan ahte váldá ášši hui duodalažžan ja ahte leat bargame gávdnat dakkár čovdosa mii sihkkarastá ahte álbmotrievttalaš vuoigatvuodát váldojuvvojit vuhtii ja mii bistá boahtteáigái. Ráđđehus lea dadjan ahte áigu čilget mii proseassa, man galget čadahit, juridihkalaš vuoddu lea ja ahte dat galgai jođánit dahkkojuvvot. Sámediggi konstatere ahte čuovvuleapmi ii dahkkojuvvo jođánit, ii dan bokte ahte lea sádden juridihkalaš vuoddu lobihis mearrádusa nuppástuhttima birra, ii ge dan bokte ahte lea evttohan čielggadanprográmma dán várás.

Sámediggi lea ávžžuhan departemeantta bovdet áššáigulli beliid čoahkkimii vai sáhttet eanet čielggasmahttit doaimmamuni alimusrievtti duomu doahhtaleami hárrái. Ii dan dáfus ge leat dáhpáhuvvan mihkkege. Sámedikkis leat maid leamaš proseassat Fosen Vind Da ja Roan Vind Da hárrái ja lea čuovvulan orohagaid.

Dasa lassin Sámediggi lea deattuhan Øyfellet bieggafápmodoaimmahaga ásaheami Mosjøenis, Vefsn suohkanis mas leat 72 turbiinna ja movt dan bieggafápmodoaimmahaga ásaheapmi čuohcá Jillen-Njaarkii. Sámediggi lea gulahallan ráđđehusain vai huksejeaddji čuovvula konsešuvnna eavttuid johtingeainnuid hárrái. Dál ráđđehus lea geatnegahtán huksejeaddji veahkehit doaibmabijuiguin čakča- ja gidđajohtima oktavuodas.

Dasto ráđđehus mearridii jagis 2022 fas loktet ohcamiid konsešuvnameannudeami mat gusket bieggafápmui gáttis maiddáí sámi boazodoalloguovlluin. Sámediggi lea ráđđehusain gulahallan vai ođđa njuolggadusaide bieggafámu várás gáttis válđojuvvojit mielde doaibmabijut sámi beroštusaid birra. Njuolggadusbargu lea mañiduvvon. Sámediggi lea maid ráđđehusa bivdán čilget movt boazodoallu searvvahuvvo konsešuvnameannudeapmái, konkretiseret čavgejuvvon čielggadusgáibádusaid ja gelbbolašvuoda das makkár váikkuhusat boazodollui leat ja hástalusaid ovdagihtii álgima oktavuodas konsešuvnnaid addimis. Lea leamaš hástalus oazžut čielga vástádusa ráđđehusas, ja ášši joatká jagis 2023.

Finnmárkkuoopmodat

Lávdegoddevahku, geassemánu dievasčoahkkima ovdal, lágidii Sámediggi seminára Finnemárkkuoopmodaga (FeFo) rolla, bargamuša ja ovddasvástádusa birra. Sámediggi maid áigu ovddidit ášši Sámedikki vuoruhemiid ja ipmárdusa birra oľahan dihte Finnemárkolága ulbmila. Dát proseassat galget dahkat ahte Sámediggi sáhtá hábmet dokumeantta Finnemárkkuoopmodaga oktasaš stivrejumi várás, man mihttomearrin lea nannet gulahallama vai Finnemárkolága ulbmil olahuvvo.

Boazodoalu areáladárbbut

Sámediggi oaidná ahte guovlluin ja suohkaniin ii leat doarvái buorre gelbbolašvuolta sámi areálageavaheami birra go guoská dasa ahte vuhtiiváldit boazodoalu areálaplánemiin. Danne Sámediggi lea jagis 2022 gulahallan mánggáin suohkaniin, earret eará linnasullo suohkaniiguin. Sámedikki vásáhus lea ahte go suohkaniiguin gulahallá, de suohkanat buorebut ipmirdit boazodoalu dárbbuid.

Konseptvalgutredning (KVU) for Nord-Norge

Konseptvalgutredning (KVU) for Nord-Norge čielggadeami ovdabargu galgá geahččat mátkkoštančovdosiid Davvi-Norgii ollislaččat. Sámediggi lea veahkin leamaš hábmeme čielggadeami máhttovuodu. Nord-Norgebanen lea dán barggus leamaš stuora oassin. Sámedikkis leat maiddáí leamaš konsultašuvnnaat KVU viidáseappot proseassa birra. Sámedikki mihttomearrin lea ahte sámi beroštusat oidnojit KVU:s.

Mearraareálaid hálddašeapmi

Mearraareálaid geavaheapmi čilgejuvvo suohkanplánain plána- ja huksenlága vuodul, dávjá čielga riddoavádatplánan. Sámediggi lea ovddidan vuosttaldemiid akvakultuvrra álggahemiide Romssa guovllu riddoavádatplánas ja Evenášši, Áhkánjargga ja Hábmara riddoavádatplánas. Vuosttaldemiid duogážin leat ásaheamiid negatiivvalaš váikkuhusat mearrasámi kultuvrii, báikkálaš ealáhusguolástussii, borramušhákamii, luossabivdui ja kulturmuittuide. Goappaš riddoavádatplánat biddjojuvvojit soabahallamii Stáhtahálddašeaddji bokte.

3.5.2 Protect Sápmi vuodđudus – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

Protect Sápmi vuodđudus galgá bargat dan ala ahte sámi vuoigatvuodoamasteaddjit sáhttet friija miedihit huksenáššiin ovddalgihtii addojuvvon dieđuid vuodul.

Bargui gullá dieđuid čohkken ja čielggadanšiehtadusaid šiehtadallan, áššedovdiid cealkámušaid viežžan ja oahpahus. Protect Sápmi vuodđudus lea manimus áiggiid eanet lihkostuvvan areálaáššiide implementeret sámiid prosessuála vuoigatvuodaid friija dieđihuvvon miediheami hárrái ja oažžugohtán eanet doarjaga dasa ahte huksejeddji galgá árabut fuolahit álgoálbmotbeali proseassakapasitehta ja -gelbolašvuoda. Liikká vuodđudus oaidná ahte ferte garrasit bargat vai dat olahuvvo. Huksenproseassaid hárrái ii leat makkárge automatihkka ja ain gávdnojit aktevrrat mat eai deavdde proseassageatnegasvuodaid, ja vuodđudus vásiha ahte Statnett geahččala duššin dahkat dan duohtavuoda ahte orohagat dárbašit Protect Sámi veahki dáin áššiin.

3.5.3 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi areála ja resursavuoigatvuodát:

- Sámi beroštusain ja vuoigatvuodaoamasteddjiin lea duohta vejolašvuolta beassat konsultašuvnnaide vai besset ovdagihtii dieđuid vuodul addit friija miediheami plánaide ja doaibmabijuide areála- ja resursahálddašeami oktavuodas.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	2 399 499	1 900 000	1 900 000	-499 499
Submi	2 399 499	1 900 000	1 900 000	-499 499

	Juolluvuvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
22001 Sámi areála- ja resursavuoigatvuodát - ohcanvuodát doarjja	2 399 499	0	0	2 399 499
Submi	2 399 499	0	0	2 399 499

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
14	9	4	1

3.5.4 Geahččaleapmi mohtorjohtalusas meahcis – prošeakta

Jagis 2022 sohpe Sámediggi ja Guovdageainnu, Kárášjoga, Porsáŋggu, Unjárgga, Álttá ja Deanu gielddat ahte Guovdageainnu suohkanis galgá leat jodiheaddji rolla geahččalanprošeavtta čadaheamis. Lea ásahuvvon stivrenjoavku mas oassálasti suohkanat leat ovddastuvvon.

3.6 Luondduresurssat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ávkkástallan Sámi guovlluid luondduresurssaid ávkkástallan dáhpáhuvá dakkár vugiin mii fuolaha sámi vuoigatvuodaoamasteddjiid ja báikegottiid beroštusaid ja vuoigatvuodaid, ja dávista riikkaidgaskasaš álbmotriektái.

Minerálaid roggan

Kingrose Mining lea čadahan sierra iskkademiid metállaid ohcama oktavuodas Borsejávrriin Porsáŋggu gielddas. Orohat 14A Spiertagáisa atná guovllu sihke geasse- ja čakčaguhtuneamin. Sámediggi lea gulahallan ášši birra sihke gielddain, fitnodagain ja ráđdehusain hehtten dihte fitnodaga oažžumis sierra lobi iskkadanbargui. Ealáhus- ja

guolástusdepartemeanta dat mearrida ášši, ja Sámedikkis lea vejolašvuohta vádit Gonagassii jus departemeanta mieđiha ohcamii.

Ođđa minerálahka

Ráđdehus lea jagis 2022 ovddidan NAČ 2022: 8 Ođđa minerálahka. Sámedikki dievasčoahkkin lea meannudan gulaskuddancealkámuša dása, ja áigu čuovvulit ášši konsultašuvnnaid bokte viidáseappot proseassas. Sámediggi lea mearrádusas geardduhan iežas oainnu das ahte láhka fertte čuovvut nationála ja riikkaidgaskasaš lágaid erenoamážit dan dáfus ahte hehttet ahte šaddá dakkár dilli mii Fovsen Njaarkes lea, ja ahte ulbmilsátnádeami berre sátnádit čielgaseabbon vai dat doaibmá eanemus guoddevaš ovdáneami ovddas vai ekonomalaš ovdáneapmi ii čuoza sámi oamastanvuogavuohtii, kultuvrii, sosiála eallimii iige lundui.

3.7 Luondduvaljivuohta

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Luondduvaljivuođa suodjaleapmi bidjá nana vuodu sámi kultuvrii ja ealáhusdoaimmaheapmái.

Sámediggi háliida ahte báikegottit ja boazodoallu galget ain sáhttit atnit iežaset resursaguovlluid suodjalanguovlluin. Suodjalanguovlluid hálddašeapmi galgá vádit vuolggasaji suodjaluvvon guovlluid sámi árbevirolaš geavaheamis.

3.7.1 Čoahkketabealla – luondduvaljivuohta

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
24501 Suodjalanstivrrat - seminára	566 952	350 000	-216 952
Submi	566 952	350 000	-216 952

Konvenšuvdna biologalaš valljodaga birra

Konvenšuvdna biologalaš valljodaga birra dohkkeha álgoálbmogiid árbevirolaš máhtu ja nanne ahte stáhtain lea geatnegasvuohta doahttalit, suodjalit ja viidáseappot fievrridit dan máhtu.

ON vihttanuppelogát konferánssa (CoP15) biologalaš valljodaga birra lágiduvvui Kanadas 2022 juovlamánu. Sámediggi lea ovdal leamaš mielde Norgga delegašuvnna mii searvá oasálaščoahkkimiidda. Dán jagi Sámediggi ii searvan Norgga delegašuvdnii, ja searvvai čoahkkimiidda digítálalaččat iehčanas observatevran. Sámiid oktasaš beroštusat gozihuvvojit lagas ovttasbarggu bokte Ruođa ja Suoma beale sámedikkiiguin, mat serve konferánsii fysalaččat.

Ovdal konferánssa Sámediggi konsulterii Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain norgga posišuvnnaid birra šiehtadallamiidda muhto eai olahan ovttaoaivilvuoda buot áššiin. Dat guoskkai erenoamážit dasa ahte dohkkehit álgoálbmogiid hálddašan guovlluid sierra kategoriijan luondduvaljivuođa bisuheami várás.

Dálkkádat

Sámediggi searvvai ártalaš guvlui álgoálbmotforuma čihččet ja gávccát čoahkkimis mas ledje dálkkádahkii guoskevaš doaimmat earret eará nuoraid ja álgoálbmogiid máhttovuogádagaid birra.

Sámediggi lea doaimmahan gaskašiehtadallamiid dálkkádatkonvenšuvnna hárrái ovdal COP 27. Sámediggi earret eará doalai sáhkavuoru stáhtaid ja álgoálbmogiid ovtasdoaimbama birra. Das čujuhuvvui Sámedikki vásáhusaide riikkaidgaskasaš bargguin ja konsultašuvnnain stáhtain. Sámediggi searvvai COP 27 dálkkádatnjunuščoahkkimii Sharm El Sheikhas Norgga delegašuvnna bokte, ja searvvai aktiivvalaččat ártalaš guovllu bargguide. Sámediggi erenoamážit deattuhii dálkkádatrievdamiid go ártalaš guovlluin dálkkádat rievdá njeallje geardde jođáneappot go gaskamearálaččat. Ovdamearkan Sámediggi muitalii boazodoalu dálkkádatkriisadálvviid birra. Earret eará lea dá ágga manne ferte buoridit ánggiruššama dálkkádatdoaimmaid ja -heivehemiid ruhtadeami hárrái.

Skábmamánu 2022 lei Sámedikkis čoahkkinn Dálkkádat- ja birasdepartemeantta politihkalaš njunnošiin. Čoahkkima fáddán lei bargu dieđáhusain dálkkádatheiveheami birra Stuuradiggái. Dasto Sámediggi lea maid addán čálalaš cealkámuša dasa movt dálkkádatrievdamat váikkuhit sámi kultuvrii, boazodollui, meahcásteapmái, ealáhusdoaimmaheapmái ja servodateallimii. Eallin eatnama alde ja mearragáttiin sámi guovlluin rievdá jođánit, ja dat sakka čuohcá vuodđoealáhusaide, mat leat sámi kultuvrra deatalaš geađgejuolggit. Sámediggi ohcala konkretiserema ja čađaheami daid doaimmaid hárrái mat gusket dálkkádatheiveheapmái sámi servodagain.

Dálkkádatlávdegoddi Klimautvalget 2050

Dálkkádatlávdegoddi galgá almmuhit NAČ skábmamánu 1. b. 2023 mas lea ollislaš árvvoštallan dain geaidnoválljemiin mat Norggas leat, ja čájehit movt Norga sáhtá šaddat vuollegisluoitinservodahkan jagis 2050. Cealkámušas lei eanas sámi luonddugeavaheami birra, ja dan birra ahte dálkkádatkriisa ii sáhte čoavdit jus maiddái luonddukriisa ii čovdojuvvo. Eanet huksemiid lundui ja areálaide ferte garrasit ráddjet. Vuoiggalaš nuppástuhttimiid, mearridanvuogádagaid ja ođasmuvvi energiija maiddái dárkilit ságaškušše.

Feminist Action for Gender Justice

Sámediggi lei konferánssas Climate Change – Feminist Action for Gender Justice man Fokus - Forum for kvinner og utviklingsspørsmål ja UN Women Norden lágidedje. Konferánssa fáddá lei: movt searvvahuvvojit sohkabealperspektiivvat dálkkádaga hárrái ráđđehusa, priváhta suorggi ja siviilaservodaga bargui, ja movt galgá bargat sihkkarastit doaimbajuid mat bissehit dálkkádatrievdamiid, ja movt sohkabealperspektiivvaid sáhtá váldit mielde dán bargui. Sámediggi searvvai panelaságastallamii man fáddá lei "Norwegian climate policies – Norwegian and Nordic work at COP to include gendered perspectives – Intersectional inclusion".

Lodden

Sámediggi ja Guovdageainnu suohkan leat ovtasbargan oažžut rievdadusa dálá lánkaásahussii mii regulere loddema Guovdageainnus. Departemeanta lea bargan lánkaásahusa loddema birra ođasmahttimiin go ovdeš lánkaásahus heittii gustomis 2022 giđa. Sámediggi konsultere ođđa gulaskuddancealkámuša eavttuid birra lánkaásahussii loddema birra. Konsultašuvnnat loahpahuvojit jagi 2023 vuosttaš kvartálas.

3.7.2 Suodjalanguovlostivrraid seminára

Seminára mihttomearri:

- Suodjalanguovlluid hálddašeapmi váldá vuodá árbevirolaš anus ja dahká vejolažžan ain joatkit dakkár anu.

Sámediggi evttohii juovlamánu 2021 ja ođđajagimánu 2022 oktiibuot 42 lahtu ja várrelahtu buot 21 suodjalanguovlo- ja álbmotmeahccestivrraide main leat sámi lahtut. Birasdirektoráhtta nammadii lahtuid, ja válddii vuhtii buot Sámedikki evttohusaid.

Sámediggi lágidii njukčamánu digitála seminára ja skábmamánu fágalaš čoahkkaneami daidda lahtuide geaid Sámediggi lea nammadan suodjalanguovlostivrraide. Čoahkkanemiid ulbmil lei sámi stivralahtuide addit buori álggu suodjalanguovlostivrabarggus vai bures nagodit gozihit sámi beroštusaid iežaset barggus stivrras. Sámediggi lea maid ráhkadan diehtujuohkingihppaga suodjalanguovlostivrraid sámi lahtuide, mii almmuhuvvo dárogillii ja davvi-, lulli- ja julevsámegillii. Skábmamánu fágalaš čoahkkaneamis digaštalle earret eará sámi luonddugeavaheami álbmotrievttalaš suddjema suodjalanguovlluin ja maiddá váikkuhusaid das go suodjalanguovlluid atná gávppálaš doibmii, ja dárbbu birra revideret boares suodjalanláhkaásahusaid.

3.7.3 Máhtovuodđu, suodjalanguovlluid/álbmotmehciid hálddašepmi – prošeakta

Mihttomearri:

- Nannet máhtovuodđu hálddašanguovlluid/álbmotmehciid hálddašeami hárrái

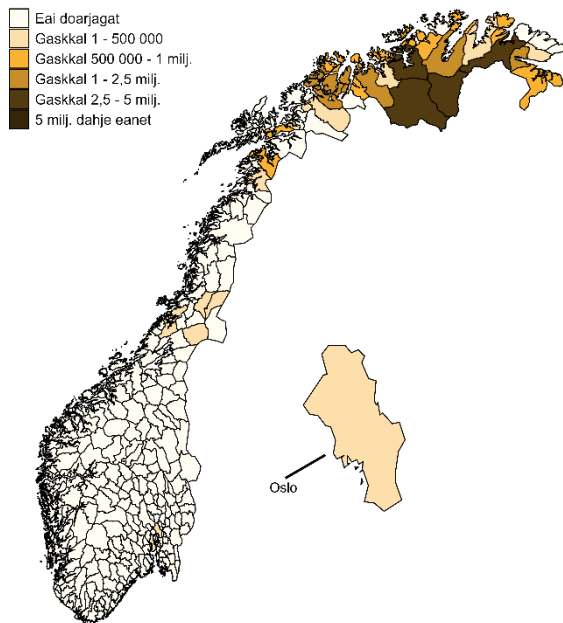
Sámedikki dievasčoahkkin lea 2022 reviderejuvvon bušeahtas vuoruhan ruđa kártet hástalusaid mat gusket dálá suodjalanláhkaásahusaide. Nubbi bargu lea addojuvvon professorii Mattias Åhrén. Dat bargu geahčada oktavuoda luonddualljivuodálága 5. kapihtala guovlluid suddjema birra, gustovaš láhkaásahusaid ja álbmotrievttalaš suddjema gaskkas mii sámi kulturdoaimmaheamis lea. Nubbi bargu lea addojuvvon dutkaninstituhtii NORCEi. Dat bargu galgá kártet makkár vásáhusat gávdnojit hehttehusaid ja hástalusaid hárrái dálá suodjalanláhkaásahusas. Raporttat galget šiehtadusa mielde leat gárvásat ovdal njukčamánu 2023.

4 Ealáhusat

Servodatmihttu:

- Sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovdánahttet ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodagaid.

Govus 14: Ohcnavuđot doarjagat ealáhussii



4.1 Čoahkketabealla – ealáhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doaimmagolut	9 999 673	9 730 000	-269 673
Doaimmajut	40 177 760	38 753 000	-1 424 760
Submi	50 177 433	48 483 000	-1 694 433

Sámedikkis lea guovddáš rolla ealáhusovdánahttinaktevran Sámis. Dan ovdasvástádusa Sámediggi čuovvula mángga sektorsuorggis main sámi servodat ovdánahtta ja bisuha ekonomalaš doaimmaid. Dat gullet earret eará mariidnaealáhusaide, eanadollui, boazodollui, mátkeealáhussii, hutkás ealáhusaide ja mánggalágan ealáhusdoaimmaide. Sámediggi bargá ealáhusovdánahttimiin mángga ládje. Sámediggi bargá servodatmihtu olahemiin ovttasbarggu bokte eará ealáhusovdánahttinaktevrraiguin, politihkalaš konsultašuvnnaid bokte, ohcnavuđot doarjagiid ja njuolggodoarjagiid bokte.

Sámediggi mearridii golggotmánus Sámedikki ealáhusdieđáhusa Šattolaš Sápmi - Ceavzilis ealáhusovdánahttima reviderema. Ealáhusdieđáhus

lea láidehussan boahttevaš jagiid ealáhuspolitihkkii. Dieđáhusa mihttomearri lea ahte sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovdánahttet ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodagaid.

Vuodđoealáhusat leat deatalaš ealáhusat sámi guovlluin, ja Sámediggi veahkeha nannet, ovdánahttit ja bisuhit ollugiid eallinvuođu Sámis. Sámedikki doarjagat leat dahkan ahte ollugat leat beassan searvat ealáhusovdánahttimi. Doarjja mariidnaealáhusaide lea earret eará leamaš ávkin dasa ahte mángga suohkanis leat sakka lassánan guolásteaddjit. Dasa lassin Sámediggi konsultere guolleeriid birra ja jagis 2022 Sámediggi oaččui miehtama dasa ahte bisuhit dálá fanasbivdomeari vaikko nátionála earri unnui. Doarjja vuodđoealáhusaide maiddá lea veahkkin nanneme sámi guovlluid ássama. Jagis 2022 lea ollu huksenprošeavttain eanadoalus leamaš ulbmil heivehit doalu dan gáibádussii ahte návét galgá leat veaittaldasdoallonávét ovdal jagi 2034, ja dat čuovvui Sámedikki vuoruheami eanet ođđaáigásaš doaimbavisttiid birra.

Boazodoalloealáhusas lea leamaš hástaleaddji áigodat guohtunroasuid, dálkkádatrievdamiid ja eatnamiid massimiid geažil. Sámediggi lea mángga jagi bargan rámmaeavttuid geahčadeimiin sihke dan bokte ahte lea addán cealkámušaid boazodoallošiehtadussii, muhto maiddá dan bokte ahte lea ásahan lávdegotti mii lea geahčadan boazodoallolága. Lávdegoddi geigii iežas raportta jagi 2022 loahpas mas evttoha lánkarievadusaid. Evttohus sáddejuvvui gulaskuddamii, ja gulaskuddanáigemeari lei 2023 álggus. Sámediggi meannuda ášši 2023 njukčamánu.

Sámi mátkeealáhusaid ja hutkás ealáhusaid dáfus Sámedikkis leat mángga prošeavtta jođus maid ulbmil lea háhkat birgenvejolaš ja nana fitnodagaid mat čájehit sámi kultuvrra dakkár vugiin mii lea ehtalaččat riehta. Mángga prošeavtta leat loahpahuuvon jagis 2022, earret eará Faamoe Báikkálašbiebmu, Máistu, Šoop Šoop ja gálvomearka Sámi designa várás.

Duodji lea mielde dahkame sámi ealáhusdoaimmaid erenoamážin. Hástalusas lea leamaš ahte duodjeealáhusa dienas njiedjá, ja lea maid leamaš hástalusas rekrutteret duojáriid geat bargagohtet ealáhusduojárin. Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra lea dattetge ulbmillaččat bargan rekrutteremiin, ja dat lea dahkan ahte dál leat eanet

oahpahallit. Lea doaivva ahte dat maid dahká ahte ealáhussii šaddá stuorát rekrutteren áiggi mielde.

4.2 Doaibmagolut - ealáhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báiká ja sosiála golut	8 418 326	8 548 000	129 674
Doaibmagolut	1 581 348	1 182 000	-399 348
Submi	9 999 673	9 730 000	-269 673

4.2.1 Hálddahus – ealáhusat

Sámedikki dievasčoahkkin mearridii golggotmánus 2022 reviderejuvvon ealáhusšiehtadusa Šattolaš Sámi – Ceavzilis Ealáhusovdánahttima. Dieđáhusas leat mihttomearit ja strategijjat mat galget nannet guhkesáiggi ja guoddevaš ovdáneami vuođu ealáhusaide ja sámi guovlluid ássamii. Sámediggi galgá bidjat eavttuid dasa ahte sámi kultuvra ja giella ovdánit positiivvalaččat, ja dan galgá dahkat dan bokte go sihkkarastá ássama ja barggolašvuođa sámi guovlluin. Dasa lea mearrideaddjin ahte ealáhusovdánahttin dahkkojuvvo guoddevaš vugiin, mii váldá vuhtii sámi kultuvrra, luondu ja birra.

Sámediggi fievriddii viidáseappot Sámedikki ealáhuspolitihka 2019 váldomihtu. Mihttomearrin lea ahte sámi guovlluin galget leat nana ealáhusat mat ovdánahttet ja bisuhit eallinfámolaš sámi servodagaid. Dat dilli mii sámi guovlluin lea, go olmmošlohku njiedjá, go olbmot fárrerjit ja go álbmot vuorasnuvvá muitala ahte Sámediggi ferte čielgaseappot vuoruhit Sámedikki ánggiruššama ealáhuspolitihkain. Sámediggi maiddá háliida eanet ovttasbarggu SED-guovllu suohkaniiguin. Struktuvrraid rievdadeapmi ja suohkaniid ovttastahttimat gáibidit ahte Sámedikki vuoruhemiid ja čielggasmahttimiid hárrái lea einnostahttivuohta ja ahte dat leat oidnosis. Sámediggi háliida ovdánahttit ealáhuseallima mii váldá vuođu sámi gielas, kultuvrras ja ealáhusas ja dan atnit ovdamunnin gilvohallamis márkaniin. Dat gáibida ánggiruššama mángga suorggis, ánggiruššama sihke ovttaskas ealáhusaid várás ja doaibmabijuid várás mat nannejit sámi guovlluid geasuheadji bajásšaddan- ja ássanguovlun erenoamážit nuorra bearrašiidda.

Sámi ja báikkálaš borramušat lea vuoruhuvvon suorgi, maid Sámediggi iešgudet arenain lea ovddidan oassin ON barggus álgoálbmogiid borramušvuogádagaiguin.

4.3 Váikkuhangaskaoamit ánggiruššansuorggit – ealáhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Vuoddoealáhusat	14 843 527	11 400 000	-3 443 527
Juohkelágan ealáhusat	8 141 390	9 422 000	1 280 610
Hutkás ealáhusat	2 957 371	3 455 000	497 629
Duodji	14 235 472	14 476 000	240 528
Submi	40 177 760	38 753 000	-1 424 760

4.4 Vuoddoeláhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Vuoddoeláhusat seailudit sámi kultuvrra, giela ja eallinvuogi.

4.4.1 Čoahkketabealla – vuoddoeláhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
27010 Mariidnaeláhusat - ohcanvuđot doarjja	8 144 065	2 700 000	-5 444 065
27020 Eanadoallu, gilvvagárdegeavaheapmi ja meahccegeavaheapmi	3 192 563	1 850 000	-1 342 563
27030 Doarjja boazodollui - ohcanvuđot doarjja	957 735	1 750 000	792 265
27040 Lasseealáhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	429 000	1 500 000	1 071 000
27050 Lotnolas- ja meahccealáhusat - ohcanvuđot doarjja	378 000	1 500 000	1 122 000
28502 Boazodoalloriektelávddegotti čuovvuleapmi - prošeakta	1 635 387	600 000	-1 035 387
29501 Seminára dásseárvvu birra boazodoalus - konferánssa	0	100 000	100 000
29502 Boraspireseminára	106 777	300 000	193 223
29601 Vuotnaguolástannammagotti mandáhta ja doaimma árvvoš	0	300 000	300 000
28801 Boazodoalu guohtunroasus vásáhusaid viežžan - prošeakta	0	800 000	800 000
Submi	14 843 527	11 400 000	-3 443 527

4.4.2 Mariidnaeláhusat

Guolleearit

Sámediggi lea jagis 2022 searvan regulerenčoahkkimii Guolástandirektoráhtain. Vaikko dorseearit leat unniduvvon jahkái 2023, de Sámediggi konsultašuvnnaid maŋjel nagodii oažžut seammá dáhkiduvvon lassimeari (fanaseari) go diibmá dán jagi riddoguolástanortnegii, ja maiddá ahte ollislaš várrejuvpmi ortnega várás bissu badjel unnimusat 3 000 tonnas.

Ruoššaluosa laskan

Guovvamánus 2022 ásaheai Dálkkádat- ja birasdepartemeanta riikkaviidosaš gealbojoavkku mii galgá plánet ruoššaluosa jávkadeami. Sámediggi lea gáibidan ahte báikkálaš máhttu ja Deanučázádaga guolástanhálddahuš galget leat mielde, ja departemeantta lea dan váldán vuhtii. Dát lea guhkes ovdabarggu boađus mii álggahuvvui 2021 loahpageahčen.

Luossahálddašeapmi - Deanusoahpamuš

Sámediggi deaivvadui sihke Suoma beale Sámedikkiin ja Dálkkádat- ja birasdepartemeanttain sággastallat Deanučázádaga báikkálaš luossahálddašeami birra guovvamánus 2022. Šiehtadallamat Norgga ja Suoma gaskkas Deanučázádaga guolástannjuolggadusaid rievdeamei birra lei guovddáš áššin. Sámediggi buori muddui doarjju Deanučázádaga guolástanhálddahuš evttohusa das ahte suovvat rahpat ráddjejuvvon luossabivddu guokte beaivvi vahkus njeallje vahku.

Sámediggi lea ovttrasáid Suoma beale ovttasbargoosálaččaiguin, Kárášjoga, Deanu ja Ohcejoga gielddaiguin ja hálddašanorganisašuvnnaiguin Deanučázádaga guolástanhálddahušain (DG) ja Deanu guolledoalloguovlluin ságaškuššan vejolašvuoda hábmet oktasaš evttohusa ođđa deanusoahpamušii.

Dálkkádat- ja birasdepartemeanta (DBD) ja Sámediggi leat ovtta oaivilis das ahte lea deaŋalaš álggahit doaibmajuid mat sihkkarastet ahte árbevirolaš máhttu guolásteami birra fievrriiduvvo mánáide ja nuoraide, ja maiddá das ahte lea deaŋalaš mearridit eavttuid ođđasit álggaheapmái ja vuoigatvuođaoamasteddjiid vuoruheamis. Sámediggi oaččui DBD:s miljovna ruvno 2022 bušeahhtajahkái, mii galgai juolluduvvot doaimmaide dahje ásaheapmái mat sáhttet viidáseappot fievrriidit máhtu deanuluosa árbevirolaš bivdimis. Ruhta lea sirdojuvvon 2023 bušehhtii. Okta doaibmajdu maid leat álggahan lea prošeakta mii galgá sihkkarastit árbevirolaš máhtu fievrriideami mánáide ja nuoraide. Nubbi doaibmajdu lea njuolggoarjja DeanuInstituhtii mii galgá viidáseappot fievrriidit máhtu luossabivddus ja johkasámi kultuvrras.

Sámediggi lei mielde International Gathering of Indigenous Salmon Peoples lágideamis Kanadas golggotmánus, ja lea dan maŋŋel searvan luossaálgoálbmotfierpmádaga ásaheapmái (Indigenous Salmon Peoples) man ulbmil lea nannet álgoálbmogiid oassálastima luossahálddašeapmái nátionála ja riikkaidgaskasaš dásis. Dán fierpmádaga leat bargan čatnat álgoálbmogiid biebmovuogádagaid lihttui FAO:i.

Mearradoalloeláhusa hálddašeapmi

Mearraareálaid regulerema oktavuodas lea oppalaččat hástalussan dat ahte sámiid geavaheapmi guovlluin ja árbevirolaš máhttu leat unnán kártejuvvon, kvalitehtasihkkarastojuvvon ja eai ge leat olámuttus mearrideddjiide. Danne Sámediggi lea álggahan proseassaid dieđuid čohkkema várás, mat galget čielggasmahttit movt vejolaš kártenbarggu galggašii čađahit, ja makkár prinsihpaid vuodul dákkár barggu bargovugiid galgá hábmet. Sámediggi ja guolástusorganisašuvdna Bivdu ja Mearrasiida mearrasámi diehtoguovddáš leat digaštallan hástalusaid birra ekonomii ja organisašuvdnaovdánahttima hárrái. Sámediggi lea addán máŋga cealkámuša Havbruksutvalgeta NAČ-bargui das movt lohpevuogádagas sáhtta buoret vuogiin váldit vuhtii sámi beroštusaid. Sámediggi áigu ain čuovvulit gulahallama.

4.4.3 Mariidnaealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – mariidnaealáhusat:

- Mariidnaealáhusat bisuhit ja nannejit barggolašvuoda mearrasámi servodagain

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja	8 144 065	2 700 000	2 700 000	-5 444 065
Submi	8 144 065	2 700 000	2 700 000	-5 444 065

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27010 Mariidnaealáhusat - ohcanvuđot doarjja	8 552 800	408 735	0	8 144 065
Submi	8 552 800	408 735	0	8 144 065

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
58	34	23	1

Sámedikki doarjjaortnegis mariidna ealáhusaid várás juolluduvvui jagis 2022 doarjja oktiibuot 30 guolástanfatnasii. 9 doarjaga manne vuosttaš geardde álggaheddjiide geat leat nissonolbmot, mii mearkaša ahte 30 % ortnega doarjagiin manai nissonolbmuid. Dat lea sullii seammá ollu go jagis 2021, muhto ovdalaš jagiid ektui dát lea stuora lassáneapmi. Dat lea maid mealgat eambo go nissonolbmuid lohku guolástanealáhusas obbalohkái. Doarjagiid lohku jagis 2022 lea lassánan eambo go beliin 2021 rájes (13 doarjaga). 2019 rájes (8 doarjaga) lea doarjagiid lohku lassánan golmma gearddi. Lassáneami duogázin leat máŋga fáktora. Deháleamos fáktorat lea

jáhkkimis dat go ealáhusas lea mokta, ja go leat ollugat geat háliidit bargagoahit guolásteaddjin, ja go doarjjanjuolggadusaid rievvademiid geažil biehttaluvvojit unnit ohcamat go ovdal. Dasa lassin lea dán postii sirdojuvvon ollu ruhta jagis 2022. Juolluduvvui doarjja guolástanfatnasiid oastimiidda ohcciide 14 iešguđet suohkaniin jagis 2022.

Eará ortnegiin lea sirdojuvvon ruhta vuolláibáhčaga gokčamii.

4.4.4 Eanadoallu, gilvvačardedoallu ja vuovdedoallu – ohcanvuđot doarjja

Eanadoallošiehtadallan

Sámediggi lea addán cealkámuša 2022 eanadoallošiehtadussii. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii cealkámuša eanadoallošiehtadussii njukčamánu. Sámediggi deattuhii ahte eanadoalus lea deađalaš rolla earret eará bargolašvuoda ja árvoháhkama hárrái sámi guovlluin, ja sámi giela ja kultuvrra viidáseappot fievrrideamis. Dasto Sámediggi čujuhii stuora haddegoargnumii eanadoalus jagiin 2021 ja 2022 ja movt dat čuohcá eanadoalu gánnáhahttivuhtii.

2022 eanadoallošiehtadusas lei historjjálaš lassáneapmi, 10,9 miljárda ru. Dan lasiheami duogázin lei haddegoargnum eanadoalus. Šiehtadusa bokte galge dinenvejolašvuodat lassánit sakka juo jagis 2022. Suoidnevuđot buvttadeami várás lasihuvvojedje doarjagiid máksomearit sakka, nugo njamaheadji gusa ja sávzadoalut. Maiddái Sámediggi lea dáid buvttademiid vuoruhán bajás cealkámušain mángga jagi.

4.4.5 Eanadoallu, gilvvačardedoallu ja vuovdedoallu – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – eanadoallu, gilvvačardedoallu ja vuovdedoallu

- Bisuhit eanadoalu dálá bargolašvuoda ja doallostruktuorra

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27020 Eanadoallu, gilvvačardegeavaheapmi ja meahccegeavaheap	3 192 563	1 850 000	1 850 000	-1 342 563
Submi	3 192 563	1 850 000	1 850 000	-1 342 563

	Juolluduvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27020 Eanadoallu, gilvvačardegeavaheapmi ja meahccegeavaheap	4 071 000	878 437	0	3 192 563

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
23	13	6	4

Sámediggi lea jagis 2022 vuoruhán doarjaga návehiid stuorideapmái ja proševttaide birrasii 4 miljovvna ruvno ovddas oktiibuot 13 ohcamii. Eanas stuoridanproševttat guske mielkebuvttadan- ja vuovssábiorgobuvttadandoaluide, okta doarjja juolluduvvui sávzadollii ja okta ges gáicadollii. Mángga huksenproševtta ulbmil lea heivehit doalu dan gáibádussii ahte jagis 2034 galgá návet leat veaittalasdoallonávet, ja dat dávista Sámedikki vuoruhapmái eanet ođđáiigásaš doaimavisttiid birra.

Sirdimat Sámedikki bušeahas dahke vejolažžan atnit eanet ruđa go mii rámmas lei.

4.4.6 Boazodoallu

Boazodoallošiehtadus

Sámediggi lea cealkámušas 2022-2023 boazodoallošiehtadussii earret eará ovddidan mángga gáibádusa, nugo dan ahte doaibmadoarjja ferte lassánit, gáibádusa doarjagii árbevirolaš eallostrukturema várás, boaldámuša dividiid geahpedeami boazodollui, ruđa Protect Sápmái ja ahte heahtefondii biddjojuvvo stuorát rámma. Guovvamánus 2022 sohpe šiehtadusbealit 2022-2023 boazodoallošiehtadusa, man rámma lei 180 miljovna ruvno. Orohatdoarjja lasihuvvui, álggahuvvui doarjjaortnet njiŋnelas bohccuid njuovvama várás, ja heahtefondii biddjojuvvoi eanet ruhta.

Beanalága rievdadeapmi

Eanadoallo- ja biebmodepartemeanta lea álggahan proseassa beanalága rievdadeami várás. Sámediggi lea buktán cealkámuša áššái ja oaivvilda rievdadusa raššudit guohtunealáhusa, ja guohtunealáhusa sadjái baicce eanet ávkin beatnagiidda ja beanaeigggádiidda. Evttohusas ledje unnán árvoštallan movt rievdadusat čuhcet guohtunealáhusaide. Vaikko boazu lea dihto guohtunguovllus dakkár áigodaga go guohtunáigemearrádusaid mielde ii galgga leat doppe, dahje jus lea lobihis guohtunguovllus, de ii galgga makkárge dilálašvuodas leat dárbbášlaš ráfehuttit ja baldit bohcco. Danne Sámediggi evttohii ahte mángga paragráfii ferte bohcco ja boazodoalu birra čállit, ja ráđdehus dohkkehii dan. Sámedikki cealkámuša vuođu rievdaduvvui láhka nu ahte tamrein-doaba váldojuvvo mielde mángga paragráfii lágas. Sámediggi oaččui maid mielde aiddostahttima das ahte beatnaga ii galgga sáhttit atnit bohcco vuostá, vaikko boazu lea lobihis guohtunguovllus.

Guohtunroassu boazodoalus

2022 lea leamaš erenoamáš hástaleaddji jahki boazodoalus lássejuvvon guohtumiid geažil. Sámediggi lea jagis 2022 bures ovttasbargan boazodoaluin veahkehan dihte guohtunroassu maid dálkkádatroassu dagahii. Addojuvvoi doarjja geasehit bohccuid ja muohtaga hoigat eret luottaid alde vai sáhttet geasehit bohccuid dálveeatnamiin geasseguohtuneatnamiidda.

4.4.7 Doarjja boazodollui – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – doarjja boazodollui:

- Árbevirolaš bearašvuđot boazodoallu nannejuvvo ja ovdánahttojuvvo buoret dietnasa bokte ja boraspiriid vahátloguid geahpedeami bokte.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27030 Doarjja boazodollui - ohcanvuđot doarjja	957 735	1 750 000	1 750 000	792 265
Submi	957 735	1 750 000	1 750 000	792 265

	Juolluvuvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27030 Doarjja boazodollui - ohcanvuđot doarjja	962 400	4 665	0	957 735
Submi	962 400	4 665	0	957 735

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
16	4	12	0

4.4.8 Lasseeláhusat boazodoalus – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – lasseeláhusat boazodoalus:

- Eanet fitnodagat ja eanet dienas doaibmabijuin maid vuodđun lea boazodoallu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27040 Lasseeláhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	429 000	1 500 000	1 500 000	1 071 000
Submi	429 000	1 500 000	1 500 000	1 071 000

	Juolluvuvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27040 Lasseeláhusat boazodoalus - ohcanvuđot doarjja	429 000	0	0	429 000
Submi	429 000	0	0	429 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
3	2	1	0

4.4.9 Lotnolas- ja meahcceealáhusat

Sámi oktavuodas leat mehciid vuosttažettiin geavahan iežaset atnui, muhto veaháš maidái vuovdima várás. Árbevirolaččat leat meahcceresursat leamaš hui dehálaččat dálldollui ja leat ain dehálaččat dálldoaluide ollu sámi guovlluin.

4.4.10 Lotnolas- ja meahcceealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – lotnolas- ja meahcceealáhusat:

- Ealáhusas lea eanet barggolašvuhta ja gávpejohtu.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27050 Lotnolas- ja meahcceealáhusat - ohcanvuđot doarjja	378 000	1 500 000	1 500 000	1 122 000
Submi	378 000	1 500 000	1 500 000	1 122 000

	Juolluvuvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27050 Lotnolas- ja meahcceealáhusat - ohcanvuđot doarjja	378 000	0	0	378 000
Submi	378 000	0	0	378 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
4	2	2	0

4.4.11 Boraspiret

Sámedikki mihttomearri lea ahte boraspirehálddašeapmi lea hábmejuvvon nu ahte boraspiremáddodagat leat dakkár dásis ahte eai áitte sámi guohtunealáhusaid guoddevašvuoda. Vásáhusvuđot ja árbevirolaš máhttu guohtunealáhusaid ja boraspiriid birra berre leat oassin boraspirepolitihka ja -hálddašeami mearrádusaid máhttovuodus.

Sámedikkis lea jagis 2022 leamaš lagas gulahallan stáhta eiseválddiiguin, earret eará boraspireregionnain hálddašánplánaid birra gos leat sámi guohtunealáhusat. Sámediggi lea buori ovttasbarggu bokte stáhta eiseválddiiguin olahan dan ahte ovttas gozihit sámi guohtunealáhusaid dárbbuid ja beroštusaid dain boraspireregionnain.

4.4.12 Boraspireseminára

Sámediggi lágidii boraspireseminára miessemánus 2022 ja dan bokte lea váikkuhan dasa ahte máhttu boraspirehálddašeami ja boraspirepolitihka birra sámi guovlluin lea buoriduvvon. Seminára ulbmiljoavku lei vuosttažettiin Sámedikki nammadan lahtut ja várrelahtut njealji davimus boraspirelávdegoddái, muhto seminárii serve maid earát boraspirehálddašeamis. Sámediggi muitalii iežas strategijaid birra boraspirepolitihka várás. Stáhta eiseválddit muitaledje áigequovdilis áššiid birra main lea mearkkašupmi sámi guovlluide. Eará fáttát ledje earret eará vásáhusat sámi doaibmabijuiguin boraspirehálddašeamis, árbevirolaš máhttu, boraspiremáddodagaid goziheapmi ja boraspiriid kámeragoziheapmi.

4.4.13 Boazodoalloríektelávdegotti čuovvuleapmi – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ođasmahttit boazodoallolága.

Sámediggi ja Norgga Boazosápmelaččaid Riikkasearvi (NBR) ásahedje lálkálávdegotti 2018 skábmamánu. Lálkálávdegotti ulbmil lea árvvoštallat ja evttohit rievdadusaid dálá boazodoalloláhkii.

Boazodoalloláhkálávdegotti ovdanbuvttii evttohusa boazodoallolága rievdadussii 2022 čakčamánu Sámedikkis. Maŋŋel ovdanbuktima sáddejuvvui evttohus gulaskuddamii, ja gulaskuddanáigemearri lei ođđajagimánu 5. b. 2023. Leat dollojuvvon 5 gulaskuddančoahkkima iešguđet boazodoalloguovlluin. Sámedikki dievasčoahkkin meannudii ášši vuosttaš gearddi 2022 juovlamánu, ja meannuda ášši ođđasit 2023 njukčamánu maŋŋel go gulaskuddancealkámušat leat boahtán.

4.4.14 Vuotnaguolástuslávdegotti mandáhta ja doaimma árvvoštallan – prošeakta

Sámediggi ja Ealáhus- ja guolástusdepartemeanta (EGD) ledje šiehttan ahte goabbáge várre 300 000 ru 2022 bušeahtas oktasaš fáldalaga hábmemii Vuotnaguolástuslávdegotti mandáhta ja doaimma árvvoštallama várás. Fáldalaga hábmenbargu lea álggahuvvon, muhto dainna leat veahá maŋŋonan. Plána mielde galget fáldadatdokumeanta ja evttohus ođđa šiehtadussii proseassa čadaheapmái ja ruhtadeapmái leat válbmasat 2023 vuosttaš kvartálas.

4.4.15 Boazodoalu guohtunroasuid vásáhusaid čohkken - prošeakta

Guokte stuora guohtunroasu golmma dálvvis čájeha ahte dálkkádatrievdamat jo čuhcet boazodollui sákka, ja dagahit sihke ealáhuslaš ja olmmošlaš váikkuhusaid. Sámediggi háliida čohkket vásáhusaid guohtunroasu váikkuhusain, vai sáhtá plánet boahteáigái go dákkár dálvvit bohtet dávjjibut. Dan dihte vuoruhuvvui dán prošeaktii ruhta reviderejuvvon bušeahtas.

Kapasitehtahástalusaid geažil ii leat prošeakta čadahuvvon jagis 2022.

4.5 Juohkelágan ealáhusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ásahandávjodat lagabui Norgga gaskameari ollislaččat ja 2 % eanet fitnodagat

The Sami Way lea prošeakta sámi vuogi birra bargat ealáhushutkamiin. Sámediggi eaiggáduššá ja jodiha prošeavtta, muhto regionála dutkanfoanda dat ruhtada prošeavtta. Prošeakta lea ovttasbargu Sápmi Ealáhussiida, NORCE, UiT ja Sámedikki gaskka. Prošeakta deattuha dan movt ealáhushutkamiin galgá bargat dakkár vugiin ahte dat heive sámi ealáhusdoaimmaide. Sámediggi áigu árvvoštallat movt prošeavtta gávdnosiid sáhttá implementeret. Sámediggi áigu maid raportta vuodul geahčadit vejolašvuoda čadahit váldoprošeavtta.

4.5.1 Čoahkketabealla – juohkelágan ealáhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27101 Doarjja mánggabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	6 121 870	4 500 000	-1 621 870
25001 Sápmi Ealáhussiida - njuolggodorajja	1 051 000	1 051 000	0
25101 Nuorra Ealáhushutkan - njuolggodoarjja	271 000	271 000	0
28610 Sámi mátkeealáhusat - prošeakta	588 151	1 300 000	711 849
27201 Sámi mátkeealáhusat - ohcanvuđot doarjja	109 369	1 500 000	1 390 631
28620 Geasuheadjji báikegottit - prošeakta	0	800 000	800 000
Submi	8 141 390	9 422 000	1 280 610

4.5.2 Doarjja juohkelágan ealáhusaide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – juohkelágan ealáhusat:

- Fitnodatlohku lassána lagabui 2 % sámi guovlluin.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27101 Doarjja mánggabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	6 121 870	4 500 000	4 500 000	-1 621 870
Submi	6 121 870	4 500 000	4 500 000	-1 621 870

	Juollu- duvvon 2022	Geasso- ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27101 Doarjja mánggabealat ealáhusaide - ohcanvuđot doarjja	7 155 200	1 033 330	0	6 121 870
Submi	7 155 200	1 033 330	0	6 121 870

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
59	33	21	5

4.5.3 Sámi ealáhusgárdi - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Sámi ealáhusgárdi fállá fierpmádaga, gelbbolašvuoda ja árjjalaš doarjaga ealáhuseallimii doaimbagoovllustis.

Sámi ealáhusgárdi ovddida ealáhusdoaimmaid iežas barggu bokte bagadallin ja dan veahki bokte maid fállá ealáhusdoaimmaide. Doarjja dahká ahte ealáhusdoaimmat ja sii geat háliidit álggahit ja doaimmahit iežaset fitnodaga ožžot fierpmádaga, kapitála ja gelbbolašvuoda, ja maddái doarjaga álggahanmuttus.

4.5.4 Nuorra ealáhusutkan - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ungt Entreprenørskap erenoamážit deattuha mánáid ja nuoraid hutkáivuoda, ráhkadanmovtta ja jáhku alcceseaset ovdánahttima sámi guovlluin Romssas ja Finnmárkkus.

Ungt Entreprenørskap bargá mánggain prošeavttain mat galget láchit buori birrasa dasa ahte eanet nuorat ángiruššagohtet ealáhusutkanmiin. Áiggi mielde de lassánit fitnodagat ja ođđa ásaheamit. Dán barggus leat doallan kurssaid ja logaldallamiid joatkkaskuvllain, ja jagis 2022 čadahii Ungt Entreprenørskap prošeavtta jorgalan dihte vuodđoskuvlaávdnasiid sámegillii. Doarjaga dihte lea Ungt Entreprenørskapas vejolašvuolta fállat sámi joatkkaskuvllaide seammá fálladaga go eará joatkkaskuvllaide davimus fylkkas.

4.5.5 Sámi mátkeealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi mátkeealáhusat:

- 5 fitnodaga lasihit iežaset jahkásaš gávpejođu badjel 1 500 000 ruvdnui.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
27201 Sámi mátkeealáhusat - ohcanvuđot doarjja	109 369	1 500 000	1 500 000	1 390 631
Submi	109 369	1 500 000	1 500 000	1 390 631

	Juolluvuvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27201 Sámi mátkeealáhusat - ohcanvuđot doarjja	615 000	505 631	0	109 369
Submi	615 000	505 631	0	109 369

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
7	6	0	1

4.5.6 Sámi mátkeealáhusat – prošeavttat

Prošeavttaid mihttomearri:

- Eanet eallinfámolaš mátkeealáhusfitnodagat mat háhket árvvuid go kommersialiserejit ja čájehit sámi kultuvrra ehtalaččat rievttis vuogi mielde.

Oassestrategiija sámi mátkeealáhusaid várás ja čoahkkeprogramma sámi mátkeealáhusfitnodagaid várás

Sámediggi lea gulahallagohtán Innovašuvdna Norggain ráhkadan dihte sámi mátkeealáhusstrategiija ovdal go nátionála mátkeealáhusstrategiija ilbmá jagis 2023. Lea ásahuvvon fierpmádat mas Sámi Ealáhusgárdi/destinasjon Sápmi, Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan, UiT Norgga árttalaš universitehta, Dáiddadálgu ja Sámediggi leat leamaš mielde. Fierpmádat galgá addit cealkámuša nátionála mátkeealáhusstrategiijai.

Faamoe-báikkálaš biebm

Prošeakta válbmejuvvui 2022 cuoŋománu. Prošeavtta boadus lei kulináralaš ruvttu Finnmárkkus. Buot guhtta fitnodaga mat serve prošeaktii háliidit viidáseappot fievriddit ja ovdánahttit barggu.

Máistu

Prošeavtta mihttomearrin lei ahte bohccobiergobuvttadeaddjit vuvdet bierggu restoránŋaide. Prošeakta loahpahuvvui 2021 loahpas. Máisttus ledje unnán oasseváldit korona geažil, ja go oasseváldit leat heaitán gaskkohagaid.

Dat guđet čuvvo prošeavtta gitta lohppii ledje buori muddui duhtavaččat, go earret eará ožžo inspirašuvnna ráhkadit ođđa borramušbagadusaid. Dattetge prošeavtta boadus čájeha ahte ii lean nu stuora dárbu vuovdit bohccobierggu restoránŋaide Romssas go álggos doivo, ja sivvan dasa sáhtá leat ahte buvttadeaddjit dál sáhttet vuovdit bierggu buori haddái dan márkaniid gosa jo lávejit vuovdit.

Sámi mátkeealáhusaid ja hutkás ealáhusaid dutkan ja Sámedikki rolla

Sámediggi lea bálkáhan UiT Norgga árttalaš universitehta dahkat ovdadutkama sámi mátkeealáhusaid ja hutkás ealáhusaid viidáseappot geainnu árvoštallama birra, ja Sámedikki rolla birra daid ovdánahttimis. Raporta evttoha sámi mátkeealáhusaid ja sámi hutkás ealáhusaid laktit lagabut oktii. Sámediggi ferte leat deatálaš eavttuidbiddjin dán barggus. Sámediggi lea earret eará 2023 bušehtas dán čuovvulan go lea oktii bidjan doarjjaortnegiid sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja borramuša várás. Ortnege ulbmil lea oktiičatnat, nannet ja oktiiheivehit sámi mátkeealáhusaid, hutkás ealáhusaid ja sámi borramušbuvttadeddjiid/-lágideddjiid.

4.5.7 Geasuheaddji báikegottit – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Sámi báikegottit leat geasuheaddjit sihke ássama ja ealáhusdoaimmaid dáfus.

Kapasitehtasivaid geažil ii čadahuovon prošeakta jagis 2022 ja ruhta mii lei várrejuvvon prošeaktii lea sirdojuvvon eará poasttaide.

4.6 Hutkás ealáhusat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet sámi kulturealáhusbargit geat buvttihit gievrras ja gánnáhahtti kulturealáhusfitnodagaid main lea buoret birgenmuni.

4.6.1 Čoahkketabealla – hutkás ealáhusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
27301 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	704 349	1 000 000	295 651
28701 Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat - prošeakta	1 298 022	1 500 000	201 978
25201 Dáiddadállu - njuolggodoarjja	455 000	455 000	0
28703 Čađahaniskamuš Dáiddadállu - prosjekt	500 000	500 000	0
Submi	2 957 371	3 455 000	497 629

4.6.2 Hutkás ealáhusat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – hutkás ealáhusat:

- 5 fitnodaga lasihit iežaset jahkásaš gávpejođu badjel 1 500 000 ruvdnui.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boađus. rev. budš. ektui
27301 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	704 349	1 000 000	1 000 000	295 651
Submi	704 349	1 000 000	1 000 000	295 651

	Juolluuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27301 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 112 300	407 951	0	704 349
Submi	1 112 300	407 951	0	704 349

Ohcamat	Juolluuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
19	9	6	4

4.6.3 Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat – prošeakta

Šoop Šoop

Šoop Šoop áigumuššan lea hukset oktavuoda sámi hutkás ealáhusbargiid ja ostiid gaskka ja dan ládje olahit stuorát márkana. Sámediggi lea vuolggahan ja ruhtada Šoop Šoop prošeavtta. Prošeakta lea loahpahuuvon dál. Vaikko Sámediggi olahii olu mihttomeriid maid lei bidjan projektii, de Sámediggi goitge lea mearridan loahpahit doaibmabiju go lea leamaš hástaleaddjin oažžut čájeheddjiid ja ostiid searvat Šoop Šoopii. Dat lea dahkan ahte ii leat doarvái buorre gánnáhahttivuohta leamaš dan barggu ja ruđa ektui mii projektii lea biddjojuvvon.

Šoop Šoop – Sámi deisgn days maiddái ovddastuvvui Oslo Design Fairas Lillestrømas. Fitnodagat Alva, Davvi Siida, Sámi Stories, Erica Huuva ja Abanti serve márkaniidda.

Gálvomearkaortnet sámi designii

Sámediggi ja Sámiráđdi leat ovttasbargan Duodji-mearkka ja Sámi Made prošeavttas. Jagis 2022 prošeakta oaččui ruhtadeami olggobealde. Sámiráđdi lea bálkáhan prošeaktajodiheaddji, ja mearkkat almmuhuvvojedje 2022 juovlamánu.

4.6.4 Dáiddadállu – njuolggodoarjja

Njuolggodoarjaga mihttomearri:

- Dáiddadállu bargá kollektiivva lahtuid dáiddalaš gaskkusteami loktemiin nationála ja riikkaidgaskasaš dásis.

Dáiddadállu hágai jagis 2022 eanet bargiid ja dál doppe leat beaivválaš jodiheaddji ja hálddahusbargi 100 % virggiin, dáiddafágalaš jodiheaddji 30 % virggis lassin prošeaktabargiide geat leat gaskaboddosaš virggiin. Leat identifiseren, ruhtadan ja bargagoahtán gávdnat čovdosa vistti hárrái Dáiddadállui. Sámediggi lea addán doarjaga bráhkkahehku várás gos galgá leat čájáhus ja kantuvrrat. Sámediggi lea maid čuovvulan ášši boahttevaš bissovaš visttiid ja viessosaji hárrái. Dáiddadállu lea nanusmuvvan fitnodahkan ja organisašuvdnan N2-prošeavtta “buvttaovdánahttin ja ekonomalaš innovašuvdna sámi dáidagis” bokte. Dáiddadálus ledje jagis 2022 guovddáš rollat Veneziabiennála, Árran 360 ja Netflixa vuosttaš sámi filmma olis ja Dáiddadállu lea maid hui oidnosis leamaš go sin dáiddárat leat leamaš Nationálamuseas.

4.7 Duodji

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Eanet duojárat geain duodji lea ealáhussan.

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii golggotmánus ášši duoji ovttasbarggu ja organiserema birra. Sámediggi háliida váldit eanet ovddasvástádus duodjeealáhusa ovdánahttimis, lotnolas diehtjuohkima bokte ja duoji- ja designfitnodagaid vuovdin- ja vuovdalanprošeavttaid ovttastahttima bokte. Dasa lassin Sámediggi háliida ahte Duodjeinstituhtta váldá stuorát ovddasvástádusa instituhtta ovdánahttimis immateriála kulturárbbi guovddážin.

Sámediggi lea veahkehan sisdoaluin Davviriikkalaš konferánsii sámi immateriála kulturárbbi birra Tråantes skábmamánus 2022.

4.7.1 Čoahkketabealla – duodji

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
25301 Doarjja Duodjeinstituhttii - njuolggodorajja	5 974 000	5 574 000	-400 000
25401 Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra - njuolggodorajja	1 802 000	1 802 000	0
Duoji ealáhusšiehtadus	6 459 472	7 100 000	640 528
Submi	14 235 472	14 476 000	240 528

4.7.2 Duodjeinstituhtta – njuolggodoarjja

Doarjaga mihttomearri:

- Duodjeinstituhtta ovddida ja bagadallá duodjefitnodagaid buvttadeamis ja buktagiid ovdánahttimis, ja maddái fierpmádathukseamis.

Instituhtta váldokantuvra lea Guovdageainnus ja das leat guhtta ossodaga mat leat Snåases, Aarbortes, Evenáššis, Sámmolváris, Kárášjogas ja Vuonnabađas. Duodjeinstituhtta fállá duodjefágalaš bagadallamiid Nordlánddas, Romssas, Nuorta- ja Gaska-Finnmárkkus. Duodjeinstituhtta bargá sámi árbevirolaš duodjemáhtuin kultuvran, fágan ja ealáhussan.

Duodjeinstituhtta lea áidna riikkaviidosaš duoji gelbbolašvuoda- ja ovdánahttinguovddáš. Duodjeinstituhtta ovdánahtta mašinnaid ja reaidduid buoridan dihte duddjoma gánnáhttivuoda ja duojáriid bargoeavttuid. Dasa lea dárbu go ollugat jearahit duodjeminstariid lassan oahpahussii iešguđetlágan duddjonvuogiin. Doarjja dahká instituhttii vejolažžan leat riikkaviidosaš duodjegelbbolašvuoda- ja ovdánahttinguovddášin. Duodjeinstituhtta dieđiha ahte dál jearahit sin bálvalusaid eanet ja eanet.

Duodjeinstituhttas lea leamaš stuora prošeakta man namma lea «Sámi ruvdnomoarsi oaivečijat». Prošeavttas leat earret eará lágidan čájáhusa mii rahppojuvvui instituhttas Guovdageainnus skábmamánus. Sámediggi lea ohcanvuđot doarjjaortnegiid bokte juolludan ruđa prošeaktii.

4.7.3 Duodjeealáhusa ovdánahttin ja dasa rekrutteren – njuolggodoarjja Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii

Doarjaga mihttomearri:

- Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra oahpaha nuoraid čeahpes fágabargin, ja fállá viidáseappot oahpu boazodolliide ja duojáriidda.

Boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvra lea maŋemus jagi ulbmillaččat bargan rekrutteremiin, ja dat bargu lea buktán bohtosiid. Jagis 2022 leat duodjefágain lassánan oahpahallit.

4.7.4 Duoji ealáhusšiehtadus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 774 740	2 500 000	-274 740
28002 Investeren- ja ovddidandoarjja, konsuleantaveahki, álggahandoarjja ja prošeavttat - ohcanvuđot doarjja	585 170	1 200 000	614 830
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	170 000	160 000	-10 000
28004 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjja	1 606	20 000	18 394
28005 Gelbbolašvuoha, oahpahuš, kurssat	387 956	200 000	-187 956
28006 Márkanheiveheapmi	600 000	830 000	230 000
28030 Duojáriid Ealáhus Searvi - njuolggodoarjagat	630 000	630 000	0
28031 Sámiid Duodji - njuolggodorajja	1 310 000	1 310 000	0
28040 Faga- ja ekonomiijalávdegoddi	0	50 000	50 000
28041 Dduodješiehtadusa organiseren	0	200 000	200 000
Submi	6 459 472	7 100 000	640 528

Suoidnemánus 2022 analyserejuvvojedje daid fitnodagaid vuovdinlogut mat ožžo njuolggodoarjaga Sámedikkis. Analysa lei ráddjejuvvon, ja geahčadii 2019-2020 loguid. Analysa čájehii ahte logut leat njiedjan oktiibuot 9 %. Gávpejohtu 2019 rájes 2020 rádjái njejjai 12 006 081 ruvnnos 10 892 452 ruvdnui. Ledje stuora variašuvnnat, ja okcásis guoktelogigávccii fitnodagas lei lassáneapmi.

Sámediggi lea jagis 2022 heaittihan Duodjeealáhusa váldošiehtadusa, ja áigu osiid šiehtadusas heivehit ealáhusšiehtadussii oktasaš dokumeanttas. Duodjeregisttar lea maid heaittihuvvon ja 2024 rájes dat ii šat gusto. Dat álkida duojáriid ohcanproseassa go ohcet doaibmadoarjaga. Šiehtadusa birra šiehtadalle 2022 čakčamánuš. 2023 šiehtadusas lassánii ruhta doaibmadoarjjaortnegii, 2 500 000 ruvnnos jagis 2022 gitta 2 800 000 ruvdnui jagis 2023.

Doarjagiid máksomearri lassána viđain proseanttain, ja stuorámus máksomearri lassánii 150 000 ruvnnos 170 000 ruvdnu.

Jagis 2023 lea várrejuvvon 190 000 ru ođđa ohcanvuđot doarjagii oktasaš duodjebájiid várás.

Sámiid Duodji – njuolggodoarjja

Sámedikkis lea áigumuš ovdánahttit duoji boahhteáigediđolaš ja geasuheaddji ealáhussan. Iežas dujiid eanet vuovdin stuorát márkaniidda lea guovddázis Sámedikki ángiruššamis.

Duodjeealáhusas vuorasnuvvet duojárat, ja danne lea Sámiid Duodji vuoruhan lágidit doaimmaid nuoraid rekrutterema dihte. Doaimmaiguin lihkestuvve bures. Earret eará ledje riikkačoahkkimis eanet nuorra oasseváldit go ovdal leat leamaš.

Duodjeealáhusas leat hástalusat ođđaásahemiid hárrái. Máhttu jávká ja Sámiid Duodji lea fuolas dan dihte. Danne Sámiid Duodji lea sádden čállosa Duohtavuoda ja soabahankommišuvdnii mas muitala dili birra.

Sámegiela geavaheami hárrái lea guovlluid mielde stuora erohus giellamáhtus ja muhtun joavkkut/searvvit leat guhká bargan gielladoaimmaid lágidemiin ja earát fas leat aitto álgán.

Duojáriid Ealáhussearvi – njuolggodoarjja

Doarjaga ulbmil lea oažžut eanet duojáriid bargagoahtit ealáhusduojárin. Duojáriid Ealáhussearvi völdomihttu lea ovdánahttit duoji ealáhussan, ja iežaset doaimmas sii deattuhtit dan. Earret eará leat lágidan semináraid duoji ovdánahttima birra ealáhussan. Dasa lassin leat lágidan sierra duodjekurssaid. Searvi dadjá ahte lea váttis meroštallat lassánit go ealáhusduojárat, go ii gávdno albma statistihkka mii čájeha galli duojáris duodji lea ealáhussan. Searvi maid dadjá iežaset buori muddui olahit doarjjaortnega mihttomeari. Searvi völdogiella lea sámegiella, nu ahte sii eai leat čađahan sierra gielladoaimmaid.

Doaibmadoarjja – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – doaibmadoarjja:

- Buoridit iežas duddjon árbevirolaš dujiid gávpejođu.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 774 740	2 500 000	2 500 000	-274 740
Submi	2 774 740	2 500 000	2 500 000	-274 740

	Juolluvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28001 Doaibmadoarjja - ohcanvuđot doarjja	2 774 740	0	0	2 774 740
Submi	2 774 740	0	0	2 774 740

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
36	34	1	1

Investeremat, ovdánahttindoaimmat, konsuleantabálvalusat, álggahandoarjja ja prošeavttat – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – investeremat, ovdánahttindoaimmat, konsuleantabálvalusat, álggahandoarjja ja prošeavttat – ohcanvuđot doarjja

- Duodjefitnodagaid ámmátlašvuhta ja dienas buorrána

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28002 Investeren- ja ovddidandoarjja, konsuleantaveahki, álggahandoarjja ja prošeavttat - ohcanvuđot doarjja	585 170	1 200 000	1 200 000	614 830
Submi	585 170	1 200 000	1 200 000	614 830

	Juolluvuvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28002 Investeren- ja ovddidandoarjja, konsuleantaveahki, álggahandoarjja ja prošeavttat - ohcanvuđot doarjja	732 600	147 430	0	585 170
Submi	732 600	147 430	0	585 170

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
12	6	4	2

Duodjestipeanda

Doarjjaortnega mihttomearri – duodjestipeanda:

- Eambbogat geain lea formála duodjegelbbolašvuhta.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	170 000	160 000	160 000	-10 000
Submi	170 000	160 000	160 000	-10 000

	Juolluvuvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28003 Duodjestipeanda - ohcanvuđot doarjja	170 000	0	0	170 000
Submi	170 000	0	0	170 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
16	16	0	0

Čálgoortnegat

Doarjjaortnega mihttomearri – čálgoortnegat:

- Buorit čálgoortnegat duojáriidda geat leat dohkkehuvvon duodjeregistaris.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28004 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjja	1 606	20 000	20 000	18 394
Submi	1 606	20 000	20 000	18 394

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28004 Čálgoortnegat - ohcanvuđot doarjja	1 606	0	0	1 606
Submi	1 606	0	0	1 606

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
1	1	0	0

Gelbbolašvuolta, oahpahuš ja kurssat

Doarjjaortnega mihttomearri – gelbbolašvuolta, oahpahuš ja kurssat:

- Duodjefitnodagaid ja duojáruid ámmátlašvuolta ja gelbbolašvuolta buorrána.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28005 Gelbbolašvuolta, oahpahuš, kurssat	387 956	200 000	200 000	-187 956
Submi	387 956	200 000	200 000	-187 956

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28005 Gelbbolašvuolta, oahpahuš, kurssat	403 202	15 246	0	387 956
Submi	403 202	15 246	0	387 956

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
8	6	2	0

Márkaniidda heiveheapmi

Doarjjaortnega mihttomearri – doaibmabijut mat ovddidit vuovdima

- Duodjefitnodagaid ámmátlašvuolta ja dienas buorrána

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
28006 Márkanheiveheapmi	600 000	830 000	830 000	230 000
Submi	600 000	830 000	830 000	230 000

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
28006 Márkanheiveheapmi	872 000	272 000	0	600 000
Submi	872 000	272 000	0	600 000

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
4	3	1	0

Duoji organiseren

Doarjjaortnega mihttomearri – duoji organiseren:

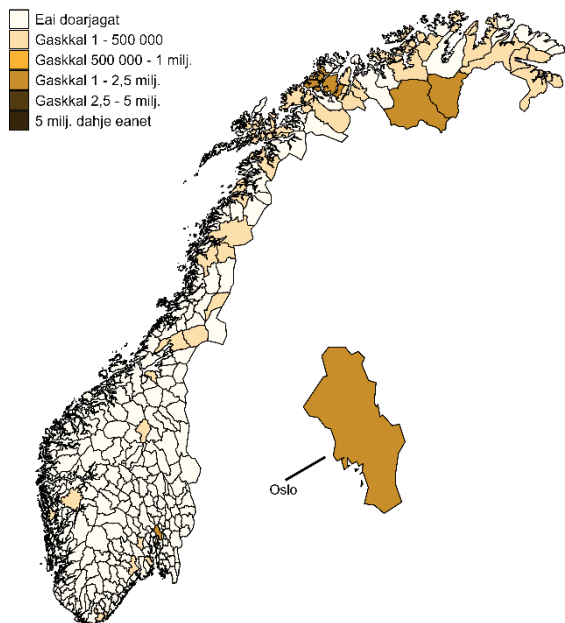
- Oktiordnet ja ovttahttit ángiruššama iešguđetge aktevrraid gaska.

5 Kultuvra

Servodatmihttu:

- Ealli ja girjás sámi dáidda- ja kultureallin mas lea buorre kvalitehta.

Govus 15: Ohcanvudot doarjagat kultuvrii



5.1 Čoahkketabealla – kultuvra

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektul
Doalbmagolut	10 715 991	11 520 000	804 009
Doalbmabijut	161 028 145	161 775 000	746 855
Submi	171 744 136	173 295 000	1 550 864

Sámedikki doarjjaortnegat mat gusket kultuvrii leat addán doarjaga sámi ásausaide ja sámi dáiddáriidda, sidjiide geat doaimmahit kultuvrralaš doaimmaid ja artisttaide. Dainna lágiin leat sii beassan ovdánit fágalaččat ja dáiddalaččat 2022:s. Dat lea dagahan ahte sámi dáidda ja kultuvra lea ožžon stuorat beroštumi sihke natióalalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Oinnolašvuoha ja beasatlašvuoha bohtá ovdan mediaid bokte ja Sámediggi lea dan oktavuodas bargagoahtán sámi mediadieđáhusain mii galgá almmuhuvvot 2023:s.

Sámediggi lea bargan politihkalaččat nannet dáiddáriid rámmaeavttuid. Sámediggi lea dán jagi olahán mánga olahusa kultursuorggis, vaikko pandemiija čuovvumušat leat váikkuhan suorgái. Suorggis lea ain ollu mainna fertejit bargat maid livčče galgan bargat pandemiijaáiggis. Sámi servodat lea dán jagi earret eará beassan čájehit buoremus sámi dáidagiid ja kultuvrra máilmmilávddis Veneziabiennálas. Dasa lassin rahppojuvvui ođđa Natióalamusea, ja dan bastevaš čájáhusas ledje mánga sámi dáidaga.

Dárbu sámi kultuvrravistái lea stuoris. Danne lei stuora olahus lullisámi guvlui go Saemien Sijte rabai ođđa museavistti geassemánus. Proseassa oažžut ođđa museavistti lea leamašan guhkes rahčamuš, ja lei stuora illu go dat viimmat rahppojuvvui geassemánus. Sámi našunálateáhtera Beaviváža ođđa teáhtervistti huksegohte 2022:s. Teáhtera galgá oktiisajustit Sámi joatkkaskuvllain ja boazodoalloskuvllain. Huksen álggahuvvui miessemánus. Proseassa ođđa dáiddamuseain lea maid álggahuvvon ja 2022:s dahkkojuvvui ovdaprošeahta mas leat dárkilis plánat ja evttohusat museii.

Ealli giella ferte gaskkustuvvot ja oidnot. Buohkat geat ožžot njuolggodoarjaga, čalmmustahttet sámegeiella iešguđetge vuogi mielde. Muhtimiin lea sámegeiella váldogiellan ja muhtimat barget aktiivvalaččat doaimmaiguin mat čalmmustahttet giella. Lágádusat mat buvttadit sámi girjjálašvuoda, leat dehálaš ovttasbargoguoimmit sámi girjjálašvuoda buvttadeamis. Dasa lassin bohtá ođđa girjeláhka maid Sámediggi lea konsulteren, leat veahkeneavvun nu ahte eambo sámegeielat girjjit leat olámuttus. Sámediggi maid gaskkusta sámi girjjálašvuoda. Sámedikki girjerádjosis lea stuora sámi girjjálašvuodačoakkáldat maid luoiká olles riikii. Dasa lassin leat girjerádjosis lulli- ja julevsámegeielat girjjálašvuoda gaskkusteadjit geat barget earenoamážit sámi girjjálašvuoda gaskkustemiin dain guovlluin.

5.2 Doaibmagolut – kultuvra

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báلكá ja sosiála golut	7 695 939	9 818 000	2 122 061
Doaibmagolut	3 020 052	1 702 000	-1 318 052
Submi	10 715 991	11 520 000	804 009

5.2.1 Hálddahus – kultuvra

Sámi girjerájusbálvalus

Sámedikki mihttomearrin sámi girjerájusbálvalusaid ektui lea ahte olles sámi álbmot galgá oažžut dohkálaš girjerájusfálaldaga. Sámedikki girjerájus ovttasbargá eará girjerádjosiiguin ja ásahusaiguin ovddidan ja gaskkustan dihte sámi girjjálašvuoda.

Girjerájus oastá mánega gáhppálaga girjjiin, nu ahte eará girjerádjosat sáhttet luoikkahit olles girječoakkáldaga iežasat lohkiide, rádjoluokkaheapmi. Girjerádjosa luoikan lea stádis. Ollu luoikkahuvvo eará girjerádjosiidda gáiddusluokkaheami bokte, dasa lassin leat ollu studeanttat geat luoikkahit girjjiid girjerádjosis.

Lulli- ja julevsámegeiela girjjálašvuoda gaskkusteapmi

Sámedikki lulli- ja julevsámi guovlluid girjjálašvuoda gaskkusteadjit leat dan maŋemuš jagis lágidan mánnggaid doaluid ja leat álggahan mánega gaskkustandoaimma. «Amma Tråante» oktavuodas ráhkaduvvui podcast-oassi Anne Wuolabiin ja June Sommer Straskiin mas digaštalle girjjálašvuoda. Sámedikki girjerádjosis lea iežas podcasta «Šiella» mainna leat bargamen. Sámedikki lullisámi girjjálašvuoda gaskkusteadji lea doallan muitalusbottuid ovttas álbmotgirjerádjosiiguin ja suohkaniiguin, lea juohkán dieđuid ođđa sámi girjjálašvuoda birra ja muitalan Loga munnje -prošeavtta birra iešguđetge doaluin.

Sámedikki julevsámi girjjálašvuoda gaskkusteadji lea earenoamážit bargan gaskkustemiin mánáide, Lågå munji -doaimma joatkan ja nannema dihte. Ovttas Árraniin ja Hábmara girjjevuorkkái leat vahkkošat doallan lohkanbottuid mánáidgárdái ja sámegeielat luohkkái smávvdásis. Sámediggi ovttasbarggai Árraniin Mihá-kulturávvudallam doaluin girjjálašvuodaságastallamis Ella Marie Hætta Isakseniin. Lea maiddá lágiduvvon girječálličoahkkin ja girjealmuheapmi Stig Gælokiin Árranis ja dat čájehuvvui digitála rávdnjema bokte.

5.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – kultuvra

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda	23 782 905	22 119 000	-1 663 905
Sámi kulturásahusat	110 369 965	111 469 000	1 099 035
Sámi girjjálašvuodha	18 191 542	19 296 000	1 104 458
Sámi mediat	5 239 734	5 447 000	207 266
Sámi valáštallan	3 444 000	3 444 000	0
Submi	161 028 145	161 775 000	746 855

5.4 Sámi dáidaga ja kultuvrra láchčima, ovttasbarggu ja eavttuid ovddideapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáidaga ja kultuvrra eanet oainnusmahttin ja máhttu daid birra

Sámediggi lea lea čoahkkimiin stáhtalaš ovttasbargoguimmiiguin dáidda- ja kultursuorggis ovddidan dárbbu sámi kultuvrra loktemii. Dan gulahallamis Sámediggi lea deattuhan buoret rámmaeavttuid sámi kultursuorgái, ja maid čájehan sámi dáiddasuorggi potenciála ja boahttevaš dárbbuid sámi servodagas. Dat lea buktán bohtosiid, muhto leat ain stuora vuordámušat sámi kulturloktema hárrái maid ráđdehus lea signaliseren Hurdal-julggaštusa bokte.

Sámi perspektiivvat Davviriikkaid Ministtarráđi barggus

Sámediggi lea bargan dan ala ahte Norga iežas ovdagoddeáigodagas Davviriikkaid Ministtarráđis maidái deattuha sámi perspektiivvaid ja fáttáid. Dan oktavuodas lea leamašan lagas gulahallan Kultur- ja dásseárvodepartemeanttain vai besset lonohallat dieđuid ja digaštallat áigequovdilis áššiid.

Dan barggu boadus lea ahte lágiduvvui konferánsa sámi immateriála kulturárbbi birra Tråantes skábmamánus. Konferánsa lei ovttasbargu gaskal Sámedikki ja Kulturráđi. Eará boadus barggus lei ahte sámediggeráđđi ja Sámiráđđi oassálaste panelaságastallamii Kulturpolitihkalaš njunuščoahkkimis man Kulturráđđi lágidii skábmamánus, mii lei oassin Norgga ovdagoddeáigodagas.

Sámiráđđi – KulturSápmi

Sámiráđđi, KulturSámi jurddabeassi ja Viermie-K leat ráhkadan raporttaid sámi kultuvrra dili birra mas deattuhit sámi kulturásahusaid Ruoŧa beale Sámis. Raporttat ledje fáddán Sámiráđi čoahkkinarenas sámi dáiddáriid ja kulturbargiid várás, KulturSámis, borgemánus 2022:s. Sámediggi lea juolludan ruđaid raportii ja konferánsii, ja maid oassálastán proseassas. Kulturráđđi ja Kultur- ja dásseárvodepartemeanta čuovvula raportta doaibmabijuid.

Arctic Art Summit

Arctic Art Summit lágiduvvo juohke nuppi jagi. Ulbmil lea čalmmustahttit dáidaga ja kulturpolitihka Ártkisis. 2022:s lágiduvvui Arctic Art Summit Whitehorses Kanadas. Doppe serve máŋga sámi dáiddára, kulturbargi ja ásahusa sihke panelaságastallamiidda, bargobájiide ja konsearttaide/čájálmasaide. Sámediggi evttohii doallat oktasaš čoahkkima dan golmma sámedikki áirasiidda ja Norgga, Ruoŧa ja Suoma kulturráđiide. Sámediggi ja Kulturráđđi lágideigga geassemánus 2022:s digitála čoahkkima man namahus lei «Practitioner experiences in the traditional arts economy», álggahussan konferánsii.

5.5 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi dáiddáriin leat buorit vejolašvuodat ovdánit dáiddalaččat

5.5.1 Čoahkketabealla – buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
33001 Sámi dáirdáršiehtadus - njuolggadoarjja Sámi dáiddárráđđái	9 092 000	9 092 000	0
32001 Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	2 130 752	2 500 000	369 248
32101 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	5 339 153	3 306 000	-2 033 153
30001 Doarjja Riikkaidgaskasaš Sámi Filbmainstituhtii - njuolggadoarjja	1 884 000	1 884 000	0
30101 Sámi Dáiddaguovddáš - njuolggadoarjja	5 337 000	5 337 000	0
Submi	23 782 905	22 119 000	-1 663 905

Veneziabiennála

Sámedikki ja sámi dáiddáriid barggu boađusin lei ahte Veneziabiennála davviriikkalaš paviljonga šattai sámi dáiddáriid paviljongan 2022:s. Majestehta Dronnet Sonja rabai sámi paviljonga gos sámi dáiddárat Máret Ánne Sara, Anders Sunna ja Pauliina Feodoroff ovdastedje Sámi dan beakkán 59. dáiddabiennálas. Lei vuohččan go davviriikkalaš paviljonga lei sieiva sámi paviljonga. Lassin sámi paviljongii, de čájehedje sámi dáiddáriid Britta Marakatt-Labba ja Aage Gaup-rohki dáidagiid Veneziabiennála válđočájáhusas “The Milk of Dreams”. Dá lea čielga boađus Sámedikki ja sámi dáiddáriid mángga jagi barggus Office for Contemporary Art Norway (OCA), davviriikkalaš ráđđehusaidda guvlui ovddidan dihte sámi dáidaga.

Oassin sámi paviljonga viiddiduvvon prográmmas lágiduvvui Aabaakwad 2022 nammasaš dáhpáhus Venezias almmolaš rahpama oktavuodas. Aabaakwad lea eamiálbmotdáiddáriid, kuráhtoriid ja jurddašedjiiid riikkaidgaskasaš čoagganeapmi. Sámedikkis lei mearkkašahtti rolla doaluide ráhkkaneamis ja čađaheamis.

Nationálamusea

Nationálamusea bastevaš čájáhusa rahpamis ledje ollu sámi dáidagat. Sámi dáiddárat maiddái ovddastuvvojedje čájáhusrahpamis. Sámediggi ja sámi dáiddárat leat mánggaid jagiid bargan ovddidit sámi dáidaga, ja dá lea dán barggu boađus.

5.5.2 Sámi dáiddáršiehtadus – šiehtadus

Dáiddáršiehtadusa mihttomearri:

- Sámi kulturorganisašuvnnain ja sámi dáiddáriin leat buorit ja einnostanvejolaš rámmaeavttut doaimbaseaset.

	Rev. budš. 2022
Dáidafaonda	922 000
Stipeanda sámi dáiddáriidda	3 615 000
Doaimmadoarjja dáiddárorg. ja Sámi dáiddárráđđái	4 504 000
Čájáhusbuhtadus	51 000
Submi	9 092 000

Gustovaš ovttasbargošiehtadus gaskal Sámi Dáiddárráđi ja Sámedikki galgá ođasmahttojuvvot ovdal 2024. Sámediggi lea 2022:s gulahallan Sámi dáiddárráđiin dan birra. Sámediggi ja Sámi

Dáiddárráđđi sávvet ahte šiehtadallamat leat dakkár arena gos sáhtta ovddidit ja ságaškuššat dábálaš dáidda- ja kulturpolitihkalaš doaimmaid ja hástalusaid.

Dáiddašiehtadusproseassa álggahuvvui gulahallančoahkkimiin gaskal Sámedikki ja Sámi Dáiddárráđi ođđajagimánus 2022:s mas digaštalle iešguđetge áššečuolmmaid dáiddasuorggis. Šiehtadallamat 2023 šiehtadusa hárrái álggahuvvojedje geassemánus. Sámi Dáiddárráđi gáibidii jahkái 2023 oktiibuot 12 843 miljovna ruvnno. Šiehtadusbealit šiehtadalle čakčat. Šiehtadallamiid boadus lei 1 miljovna ruvnno lasáhus. Duogáš lasáhussii lea čadnon dasa ahte Mun dajan – Sámi girječálliid searvi lahttuduvvo ollesárvosaš miellahttun Sámi Dáiddárráđđái.

5.5.3 Luohti ja sámi musihkka – ohcanvuđot doarjja

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri – luohti ja sámi musihkka:

- Buvttadit, ovddidit ja almmuhit luđiid ja sámi musihka

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
32001 Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	2 130 752	2 500 000	2 500 000	369 248
Submi	2 130 752	2 500 000	2 500 000	369 248

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
32001 Luohti ja sámi musihkka - ohcanvuđot doarjja	2 268 250	137 498	0	2 130 752
Submi	2 268 250	137 498	0	2 130 752

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
26	23	2	1

Sámi musihkkariin lea alla dássi. Musihkkasuorggis leat olu gelddolaš dáhpáhusat ja orru maiddáai leamen nu ahte árbevirolaš luohti ovdána ja ahte eambo nuorra juoigat leat beassan lávde alde čuožžut. Bernt Mikkel Haglund, Rieban-musihkkanbuvttadeamis bargá árbevirolaš luđiiguin maidda ráhkada ođđaáigásaš musihka. Prošeavttas «Bernt Mikkel Haglund ja juoigat» ovttasbargá son nuorra juoigiiguin klubbakonseapttas mii lea ožžon ollu fuomášumi ja rámi. Sámediggi lea lasihan gierdomátkedoarjaga maŋjel go COVID19 gáržžádusaid heaittihedje 2022:s. Ollu sámi musihkkarat diŋgojuvvojit stuora lávddiide sihke nátionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat.

5.5.4 Doarjja kulturdoaimmaide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – doarjja kulturdoaimmaide:

- Buorit rámmaeavttut sámi dáiddaprodukšuvnnaide ja kulturvásáhusaide.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
32101 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	5 339 153	3 306 000	3 306 000	-2 033 153
Submi	5 339 153	3 306 000	3 306 000	-2 033 153

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
32101 Doarjja kulturdoaimmaide - ohcanvuđot doarjja	5 451 772	112 619	0	5 339 153
Submi	5 451 772	112 619	0	5 339 153

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
134	81	38	15

5.5.5 Internašunála Sámi Filbmainstituhtta – njuolggodoarjja

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri – doarjja Internašunála Sámi Filbmainstituhttii:

- Internašunála Sámi Filbmainstituhtta ovdánahtá ja ovddida sámi filmma.

Doarjja veahkeha Internašunála Sámi Filbmainstituhtta doibmii. Doaibmaruđat leat buorren vuodđun doibmii ja veahkeha dasto ovdánahttit ja ovddidit sámi filmma.

Sámi filbmamáilbmi ovdána sakka, ja 2022:s almmuhii Internašunála Sámi filbmainstituhtta earret eará ođđa ovttasbarggu stuora aktevrrain Netflixain. Ovttasbarggus lea filbmaprošeakta Elle Marja Eirain, ja maid ođđa ovdánahttinkonseapttat. Dasa lassin ISFI lea bidjan ollu searaid XR-prošeaktii “Árran 360”, dat prošeakta guoská Veneziabiennála sámi paviljongii. Dát prošeakta dagai stuora rievdadusa filmmaid oinnolašvuodas riikkaidgaskasaččat. Dasa lassin lea ISFI almmuhan máŋga stuora dubbenprošeavtta, nugo earret eará “Kardemomme-gávpot” davvisámegillii.

Romssa Internationála Filbmafestiválas lei ođđa olahus sámi filmmain – olles 12 filmma, nugo dokumentára mii vuittii bálkkašumi, “Tystnaden i Sápmi”, mii lea veahkaválddálašvuodakultuvrra birra Sámis. Dáiddafilbmarešisevra, Gjert Rognli, gii lea ollu filmbabálkkašumiid vuoitán vuittii ollu bálkkašumiid iežas filmmain “Eallin lea guovttesuorat niehku - Life is a two-way dream” (2019). Filbma čájehuvvui maiddá COP-27:s Egyptas. Doppe almmuhuvvui maid dokumentára mii lea Ruoŋas buvttaduvvon dáiddára Britta Marakatt Labba birra; “Historjá” mii lea nominerejuvvon bálkkašupmái.

5.5.6 Sámi Dáiddaguovddáš – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Sámi Dáiddaguovddáš:

- Sámi Dáiddaguovddáš gaskkusta dáidaga viiddis nationála ja riikkaidgaskasaš publikummii.

Sámi Dáiddaguovddáša áigumuš lea doarjut, gaskkustit ja čalmmustahttit sámi dálááiggedáidaga sámegillii. Doarjagiin lea Sámi Dáiddaguovddáš lágidan 7 čájáhusa guovddášis ja 9 čájálmasa olggobealde guovddáša. Leat maiddá almmuhuvvon muhtun ráje gaskkustanmateriálat čájáhusaide nugo Veneziabiennála ja “Gollegiisá” mii lea Kárášjoga dáiddačoakkáldat 50-jagi áigodagas.

5.6 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Nana sámi ásahusat mat hálddašit, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga, kultuvrra ja historjjá.

5.6.1 Čoahkketabealla – sámi kulturásahusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
31001 Bådåddjo lea Eurohpalaš kulturoaivegávpot 2024 - njuolggodoarjja	500 000	500 000	0
Festiválat - direkte tilskudd	6 223 000	6 672 000	449 000
Teáhterat - njuolggodoarjja	27 420 000	27 420 000	0
Museat - njuolggodoarjja	67 392 000	67 392 000	0
Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanáshusat - njuolggodoarjja	7 185 000	7 185 000	0
Ásahusovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	1 439 100	1 500 000	60 900
33901 Čađahaniskamuš Savio-musea - prošeakta	210 865	300 000	89 135
33902 Prošeakta sámi ásahusaide lasi gelbbolašvuoda - prošeakta	0	500 000	500 000
Submi	110 369 965	111 469 000	1 099 035

5.6.2 Bådåddjo eurohpalaš kulturoaivegávpogin 2024 - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Bådåddjo 2024:s lea čielga sámi profiila ja sámi sisdoallu mii dahká sámi giela, dáidaga ja kultuvrra dovddusin Bådådjos, Norlánddas, Norggas ja Eurohpás.

Sámedikki ja Bådåddjo 2024 ovttasbarggu ulbmil lea nannet sámi kultuvrra ja giela Bådådjos, Norlánddas ja riikkaosis. Bådåddjo 2024:s lea dihtomielalašvuoha sámegeiela dili hárrái Nordlánda fylkkas; fylkkas leat vihtta sámi giellaguovllu, ja kulturoaivegávpotprošeakta speadjalastá dan. Bådåddjo 2024 lea virgádan sámi koordináhtora 2022:s. Sámi koordináhtor galgá ovddidit sámi dimenšuvnna Bådåddjo 2024 prográmmas. Dan rájes go dat álggahuvvui 2022 geasi lea bargun leamašan hukset fierpmádaga ja oktavuodaid lasihan dihte oassálastima ja beroštumi kulturoaivegávpotprográmmii.

5.6.3 Festiválat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Festiválat:

- Festiválat mat oainnusmahttet, gaskkustit ja ovddidit sámi dáidaga ja kultuvrra.

10 festivála ožžot njuolggodoarjaga Sámedikkis; Riddu Riddu festivála, Sámi beassášfestivála Guovdageainnus, Márkomeannu, Kárášjoga festiválat, Raasten Rastah, Julevsáme vahkko – Doajmmasiebrre Julevsábme, Sámi vahku Romssas, Sámi musihkkavahku Álttás, Beaskán Luossarock ja Tjaktjen Tjåanghcoe.

Julevsáme vahkko – Doajmmasiebrre Julevsábme ii leat raporteren áigemearrái mii lei juovlamánu 15. beavvi 2022:s. 2020 ja 2021 ruhtageavaheami ii ge leat raporteren, ja doarjagat maid daid jagiid leat ožžon, leat gesson ruovttoluotta.

Aktevrrat raporterejit ahte Sámedikki doarjja addá festiválaide dárbbalaš ekonomalaš einnostonvejolašvuoda ja dagaha ahte sáhttet bisuhit doaimmaid. Aktevrrat dárbbasit dan einnostonvejolašvuoda maid doarjja addá vai sáhttet álgit plánet boahte jagáš doaluid. Dat addá maid vejolašvuoda festiválaide virgádit olbmuid, nugo Márkomeanus mii lea sáhttán virgádit 2 olbmo bastevas virggiide ja doalahit ollesjagidoaimma. Sámedikki doarjja lea maiddáid vuodđun luvvet doarjagiid eará doarjjaoasálaččain, nu go Kulturrádis.

5.6.4 Teáhterat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Teáhter:

- Ásahuvvon sámi teáhterat sáhttet ovdánit dáiddalaččat, buvttadit lávdedáidaga alla dásis ja sáhttet johttit lávdedáidagiin mii addá kulturvásihusaid ja oainnusmahtta sámegiela.

Leat golbma sámi teáhtera mat ožžot njuolggodoarjaga teáhterortnega bokte. Sámi Našunálateáhter Beaivváš, Áarjelhsaemien Teáhter ja Sámi Mánáidteáhter.

Buot golbma teáhtera ožžo 125 000 ruvdnosaš lassi doarjaga Sámedikkis juovlamánus. Dat ruđat addojuvvoje Kultur- ja dásseárvodepartemeanttas Sámi kulturinstitušuvnnaide.

Sámediggi lea mánggaid jagiid bargan dainna ahte Beaivváš Sámi Našunálateáhter galgá oažžut ođđa teáhtervistti. 2022:s adde Kulturdepartemeantta ja Máhtodepartemeantta Statsbyggii bargun huksegoahtit vistti mas sihke Sámi joatkkaskuvla ja boazodoalloskuvla ja Sámi Našunálateáhter Beaivváš galget leat. Miessemánus álge hukset vistti. Sámediggi oasálastá huksema prošeaktarádis.

Oassin barggus nannet Sámi Našunálateáhtera Beaivváša ekonomalaččat kapasitehtadárbbu olis ođđa teáhtervistti huksemis, de lea Sámediggi lasihan doaibmadoarjaga teáhterii. Dan dihte oaččui Sámi Našunálateáhter Beaivváš 500 000 ruvdnosaš lasiheami 2022:s.

Áarjelhsaemien Teáhter lea dehálaš giellaarena lullisámegiela ealáskahttimis Sámis, ja lullisámegiela čalmustahttimis nátionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Teáhter lea oktiibuot 41 čájálmasas leamaš mielde 2022:s. Čájálmas Allaq Dállen Giele lei vuosttaš olleseahketčájálmas mas lei dievas čájáhaliivttadat, ja mas váldogiellan lei lullisámegiella. Dát buvttadus lea ovttasbargu gaskal Áarjelhsaemien Teáhtera, Beaivváš Sámi Našunálateáhtera ja Gierdomátketeáhtera. Aahka ovdabuvttadus lea ovttasbargu gaskal Áarjelhsaemien Teáhtera ja Helgeland Sinfonietta, ja Giedtine ges gaskal Áarjelhsaemien Teáhtera, Nordland Teatera ja Beaivváš Sámi Našunála Teáhtera. Triologijja Biegke Beahteme masa dát golbma čájálmasa gullet lea ollislaččat ráhkaduvvon ovttas Bådåddjo 2024:in.

Sámi mánáidteáhter lea deattuhan mánggagielatvuoda kulturskuvllas vai mánát ja geahččit oidnet ahte lea lunddolaš sámástit, beroškeahhtá das geainna deaivvada dahje maid lea bargame. Dan boadus lea earret eará ahte dárogielat oahppit leat eanet ipmirdišgoahtán man dehálaš lea ahte servodat láchá dili dasa ahte olbmot besset sámástit. Sii maid movttáskedje oahppat sámegiela sániid ja dajaldagaid, ja dat ges dagaha ahte lea mokta oahppat giela ja maid ahte šaddá eambo ipmárdus sámegillii ja sámi kultuvrii. Sámegielat oahppit vásihedje ahte sidjiide lei lunddolaš sámástit oahpaheddjiiguin ja eará ohppiiguin, vaikko seamma lanjas ledje maid dárogielat oahppit.

Sámi mánáidteáhter/Kulturskuvla lea fásta ovttasbargoasálaš ja doallogoddi Beaivváša čájálmasaide Deanušalddis.

Buot golmma teáhteris deattuhit sámegiela geavaheami.

5.6.5 Museat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Museat:

- Sámi kulturárbbi eaiggáduššet ja hálddašit fágalaččat nana sámi museat sámi servodaga beales.

Ásahusat mat ožžo njuolggodoarjaga Sámedikki 2022 bušeahta museapoasttas leat Árran julevsáme guovdásj, Saemien Sijte, RidduDuottarMuseat, Deanu ja Várjjat museasiida, Várdobáiki Sámi guovddáš, Davvi álbmogiid guovddáš ja Sámi museasearvi.

Sámi dáiddačohkkehusat sturrot, ja dál lea eambbo fokus sámi dáidaga hálddašeapmái iešguđetge sámi museain. Dárbu lea nannet barggu dáiddafágalaš ja infrastruktuurralaš beali, ja dasto nannet gaskkustandoaimma museain. Sámediggi lea 2022:s álggahan barggu sámi dáidda- ja dáiddamuseapolitihka ovddidemiin.

Doarjja mii museaide addojuvvo lea veahkkin sámi kulturárbbi hálddašeamis ja gaskkusteamis. Doarjja dahká ahte organisašuvnnat sáhttet bisuhit daid ollu doaimmaid dáidda- ja kultursuorggis, ii dušše báikkálaš dásis, muhto maidái regionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Doarjja váikkuha dasa ahte museat sáhttet leat nanu sámi resursaguovddážat.

Buot museat ožžo 125 000 ruvdnosaš liigedoarjaga Sámedikkis juovlamánus. Dat ruđat juolluduvvoje Kultur- ja dásseárvodepartemeanttas Sámi kulturinstitušuvnnaide.

Árran

Árran lea fágalaččat bargan musea doaimmahemiin 2022:s. Nugo čohkkenhálddašemiin (ođđa magasiinnaid divvut, registreret/sirdit dávviriid), dutkamiin (oassálastán iešguđetge dutkan- ja dokumentašuvnaprošeavttaide), ja maid gaskkustemiin (iešguđetge gaskkustandoaimmat skuvllaide ja eará joavkkuide/gussiide). Dasa lassin leat sis leamašan doalut main leat leamaš iešguđetge fáttát, ja visttiid luoikan servviide/fitnodagaide/priváhta olbmuide. Váttis ekonomalaš dilálašvuoda geažil eai leat leamašan nu ollu aktivitehtat go dan maid livčče sávvan, ja muhtin aktivitehtat leat manjduvvon 2023:i.

Saemien Sijte

Saemien Sijte ođđa visti rahppojuvvui 2022:s. Viessoláiggu lasáhusa geažil lasihii Sámediggi doarjaga 700 000 ruvnnuin museai 2021:s, ja 7 300 000 ruvnnuin 2022:s. Sámediggi atti maid reviderejuvvon bušeahtas liigedoarjaga Saemien Sijtii ođđa vistti rahpamii. Ođđa visti addá ođđa ja buoret rámmaid áimmahuššat ja gaskkustit lullisámi kultuvrra ja kulturárbbi. Giellavahkus rahppojuvvui Saemien Sijte bistevaš čájáhus. Liigedoarjja lei mearrideaddjin das ahte sáhtte doallat rahpama.

RiddoDuottarMuseat

RiddoDuottarMuseat (RDM) lea maid 2022:s ožžon liigedoarjaga duođaštit dan dehálaš historjjá Álttá-Guovdageainnu eanu dulvadeami oktavuodas. RDM lea 2022:s joatkán iežaset bargguin sihkkarastit dokumentašuvnnaid dán dehálaš áigodaga birra. Arkiivamateriálat ja jearahallamat guovddáš olbmuiquin lea leamašan fokusis. Lea nammaduvvon referánsajoavku mii galgá sihkkarastit báikkálaš ovddasteami barggus. Sámi Arkiiva lea maid mielde referánsajoavkkus. Sámedikkis lea leamašan čeahkkin RDM:in ja referánsajoavkkuin 2022:s, mas geahčadedje movt prošeakta ovdána.

Reviderejuvvon bušeahtas oaččui RDM 700 000 ruvdnosaš liigedoarjaga. Doarjja galggai gokčat liigegoluid mat gusket sámi dáidaga hálddašeapmái ja Porsáŋggu visttiid viessoláigogoluid lassáneapmái. Dasa lassin addojuvvui vel 150 000 ruvno liigeruhta mii galggai gokčat dáiddačoakkáldaga vuorkká viessoláiggu.

Sámi dáiddamusea galgá huksejuvot Sámiid Vuorká-Dávviid gurrii Kárášjogas. 2022:s dahkkojuvvoi ovdaprošeakta mas ledje dárkilis plánat ja evttohusat museii. Dát lea čuovvuluvvon 2023 stáhtabušeahta doarjaga ovdaprošeavtta vuodul.

Deanu ja Várjjat Museasiidda vuodđudus

Deanu ja Várjjat Museasiida lea okta dan guđa sámi museasiiddas mii lea ožžon máhcahuvvot ja galgá ain oažžut máhcahuvvot dávviriid oassin Bååstede-prošeavttas. Vuodđudusas leat 4 sámi musea, Deanu Musea, Várjjat Sámi Musea, Saviomusea ja Á'vv- Saa'mi mu'zei. Vuodđudus oaččui 2021:s ja 2022:s 250 000 ruvdnosaš liigejuolludeami lanjaid rievdeamei plánii, vai besset musea bidjat dan láchkai ahte sáhttet vurkkodit ja čájehit dávviriid maid leat ožžon museii

Báástede-prošeavtta oktavuodas. Leat dárkilit geahčadan movt dávviriid sáhtta vurrkodit, ja vejolašvuodaid čájehit kulturhistorjjálaš dávvirčoakkáldaga ja Báástede-dávviriid dán njealji museas.

Davvi álbmogiid guovddáš

Davvi álbmogiid guovddáš oaččui reviderejuvvon bušeahtas lassejuolludeami vai besset ollašuttit ođđa vuoddočájáhusa ja váldit vuostá Báástede-prošeavtta dávviriid. Dasa lassin atti Kultur- ja dáseárvodepartemeantta 1 miljovna ruvdnosaš liigejuolludeami loahpageahčen 2022, seammá ulbmili (geahča bajilgova juolludusain 6. oasis). Davvi álbmogiid guovddáš lea bargamen oažžut sadjái ođđa čájáhusa. Ulbmil lea oažžut čájáhussii mielde daid dávviriid mat leat ruovttoluotta máhcahuvvon Báástede-prošeavtta oktavuodas.

Deanu ja Várjjat museasiida

Deanu ja Várjjat museasiida lea ollu aktivitehtaid lágidan mat leat buoridan máhtolašvuoda báikkálaččat, regionálalaččat, nátionálalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Earenoamáš dehálaš bargu lea leamaš ovdánahttit Ávv Saa´mi Mu´zeia, mas lea ovdasvástádus ealáskahttit earenoamáš rašes kultuvrra. Dieđihuvvo maid ahte bohtet leat hástalusat guhkebuš áiggis. Deanu ja Várjjat museasiida oaččui liigejuolludeami 2021:s ja 2022:s bargat Saviomusea ođđa báikkiin, ja museasiida lea ovtas Sámedikkiin ja Statsbyggain ollu bargan ovtain čađahaniskkademiin. Musea dieđiha ahte lea kapasitehtahástalusat.

Sámi museasearvi

Sámi museasearvi lea ásahan mánga deaivvadanbáikki ja doaimmaid mat earret eará leat gulahallama ja dárbbuid kártema boadusin. Museasearvi lea galledan eanas museaid ja sádden ođasreivviid ja maidái ráhkadan podcast-osiid. Arkiivadoaimmahat lea juolludan ruđaid ja Norges Museums Forening lea juolludan ovdánahttinruđaid hábmen dihte bagadusa govvenetihka váste. Dát lei čuovvuleapmi dán jagáš semináras.

Dávvirat Duiskkas: Áiggii čađa leat iešguđetge sámi kulturhistorjjálaš dávvirat juohkasan vaikko gosa, ja dat lea gávdnamis dál iešguđetge museain Davviriikkain ja Eurohpás. Sámi museasearvi oaččui 2 040 000 ruvno lassi juolludeami ovtasbargamii ja gelbbolašvuodasirdimii sámi dávviriid birra duiska museain. Prošeakta lea bures ovdánan, ja stivrenjoavku ja sámi museat leat galledan Duiska museaid geahččan dihte man ollu sámi dávvirat doppe leat. Lea ráhkaduvvon bajilgovva sámi dávviriin mat leat Duiska museain, man vuodul prošeavttain sáhtta viidásit bargat.

Kulturárbi

Sámi kulturárbbi eaiggáduššet sápmelaččat, ja kulturárbbi hálddašeapmi vuolgá sápmelaččaid rievttis iešmearrideapmái. Dat lea dohkkehuvvon ON julggaštusa álgoálbmotvuoigatvuodaid birra (UNDRIP) 3. artihkkalis ja ON konvenšuvnnas siviila ja politihkalaš vuoigatvuodaid birra (SP).

Vuolggasadjin Sámedikki barggus seremoniijalaš dávviriid hálddašeamis ja máhcaheamis lea ON julggaštus álgoálbmotvuoigatvuodaid birra (UNDRIP).

Sámi rumbbut leat dehálaš oassi sámi kulturárbbis, ja dain lea erenoamáš mearkkašupmi seremoniijalaš oktavuodain. Poala-Ánde goavddis konfiskerejuvvui 1692:s. 1979:s ožžo Sámiid Vuorká-Dávvirat ja RiddoDuottarMuseat Kárášjogas dan luoikkasin Københavnna nátionálmuseas. 2022 álggus čielggai ahte Poala-Ánde goavddis bissu Sámis.

Leat ain ollu sámi dávvirat, maiddá seremonijalaš dávvirat, čohkkejuvvon iešguđet museaide Norggas ja olgoriikkas. Sámediggi lea kártemen daid. Sámediggi áigu maid geahčadit vejolašvuoda máhcahit sámi dávviriid ruovttoluotta.

5.6.6 Čađahaniskamuš Savio-musea – prošeakta

Mihttomearri:

Čađahit čađahaniskamuša Savio-musea ođđa lanjaide.

Statsbygg lea buktán álgoevttohusa ođđa Savio musea čađahaniskamušii. Sámediggi, Statsbygg ja musea jotket gulahallama čađahaniskamuša čuovvuleami oktavuodas.

5.6.7 Prošeakta sámi ásausaide lasi gelbbolašvuoda – prošeakta

Mihttomearri: Institušuvnnaiguin loktet stivrabarggu, jodihan ja ekonomijastivrejumi gelbbolašvuoda

Loktet gelbbolašvuoda min ásausaide stivrabargui, jodiheapmái ja ekonomijastivrejupmái.

Sámedikki kultur- ja giellainstitušuvnnat galget fuolahit servodatdoaimmaset buoremus lági mielde. Sámediggi lea danin álggahan proseassa čađahit kurssa mas ulbmilin lea ásausaide lasihit ođđa ja áigequovdilis gelbbolašvuoda stivrabargguid, stivrra ovddasvástádusa, rollajuogu, jodiheami ja ekonomijastivrema birra. Doaimmas lea čađahuvvon fáladatgilvu ja kursat čađahuvvojit jagi 2023.

5.6.8 Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat - njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Sámi kulturviesut ja kulturgaskkustanásahusat:

Sámi kulturviesut ja kulturásahusat geasuhit deaivvadanbáikin ja sámi dáidda- ja kulturgaskkustanarenan.

Sámediggi lea jagi 2022 addán njuolggodoarjaga 10 sámi kulturvissui ja kulturgaskkustanásahussii. Kulturviessoortnega njuolggodoarjaga ožžo Mearrasiiida, Sijti Jarngge, Duoddara Ráfe, Oslo Sámi Viessu, Lásságámmi, Dállågådde, Álttá siida, Sjeltie – Sámi kulturpárka, Mearresámi šillju ja Aajege – saemien gieles- jih maahtoejarngge.

Doarjja láchčá dili nu, ahte Sámi kulturviesut ja kulturásahusat leat geasuheadji deaivvadanbáikkis ja arenat sámi dáidda- ja kulturgaskkusteamis, ja lea mángga vuostáiváldái vuodđun álggahit ja bisuhit doaimmaid. Doarjja addá maiddá vejolašvuoda vuostáiváldiide organiseret liigedoaimmaid mat lea mearrideaddjin sámi giela- ja kultuvrra ealáskahttimis.

5.6.9 Ásahusovddideapmi – ohcanvuodot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Ásahusovddideapmi:

Sámi kulturásahusat mat ovdánit fágalaččat ja institušuvnnalaččat.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
32201 Ásahasovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	1 439 100	1 500 000	1 500 000	60 900
Submi	1 439 100	1 500 000	1 500 000	60 900

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
32201 Ásahasovddideapmi - ohcanvuđot doarjja	1 571 000	131 900	0	1 439 100
Submi	1 571 000	131 900	0	1 439 100

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
16	12	3	1

5.7 Sámi girjjálašvuoha

Ángirusšansuorggi mihttomearri:

Sámi kvalitatiiva girjjálašvuoha almmuhuvvo, gaskkustuvvo aktiivvalaččat ja buktojuvvo olámuddui.

Sámediggi čađaha doaimmaid mat ovddidit ja čalmmustahttet sámi girjjálašvuoda. Sámediggi doarju sámi girjealmmuhemiid, Sámi lágádusaid, Sámi Girječálliidsearvvi, ja sámi girjjálašvuoda gaskkusteami njuolggodoarjagiid ja jahkásaš girjjálašvuodakonferánssa bokte. Čális fal-prošeakta lea maid veahkehan rekrutteret ođđa sámi girječálliid. Dán oktasaš girjjálašvuodaángirusšama boadusin lea earret eará dat, ahte golbma sámi girječálli nominerejuvvojedje Davviriikkalaš ráđi girjjálašvuodabálkkašupmái 2022.

5.7.1 Čoahkketabealla – sámi girjjálašvuoha

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Čális fal - prošeakta	900 000	900 000	0
Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii - njuolggodoarjja	11 309 000	11 309 000	0
Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii - ohcanvuđot doarjja	1 685 736	2 850 000	1 164 264
Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi - njuolggodoarjja	2 637 000	2 637 000	0
Sámi girjjálašvuoda beaivvit - konferánssa	397 697	300 000	-97 697
Styrke formidling i nordsamisk område - prošeakta	300 000	300 000	0
Loga munnje! Les for meg! - prošeakta	565 234	600 000	34 766
34601 Sámi girjjálašvuoda ovdánahttin- ja ovddidandoarjagiid árvoštallan	396 875	400 000	3 125
Submi	18 191 542	19 296 000	1 104 458

Odđa girjeláhka

Ráđdehus lea bargagoahtán ođđa girjelágain. Ulbmilin lea dat, ahte iešgudegelágan girjjálašvuoha lea olámuttus buohkaide, ahte einnostahttivuohta sihkarastojuvvo, ja ahte girjjálašvuoha lea viiddis ja das lea dássi. Sámediggi lea leamaš proseassas Kultur- ja

dásseárvodepartemeanttain ovdal go láhkaevttohus sáddejuvvui gulaskuddamii. Odđa láhka fáttmasta dárogiela lassin maiddái sámegielaid.

5.7.2 Čális fal – prošeakta

Girjjálašvuodaáŋgiruššama oassin leat Sámedikkis strategiiat maiguin áigu oažžut eambo girječálliid, almmuhit eambo girjjiid ja oččodit eambbosiid lohkat sámegiel girjjiid. Jagi 2015 álggahii Sámediggi girječállinprošeavtta ovttas Sámi dáiddárráđiin (SDR) ja Sámi girječállinservviin (SGS). Prošeakta loahpahuvvui jagi 2022 loahpahankonferánsain ja dan oktavuodas almmuhuvvui antologijja. Prošeakta lea mielddisbuktán dan, ahte máŋga girječálli leat almmuhan čáppagirjjálašvuodagirjjiid, ja máŋga almmuheami leat ožžon buriid kritihkaid. Okta oassálastiin, Sara Vuolab, vuittii tabu-bálkkašumi iežas almmuhemiin, ja lea maiddái nominerejuvvon jagi 2022 Davviriikkalaš ráđi mánáid- ja nuoraidgirjjálašvuodabálkkašupmái. Sámediggi lea jagi 2022 šiehttan Sámi allaskuvllain dan, ahte sii váldet badjelassas prošeavtta nu, ahte ásahit sierra oahppofálaldaga. Oahppu lea oassin sin oahppofálaldagain jagi 2023 rájes.

5.7.3 Doarjja sámi girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahttimii – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja sámi girjjálašvuoda ovddideapmái:

Sámi girjjálašvuoha ovddiduvvo, buvttaduvvo ja gaskkustuvvo.

Jagi 2022 ožžo čuovvovaš fitnodagat njuolggodoarjaga dán doarjjaortnegis; Davvi Girji AS, ČálliidLágádus AS, Idut AS, ABC-Company E-skuvla AS ja DAT AS.

Davvi Girji AS lea almmuhan 13 girjji, juogo deaddiluvvon girjin dahje e-girjin, Idut AS lea almmuhan 11 girjji ja ABC-Company E-skuvla AS lea ráhkadan 2 julevsámegiel girjji. Davvi Girji AS raportere dan, ahte njuolggodoarjja buvttiha máŋggabealatvuoda sámi girjjálašvuhtii iešguđege šáŋŋeriin, iešguđege ulbmiljoavkkuide, ja addá vejolašvuoda jorgalit sámi girjjálašvuoda dárogielii ja eará gielaide. Dát lea ovdamearkka dihtii dahkan vejolažžan oastit girjjiid Norgga kulturráđi sisaoastinortnegiid bokte, mii dahká sámi girjjálašvuoda ja girječálliid dovdoseabbon stuorát lohkanbirraasiin.

Sámediggi lea álggahan ortnega árvvoštallama.

5.7.4 Sámi girjjálašvuoda ovdánahttin- ja ovddidandoarjagiid árvvoštallan - árvvoštallan

Mihttomearri:

Sámi girjjálašvuoha ovddiduvvo, buvttaduvvo ja gaskkustuvvo

Sámi girjjálašvuoda ovddideami ja gaskkusteami njuolggodoarjjaortnet lea doaiman 3 jagi. Plána mielde galgai ortnet árvvoštallojuvvot jagi 2022 áigge. Árvvoštallan lea álggahuvvon, ja fálaldatgilvvus lei Kreativ Industri mii válljejuvvui čadahit árvvoštallama. Árvvoštallanraporta gárvvistuvvo jagi 2023 vuosttaš kvartálas.

5.7.5 Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii - ohcanvuodot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii – ohcanvuodot doarjja:

Sámi girjjálašvuoha mii lea olámuttus sámegillii.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
32301 Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii - ohcanvuodot doarjja	1 685 736	2 850 000	2 850 000	1 164 264
Submi	1 685 736	2 850 000	2 850 000	1 164 264

	Juolluduvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
32301 Doarjja sámi girjjálašvuoda prošeaktadoarjagii - ohcanvuodot doarjja	2 081 900	396 164	0	1 685 736
Submi	2 081 900	396 164	0	1 685 736

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
17	11	0	6

5.7.6 Sámi girjjálašvuoda gaskkusteapmi – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - girjjálašvuoda gaskkusteapmi:

Sámi girjjálašvuoha lea geavaheddjiid olámuttus ja dovddus.

Jagi 2022 ožžo čuovvovaš sámi girjjálašvuodagaskkusteaddjit njuolggodoarjaga dán ortnegis; Guovdageainnu girjebusse – Guovdageainnu suohkan, Deanu/Unjárgga girjebusse – Unjárgga suohkan, Gáivuona girjebusse – Gáivuona suohkan, Lulli-Romsa – Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan, Åarjel-Tröndelage – Tröndelagen fylhkentjielte, ja Sámi girjjálašvuodaguovddáš.

Mánnga suohkanis manná doarjja girjebusse doaimmaheapmái. Girjebusset dahket vejolažžan olahit olbmuid doppe gos sii orrot. Mánnga suohkana vásihit dan, ahte “smávva boaittoeale girjerádjosiidda” main leat unnán bargoresurssat lea measta veadjemeahttun olahit viidát. Dan geažil leat girjebusset dehálaš gaskkustanarenat mas álbmot ja girjerájusbargit álkibut sáhttet gulahallat. Tröndelages lea doaibmabidju oassin fylkkagirjerádjosa stuorát ollislaš sámi giella- ja kultúrángruššamis.

Doarjja lea maddái ávkin sámi girjjálašvuoda sisaoastimis ja dahká dan, ahte suohkanat sáhttet fállat áigequovdilis ja ođđaáigásaš girjjálašvuoda luoikkaheddjiide. Unjárgga suohkan dieđiha earret eará dan, ahte fállat lea bivddut sámi skuvllain ja sámi váhnemiid gaskka geat háliidit lohkašaid iežaset mánáide. Rávisolbmot guđet luoikkahit girjjiid, maddái atnet árvvus dan, ahte ođđa sámi girjjálašvuoda lea olámuttus.

Sámi girjjálašvuodaguovddáš ii leat buktán jagi 2022 aktivitehtaraportta.

5.7.7 Sámi girjjálašvuodabeivvit – konferánsa

Sámediggi lágida sámi girjjálašvuodabeivviid jahkásaččat. Jagi 2022 lágiduvvoje girjjálašvuodabeivvit Álttás ja Tråantes. Tråantes lágidii girjerájus girjjálašvuodabeivvi ovttas Tråante girjerádjosiin ja fylkkagirjerádjosiin. Lágideamis lei mánggabelálaš prográmma, mas besse oahpásmuvvat sámi historjái, sámi njálmmálaš máinnastanárbeivvrii ja sámi čáppagirjjálašvuhtii. Sámediggi ja Sámi girječállidsearvi (SGS) lágideigga girjjálašvuodabeivvi Álttás, masa serve sullii 70 olbmo. Lágideapmi fokuserii ovttaskas girječállide nu, ahte ledje ságastallamat girječálliguin ja maiddá girjeovdanbuktimat. Goappašat lágidemiin ledje ollu guossit. Sámi girječállit leat buktán máhcahaga das, ahte girjjálašvuodabeivvit doibmet dehálaš deaivvadanbáikin sidjiide ja addá sidjiide vejolašvuoda promoteret sin buktagiid.

5.7.8 Nannet gaskkusteami davvisámi guovllus – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – nannet gaskkusteami davvisámi guovllus:

- Sámediggi ja Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan barget ovttas sámi girjjálašvuoda gaskkustemiin.

Sámediggi ja Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkan leat ásahan ovttasbarggu sámi girjjálašvuoda gaskkusteamis davvisámi guovllus. Fylkkasuohkanis lea ráđdeaddi geas lea kantuvra Davvi álbmogiid guovddázis ja gii bargá buoridit máhtu sámi girjjálašvuoda birra iešguđetge gaskkustandoaimmaid bokte. Sus lea váldoovddasvástádus blogga “Sámi girjerádjubálvalus” ovdánahttimis. Sullii njealjádasoassi fylkkasuohkana sámi girjerájusbálvalusas lea oassi ovttasbarggus. Leat ásahuvvon fásta rutiinnat ovttasbargui. Oasálaččain leat leamašan vahkkosaččat fásta čoahkkimat gos juhket dieđuid ja plánejit odđa gaskkustandoaimmaid. Fylkkagirjerádjosa ráđdeaddi hospiterii Sámedikki girjerádjosis Kárášjogas miessemánus. Son lea maiddá veahkkin ráhkadan Sámi girjjálašvuodabeivviid prográmma ja veahkehan čađahemiin.

5.7.9 Loga munnje! Les for meg! – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Movttiidahttit eanet lohkanmillii ja nannet beroštumi girjjálašvuhtii.

Loga munnje -prošeakta lea giellamovttiidandoaimbaidju, mas sámi váhnemat movttiidahttojuvvojit hupmat, lohkat, lávlut ja lohkat riimmaid ja hoahkamiid ovttas mánáiguin dan rájes jo go sii leat áibbas unnit. Prošeakta vuodđuduvvá ovttasbargui girjerádjosiiguin ja dearvvašvuodastašuvnnaiguin. Prošeakta lea ovttasbargu Foreningen !les -servviin. Riebančivga-girjái lea ráhkaduvvon julev-, lulli- ja davvisámegielteaksta. Prošeavttas leat ráhkadan diehtujuohkingihppagiid lohkama birra, buvttadan veaskkuid, roll-upiid ja nu ain viidásit. Prošeavtta birra leat almmuhuvvon dieđut Sámedikki neahttasiidui. Dál leat sullii 30 suohkana (dearvvašvuodastašuvnnat ja girjerádjosat) mat oassálastet prošeaktii.

Sámediggi juolludii ruđa jorgalit lohkankampánjja Sommerles.no mitalusa davvi-, julev- ja lullisámegillii. Sommerles.no lea bures lihkestuvvan mánggaid jagiid, ja diibmá oassálaste badjel 164 000 máná. Kampánjja ulbmil lea movttiidahttit mánáid lohkat nu olu go oba nagodit ge geasseluomus. Julevsámi guovllus Hábmmeris lágiduvvojedje Sommerles 2022 rahpandoalut buot 1.–7. luohkaid ohppiide suohkanis. Sommerles-čállit Mari Moen Holsve searvvai rahpandoaluide Hamsunguovddázis Presteidas Hábmmeris.

5.8 Sámi mediat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Ollu sámi mediat mat oainnusmahttet sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.

5.8.1 Čoahkketabealla – sámi mediat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Sámi mediat - njuolggodoarjja	5 197 000	5 197 000	0
Sámi mediadieđáhus - prošeakta	42 734	250 000	207 266
Submi	5 239 734	5 447 000	207 266

5.8.2 Sámi mediat – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi mediat:

- Sámi mediat mat buvttihit servodatánnggirdeami.

2022 ožžo čuovvovaš sámi mediat njuolggodoarjaga dán ortnegis; Nuorttanaste, Nuoraidmagasiidna Š, Sámis, Daerpies Dierie lullisámi girkobláđđi, Bårjås, GLR – Guovdageainnu Lagasrádio, NuorajTV ja Bamsebláđđi.

Doarjja váikkuha dasa ahte leat ollu iešguđetlágan bláđit iešguđet ulbmiljoavkkuid várás ja doarjja lea mearrideaddjin dasa ahte dáid magasiinnaid sáhttet almmuhit. Nuoraidmagasiidna Š ráhkaduvvo davvisámegiela nuoraid várás. 2022:s oaččui Nuoraidmagasiidna Š neahtta/SoMe-journalista mii lea dagahan ahte neahttasiiddu ja sosiála mediaid aktivitehta lea lassánan. Leat almmuhuvvon 8 neahttaartihkkala bláđi ruovttusiidui 2022:s. Sámis ges lea fágabláđđi girječállide ja jorgaleddjiide. 2022:s almmuhuvvojedje 2 áigečállaga. Bláđđi geavahuvvo maid dai skuvllain oahpaheami oktavuodas. Bårjås lea popularadieđalaš áigečála mii čalmmustahtá dehálaš áigequovdilis dieđalaš fáttáid. 2022:s almmuhuvvojedje golbma sámi artihkkala, okta originála sámegeillii ja guokte mat leat jorgaluvvon. Davvisámegiela Bamsebláđi ulbmiljoavku leat mánát ja 2022:s almmuhii 20 nummára. Nuorttanaste lea risttalaš bláđđi mii lea 120 jagi boaris, ja almmuhuvvo 11 geardde jagis. Buohkat geat ožžot doarjaga deattuhit ahte doarjja lea mearrideaddjin dasa ahte sáhttet almmuhit bláđiid.

5.8.3 Sámi mediadieđáhus – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ovddidit buori máhttovuođu Sámedikki mediadieđáhusbargui

Sámediggi lea 2022:s álgán sámi mediadieđáhusbargguin. Sámediggi lea ovttas NRK:in ja eará mediafitnodagaiguin árvvoštallan sámi mediafálaldaga sámi ja norgga álbmogii. NRK analysaossodat, NRK Sápmi ja Sámediggi leat maid geahčadan vejolašvuoda čuovvulit dán eará konkrehta prošeavttaiguin. Sámediggi lea 2022:s čađahan quovtti beaivásaš mediaseminára, ja maid doallan cealkámuščoahkkimiid mas bovdejuvvon guossit sámi mediain, mediadutkit ja mediageavaheadjit bukte cealkámušaid, ja dasa lassin sáddejuvvui diehtu ahte buohkat geat háliidit buktit cealkámuša sáhttet daid sáddet Sámediggái. Cealkámušat váldojuvvojit mielde viidásit bargui mediadieđáhusain.

5.9 Sámi valáštallan

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Juohkelágan valáštallandoaimmat.

5.9.1 Čoahkketabealla – sámi valáštallan

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Sámi valáštallan - njuolggodoarjja	3 344 000	3 344 000	0
Kultur- ja valáštallanstipeanda	100 000	100 000	0
Submi	3 444 000	3 444 000	0

5.9.2 Sámi valáštallan – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - sámi valáštallan

- Sámi valáštallamis leat juohkelágan valáštallandoaimmat.

Njuolggodoarjja manná Sámi Valáštallan Lihtu doaimmaheapmái. Njuolggodoarjaga lassin oažžu SVL juohke jagi spealloruđaid maid Sámediggi oažžu juolluduvvot Kultur- ja dásseárvodepartemeanttas. 2022:s ledje spealloruđat 1,5 miljovna ruvnno.

Doarjja veahkeha bisuhit organisašuvnna doaimma ja fuolaha ahte sámi leahkin nannejuvvo unna báikegottážiin davimus fylkkain.

Doarjja maddái váikkuha dasa ahte riikkaidgaskasaš valáštallanarenain lea sámi oassálastin ja ahte sámevuohtha oidno. Dat addá SVL:i vejolašvuoda ovdánahttit iežas doaimma ja nannet valáštallama servodatdoaimma mánáid ja nuoraid váste.

Beaiveálggus lea áigumuš ásahit sierra valáštallanšiehtadus ja dan oktavuodas lea 2022:s vuolláičállojuvvon valáštallanšiehtadus Sámi Valáštallan Lihtuin. Šiehtadusa ulbmil lea váldit ovdan dárbbuid ja soahpat oktasaš ángiruššamiid. Ođđa valáštallanšiehtadus vuolláičállojuvvui Valáštallanbeaivvi, juovlamánu 8. b. Kárášjogas dievasčoahkkima oktavuodas. Seamamá beaivvi lágduvvui seminára sámevaši birra spábbačiekčamis.

Sámediggi lea šiehtadallan Sámi Valáštallan Lihtuin 2022 čavčča.

5.9.3 Kultur- ja valáštallanstipeanda – stipeanda

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boađus. rev. budš. ektui
27301 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	704 349	1 000 000	1 000 000	295 651
Submi	704 349	1 000 000	1 000 000	295 651

	Juolluduvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
27301 Hutkás ealáhusat - ohcanvuđot doarjja	1 112 300	407 951	0	704 349
Submi	1 112 300	407 951	0	704 349

tipeandda ulbmil – kultur- ja valáštallanstipeanda

- Movttiidahttit nuorra kulturbargiid ja valáštalliid ángiruššat viidáseappot.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
34701 Kultur- ja valáštallanstipeanda	100 000	100 000	0
Submi	100 000	100 000	0

Sámedikki kultur- ja valáštallandoarjja galgá movttiidahttit sámi nuoraid ánggirdit dáidaga, kultuvrra ja valáštallama siskkobealde.

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
45	4	39	2

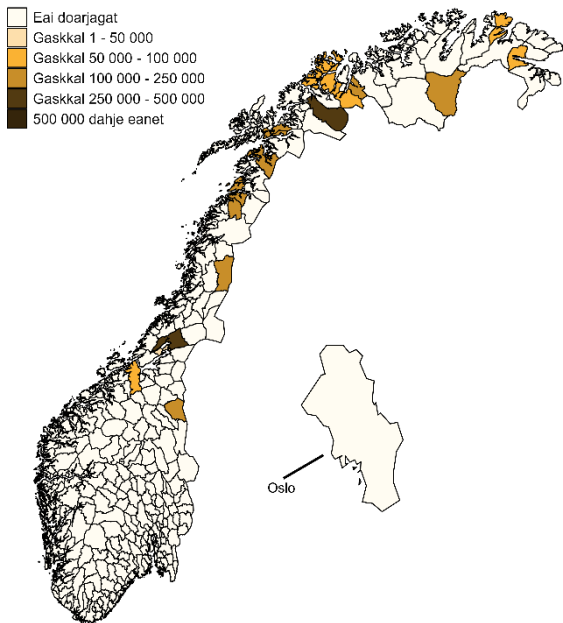
Jonna Johanne Dynfjeld-Mølnvik ja Ine Mariell Trane Porsanger oaččuiga valáštallanstipeandda ja Iris Storelv-Rabone ja Leander Andersen Gilsåme oaččuiga kulturstipeandda.

6 Kulturmuitosuodjaleapmi

Servodatmihttu:

- Sámi kulturmuitut leat deaŋalaš máhttogáldut min kulturhistorjjá birra ja dat bidjet eavttuid buot plánemiidda ja sisabahkkemiidda.

Govus 16: Ohcanvudot doarjagat kulturmuitohálddašeapmái



6.1 Čoahkketabealla – kulturmuitohálddašeapmi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doalbmagotut	10 237 268	12 366 000	2 128 732
Doalbmabijut	2 798 946	3 414 000	615 054
Submi	13 036 214	15 780 000	2 743 786

Kulturmuitut gaskkustit máhtu sámi vássánáiggi birra. Dat duođašit min geavahusguovvluid, eallinvuogi, heivehemiid ja oktavuoda lundui ja resurssaide. Kulturmuitut duddjojit čanastagaid ja gullelašvuoda. Dat leat maid deaŋalaš máhttogáldut sámi beroštusaide dálá areálaplánemiin.

Sámedigedieđáhus sámi kulturmuitosuodjaleami birra (2021) čájeha sámi kulturmuituid mánggabelatvuoda Sámis. Dat láidesta Sámedikki kulturmuitobarggu ja čájeha strategalaš ánggiruššamiid mearkkašumi kulturmuitosuodjaleami iešguđet surggiid mihttomeriid olaheamis.

Sámi kulturmuituid registreren ja suodjaleapmi lea deaŋalaš bargosuorgi Sámedikki servodatmihtuid olaheami hárrái. Jagis 2022 registrerejuvvojedje 627 sámi kulturmuitu ja dat leat vurkejuvvoen nationála kulturmuitodiehtovuđđui Askeladdenii. Erenoamážit leat ánggiruššan lullisámi guovllu kulturmuituid registreremiin gos sámi geavahusguovllut leat unnán iskojuvvoen.

Maiddá sámi kulturhistorjjá gaskkusteapmi kulturmuituid vuodul lea leamaš vuoruhuvvon doaibmabidju. Vásáhusat čájehit ahte báikegottiid searvadahttin ja oassálastin gaskkustan- ja heivehanprošeavttaide boktá olu beroštumi. Deaŋalaš strategijja vai olaha servodatmihtu lea oassálastit nationála ja regionála kulturmuitoprográmmaide. Nationála suodjalanprográmmat heaittihuvvojit dađistaga, ja dál galget ođđa nationála suodjalanstrategijjaid ráhkadit. Sámediggi searvá Riikaantikvára ođđa suodjalanstrategijjaid ráhkadanbargui ja ovddida dárbbuid ja vásáhusaid sámi kulturárbbi seailluheamis. Sámediggi lea leamaš mielde Riikaantikvára barggus kultureanadagaid válljemis main lea nationála beroštupmi (KULA). Dasto Sámediggi lea maid leamaš mielde regionála ovdaprošeavttas man ulbmil lea álggahit oktasaš ánggiruššama heivehuvvon kulturbirrasiid revitaliseremiin mat leat prošeavttas «Fotefar mot nord».

Riikaantikváras lea sierra nationála doarjjaortnet ráfáidahttojuvvoen visttiid ja kulturbirrasiid várás maid priváhta olbmot eaiggáduššet. Sámediggi dattetge oaidná ahte lea dárbu ásahtit sierra doarjjaortnega mas njuolggadusat leat heivehuvvon automáhtalaččat ráfáidahttojuvvoen sámi huksenárbbi dárbbuide. Sámediggi lea dan deattuhan go lea deaivvadan Riikaantikvárain, muhto ii leat ožžon signálaid das ahte váldet go vuhtii dan.

Sámediggi ásahtit jagis 2022 bargojoavkku mii čielggada máhcahangáibádusa bázahusaid hárrái Gravholmen nammasaš báikkis Báhcaveajis. Bázahusat vižžojuvvojedje Gravholmenis áigodagas 1958-1959 plánejuvvoen čázáduhuksema olis. Gravholmen lei Báhcaveaji siidda hávdebáiki ja bázahusat gullet iešguđet áigodagaide. Boarráseamos bázahusaid sáhtta čatnat ovdal risttalašáigái ja earát fas leat maŋit áiggi bázahusat ja risttalaš hávdádusaid bázahusat dán hávdebáikkis.

6.2 Doaibmagolut - kulturmuittosuodjaleapmi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báلكá ja sosiála golut	8 614 758	10 624 000	2 009 242
Doaibmagolut	1 622 509	1 742 000	119 491
Submi	10 237 268	12 366 000	2 128 732

6.2.1 Hálddahus – kulturmuittosuodjaleapmi

Sámediggi lea 2020 rájes maŋŋel go ovddasvástádusláhkkaásahus rievddai ožžon eanet ovddasvástádussurggiid kulturmuittuid hálddašeamis. Dat guoská earret eará sierralohpeváldái automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon kulturmuittuid várás, sihke arkeologalaš kulturmuittuide ja visttiide, ja maidđái sámi portfolioi stáhta kulturhistorjjálaš opmodagain. Sámediggi oačču maidđái ođđa ovddasvástádussurggiid fanassuodjaleamis. Vaikko ovddasvástádussurggit leat lassánan, de ii leat dat buhtaduvvon lassi ruđain ráđđehusa bealis. Dat čuohtá Sámedikki kapasitehtii kulturmuittohálddašanbargus.

Sámediggi lea jagis 2022 álggahan rutiinna ahte jahkásaččat čoaŋkinastit Schreinerlaš čoaŋkáldagaiguin Oslo universitehtas čoaŋkáldaga sámi bázahusaid hálddašeami birra.

6.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – kulturmuittosuodjaleapmi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Kulturmuittuid hálddašeapmi	2 517 492	2 600 000	82 508
Sámi kulturárbbi oainnusmahttin	281 454	814 000	532 546
Submi	2 798 946	3 414 000	615 054

6.4 Kulturmuittuid hálddašeapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut hálddašuvvojit iežaset historjjá ja árvvuid vuodul.

6.4.1 Čoaŋketabealla – kulturmuittuid hálddašeapmi

	Regnskap 2022	Revidert 2022	Resultat iht. rev. bud.
20001 Stiftelsen Protect Sápmi - direkte tilskudd	1 124 000	1 124 000	0
22001 Samiske rettigheter til arealer og ressurser - søkerbasert tilskudd	2 399 499	1 900 000	-499 499
23501 Forsøk om motorferdsel i utmark - prosjekt	459 000	459 000	0
23601 Kunnskapsgrunnlag, forvaltning av verneområder/nasjonalparker - prosjekt	318 750	350 000	31 250
Sum	4 301 249	3 833 000	-468 249

Jagis 2022 lea Sámediggi meannudan 2700 ášši kulturmuittolága vuodul, ja čadahan 112 diđoštallama. Diđoštallanáššit leat iešguđet sturrodagas ja hámis, ja leat sihke unnit ja stuorit áššit nugo bartasaji čuoldin dahje regulerenplánat ja elfápmolinjját. Registrerejuvvojedje oktiibuot 627 sámi kulturmuittu, mii lea stuora lassáneapmi 2021 rájes. Eanas kulturmuittut leat stuora registrerenprošeavttain registrerejuvvon. Dás sáhtá namuhit Rákkočearu bieggafápmorusttega Bearalvágis, registrerema Álddesjávrris ja Dieváidvuovddi álbmotmeahcis Romssas. Dasa lassin čadahuvvui sierra ángiruššan lullisámi kulturmuittuin. Resursaolbmuid dieđut geat dovdet báikkiid sámi eanadatgeavaheamiid ja boazodoalu leat maid dahkan ahte leat registrerejuvvon ođđa kulturmuittut ovdamearkka dihte Lofuohtas ja Verdál suohkanis

Hástalusat sámi huksenárbbi áimmahuššamis ja hálddašeamis

Sámediggi lea Riikaantikvárii dieđihan čuolmmaid ja hástalusaid sámi huksenárbbi áimmahuššamis ja hálddašeamis. Ovdamearkan dasa lei oktasaš diđoštallan kulturbirrasiidna Evenášši suohkanis. Nationála kulturmuittodiehtovuoddu Askeladdena ráhkadus ja struktuvra lea beare unnán heivehuvvon sámi kulturmuittolágaide, kulturbirrasii ja eanadatgeavaheapmái masa dat gusket. Riikaantikvára lea vuđolaččat čorgegohtán kulturbirasdieđuid ja Sámediggi lea mielde dán prošeavtta stivrenjoavkkus. Dasa lassin Sámediggi lea addán konkrehta evttohusaid bargui.

Teakstaboksa 1:



Lávvosadji Nykmarkas, Vestvågøy suohkanis. Govven: Arne Håkon Thomassen, Sámediggi

Kulturmuittoregistreremat Lofuohtas

Jagis 2022 registrerejuvvojedje 10 kulturmuittu Vestvågøy suohkanis Lofuohtas. Buot kulturmuittut čatnasit Vestvågøya 1800-logu historjjálaččat dovddus boazodollui. Kulturmuittuid registreren dahkkojuvvoi ovttasráđiid báikkálaš sámi ánggirdeddjiiguin. Kulturmuittut maid registrerejedje ledje gohtesajit, lávvosajit ja galbmagáldut.

Lofuohtas leat oalle unnán sámi kulturmuittuid registreren. Sámediggái lea deatalaš bargu kártet ja duođaštít eanadatgeavaheami ja kulturmuittuid sámi geavahusguovlluin mat ovdalaččas leat unnán iskojuvvon. Ovttasbargu ja gulahallan sámi báikegottiiguin sáhtá nannet sihke máhtu sámi kulturmuittuid birra ja daid áimmahuššama

Nye samiske kulturminneregistreringer 2022:
Totalt 627 enkeltminner



6.4.2 Doarjja sámi kulturmitosudjaleapmái – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – sámi kulturmitosudjaleapmi:

- Sámi kulturmuittut oainnusmahttojuvvojit, dikšojuvvojit ja gaskkustuvvojit resursan sámi servodagaide ja muđui álbmogii.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
37001 Doarjja sámi kulturmitosudjalussii - ohcanvuđot doarjja	2 540 066	2 400 000	2 400 000	-140 066
Submi	2 540 066	2 400 000	2 400 000	-140 066

	Juolluduvvon 2022	Geasso. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
37001 Doarjja sámi kulturmitosudjalussii - ohcanvuđot doarjja	2 714 100	174 034	0	2 540 066
Submi	2 714 100	174 034	0	2 540 066

Ohcamat	Juolluduvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
26	22	2	2

Dán doarjjaortnega bokte lea doarjja juolluduvvon miehtá Sámi. Ruhta lea juolluduvvon dokumenteren- ja registrerenprošeavttaide suohkaniin Sálltos ja Giehtavuona ja Gálssa suohkaniin. Prošeakta mii čatná árbevirolaš máhtu historjjálaš gálduide Vefnis lea ožžon doarjaga, ja doarjaga leat maiddá ožžon iešguđetge gaskkustan- ja heivehanprošeavttat. Goadit ja duodjemáhttu mii daidda čatnasa leat guovddáš oassin sámi kulturárbbis. Lullisámi guovllus lea addojuvvon doarjja darfegoađi divodeapmái Jonasvollenis Riast/Hylling orohagas Tröndelages. Deanu ja Várjrat Museasiida lea ožžon doarjaga goahtehuksenkursii nuorra duojáriid várás. Sámediggi lea maiddá addán ruđa sámi muorrafatnasiid dokumenteremii Báhcavuona suohkanis. Prošeakta sáhtta šaddat deađalaš oassin sámi fanasárbbi hálddašeamis.

6.4.3 Ceavccageađggi kulturmitoguovllu dikšun- ja gaskkustanbargu – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Viidáseappot ovdánahttit Ceavccageađggi kulturmitoguovlun.

ICOMOS geigii jagis 2021 áššedovdiárvoštallama mas lea árvoštallan Várjrat siidda. Dan čuovvuleapmin hábme Sámediggi raportta mii vástida ICOMOSa mearkkašumiide. Raportta ulbmil lea oažžut Várjrat siidda Norgga máilmmiárbeáikkiid tentatiiva listui.

6.5 Sámi kulturmitosudjaleami rámmaeavttut

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámedikkis lea formála váldi hálddašit sámi kulturmuittuid kulturmitolága mielde.

Láhkálávdegoddi ođđa Kulturbiraslága várás

Ráđdehus lea jagis 2022 nammadan lávdegotti mii galgá árvoštallat kulturmitolága ođasmahttima. Sámediggi lea konsulteren láhkálávdegotti mandáhta ja oaččui mieđahusa iežas evttohusaide. Ráđdehus lea nammadan lahtu gean Sámediggi lea evttohan

kulturbirasláhkalávdegoddái. Láhkalávdegoddi lea álgán bargat ja Sámediggi maiddá lea veahkehan láhkalávdegoddi máhtovuodu hárrái.

Ođđa nationála strategijat gáhttema várás

Riikaantikvára hábme ođđa strategijaid gáhttema várás kulturmuutosuorgái, ja Sámediggi lea mielde Riikaantikvára stivrenjoavkkus dán barggus. Riikaantikvára bajitdási gáhttenstrategijat leat leamaš gulaskuddamis ja Sámediggi lea buktán cealkámuša. Sámediggi lea lassin dadjan ahte lea dárbu sierra strategijai sámi kulturárbbi gáhttemii, ja maiddá čujuhan ahte Sámedikki dieđáhus «Áimmahuššan – sámediggedieđáhus sámi kulturmuodosuodjaleami birra» sáhtá leat ođđa gáhttenstrategijaid hábmema stivrendokumeantta.

6.6 Sámi kulturárbbi oainnusmahttin

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi kulturmuittut leat vuodđun máhtto- ja árvoháhkamii.

6.6.1 Čoahkketabealla – sámi kulturárbbi oainnusmahttin

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
38701 Láhččojuvvon kulturmuittuid čuovvuleapmi ja bajásdoallan - prošeakta	110 319	350 000	239 681
38901 Metodaovddideapmi sámi kulturmuittuide - prošeakta	37 541	114 000	76 459
39102 "Dovddus ja dohkkehuvvon" - lullisámi kulturárbbi ángiruššan - prošeakta	128 312	350 000	221 688
38801 KULA - Ekstern tildeling Riksantikvaren	5 244	0	-5 244
39002 Kulturminneplaner i kommunene - pilot	-624	0	624
39103 Ekstern finansiert Riksantikvaren - 2 árig prosjekt	662	0	-662
Submi	281 454	814 000	532 546

Válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid gáhttenprográmma – BARK

Riikaantikvára gáhttenprográmma válljejuvvon arkeologalaš kulturmuittuid várás (BARK) galgá sihkkarastit arkeologalaš kulturbirrasiid ovddastuslaš oasi ja daid láchit publikummii. Sámediggi lea viidáseappot bargan mánggain heivehanprošeavttain dán prográmmas, ja Riikaantikvára lea oasi barggus ruhtadan.

Sámediggi lea ožžon ruđa BARK-prošektii Finnbuenetis Orkland suohkanis ja lea bargagoahtán dainna. Prošeavtta sáhtá čatnat oktii ángiruššamii mii gullá lullisámi kulturárbbi gaskkusteapmái.

Kulturhistorjjálaš eanadagat main lea nationála beroštupmi (KULA)

KULA lea riikkaviidosaš áŋgiruššan man boadusin galgá leat registtar mii čájeha kultureanadagaid main lea nationála beroštupmi. Sámediggi searvá KULA-bargui Innlandetis, Tröndelages, Nordlánddas ja Finnmárkkus. Sámediggi lea válljen sámi kultureanadagaid dáin fylkkain. Eanadagat maid evttohit registarii leat mánggaláganat, politihkalaš eanadagat, johkasámi eanadagat, dálá boazodoalloeanadagat, olggumus rittut ja guolástus, ja maddái eanadagat main leat ovdahistorjjálaš sámi ássanmearkkat.

Válljejuvvon kultureanadagat eanadoalus - UKL

Máŋgga UKL-guovllus lea sámi sisdoallu. Sää'msijdd/Skoltebyen Máttá-Várjjagis lea okta dain. Dan oktavuodas dollojuvvui álbmotčoahkkin das movt Sää'msijdd galgá hálddašit viidáseappot.

Fotefar mot nord

Sámediggi lea oassálastán ovttas Tröndelagen, Nordlándda ja Romssa ja Finnmárkku fylkkagielddaiguin bargojovkui kulturmuittuid ealáskahttima ja ođasmahttima várás, mii áiggistis láchčojuvvui Riikaoasselávdegotti áŋgiruššama Fotefar mot nord nammasaš prošeavtta bokte. Láhčimii gulai okta kulturbiras juohke suohkanis Namdalena rájes lulde ja viidáseappot davás. Ollu fotefar-báikkiin lea čielga sámi gullelašvuolta. Dat oainnusmahttet ollu lágan sámi ealáhusaid ja eallinvugiid áiggiid čađa, nugo goddebivddu, guolástusa ja meahcásteami, lotnolasealáhusaid, sámi dološ oskku, dáluid ja iešguđet ássanvistešlájaid.

Teakstaboksa 2



Duorgabeivviid rahpamis. Govven: Ingvild Bratbak Larsen, Sámediggi

Duorgga kulturbálggis

Sámediggepresideanta Silje K. Muotka rabai Duorgga kulturbálgá Evenáššis ovttas gilisearvvi Bente Fankkiin ja sátnejodihedjiin Terje Bartholseniin. Sámediggi lea ovttas Evenášši suohkaniin ja Duorgga giliseruviin heivehan kulturbálgá mas leat 13 kulturbirrasa. Doppe sáhtttá oahppat ássanhistorjjá, buorádallanárbevieruid, lestadianismma ja uldamuitalusaid. Das adnojuvvo ođđa digítála gaskkustanvuohki, ja QR-kodaid bokte sáhtttá ohcat mitalusaid ja filmmaid. Neavttárat ledje guovllu olbmot, ja prošeaktii lei ollu beroštupmi báikkálaččat. Kulturbálgá rahppojuvvui gilisearvvi jahkásaš Duorgabeivviid doaluin, ja doppe lágiduvvojedje kulturmuittomátkkiit, dolle sáhkavuoruid, doppe guossohuvvui borramuš ja doppe lei musihkka.

6.6.2 «Dovddus ja dohkkehuvvon» - áŋgiruššan lullisámi kulturárbbiin – prošeakta

Mihttomearri: Áŋgiruššamis lea čuovvovaš mihttomearri:

- Oainnusmahttit sámi areálageavaheami ja leahkima lullisámi guovlluin

Prošeakta fátmasta sihke arkeologalaš kulturmuittuid, huksenárbbi ja gaskkusteami. Guovllut gos leat válljen registreret arkeologalaš kulturmuittuid leat; Sáltoduottar, Verdal, Tydal ja Plaassja. Earret eará leat registrerejuvvon árra boazodoalu ássanmearkkat ja eará mearkkat sámi ovdahistorjjás beaiváduvvon birrasii 1000-lohkui min áigelogu mielde. Dán rádjái leat registrerejuvvon 45 arkeologalaš kulturmuittu.

Sámediggi lea geahčadan automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi visttiid Aarborte rájes davvin gitta lulás Snåase rádjái. Oktiibuot geahčadii 16 vistti. Golbma vistti eai lean ovdalaččas registrerejuvvon, ja Sámediggi oaččui maid dieđu eará visttiid birra mat sáhttet leat automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon. Dat čájeha dan prošeavtta árvvu mii láhčá oktavuoda eaiggádiiguin, lullisámi kulturásahusaiguin ja servviiguin ja maddái gulahallama visttiid mátasdoallama birra vai dat ain leat oassin lullisámi kulturárbbis.

Prošeavttas lea sierra gaskkustanoassi. Dan oassin leat pláneme láhčit ja gaskkustit kulturbirrasa mii sáhttá čadnot Valdresa sámi boazodoallohistorjái.

Teakstaboksa 3



Njalla ja mišuvnaviessu čoakkalmasbáikkis Maajehjaevries Granes. Govven: Elin Rose Myrvoll, Sámediggi

Ođđa registreremat ja gulahallan lullisámi visttiid eaiggádiiguin

Lullisámi áŋgiruššamii gulai Maajehjaevrie čoakkalmasbáikki geahčadeapmi Granes. Čoakkalmasbáiki lea huksejuvvon ovdalaš ássanbáikái mii gulai Kappfjell bearrašii. Báiki lea leamaš deaŋalaš sámi organisašuvdna- ja servodateallimii. Siebregåetie (ovdal Misjonshuset/ Majavatn kirke) rahppojuvvui virggálaččat jagis 1915. Visti lea automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon, muhto ii leat leamaš registrerejuvvon. Dan fiinna njala hüksii Olov Andersson Marsfjell birrasii 1880:s. Sigbjørn Dunfjeld, gii ovddastii dálá eaiggáda, Sjeltie-Samisk kulturpark, oaččui ráđiid ja evttohusaid njala mátasdoallamis. Eaiggádat leat hui deaŋalaččat sámi visteárbbi seailuheamis.

6.6.3 Láhččojuvvon kulturmuittuid čuovvuleapmi ja bajásdoallan – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Seailluhit ja ovdánahttit láhččojuvvon sámi kulturmuittuid.

Sámediggi lea máŋga jagi láhčán sámi kulturbirrasiid miehtá Sámi. Jotkkolaš áimmahuššan lea eaktun dasa ahte kulturbirrasat ain galget doaibmat gaskkustanarenan. Danne Sámediggi lea álggahan doaibmabijuid čuovvulan ja áimmahuššan dihte ollu láhččojuvvon kulturbirrasiid.

6.6.4 Metodaovdánahttin - sámi kulturmuittut – prošeakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ovdánahttit digitála gaskkustanvugiid sámi kulturmuittuid várás.

Lea čadahuvvon gelbbolašvuodalokten digitála kártameannudeamis. Dasto leat dahkkon karbon-áigemeroštallamat (c-14 áigemeroštallamat) ja digitála gaskkustanvugiid ovdánahttin. Ovdamearkka dihte leat atnui váldán digitála gaskkustanvugiid Duorgga kulturbálgás.

6.7 Vistesuodjaleapmi

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi antikváralaš visttiin buorre kvalitehta ja dohkálaš bajásdoallan.

Vistesuodjaleapmi

Sámediggi lea 900 automáhtalaččat ráfáidahttojuvvon sámi vistti hálddašaneiseváldi. Sámediggi vásiha ahte Riikaantikvára doarjjaortnega njuolggadusat vistesuodjaleami várás eai leat heivehuvvon daidda dárbbuide maid leat oaidnán ahte sámi vistesuodjaleamis leat. Sámi visteárbbi áimmahuššan lea ollu dan duohken ahte eaiggádat ohcet doarjaga dasa. Dat lea stuora hástalussan, go stuora oassi sámi visteárbbis leat visttit mat leat gullan vuodđoealáhusaide ja main lea leamaš dakkár doaimmahanvuohki mii ii leat dál šat. Dat eai šat adno, ja dasto maid eai leat mátasdollojuvvon. Danne visttiin ii leat dallánaga árvu eaiggádiidda. Liikká visttiin sáhtá leat árvu sámi kulturmitun, oassin sámi ássanhistorjjás ja ovdamearkan iešguđet huksen- ja duodjevugiide, geográfalaš iešvuodain ja ávnnasgeavaheamis. Danne Sámediggi lea Riikaantikvárii máŋga jagi čujuhan ahte lea dárbu sierra doarjjaortnegii ráfáidahttojuvvon sámi visttiid várás. Dat ii leat čuovvuluvvon, ja Riikaantikvára čujuha ahte Sámediggi sáhtá geavahit dálá doarjjaortnega.

Dat lea stuora hástalussan go stuora oassi sámi visteárbbis leat visttit mat leat gullan vuodđoealáhusaide dakkár doaimmahanvuohki

Sámediggi lea Riikaantikvára ruhtademiin álggahan 2-jagi prošeavtta mii guoská ráđdeaddimii ja gulahallamii ráfáidahttojuvvon sámi visttiid eaiggádiiguin. Dan bokte Sámedikkis lea buoret vejolašvuhta mitalit áimmahuššama ja divodeami birra ja maidái sámi visteárbbi árvvu birra.

Sámi dáiddamusea

Kultur- ja dásseárvodepartemeanta lea bargagoahtán gávdnat vistečovdosa sámi dáiddamuseii RidduDuottarMuseain. Sámediggi lea kulturmuittofágalaččat árvvoštallan dálá museavistti. Visti cegejuvvui jagis 1972 ja lei vuosttaš sámi museavistti man stáhta ruhtadii ja mii huksejuvvui museadoaimma várás Sámis. Visti lea deaŋalaš mearkageađgi sihke sámi museahistorjjás ja

almmolaš sámi servodaga huksema álgimis 1960- ja 70-logus. Das lea alla árvu kulturmitun ja erenoamáš alla autenttalašvuohta, vásihusárvu ja dokumentašuvdnaárvu.

Fanassuodjaleapmi

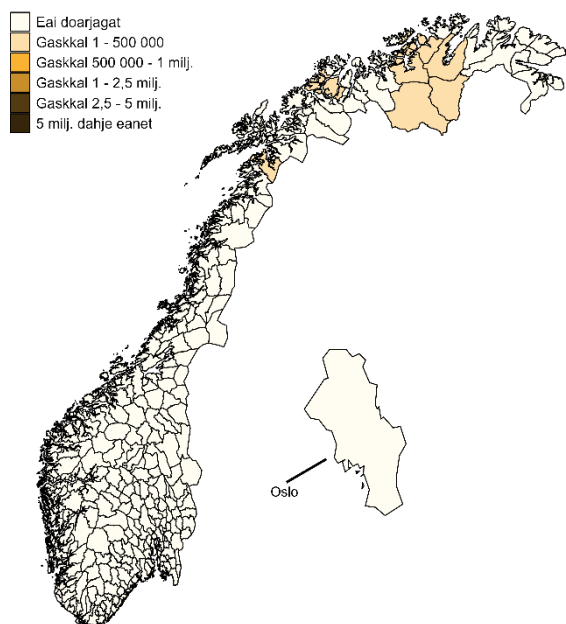
Sámedikkis lea ovddasvástáduš hálddašit sámi fanassuodjaleami, ja lea ožžon 1,4 miljovna ruvdnosaš bušeahta jahkái 2022 Riikaantikvára doarjjaortnegis fanassuodjaleami várás. Ruhta galgá adnot sámi fatnasa «Sjøgutt» divodeapmái mii gullá Divtasvutnii. Lea plánejuvvon ahte fanas galgá divoduvvot Nordnorsk fartøyvernsenteris Rivttágis. Sámediggi lea mielde bargojoavkkus dálkkádatnuppástusa várás fanassuodjaleamis. Sámediggi ráhkada bajilgova mas oaidná sámi smávva ja rabas fatnasiid. Maŋŋel go lea jearahan sámi museain daid birra, de das leat dán rádjái 30 objeavtta. 28 dain leat sámi museain. Sámediggi lea galledan guoskevaš gelbbolašvuođuaguovddážiid huksen dihte fierpmádaga ja muitalan dihte nationála doarjjaortnegiid birra sámi fatnasiidda, smávva ja rabas fatnasiidda.

7 Dearvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

Servodatmihttu:

- Sámi álbmogis lea buorre dearvašvuohta ja oažžu ovttaárvosaš bálvalusaid mat leat láchččojuvvon sin gielalaš ja kultuvrralaš duogáža, ja sin vuoigatvuođaid vuodul go lea álgoálbmot.

Figur 17: Ohcavudot doarjagat – dearvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus



7.1 Čoahkketabealla – dearvašvuohta, sosiála ja mánáidsuodjalus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
Doaimmagolut	2 755 885	2 320 000	-435 885
Doaimbajut	2 859 159	3 191 000	331 842
Submi	5 615 043	5 511 000	-104 043

Olahan dihte servodatulbmila lea dehálaš ahte sámi pasieanttat ja geavaheaddjit, beroškeahhtá gos orrot, ožžot gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dikšun- ja fuolahانبálvalusa. Dat lea guhkes proseassa mainna Sámediggi lea bargan mángga jagi. Dat dahkko fierpmádatbarggu ja ovttasbargošiehtadusaid aktiiva geavaheami bokte.

Sámi dearvašvuođabirrasa ásaheapmi ja ovdánahttin lea leamaš dehálaš strategijja dán barggus. Birrasat veahkehit suohkaniid ovdánahttimis, lasihit sámi giela ja kultuvrralaš gelbbolašvuođa ja váikkuhit geavaheaddjioiddot fáldaldahkii. Dearvašvuođafágabirrasiid ásaheapmi lea maid dagahan sámi dearvašvuođafáddá ásaheami mángga sajiin ja mángga leat vel plánejuvvon maidda Sámediggi lea juolludan doarjaga.

Spesialistadearvašvuođabálvalusas lea ovdasvástádus eanaš dearvašvuođafáldaldagaide sámeálbmogii. Danne lei ovttasbargošiehtadusa vuolláičállin Davvi Dearvašvuođain 2022:s dehálaš olahus sihkkarastimis ovtadássásaš bálvalusaid sámi geavaheddjiide. Šiehtadus lea juo váikkuhan buoret ovttasbargoklimái.

Buorre dearvašvuohta ja loaktin gáibida buori psyhkalaš dearvašvuođa. Dan sivas lea Sámediggi vuoruhan doarjaga proševttaide mat galget eastadit iešsoardima sámi álbmogis. Earret eará lea Sámi našuvnnalaš gealbobálvalus – psyhkalaš dearvašvuođasuddjen ja gárrendilledikšu (SÁNAG) ja Sámiráđdi ráhkadan plána movt eastadit ja hehttet iešsoardima Sámis. Plána šaddá dehálaš reaidun barggus čatnon iešsoardima eastadeamis sámi servodagain.

Sihkkarastit sámi mánáid vuoigatvuođaid mánáidsuodjalusas galgá váikkuhit sámi mánáide buori mánáidsuodjalanbálvalusaid. Sámediggi lea 2022:s konsulteren odđa mánáidsuodjalanlága ja lea dasa lassin revideren ovttasbargošiehtadusa Norgga Biebmuovttoserviin. Sámediggi lea maid váikkuhan gelbbolašvuođa loktemii mánáidsuodjalusfáldaldagas, ja čohkken dárbbalaš máhtu iežas sámi mánáidsuodjalankonferánsa lágideami bokte. Máhttu galgá atnot kártemis movt sámi mánáid vuoigatvuođat berrejit nannejuvvot ja movt sin giella ja kulturduogáš sáhtta fuolahuvvot mánáidsuodjalusas.

7.2 Doaibmagolut – dearvvašvuhta, sosiála ja mánáidsuodjalus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báلكá ja sosiála golut	2 434 652	2 074 000	-360 652
Doaibmagolut	321 233	246 000	-75 233
Submi	2 755 885	2 320 000	-435 885

7.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – dearvvašvuhta, sosiála ja mánáidsuodjalus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa	2 696 650	2 809 000	112 350
Ovttáárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus	162 509	382 000	219 492
Submi	2 859 159	3 191 000	331 842

7.4 Dikšun- ja fuolahusbálvalus

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ja geavaheaddjit, beroškeahhtá gos orrot, ožžot gielalaččat ja kultuvrralaččat heivehuvvon dikšun- ja fuolahusbálvalusa.

Gulahallančoahkkimat

Fágačehppodat lea vuodđun buori dearvvašvuhtii- ja fuolahusbálvalussii, ja Sámediggi oaidná ahte lea dehálaš nannet máhtu dehálašvuoda birra sámi pasieanttaide suohkaniin. Danne leat Sámedikkis leamaš gulahallančoahkkimat Dearvvašvuodadirektoráhtain gelbbolašvuodaloktema ja fágaovdáneami birra fuolahusbálvalusas mii bohtá sámi álbmogii buorin.

Sámi dearvvašvuodaáfágabirrasat

Bargu fága ja gelbbolašvuoda nannemiin fuolahusbálvalusas sámi buhcciide lea fievrriduvvon viidáset Dearvvašvuodadirektoráhta ruđaiguin. Sámediggi ja Dearvvašvuodadirektoráhta leaba 2020:s váikkuhan dasa ahte sierra sámi dearvvašvuodaáfágabirrasat ášahuvvojit. Dearvvašvuodaáfágabirrasat leat Hápmir suohkan, Várdobáiki sámi guovddáš ja Áarjelsaemien healsoeviermie/Lullisámi dearvvašvuodaáfierpmádat Plassjes. Sii veahkehit suohkaniid ovdánahttit sámi gielalaš ja kultuvrralaš heivehuvvon fálaldagaid ovdánahttimis, lasihit sámi giella ja kulturgelbbolašvuoda ja váikkuhit geavaheaddjioiddot fálaldagaide.

Davvi fuolahusdutkan guovddáš ja Ovddidanguovddáš buhcciidruktui ja ruovttubálvalussii sámi álbmogii Kárášjogas čuovvula fágabirrasiid. Fierpmádagat barget iešheanalaččat ja iešguđet ládje hástalusaiquin maid oidnet dárbbášlažžan sin guovlluin. Sámediggi lea koordináhtor barggus ja 2022:s lea lágiduvvon fágabeaivi fierpmádagaid lokten dihte gelbbolašvuoda ja váikkuhit fágaovdáneapmái.

Sámi dearvvašvuodafoavku

Sámediggi lea addán prošeaktadoarjaga golbma jagi prošehtii - Sámi dearvvašvuodafoavku. Lullisámi dearvvašvuodaáfierpmádat álggahii prošeavtta, muhto lea ovttasbargu gaskkal

Lullisámi dearvvašvuodafierpmádaga, Plassje suohkana ja St. Olavs hospítála. Modealla lea viežžan inspirašuvnna SouthCentral foundationis Alaskas, gos eamiálbmot fállá dearvvašvuodaveahki eamiálbmogii, ja lea organiserejuvvon dego unna jovkkoš pasieantta ja bearraša birra. Prošeavtta mihttomearri lea ahte sámi pasieanttain galgá fáldat sámi fágaolbmuid luhtte geain lea sámi giella ja kulturipmárdus. Joavku lea dikšon buhcciid, gelbbolašvuoda lokten ja fága ovdánahtán suohkaniin ja deađvudoaimmahagain. Sii leat maid váikkuhan eanet ovttasdoaimbama buhcciidviesu ja suohkana gaskkas. Leat ollu buorit bohtosat dán prošeavttas. Prošeakta loahpahuvvui 2022:s, muhto leat gávnnaheame movt dáinna joatkit. Dearvvašvuodadirektoráhtta, Stádahálddašeaddji Trøndelágas, Helse Midt RHF ja Plassje suohkan galget gávnnahit movt prošeavtta joatkit.

Sámediggi lea juolludan doarjaga Hápmir suohkaniin, go háliidedje ásahit julevsámi dearvvašvuodajoavkku hábmeyuvvon seamma modeallain go eará dearvvašvuodafierpmádagat. Prošeakta julevsámi dearvvašvuodajoavku lea ovttasbargu gaskkal julevsámi dearvvašvuodafierpmádaga, Hápmir suohkana ja Nordlándda buohcceviesu.

Ovttasbargojulggaštus Oslo suohkaniin

Ovttasbargojulggaštusa bokte Oslo suohkaniin lea Sámediggi, Oslo suohkan ja Sámi viessu Oslos ovttasbargan dearvvasvuoda birra. Ovttasbarggu mihttu lea ahte sámi álbmot Oslos oažžu gielalaš ja kultuvrralaš heivehuvvon dearvvašvuoda ja fuolahusbálvalusaid. Lea bargojuvvon guvttiin fáttáin. Nubbi fáddá lea čatnon heivehuvvon fáldagaide demeansa olbmuid dahje pasieanttaide main leat kognitiiva beahttimat. Oslo suohkan lea hukseme odđa buohcciviesu, Dronning Ingridis hage Tøyenis, ja dohko plánejuvvo sámi paviljonga. Buhcciidviessu galggašii gárváni 2023:s. Oslo suohkan lea maid buori muddui álggahan barggu čatnon fuolahanfáldahkii sámi boarrásiidda geain lea demeansa. Nubbi fáddá lea dearvvašvuodastašuvnna fáldagat sámi mánáide gaskkal 0-5 jagi. Oslo suohkana guovddášhálldahus háliida ásahit sámi dearvvasvuodastašuvnna. Oslo suohkan lea álggahan proseassa gávpotosiiguin oažžun dihte sin mielde prošeavttaide. Sámediggi lea soabadan Sámi viesuin čuovvulit dan guokte prošeavtta.

7.5 Spesialistadearvvašvuoda bálvalusat

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi pasieanttat ožžot spesialistadearvvašvuoda bálvalusaid mas sin gielalaš ja kultuvrralaš duogážis lea lunddolaš sadi, ja sámegeiela sáhtá geavahit dikšuma oktavuodas.

Sámi Klinihkka

Sámedikki dievasčoahkkin meannudii njukčamánu 2022:s ášši Sámi Klinihka organiserema birra. Sámediggi dadjá ahte sámi spesialistadearvvašvuodabálvalusa otná organiseren ii deavdde sámiid iešmearridanrievtti iežas dearvvasvuodabálvalusaid plánemis, hábmemis ja organiseremis. Sámediggi lea bivdán Dearvvašvuoda ja fuolahusministera álggahit proseassa oažžun dihte Sámi Klinihka Davvi Dearvvašvuoda vuollai, ja ahte boahhte lávki lea ovtadássasaš sámi dearvvasvuodabálvalusaid guorahallat ollislaččat.

Sámediggi lea ožžon fuolahusdieđu sámi fágaolbmui ahte sámi bálvalusfáldat geahpiduvvo. Čujuhuvvo earret eará dasa ahte vuohki movt Sámi klinihka organiserejuvvo ja jođihuvvo, čuočcá sámi pasieanttaid pasieantasihkarvuhtii. Dasa lassin dieđihuvvo ahte medisiinnalaš reaidduin ii leat doarvái buorre kvaliteahhta. Sámediggi lea olu čoahkkinastán Davvi Dearvvašvuodain sihke Sámi Klinihka ja SÁNAG birra. Leat leamaš stuora vuollebáhcat Davvi Dearvvašvuoda fitnodagain ja dat lea čuočcan buot fitnodagaide maiddá Sámi klinihkii. Davvi Dearvvašvuodta lea muitalan ahte dat ii galgga váikkuhit nátionála fáldahkii psyhkalaš dearvvašvuoda ja gárrendilledikšui (SÁNAG).

Ovttasbargošiehtadus Davvi Dearvvašvuodain

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohka čáliiga vuollai njealjejahkásaš ovttasbargošiehtadusa njukčamánu 2022:s. Ovttasbargošiehtadusa dihte beassá Sámediggi evttohit stivrramiellahtuid Davvi Dearvvašvuhtii ja buot vuollásaš dearvvašvuodadoaimmaide. Ovttasbargočoahkkimat leat oassi ovttasbargošiehtadusas ja Sámediggi lea earret eará beassan oaidnit Davvi Dearvvašvuoda regionála gárgedanplána 2023-2038. Sámediggi lea čuovvulan ášši cealkámušaiquin plánii, ja dat lea earret eará dagahan ahte SÁNAG lea lokten sin gelbbolašvuoda boazodoalu birra ja ožžon dáhkíduvvon ahte sámi nationála bálvalusaide eai galgga mátkebisseheamit seastima dihte guoskat. Sámediggi vásiha ahte bargu ovttasbargošiehtadusain lea dagahan buoret ovttasbargobirrasa.

Ráđđehusa buohcciviessolávdegoddi

Ráđđehus lea guovvamánu 2022 nammadan buohcciviessolávdegotti mii galgá guorahallat nuppástuhttimiid buohccivesuin ja dearvvašvuodadoaimmahágamodeallas. Sámediggi lea ávžžuhan Buohcciviessolávdegotti dárkilit iskat movt dearvvasvuodábálvalus sámi pasieanttaide ferte fuolahuvvot ja organiserejuvot, nu ahte guovddáš eisseválddit fuolahit geatnegasvuodaid internationála konvenšuvnnaid olis, ja ahte sámi pasieanttat ožžot seammaárvošaš dearvvasvuodábálvalusaid.

Regionála dearvvašvuodadoaimma stivralahtuid nammadeapmi

Ođđajagemánu 2022 nammaduvvo ođđa stivra regionála dearvvašvuodadoaimmaide. Sámediggi lei buktán cealkámušaid stivralahtuide buot regionála dearvvašvuodadoaimmaide. Sámedikki cealkámušat stivrramiellahttui Davvi Dearvvašvuodas RHF ja Davvi Dearvvašvuoda vuollásaš dearvvašvuodadoaimmahagaide čuovvuluvvo.

Doaimmadokumeanttat 2023

Sámediggi lea ovttas Davvi Dearvvašvuodain geahčadan doaimmadokumeanttaid 2023. Sámediggi lea ipmirdan ahte strategijja čuovvuleapmi "Sámi álbmoga spesialistadearvvašvuodábálvalus (2020)" man Davvi Dearvvašvuohka ovttas golmmain eará regionála dearvvašvuodadoaimmaiguin lea bures álggahan, dan barggu vuorddidettiin, danne ii áiggo Sámediggi veahkehit ođđa bargguiguin 2023:s.

7.6 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus

7.6.1 Čoahkketabealla – dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid 40001 várás - Várdobáiki Sámi guovddáš/ Várdobáiki samisk senter - njuolggodorajja	654 000	654 000	0
40101 Sámi doavttersearvi - njuolggodorajja	100 000	100 000	0
40201 Áarjelsaemien healsoeviermie - njuolggodorajja	108 000	108 000	0
Geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid 40301 várás - Oslo sámi viessu - njuolggodorajja	108 000	108 000	0
Dearvvašvuoda- ja sosiálafágalaš seminára- 40401 njuolggodorajja Aajege:ii - Trøndelága fylkkasuohkan	139 000	139 000	0
Doarjja dearvvašvuoda-, fuolahus ja 42001 mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	1 587 650	1 700 000	112 350
Submi	2 696 650	2 809 000	112 350

7.6.2 Geavaheaddjiguvllot fáladat vuoras sápmelaččaide – njuolggodorajja Várdobáiki

Doarjjaortnega mihttomeari – geavaheaddjivuđot fáladat vuoras sápmelaččaid várás

- Láhčit olbmuid ja organisašuvnnaide geat/mat háliidit čadahit eaktodáhtolaš geavaheaddjiguvllot doaibmajuid sámi vuorasolbmuid várás.

Várdobáikkis lea olles virgi dearvvašvuoda bargosuorggis. Sis leat doaimmat ja ovttasbargu lagas suohkaniiguin, ánggirusšan boarrásiidda, ja álbmotdearvvašvuhtii oppalohká. Sámediggi lea oasálastán čoahkkimiin nannema ja ovdánahttima birra regiovna sámi dearvvasvuodabálvalusain. Várdobáiki lea čadahán kártema dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalusa dárbbu birra suohkanis, ja márkosámi dearvvašvuodabargiid kártema. Várdobáiki maid oasálastá proševttas sámi álbmoga fágaovdáneapmi ja gelbbolašvuodalokten fuolahusbálvalusas.

Njuolggodorajja manná Várdobáikki dearvvašvuodadoaimmaide nu go dearvvašvuodadeaivvadeapmi vuorasolbmuid mii lágiduvvo oktii mánu. Guovllu vuorasolbmot hirmmadit liikojit fáladahkii.

7.6.3 Sámi doaktáriid searvi – njuolggodorajja

Doarjjaortnega mihttomeari – Sámi doaktáriid searvi:

- Ahte sámi doaktáriid searvi fágalaš veahki ja diehtujuohkindoaimma bokte sáhtá váikkuhit dan ahte sámi álbmogis lea dearvvašvuoda fáladat mii lea heivehuvvon sin gillii ja kultuvrii.

Sámi Doaktáriid Searvi lágidii 2022 dálvvi seminára sámi geriatriija birra historjjálaš- ja boahhteáiggedidolaš perspektiivvas. Seminára mihttomearrin lei čalmmustahttit makkár máhttu mii gávdno sámi vuorasiid fysihkalaš ja psyhkalaš dearvvašvuoda birra ja váilevašvuodat mat ain gávdnojit ráhkadan dihte buriiid ja oadjebas dearvvašvuoda ja sosiálafálaldagaid ja eastadeaddji doaimmaid. Čuovvuleapmin lágidedje beaiveseminára Sámi viesus Oslos sámi geriatriija birra.

Mihttu lei ráhkadit fierpmádaga gaskkal dearvvašvuodafágalaš resurssaid ja Oslo sámi álbmoga, ja almmustahttit hástalusaid, olámuttolaš resurssaid ja geahččat boahttevaš vejolašvuodaid buoridit sámi giela ja kulturgelbbolašvuoda dearvvašvuoda ja fuolahansuorggis sámi vuorasolbmuide Oslos.

Sámi doaktáriid searvi bargá maid sámi giela resurssaiguin ja kurssat/seminárat sámi dearvvašvuoda siskobealde. Sámi doaktáriid ja studeantaid bokte doavttesearvi ráhkada beroštumi dutkamii ja bargui buoridit sámi dearvvašvuoda.

7.6.4 Áarjelsaemien healsoeviermie – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – lullisámi dearvvašvuoda fierpmádat:

- Váikkuhit ja nannet barggu ovttáárvosaš dearvvašvuoda bálvalusaid ektui sámi álbmoga várás lullisámi guovllus.

Lullisámi dearvvašvuodta jodiha proševtta Sámi dearvvašvuodajoavku man mihttu lea ovdánahttit seammaárvosaš dearvvasvuodabálvalusa sámi álbmogii Gaska-Norggas. Dearvvašvuodajoavku dikšu pasieantaid, gelbbolašvuodaloktema ja fágaovdáneami suohkaniin ja dearvvašvuodadoaimmain. Lullisámi dearvvašvuodafierpmádat oasálastá maid proševttas Fágaovdáneapmi ja gelbbolašvuodalokten fuolahusbálvalusas sámi álbmogii Dearvvašvuodadirektoráhta olis.

7.6.5 Geavaheaddjiguvllot fáladat vuoras sápmelaččaide – njuolggodoarjja Oslo Sámi vissui

Doarjjaortnega mihttomearri – geavaheaddjivuodot fáladat vuoras sápmelaččaide várás:

- Ovddidit geavaheaddjiguvllot fáladaga sámi vuorasolbmuid várás guovlluin gos sámit leat unnitlogus.

Sámi viesus lea bargi prošektavirggis dearvvašvuodadeaivvadeamiid nammii. Dearvvašvuodadeaivvadeamiid dollojit dássidit Sámi viesus. Deaivvadeamiid galget addit vuorasolbmuide Oslos fáladaga dego váikkuhangaskaoapmin dásseárvosaš dearvvašvuodabálvalusa lahkoneapmái sámi álbmogii. Dearvvašvuodadeaivvadeamiid leat maid sosiála- ja sámegielat arenat maidda oasseváldit bures liikojit. Eará báikkiin leat maid leamaš deaivvadeamiid. Sámi viessu bargá maid sámi dearvvasvuodabargiid kártemiin Oslos ja Vikenis, ja bargá dál sámi dearvvašvuodafierpmádaga vuodđudemiin čatnon Sámi Vissui Oslos.

Nu go ovdal namuhuvvon de čuovvula Sámi Viessu Oslos maid dan guokte proševtta maiguin Oslo suohkan bargá čatnon fuolahanfáladahkii sámi demeansa vuorasiidda ja sámi dearvvasvuodastašuvvna ásaheamiin Oslos.

7.6.6 Lullisámi dearvvašvuodakonferánssa – njuolggadoarjja

Konferánssa mihttomearri – lullisámi dearvvašvuodakonferánssa:

- Eanet gelbbolašvuodta dearvvašvuoda ja eallineavttuid birra, ja sámi pasieantaid hástalusat ja dárbbut lullisámi guovllus.

Lullisámi dearvvašvuodakonferánssa lágiduvvui Stjórdalas skábmamánus gos ledje badjel 80 oasseváldi. Konferánssa mihttun lea veahkehit heivehit dearvvašvuoda- ja sosiálabálvalusaid sápmelaččaide lullisámi guovllus. Fáddát dán jagáš konferánssas ledje "Sámi

álbmotdearvvašvuohta - movt oažžut buori eallima?", ja "Dearvvasvuođabálvalusat sámi álbmogii".

7.6.7 Doarjja dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttat:

- Buorre dearvvašvuohta ja ovttáarvosaš dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusbálvalusat.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
42001 Doarjja dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	1 587 650	1 700 000	1 700 000	112 350
Submi	1 587 650	1 700 000	1 700 000	112 350

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
42001 Doarjja dearvvašvuođa-, fuolahus ja mánáidsuodjalusprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	1 725 250	137 600	0	1 587 650
Submi	1 725 250	137 600	0	1 587 650

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
14	9	5	0

7.7 Álbmotdearvvašvuohta

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi álbmogis buorre dearvvašvuohta ja loaktin.

SAMINOR 3

2022:s álggahii Sámi dearvvašvuođadutkama guovddáš álbmotiskadeami SAMINOR 3. Dutkamušas galget buot ovddeš Finnmarku suohkanat searvat. Ovddeš Romssa fylkkas servet unnimus 11 suohkana. Nordlándda fylkkas lea jurdda ahte guhtta-čieža suohkana galget searvat. Dasa lassin galget máŋga guovllu gos lullisámi ássan Trøndelágas maid mielde SAMINOR 3 iskkadeamis.

Álbmotdutkanmuš galgá bistit njeallje jagi ja šaddá ruhtagáibideaddjin. Danne lea Sámediggi ovddidan ruhtadárbbu ráđđehussii mánggaid čoahkkimiin ja maiddái Stuorradikkis bušeahhtagulaskuddamiin. Dat čuovvuvuvvui ja ráđđehus lea juolludan 20 miljovna ruvno SAMINOR 3 iskkadeapmái 2023:s.

Boazodoalu dálkkádat-/quohtunroasu olmmošlaš ja sosiála váikkuhusat

2022 dálvvi ja giđa quohtunroassu lea čuočcan boazodollui ja Sámediggi lea erenoamážit bidjan beroštumi olbmo dearvvašvuohtii, psyhkalaš ja obbalaš dili birra. Danne leat čađahuvvon máŋga čoahkkima gos mihttu lea leamaš čoavdit fáhkka váttisvuođaid dálkkádaga ovdánahttima sivas. Lea guovddážiis leamaš mainna lágiin iešguđetlágan aktevrrat nugo Stádahálldašeaddjit, suohkanat, departemeanttat ja SÁNAG, muhto maid dai eaktodáhtolaš organisašuvnnat nugo

Redd Barna, sáhttet bargat ja veahkehit mángasiid geat vásihit váttis dili. Sámediggi lea lokten hástalusaid ráđđehussii ja lea bivdán ahte eanet ovttastahttima nationála ángiruššandásis, sihkkarastin dihte ahte válde ovddasvástádus maid dai dearvvašvuodalágadusas ja sosiálasektoris.

Sámi iešsoardineastadanbarggu plána.

Sámediggi lea 2022:s addán doarjaga SÁNAG čađahan dihte doaimmaid mat leat čatnon "Plan för suicidprevention bland samer i Norge, Sverige och Finland". Plána lea ovddiduvvon ovttasbargoprošeavttas gaskkal Sámi našuvnnalaš gealbobálvalusas - psyhkalaš dearvvasvuodasuddjen ja gárrendilledikšu (SÁNAG) ja Sámirádis. Plána bidjá iešsoardinváttisvuoda sámiid gaskkas guovddáži. Strategijiat addet rávvagiid buot servodatoassálastiide eastadan- ja hehtten dihte iešsoardima Sámis, ja cuiggoda maid vissis hástalusaid ja dárbbuide sámiid gaskkas. Sámediggi lea maid juolludan doarjaga SÁNAG:i heivehan dihte iešsoardima eastadankurssa sámi kontekstii. Prošeavtta ulbmil lea eastadit iešsoardima sámi guovlluin. Sámediggi lea maid addán doarjaga Porsáŋggu gildii oahpahandoaimbaidjui/ kursii iešsoardineastadeapmái mánga sámi suohkaniidda.

Oassin eastadanbarggus čađahuvvui fágabeaivi sámi psyhkalaš dearvvašvuoda ja iešsoardineastadeami birra Snoasas. Guovddáži lei dat ahte sámit leat vásihan historjjálaš traumaid, vásihit eanet givssideami ja etnalaš vealaheami, vásihit eanet veahkaváldima, ja ahte vásihit báhkema servodagas mii váikkuha sin psyhkalaš dearvvašvuhtii. Boazodoalus leat hástalusat mat čuhcet psyhkalaččat, ja negatiiva guottut servodagas bohtet dávjá oidnosii kommentárain sosiála medias.

7.8 Ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

Mål for innsatsområdet:

- Sámi mánáid vuoigatvuodát ja dárbbut leat sihkkarastojuvvon deaivvadeamis mánáidsuodjalusain.

7.8.1 Čoaħketabealla - ovttaárvosaš mánáidsuodjalanbálvalus

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
44501 Mánáidsuodjaluskonferánsa	162 509	382 000	219 492
Submi	162 509	382 000	219 492

Stuorradiggi mearridii ođđa mánáidsuodjalanlága 2021:s mii doaimbagoahtá ođđajagemánu 1.b. 2023, man birra Sámediggi lea konsulteren. Láhka lea leamaš geatnegasvuodaláhka ja lea dál vuoigatvuodaláhka, gos sámi mánáid riekti sámi gillii, kultuvrii, etnisitehtii ja religiovdnii lea fuolahuvvon lága mihttomearis. Sámediggi lea 2022:s leamaš proseassas departemeanttain lága lánkanjuolggadusaid birra. Boađusin dása lea earret eará ahte čuovvulannjuolggadusas boahtá ovdan ahte mánáidsuodjalanbálvalus, institušuvdnamánáid čuovvuleamis, galgá vuhtiiváldit máná etnalaš, kultuvrralaš, gielalaš ja oskkoldatlaš duogáža ja ahte sámi mánáid erenoamáš vuoigatvuodát galget fuolahuvvot. Sámediggi čuovvula muđui lánkanjuolggadusaid 2023:s.

Sámediggi ja Norgga Biebmoruovttusearvi

Sámediggi ja Norgga Biebmoruovttusearvi leaba 2022:s ođasmahtán ovttasbargošiehtadusa 2017 rájes. Sámediggi ja Norgga Biebmoduoktosearvi leaba ovttaoavilis ahte ovttasbargu biebmoruovttubearráigeaħču ovdánahttimis sámi mánáide Norggas galgá nannejuvvot.

Biebmuovttosearvis lea prošeakta man namma lea "Et hjem, to kulturer" mii galgá váikkuhit sámi mánáid vuoigatvuođaide iežaset gillii ja kultuvrii biebmuvttuin. Prošeakta galgá váikkuhit gielalaš ja kultuvrralaš biebmuvttubearráigeahču heiveheapmái buot dásiin. Dat galgá dahkkot kvalitehta ja dihtomiela lasiheami bokte sámi mánáid vuoigatvuođaide eamiálbmotmánán ja nu nannet sámi mánáid ja nuoraid vuoigatvuođaid ja identitehta biebmuvttu vuogádaga sikkobealde. Sámediggi lea 2022:s oasálastán fágalaš proseassain prošeavttas. Lea stuora dárbu kártenreaiduide mat fuobmájit sámi mánáid gielalaš ja kultuvrralaš vuoigatvuođaid, go mánná lea mánáidsuodjalusa fuolahusas. Danne leaba Sámediggi ja Biebmuovttosearvi bivdán Mánáid- ja bearašdirektoráhta ovdánahttit dárbbaslaš kártenreaiduid.

NASÁG ja Sámediggi

Sámediggi oaidná ahte sámi mánáid vuoigatvuođaid ja dárbbuid sihkarastin eaktuda buori ovttasbarggu sámi fágaolbmuiguin mánáidsuodjalansuorggis. Sámi nationála diehtoguovddáš suohkana ja stáhtalaš mánáidsuodjalusas, bearašsuodjalusas ja heahteguovddášfálaldagas (NASÁG) galget veahkehit kvalitehta nannet bálvalusa bargguin sámi mánáiguin, rávisolbmuiguin ja bearašiiguin ja ovtadássásaš fálaldaga sámi álbmogii, buot sámi guovlluin. Ovttas Sámedikkiin lea NASÁG digaštallan ovttasbargovugiid ja árvvoštallan ovttasbargošiehtadusa.

7.8.2 Mánáidsuodjaluskonferánssa – konferánssa

Konferánssa mihttomearri: Dovddusin dahkat sámi mánáid vuoigatvuođaid ja čalmmustahttit hástalusaid mánáidsuodjalansuorggis.

Sámediggi lea ovttasráđiid NASÁG:in ja Norgga Biebmuovttoserviin lágidan mánáidsuodjalankonferánssa 2022 čavčča. Konferánssa ulbmil lei loktet gelbbolašvuođa sámi mánáid vuoigatvuođaid birra mánáidsuodjalusas ja bidjat guovddážii hástalusaid mat čuožžilit go sámi mánát ja sin bearašat deaivvadit mánáidsuodjalusain. Mánáidsuodjaluskonferánssas lei mihttu erenoamážit čalmmustahttit váilevaš máhtu ja bajilgova mii lea sámi mánáid badjel geat leat mánáidsuodjalusa fuolahusas, man muddui besset doalahit iežaset giela ja bajásšaddat iežaset kultuvrras.

8 Álgoálbmogiid vuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

Servodatmihttu:

- Vuoigatvuodát mat leat dohkkehuvvon ON álgoálbmotvuoigatvuodajulggaštusas heivehuvvojit láhkadahkosii ja geavatlaš politihkkii.

Sámediggi bargá eamiálbmotvuoigatvuodaiguin eamiálbmotvuoigatvuodaid ovddideami ja praktihkalaš politihka doaimmaheami bokte. Dusten dihte hástalusa čatnon vuoigatvuodaid nannemii lea Sámediggi 2022:s guovdilastán sámi ovttasbarggu Sámiráði bokte, Árktalaš ovttasbarggu árktalaš parlamentáralašovttasbarggu ja riikkaidgaskasaš eamiálbmotovttasbarggu ON ja bissovaš foruma bokte.

Praktihkalaš politihka doaimmá garrasit dásseárvobarggus ja maiddái 2022:s lea fáttá leamaš guovddázis Sámedikki barggus dásseárvosaš stuoraservodaga guvlui gos sámi vuoigatvuodát vuhtii váldojit ja fuolahuvvojit, bajimus dásis gitta oktagaslaš dássái.

Sámecielaeapmi lea leamaš fáddá maid Sámediggi lea deattuhan eambo ja eambo ja Sámediggi lea bargan ovttas earret eará iešguđetlágan aktevrraiguin nugo Wergeland kommišuvnnain ja politijain hábmen dihte buriid proseassaid sámecielaeami birra. Dat lea maid oassi Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuovvuleamis. Eastadan dihte sámecielaeami suodjalusas lea Sámediggi ovttasbargan Suodjalusain ovddidan dihte oahpahuspáhka nu ahte sámi kultuvra, historjá ja riektegáhtten gaskkustuvvo bargiide iešguđet sajiin.

8.1 Čoahkketabealla – álgoálbmotvuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Doaibmagolut	8 224 533	9 090 000	865 467
Doaibmabijut	3 009 434	2 740 000	-269 434
Submi	11 233 967	11 830 000	596 033

8.2 Doaibmagolut – álgoálbmotvuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Bálká ja sosiála golut	7 448 383	8 086 000	637 617
Doaibmagolut	776 150	1 004 000	227 850
Submi	8 224 533	9 090 000	865 467

8.2.1 Hálddahus – álgoálbmotvuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

Gulahallan Suodjalusain

Sámediggi lea gulahallan Suodjalusdepartemeanttain ja Suodjalusain sin geatnegasvuođa birra konsulteret Sámedikkiin, ja sámi berošteaddjjoavkkuide njuolga guoskan, earret eará hárrjehallamiid birra. Sámediggái lea dehálaš ahte Suodjalus vuhtii váldá boazodoalu dili go gulahallá boazoguhtunorohagaiguin.

Sámediggi lea váldán oktavuoda Suodjalusdepartemeanttain formaliseren dihte konsultašuvnnaid militearahárjehallamiid birra konsultašuvdnajuolggadusaid vuodul. Dollojit maid jahkásaš čoačkkimat Suodjalusdepartemeantta ja Sámedikki gaskkas militearahárjehallamiid birra, ja eará áigequovdilis áššiid birra.

Sámedikkis lea ovttasbargu Eanansuodjalusain Finnmárkkus oahpahuspáhka ovdánahttima birra suodjalan geatnegasaide ja eanansuodjalusa bargiide Finnmárkkus. Oahpahuspáhka galgá sámi kultuvrra ja historjjá oahpahit. Mihttomearri lea ahte dat geat bohtet Finnmárkui buorebut galget ipmirdit makkár guovllus leat vándardeame sihke geográfalaččat ja historjjálaččat.

8.3 Váikkuhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit - álgoálbmogiid vuoigatvuođat, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Álgoálbmotvuoigatvuođat	1 967 052	1 653 000	-314 052
Dásseárvu	1 042 382	1 087 000	44 618
Submi	3 009 434	2 740 000	-269 434

8.4 Sámi ovttasbargu

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Sámi giella, kultuvra ja servodateallin gozihuvvojit ja ovddiduvvojit sihke ovttaskas nationála stáhta siskkoabealde ja stáhtarájáid rastá.

Davviriikkalaš sámeconvenšuvdna

Davviriikkalaš sámeministtar- ja sámediggepresideantačoahkkimis skábmamánu 2020:s Helssegis válde stádat badjelássii ovddasvástádusa olahit ovttamielalašvuođa Davviriikkalaš sámeconvenšuvnna birra. Dat golbma Sámedikki leat doalahan sin gáibádusaid njealji dárbbášlaš dárkilastima birra convenšuvdnačállosis. Maŋgil lea leamaš gulahallan gos oasálaččat leat digaštallan iešguđetlágan čovdosiid, muhto ii leat lihkostuvvan olahit ovttamielalašvuođa.

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR) mearridii parlamentarihkarkonferánssas miessemánu odđa doaimaplána. Dalle juogaduvvui maid ovddasvástádus čuovvulit iešguđetlágan doaimmaid sámedikkiid gaskkas. Oktanas dievasčoahkkimiin dollojuvui parlamentarihkar konferánsa.

8.5 Davviguovllut

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Ceavzilis ahtanuššan davvi ássi álbmogiidda.

Sihkkarastin dihtii ceavzilis ahtanuššama davviguovlluin lea deatalaš bargat ovttas sihke álgoálbmotásahusaiguin, beroštusorganisašuvnnaiguin, ealáhusaiguin ja almmolaš eiseválddiiguin.

Sámediggi lea leamas árijalaš arenain gos lea sáhka davviguovlopolitihka birra, sihke nationála dásis ja riikkaidgaskasaččat, earret eará regionála davviguovloforumii ja riikkaidgaskasaš konferánssaide searvama bokte gos fáddán lea davviguovlopolitihka.

Árktalaš ovttasbargu

Lei ovttaoavilvuotta dan birra ahte árktalaš parlamentáralaš ovttasbargu jodihangotti ja čállingotti gaskkas joatká boahtte válgaáigodahkii, mii lea 2024:s. Sámediggi ovddidii dilleraportta Sámi áššiid birra, maiddá dan váttis dálvvi birra boazodoalus, hástalusat čatno militearahárjehallamiidda ja boahttevaš sihkkarvuodapolitihka mii čatno digaštallamiidda ruovdemáđijaid huksema birra, ja diehtujuohkin sámi parlamentarihkarkonferánssa birra Anáris.

8.6 Álgoálbmotvuoigatvuođat

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- ON álgoálbmotvuoigatvuođajulggastus lea heivehuvvon láhkadahkosiin ja geavatlaš politihkas.

8.6.1 Čoahkketabealla – álgoálbmotvuoigatvuođat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodorajja	1 753 000	1 353 000	-400 000
International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 - prošeakta	214 052	300 000	85 948
Submi	1 967 052	1 653 000	-314 052

Fosen-duomu riikkaidgaskasaš čuovvuleapmi

Sámediggi lea bargan čađa gaska Fosen-duomu čuovvulemiin, ja lea čilgen ášši ON bissovaš forumis eamiálbmotáššiide, ON áššedovdimekanisma eamiálbmoga vuoigatvuođaide ja ONa erenoamášdieđiheadji eamiálbmoga olmmošvuoigatvuođaide.

Duopmostuollostrukturva

Justiisa- ja gearggusvuođadepartemeanta sáddii gulaskuddannotáhta árrat 2022:s, gos álgoálggus evttohuvo duopmostuollostrukturra ođđasit ásahuvvot áiggi rájes ovdal duopmostuollođastusa 2021:s. 2022:s lea Sámediggi čuovvulan ášši duopmostuollostrukturra birra gulahallama bokte Justiisa- ja gearggusvuođadepartemeanttain, ja konsultašuvdna ášši birra. Sámedikki cealkámušat váldoje vuhtii, ja dievasčoahkkinmearrádusat leat čuovvuluvon digaštallama bokte Siskkit- ja Nuorta-Finnmárkku diggegottis. Go Porsáŋggu gieldda bidjá dán riektebiirii de olmmošvuođdu de nannejuvvo riektebiire. Dat nanne diggegotti guoskevašvuođa ja fágabirrasa fuolahit sámi servodaga. Sámediggi lea maid ovddidan mánga eará áigeovvudilis

ášši mat čuoovvuvvojit. Ášši duopmostuollostruktuurra birra meannuduvvo Stuorradikkis stuorradikkečoahkkimiin 2022/2023.

Barentsovttasbargu

Barentsovttasbargu lea addán eamiálbmogiidda ja davviguovlluide guovddáš doaimma Ruošša ektui. Erenoamážit kultur- ja ealáhusbealis leat leamaš mánga lihkostuvvan ovttasbargoprošeavtta, nu go álbmogis - álbmogii ovttasbargus. Barentsovttasbargu lea váikkuhan sámi oktiigullevašvuođadovddu nannet Guoládatnjárgga sámiiguin. Barentsquovllu eamiálbmogiid bargojoavkku lea guovddážiis leamaš dán bargus. Bargojoavkkus eai leat leamaš čoahkkimat Ruoššas maŋŋa fallehansoadi. Sámi miellahtuin leat liikká leamaš čoahkkimat.

Sámediggi lea mielde digaštallamis Barentsovttasbarggu boahhteáiggi birra, nu go eamiálbmoga bargojoavkku birra. Sihke Barentsovttasbargu ja Árktalaš ráđđi lea eahpesihkar maŋŋel go Ruošša soahtagodii ja márragodii Ukrainai.

ON biebmovuogádagat

ON organisašuvdna biebmamii ja eanadollui (FAO) lea almmuhan eamiálbmoga biebmovuogádaga lihtu. Norgga Sámediggi ovddasta lihtu Árktalaš stivrenjoavkku. Árktalaš guovlu lea okta dan oktiibuot čieža regiounnas. Norgga ON-delegašuvdna Romas lea maid mielde bargus. Barggu mihttu lea nannet eamiálbmoga biebmosiikkarvuođa ja biebmosystemaid, dasa gullá kultuvra, árbevirolaš máhttu, dearvvašvuohta ja vuoigatvuođat areálaide ja luondduriggodagaide. Eamiálbmoga biebmosystemat šaddá guovddáš fáddá riikkaidgaskasaš čoahkkimiin ovddasguvlui. Eamiálbmogiid borramušsystema bargu lea dehálaš danne go lea biebmokultuvrra, dearvvašvuođa ja eamiálbmogiid gullevašvuođa birra areálaide ja luondduriggodagaide. Sámediggi lea máhggaid jagiid badjel bargan áŋgiruššamiin sámi bibmui ja báikkálašbibmui, ja lihttu šaddá dehálaš arenan láchčin dihte árktalaš biepmu ovdánahttimii ja bargat biebmosiikkarvuođa ovddas.

8.6.2 Doarjja riikkaidgaskasaš bargui - njuolggodoarjja

Ortnegis addo doarjja Barents Indigenous Peoples' Office (BIPO) doibmii Murmánskkas, Sámiráđđi Norgga juhkosii, Mama Sara Education Foundationii ja Docipii. Doarjagat váikkuhit organisašuvnna riikkaidgaskasaš eamiálbmotbarggu nannemii ja dainna lágiin váikkuhit áŋgiruššansuorggi mihttomearrái.

Doarjja Mama Sara Educationii lea dagahan ahte leat sáhtán joatkit masaimánáid skuvlavázzima ruhtadit Tanzanias fáttarortnega bokte. Viidáset lea organisašuvdna beassan čuoovvulit skuvlaprošeavttaid main MSF lea mielde.

8.6.3 Barentsčállingoddi IKS – njuolggodoarjja

Barentsčállingoddi lea leamaš hálddahušlaš ovddasvástáduš Barents Indigenous Peoples'Office (BIPO) mii lei bargoreaidu ja dehálaš fuolahusinstitušuvdna Barentsquovllu eamiálbmogiid ovttasbargui. Kantuvrras lea oassi ovddasvástádušas Barentsquovllu eamiálbmogiid bargojoavkku čállingoddiin. Dál lea Barentsčállingoddi heaittihan kantuvrraid Ruoššas, maidái Barents Indigenous Peoples'Office (BIPO) Murmánskkas masa Sámediggi juolludii njuolggodoarjaga.

8.6.4 Sámiráđđi – Norgga beale juogus – njuolggodoarjja

Doarjjaortnega mihttomearri:

- Ovddidit sámi vuoigatvuođaid, nu ahte sámi álbmot dohkkehuvvo oktan álbmogin mas leat politihkalaš, ekonomalaš ja sosiála vuoigatvuođat mat leat sihkkarastojuvvon guoskevaš riikkaid láhkamearrádusain.

Sámiráđđi ovddida sámi vuoigatvuođaid ja ahte sámit dohkkehuvvojit oktan álbmogin vuoigatvuođiguin iešguđet riikkain. Sámiráđđi lea kultursuorggi siskkobealde bargan sámi kulturárbbi suodjalemiin, ja sámi dáidda- ja kultursurggiin riikkarájiid rastá man birra sámeráđđi lea ráhkadan sierra raportta.

Sámiráđđi lea bargan EU guvlui áššiiguin mat leat čatnon vuovdegeavaheami vuoigatvuođaide, lasihit máhtu EU birra Sámis ja sápmelaččaid birra EU:s. Sámiráđđi oassálasttii čeahkkimiin sihke bistevaš forumis ja EMRIP:s. Sámiráđđi lea viidáset Sámi allaskuvlla ovttasbargguin ja IWGIA:in heivehan reaiddu Indigenous Navigator Sámis, ja lea earret eará álggahan barggu suokkardit Norgga vuoigatvuođadilálašvuođa.

Borgemánus 2022:s lágduvvui Sápmelaččaid 22. konferánsa Jielleváris gos fáttá lei "Empowering Sápmi». Konferánsa mearridii earret eará sámi nátionála luođi, Váhčir almmuhusa, ja 7 eará cealkámuša.

200 000 ru juolluduvvui liige juolludeapmin Sámiráđđái - norgga juogus reviderejuvvon bušeahtas gokčat osiid honoráras/olggosgolus Bissovaš eamiálbmot (UNPFII) Foruma jođiheadjái 2022:s. Dasa lassin oaččui Sámiráđđi 400 000 ru liige juolludeami ođđasisjuogadeami bokte. Doarjja galgá mannat International Conference on Sámi Research Data Governance mii lágduvvo ođđajagemánus 2023:s.

8.6.5 International Decade of Indigenous Languages 2022-2032 – prošeakta

Dan vuodul go IYIL2019 lihkostuvai, de mearridii ON váldochoahkkin cealkámuša 2019:s mii julggaštii riikkaidgaskasaš logijagi eamiálbmotgielaide áigodagas 2022-2032 (International Decade of Indigenous Languages, IDIL 2022-2032). Riikkaidgaskasaš logijahki álgoálbmogiid várás galgá fuomášumi geassit álgoálbmotgielaid kritihkalaš dárbbi suodjaleapmái, ealáskahttimii ja ovdánahttimii. Sámediggi lea 2022:s leamaš miellahttu IDIL ráđđeaddi orgánas.

2021:s sohpe Sámedikkitt ángiruššat guovtti váldofáddái IDIL 2022-2032 oktavuodas, namalassii giellateknologijai ja giellabargui čatnon mánáide ja nuoraide. 2022: leat Sámedikkitt čuovvulišgoahtán giellateknologijain. Earret eará lea lágduvvon seminára fáttá birra ja Sámedikki dievasčoahkkimii lea ovddiduvvon ášši strategijaid birra čatnon váldoángiruššamii. Sámediggi lea maid čuovvulan barggu mii dahkko ON systemas IDIL 2022-2032 oktavuodas.

Sámediggi lea ovttas Gieldda- ja guovlludepartemeanttain ásahan nátionála ovttasbargoforuma eamiálbmotgielaid logijahkái. Eamiálbmotgielaid logijagi almmolaš rahpan Norggas lei Snåases Giellavahku rahpama oktavuodas.

8.7 Dásseárvu ja solidaritehta

Ángiruššansuorggi mihttomearri:

- Čujuhuvvo solidaritehtii eará álgoálbmogiiguin.

Bistevaš forum eamiálbmogiidda 2022 (UNPFII)

Sámediggi oasálasttii UNPFII 21. sekšuvdnii mii lágduvvui New Yorkas cuonomanu/miessemánu 2022:s. Sámi ja árkatalaš regiuvnnat oktiiheivehedje sin ángiruššama. Váldofáttá dán jagáš sešuvnnas lei "Eamiálbmot, industriija, iešmearridanriekti ja prinsihpat fitnodatgeahčadeami birra, mas rabas ja ovdagihtii dieđihuvvon miediheapmi". Sámediggi čilgii Fosen-duomu ja Sámedikki vuordámušaide ahte Alimusrievtti duopmu doahttaluvvo riektestádas nu go Norga lea. Sámediggi deattuhii ahte dan maid ohppe Fosen-áššis lea ahte sullasaš huksemiidda ii sáhte miedihit guoskevaš eamiálbmogiid lobi haga.

Sámediggi lei mielde lágideame Norgga olmmošvuoigatvuođaásahusa (NIM) digitála doalu gos NIM raporta «Olmmošvuoigatvuođalaš suddjen sisabahkkemiidda sámi guovlluin» almmuhuvvui eanjalasgiela hámis.

ONa áššedovdimekanisma eamiálbmotrivttiide (EMRIP)

Sámedikki mielas lea oasseváldin jahkásaš sešuvnnain EMRIP:s dehálaš arena riikkaidgaskasaš eamiálbmotbarggus. Váldofáttá lei EMRIP šiehtadusaid ja soahpamušaid iskat gaskkal eamiálbmoga ja stáda, dása gullet čovdosat ráfivuhtii ja seanadeapmái, ja eamiálbmogiid konstitiunealla dohkkeheapmi. Raportta álgovttohus ii leat ovddidan juoga davviriikkalaš dahje sámi dili. Riikkaidgaskasaš eamiálbmotgielaid logijahki lei maid agendas.

Sámedikkis lei sáhkavuorru eamiálbmotgielaid logijagi birra, EMRIP fitnan riikkain ja nátionála doaimaplánaid dárbbu birra eamiálbmotjulggastusa čuovvuleamis. Sámiráđi lea álggahan proseassa ahte EMRIP fitná guossis Norggas, juoga masa Norga lea miehtan.

8.8 Dásseárvu

Ángiruššansuorggi mihttomearri.

- Dásseárvosaš sámi servodat ovttalágan vuoigatvuođiguin ja vejolašvuođiguin buohkaide.

8.8.1 Čoahkketabealla – dásseárvu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Sámedikki dásseárvodie áhusa čuovvleapmi - Sábme jállu	705 382	750 000	44 618
Doarjja sámi dásseárvoorganisašuvnnaide - njuolggodorajja	337 000	337 000	0
Submi	1 042 382	1 087 000	44 618

Heahteguovddášfálaldat sámi guovlluin

Hástalusat váilevaš heahteguovddášfálaldagain sámi álbmogii lea loktejuvnon ráđđehussii. Váilevaš heahteguovddášfálaldaga čuovvleapmái sámi álbmogii lea Sámediggi maid gulahallan Kárášjoga gielddain ja Nátionála sámi gelbbolašvuođaguovddážiin (NASÁG) fáttá birra. Sámediggi lea ovddidan cealkámušaid movt sáhtášii sihkarastit ovttárvosaš heahteguovddášfálaldaga sámi álbmogii. Sámedikki buktu lea váldon mielde viidásset Kárášjoga gieldda prošeaktii heahteguovddášfálaldaga organiserema birra.

RomsaDál

Sámediggi lea dorjon Romssa valáštallanlihtu (Tromsø IL) prošeavtta RomsaDál prošeaktaruđiguin, ja bargá aktiivvalaččat oazžun dihte eanet aktevrraid valáštallama stuora

eaktodáhtolaš bargui sámečielahemi vuostá. Sámediggi lágidii seminára doaibmabijuid birra sámečielahemi vuostá spábbačiekčamis juovlamánu 2022 dievasčoahkkima oktavuodas.

8.8.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuovvleapmi - prošeakta

Sámediggi lea bargan sámečielahemi dáistalemiin márggaid dásiin 2022:s. Sámediggi mearridii geassemánus doaibmaplána sámečielahemi vuostá. Doaibmaplána hábmema oktavuodas leat iešguđetlágan lágideamit leamaš gos mihttu earret eará lea leamaš oažžut gulahallama sámečielahemi hástalusaid birra.

Dego doaibmaplána čuovvleapmin lea Sámediggi gulahallan Dásseárvvu- ja vealahanáittardedjiin doaibmaplána birra ja sápmelaččaid dili birra geain doaibmahehttehusat ja sámi lhbtq+ olbmuid geat galget oažžut sierra doaibmaplánaid. Sámediggi lea maid álggahan dutkanprošeavtta vásihuvvon rasimma birra nuoraid gaskkas geat gullet boazodollui.

Sámediggi lea maid gulahallan Eurohpaláš Wergelandssenteriin (EWC). Mihttomearri lei álggahit doaimmaid eastadan dihte ja dáistalit vaššás cealkámušaid ja vaššás kriminalitehta sápmelaččaid vuostá. Eará čuovvuleamit leat valáštallanlihkadusa guvluin njulgejuvvon. Dan oktavuodas lágiduvvui seminára sámečielahemi birra valáštallamis Sámedikki juovlamánu dievasčoahkkinnčoagganeamis. Bargu ráhkadit bagadusa sámečielahemi váidimii, lea álggahuvvon ja dat duohtan dahkko Politijadirektoráhta ovttasbargguin ja kvaliteahttasihkkarastimiin.

Sámediggi lágidii ovttas Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanttain konferánssa veagalvárdima ja illasteami birra sámi servodagas borgemánus 2022:s Álttás. Konferánssa mihttomearri lei boahit ovttaoavilvuhtii ásahit foruma veahkavárdima ja illasteami vuostá sámi servodagas.

8.8.3 Doarjja sámi dásseárvvoorganisašuvnnaide – njulggodoarjja

Organisašuvnnat geat ožžot doarjaga ortnega bokte leat Sámi Nisson Forum ja Norgga Sáráhká organisašuvdna.

Sámi NissonForum ii leat áigemeari 15.12.2022 sisa raporterem. Forum iige leat raporterem ruđa geavaheami ovddeš jagiid ja doarjagat jagiid 2020,2021 ja 2022 leat gesson ruovttoluotta váilevaš raporterema dihte.

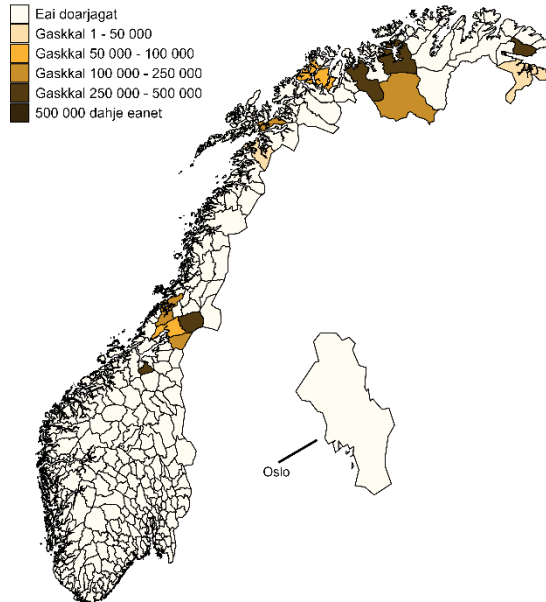
Norgga Sáráhká organisašuvdna ii leat áigemeari 15.12.2022 sisa raporterem.

9 Ovttasbargošiehtadusat

Servodatmihttu:

- Nanosmahttojuvvon sámi giella, kultuvra ja servodateallin.

Govus 18: Ohcanvudot doarjagat ovttasbargošiehtadusaide



9.1 Čoahkketabealla – ovttasbargošiehtadusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. buds. 2022	Boadus. rev. buds. ektul
Doaimbajut	3 106 374	2 500 000	-606 374
Submi	3 106 374	2 500 000	-606 374

Sámedikkis leat dál ovttasbargošiehtadusat Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin, Norlándda fylkkasuohkaniin, Trøndelága fylkkasuohkaniin ja Innlandet fylkkasuohkaniin. Sámediggi lea vuolláičállán ovttasbargošiehtadusaid/ ovttasbarggu gávpotsuohkaniiguin Áltá, Oslo, Bådådđjo, Romsa ja Troandin. Ovttasbargošiehtadusaid dehálašvuohta lassána dadistaga go fárren/ eanet sámi ássan ja dárbu sámi giellafálaldahkii lassána gávpogiin.

Ovttasbargo- ja gávpotšiehtadusaid mihttomearri lea aktiiva ja mearrediđolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihte sámi kultuvrra, giela ja servodateallima. Gávpotšiehtadusat láchčēt dili buori ja guhkesáiggi ovttasbargui nu ahte sámit geat orrot gávpogiin sáhttet seailuhit ja ovddidit sámi giela ja kultuvrra. Seammás dagahit šiehtadusat ahte gávpogat ožžot buoret bálvalusfálaldaga ja dohkkehit sámi oasseváldima. Dainna lágiin eai báze sámi politihkalaš gažaldagat earkilolbmo ánggiruššamii, muhto ožžot ásašuslaš rámma.

Regionála ovttasbargo- ja guovttegielatšiehtadusat leat oktii biddjon. Ođđa regionála ovttasbargošiehtadusaid mihttu lea eanet doaimmamunni ja ovttastahttin Sámedikki ja fylkkasuohkaniid gaskkas áššiin gos leat oktasaš politihkalaš beroštumit. Doaimma galgá guovttegielalašvuođadoarjaga hástalusaid duogajat go doarjja ii govčča buot suohkaniid ja fylkkasuohkaniid olggosgoluid.

9.2 Váikkhangaskaoamit áŋgiruššansuorggit – ovttasbargošiehtadusat

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Regionála ovttasbargu	2 966 374	2 000 000	-966 374
Interreg	140 000	500 000	360 000
Submi	3 106 374	2 500 000	-606 374

9.3 Regionála ovttasbargu

9.3.1 Čoahkketabealla – regionála ovttasbargu

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
52001 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	2 966 374	2 000 000	-966 374
Submi	2 966 374	2 000 000	-966 374

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Árjjalaš ja ulbmildidolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Ovttasbargošiehtadusat leat Sámedikki dehálaš reaidut fuolahan dihte sámi beroštumiid ja čohkket resurssaid buoret vuotinvuoimmi dihte go Sámedikkis livččii iehčanassii. Jagis lea Sámediggi dahkan odđa Ovttasbargošiehtadusaid mánggat aktevrraiguin nu go suohkaniiguin, dearvvašvuođadoaimmahagaiguin ja eará doaimmahagaiguin. Dat lea earret eará dagahan ahte Bodø2024 dál oažžu heivehuvvon sámi koordináhtora. Ovttasbargošiehtadus Troandimiin galgá láhčit, sihkarastit ja ovddidit sámevuoda lullisámi guovlluin gos lullisámeigiella lea garrasit áitojuvvon. Sámediggi lea maid dahkan šiehtadusaid Romssa ja Finnmárkku ja Innlandet fylkkasuohkaniiguin čohkken dihte fámuid servodatovddideapmái mii nanne sihke ekonomalaš ja kultuvrralaš ovddideami háhkan dihte aktiiva servodateallima ja buori eallinlági sámi guovlluin.

Sámediggi meannuda juohke jagi dievasčoahkkinášši fylkkasuohkanlaš ja gávpot- suohkanlaš ovttasbargošiehtadusaid birra.

Ovttasbargu gávpotsuohkaniiguin

Sámedikkis leat ovttasbargošiehtadusat gávpotsuohkaniiguin Áltá, Oslo, Bådåddjo ja Romsa. 2022:s vuolláičállui maddái odđa šiehtadus Troandin suohkaniin. Ovttasbarggus digaštallet oasálaččat dássidit áigequovdilis sámi suohkanlaš áššiid.

2022:s lea Áltá suohkana ovttasbargošiehtadusa revideren álggahuvvon. Odđa šiehtadus galgá vuolláičállot 2023:s.

Romssa suohkan lea ráhkadan doaimaplána 2023-2025 ovttasbargui gaskkal Sámedikki ja Romssa suohkana. Suohkanstivra meannudii ekonomalaš rámma juovlamánus 2022:s. 2022:s lea maid leamaš proseassa Romssa Sámi viesu ásaheami oktavuodas mii lea ovttasbargošiehtadusa čuovvoleapmi.

Ovttasbargošiehtadus Bådåddjo suohkaniin

Sámediggi ja Bådåddjo suohkan leaba deaivvadan ovttasbargošiehtadusa dihte. Fáddá lei geahčadit šiehtadusa dili surggiin nu go skuvla ja mánáidgárdi, oahpaheddjiid rekruteren, dearvvašvuoda ja fuolahusa organiseren ja fuolaheapmi, Bådåddjo suohkana proseassa ja politihkalaš meannudeapmi guorraseamis sámi hálddahusguvlui, ja rasisma báikegottis.

Bådåddjo Eurohpalaš kulturoaivegávpogin 2024:s.

Bådåddjo Eurohpalaš kulturoaivegávpogin 2024:s. Sámediggi lea dahkan ovttasbargošiehtadusa Bodø24 IKS, ja sii leat dál virgádan Maria Hernes sámi koordináhtorin Bodø24:i.

Ovttasbargošiehtadus Romssa ja Finnmárkku fylkkasuohkaniin

Ovttasbargošiehtadus meannuduvvui fylkkadikkis njukčamánu 2022:s ja Sámedikkis guovvamánu 2022:s. Šiehtadus vuolláičállui miessemánu. Šiehtadusas dadjo earret eará ahte oassebealit šiehtadusa bokte čohkkejit fámuid oččodit ovdáneami Romssas ja Finnmárkkus, gos sámi eallima válljen ja árgabeaivvi válljen, lea vejolaš ja lunddolaš oassi servodatovddideamis, sihke sámi báikegottiin ja gávpot- ja regiovdnaguovddážiin. Oassebealit nannejit ahte Romsa ja Finnmárku lea dat guovlu gos ássat eanemus sápmelaččat ja šiehtadus lea oidnojuvvon dan mielde, ja dat geatnegahtta oassebeliid ángiruššamii.

Ovttasbargošiehtadus Innlandet fylkkasuohkaniin

Sámedikki ja Innlandet fylkkasuohkana gaskasaš ovttasbargošiehtadus vuolláičállui skábmamánu 2021:s. Šiehtadusa bajimuš mihttu lea láchčit dili guhkes bastevas ovttasbargui oassebeliid gaskkas áššiin mat gusket sámi álbmogii ja sámi guovlluide Innlandetis, ja maiddái vuoruhit dáid searvevuodas. Ovttasbargošiehtadusaid váldoulbmil lea nannet ja oidnosii buktit sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

Sámediggi ja Innlandet fylkkasuohkan vuolláičáliiga cuoŋománu 2022:s ovttasbargošiehtadusa sámi kulturmuitosuodjaleami birra Innlandetis. Šiehtadus galgá nannet sihke eanet diehtomiela sámi oasálastimis ja Innlandet historjjá birra. Galgá maid nannet ovttasbarggu gaskkal Sámedikki kulturmuithálddaha ja Innlandet fylkkasuohkana gelbbolašvuodaovddideami, oktasaš proševttaid ja gaskkusteapmi bokte. Lea čiekŋudeaddji šiehtadus mii čielggadahtta rutiinnaid ja ovttasbargovugiid kulturmuithálddahussii. Šiehtadus galgá maid láchčit registreremii ja dutkamii.

Ovttasbargošiehtadus Davvi Dearvvašvuodain

Sámediggi ja Davvi Dearvvašvuohka RHF čáliiga vuollai ovttasbargošiehtadusa njukčamánu 2022:s mii bistá njeallje jagi. Sámediggi lea ožžon evttohusaid stivralahtuide Davvi Dearvvašvuhtii ja buot vuollásaš dearvvašvuodaohaimahagaide.

Ovttasbargočoahkkimat leat oassi ovttasbargošiehtadusain Sámedikki ja Davvi Dearvvašvuoda gaskkas, ja Sámediggi lea earret eará beassan oaidnit Davvi Dearvvašvuoda regionála gárgedanplána 2023-2038. Sámediggi áigu dan čuovvulit cealkámušaiquin. Sámedikki cealkámušat leat juo dagahan ahte SÁNAG lea lokten iežaset gelbbolašvuoda boazodoalu birra ja ožžon dáhkiduvvon ahte nationála bálvalusaide eai galgga mátkebisseheamit Davvi Dearvvašvuoda seastima dihte guoskat.

9.3.2 Doarjja regionálaovddidanproševttaide – ohcanvuodot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - doarjja regionálaovddidanproševttaide:

- Árijjalaš ja ulbmildiđolaš ovttasbargu regionála ja báikkálaš eiseválddiiguin nannen ja ovddidan dihtii sámi kultuvrra, giela ja servodateallima.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
52001 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	2 966 374	2 000 000	2 000 000	-966 374
Submi	2 966 374	2 000 000	2 000 000	-966 374

	Juolluvuvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
52001 Doarjja regionálaovddidanprošeavttaide - ohcanvuđot doarjja	3 061 450	95 076	0	2 966 374
Submi	3 061 450	95 076	0	2 966 374

Poastta vuollebáza lea gokčon ođđasisjuogademiin eará poasttain.

Ohcamat	Juolluvuvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
23	15	7	1

9.4 Interreg

Áŋgiruššansuorggi mihttomearri:

- Buoret árvoháhkkan Sámis ja eanet ovttasbargu riikarájaid rastá Sámis.

9.4.1 Čoahkketabealla – Interreg

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boadus. rev. budš. ektui
52101 Interreg - Ohcanvuđot doarjja	140 000	500 000	360 000
Submi	140 000	500 000	360 000

Ođđa Interreg áigodat álggahuvvi 2021:s ja bistá jahkái 2027. Interreg-prográmma Aurora álggahuvvui cuoŋománu álggus 2022:s. Vuosttaš ohcanáigemearri ođđa prográmmii Interreg Aurora lei borgemánus ja oktiibuot bohte njeallje ohcama. Maŋŋel vuosttaš ohcamiid meannudeami leat mánggas váldán oktavuoda prošeaktajurdagiiguin, juoga mii čájeha ahte bohtet eambbo ohcamat Interregii 2023:s.

Sámediggi lea aktiivvalaččat bargan diehtujuohkimiin ja mobiliseremiin vejolaš Interreg-ruđaid ohcciide. Sámediggi lea diehtujuohkinbarggu doaimmahan iešguđetlágan sajiin, lágidan diehtujuohkinmátkki ovttas Norlándda fylkkasuohkaniiguin ja Romssa ja Finnmárkkku fylkkasuohkaniiguin. Dasa lassin leat leamaš máŋga iehčanas čoahkkima vejolaš ohcciiguin.

9.4.2 Interreg – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – Interreg:

- Buoret árvoháhkkan Sámis ja eanet ovttasbargu riikarájaid rastá Sámis.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
52101 Interreg - Ohcavuđot doarjja	140 000	500 000	500 000	360 000
Submi	140 000	500 000	500 000	360 000

	Juolluvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
52101 Interreg - Ohcavuđot doarjja	140 000	0	0	140 000
Submi	140 000	0	0	140 000

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
3	3	0	0

10 Eará doaibmabijut

10.1.1 Čoahkketabealla – Eará doaibmabijut

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
85001 Noereh! - njuolggodorajja	225 000	225 000	0
87001 Doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	3 540 000	3 540 000	0
87010 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	564 000	564 000	0
88001 Sámi guoski statistihkka Norggas - šiehtadus	375 000	375 000	0
88101 Sámediggeválggaid dutkan - šiehtadus	800 000	800 000	0
87101 Sámedikki politihkalaš joavkkut	5 034 997	5 035 000	3
87110 Opposišuvnna bargoeavttu	1 577 000	1 577 000	0
88501 Sámediggeválggat	-12 210	0	12 210
Submi	12 103 787	12 116 000	12 213

10.1.2 Noereh – njuolggodoarjja

Noereh lea ráhkadan arena gos sáhtta leat oadjebas gávttiin, gos sáhtta vásáhusaid lonohallat, sámástit, ja dovdat sámi identitehta. Doarjja lea dagahan ahte Noereh lea sáhttan čadahit mánggaid lágideimiid ja sámegeilat deaivvadanbáikkiid nu go ovdamearkka dihte Gápteidja, Gápterámis ja gápte-bieijve.

Noereh lea maid leamaš mielde čoahkkimiin čatnon nationála doaibmapláni eamiálbmotgielaid logijahká ovtas KDD ja Sámedikkiin. Noereh lea deattuhan Bonju kulturjagi ja lea oasálastán iešguđetlágan doaluin bonju olbmuid várás.

10.1.3 Doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri – doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide:

- Bisuhit mánggalágan organisašuvdnaeallima ja sihkarastit organisašuvnnaide stabiila ekonomalaš vuodu.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boađus. rev. budš. ektui
87001 Doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	3 540 000	3 540 000	3 540 000	0
Submi	3 540 000	3 540 000	3 540 000	0

	Juolluvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
87001 Doarjja sámi válldoorganisašuvnnaide - ohcanvuđot doarjja	3 540 000	0	0	3 540 000
Submi	3 540 000	0	0	3 540 000

Ohcamat	Juolluvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
2	2	0	0

10.1.4 Sámi guoski statistihkka Norggas – šiehtadus

Vejolašvuodaoahppu sámi statistihkkii

Sámediggi lea ovttas statistihkalaš guovddášdoaimmahagain oasálastán bargojoavkkus mii lea bargan vejolašvuodaoahpuin sámi statistihkas. Bargojoavku lea bargan vejolašvuodaiguin ja ávžžuhusaiguin ovdánahttimii ja publikašuvdnii almmolaš sámi statistihkkii Norggas. Prošeavtta mihttomearri lei sihkkarastit eanet ja buoret statistihka sámi dili birra. Bargojoavku lea earret eará iskan dárbbu, dálá ja ođđa diehtogálduid, ja digaštallan movt almmolaš sámi statistihkka berre almmuhuvvot sihkkarastin dihte ahte lea relevánta ja áigequovdil. Bargojoavku galggai buktit raportta 2022 čavčča, muhto lea manjonan.

Sámi iešmearrideapmi dieđuid ja dutkama birra

Sámediggi lágidii webinára mas fáttá lei "eamiálbmotdieđuid sorjjasmeahtunvuolta". Webinára mihttu lei diehtomiela lasihit ja álggahit digaštallama sámi dieđuid sorjjasmeahtunvuolta birra, ja oažžut áddejumi, jurdagiid ja inspirašuvnna das movt eará eamiálbmogat leat čoavdán hástalusaid dieđuid eaiiggátvuolta ja hálddašeami ektui. Seminára lei doaibmabijuin dábálaš barggus váldit eanet sorjjasmeahtunvuolta dieđuid badjel mat gusket sámiide ja sámi servvodahkii. Kristine Neglia, Senior Manager of Education and Training First Nations Information Governance Center luhtte ovddidii webinára fágalaš sisdoalu.

10.1.5 Sámediggeválgga dutkan – šiehtadus

Dutkanprošeakta guoská jienasteaddjiiskama čadaheapmái, dego ovddasteaddji lávdegoddeiskadeapmi, sámediggeválggain 2021:s. Sámediggeválgga iskkadeami bokte háliida Sámediggi váikkuhit:

- Máhtolašvuolta diliid birra nu go nominašuvdnaproseassat, válgaláhtten, listtuid ja bellodagaid ovddideapmi, válgasearvan, politihkalaš riidoáššit ja earuhanlinnját, geográfalaš earalágánvuodat, ja institušuvnnalaš ja demokrátalaš legitimizehta ja luohttámuš.
- Máhtolašvuolta oppalaš servodatdigaštallamii mii bidjá Sámedikki, stáda, suohkaniid, organisašuvnnaid, válgalisttuid ja bellodagaid e.e johtui doaimmaide mat ovddidit sámi válgademokratijja.
- Máhtolašvuolta mii atno oahpahusas, diehtujuohkimis ja viidáset dutkamis.

Šiehtadanáigodat lea álggus 2021 giđa gitta válbmemii ja loahpparaportii juovlamánus 2024:s.

10.2 Politihkalaš dási váikkuhangaskaoamit

10.2.1 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis – ohcanvuđot doarjja

Doarjjaortnega mihttomearri - Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis

- Sihkkarastit ruđalaš vuođu organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis.

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Bušeahhta 2022	Boadus. rev. budš. ektui
87010 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	564 000	564 000	564 000	0
Submi	564 000	564 000	564 000	0

	Juolluvuvvon 2022	Geassoj. ruovt. 2022	Máksoj. ruovt. 2022	Rehketdoallu 2022
87010 Doarjja organisašuvnnaide, bellodagaide ja joavkkuide main lea ovddastus Sámedikkis - ohcanvuđot doarjja	564 000	0	0	564 000
Submi	564 000	0	0	564 000

Ohcamat	Juolluvuvvon	Biehttaluvvon	Hilgojuvvon
6	6	0	0

11 Dievasčoahkkin

11.1.1 Čoahkketabealla – dievasčoahkkin

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Eará doaibmagolut - dievasčoahkkin	10 474 088	11 120 000	645 912
Doaibmagolu parlameanta	22 361 224	19 948 000	-2 413 224
Submi	32 835 312	31 068 000	-1 767 312

11.1.2 Eará doaibmagolut – dievasčoahkkin

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Báلكá ja sosiála golut	9 096 264	9 720 000	623 736
Doaibmagolut	1 377 824	1 400 000	22 176
Submi	10 474 088	11 120 000	645 912

11.1.3 Doaibmagolut - parlameanta

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
1010 Sámedikki dievasčoahkkin	17 944 558	13 579 000	-4 365 558
1110 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi	2 057 924	2 739 000	681 076
1111 Sámedikki fágalávdegottit	715 955	1 227 000	511 045
1120 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi	897 622	1 010 000	112 378
1310 Sámi parlamentáralaš ráđđi	581 070	749 000	167 930
1930 Sámedikki váiddalávdegoddi	105 573	294 000	188 427
1130 Lávdegoddi Sámedikki bargoortnega geahčadeapmái - prošeakta	58 521	350 000	291 479
Submi	22 361 224	19 948 000	-2 413 224

11.2 Hálddahus – dievasčoahkkin

Sámedikki politihkalaš čállingoddi galgá láchčit, gozihit ja bajásdoallat áššejođu iešguđet fágaossodagaid gaskkas ja hálddahuslaš ja politihkalaš ovttagaid gaskkas. Hálddahus lea áššemeannudan- ja čállingoddeovddasvástádus dievasčoahkkinjođihangotti, váiddalávdegotti ja bearráigeahččanlávdegotti ovddas. Ossodagas lea maid ovddasvástádus láchčit sámediggeráđi čoahkkimiid.

Jagis 2022 leat ráhkaduvvon ođđa rutiinnat mat galget sihkkarastit áššejođu koordinerema ja dat galget čielggasmahttit dievasčoahkkima mearridan mihttomeriid.

- sihkkarastit rutiinnaid mat čielggasmahttet ahte dievasčoahkkima mearridan mihttomearit stivrejit doaimma
- koordineret fágaossodagaid bohtosiid raporterema politihkalaš jođihangodái

- nannet politihkalaš čállingoddedoaimma sámediggeráđi várás ja muđui politihkalaš jođihangotti várás dan bokte ahte organiseret čállingoddedoaimma ovtta ossodaga vuollái

11.3 Doaibmagolut - parlameanta

Sámedikki dievasčoahkkimis leat álbmotválljen áirasat. Sámedikki dievasčoahkkin juohká juolludusaid mat biddjojuvvojit geavahussii juolludusreivve bokte daid láidestusaid vuodul mat leat Stuoradikki bušeahttamearrádusas ja árvalusain.

11.3.1 Sámedikki dievasčoahkkinjođihangoddi

Dievasčoahkkin ráhkada áššelisttu, bovde Sámedikki dievasčoahkkimii ja jođiha dievasčoahkkimiid Sámedikki bargoortnega njuolggadusaid mielde. Dievasčoahkkinjođihangoddi fuolaha ahte dievasčoahkimiin čállojuvvo beavdegirji ja vuolláičállá beavdegirjji juohke čoahkkimis.

Sámedikki dievasčoahkkinjođihangotti bargun lea earret eará plánet, lámčit ja čađahit Sámedikki lávdegodde- ja dievasčoahkkimiid, ja bargamušaid mat bohten ovdan čoahkkinortnega 9. §:s. Dievasčoahkkinjođihangottis leat leamaš 10 čoahkkima jagis 2022 mas leat meannudan áirasiid ja várreáirasiid ohcamiid luvvejuvvot doaimmas, virgelohpeohcamiid ja bealátkeahtesvuodaáššiid. 10 čoahkkimis dollojuvvojedje 6 fysalaččat. Dain čoahkkimiin čađahuvvojedje 3 olggobealde dievasčoahkkimiid. 4 eará čoahkkima dollojuvvojedje Teams bokte.

Dievasčoahkkinjođihangoddi lea jagis 2022 maiddái meannudan raportta 2021 válggaid čađaheami birra. Raportta vuodul lea dievasčoahkkinjođihangoddi ráhkadan doaibmaplána, mii dievasčoahkkinjođihangotti fápmudusa vuodul ovddiduvvui jagi maŋemus dievasčoahkkimis juovlamánus.

11.3.2 Sámedikki fágálávdegottit

Sámedikkis leat golbma fágálávdegotti:

- Ealáhus- ja kulturlávdegoddi (EKL)
- Plána- ja finánsalávdegoddi (PFL)
- Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi (BFOL)

Juohke fágálávdegottis leat leamaš 4 lávdegoddečoahkkima.

EKL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 12 ášši.

PFL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 10 ášši.

BFOL lea meannudan ja ovddidan dievasčoahkkimii 11 ášši.

Ealáhus- ja kulturlávdegoddi lea Oslos leamaš lávdegoddemátkkis skábmamánus. Lávdegoddi searvvai álbmotčoahkkimii Sámi viesus ja čoahkkinasttii Stuoradikki ealáhuslávdegottiin ja Stuoradikki bearaš- ja kulturlávdegottiin. Lávdegoddi finadii maid mángga museas.

Plána- ja finánsalávdegoddi lea leamaš lávdegoddemátkkis Tråantes, Snåases ja Fovsen Njaarkes borgemánu/čakčamánu mánnomolsumis. Tråantes lávdegoddi lei čoahkkimis Tråanten tjjelte sátnajođiheddjiin ja lei maid álbmotčoahkkimis Tråante Sámi viesus. Lávdegoddi galledii

Saemien sijte ja Sámi giellaguovddáža Snåases. Dasto lávdegoddi loahpas vel lei geahčadeame Fosen Storheia Vindparka ovttas Fovsen-Njaarke sijtein.

Bajásšaddan-, fuolahus- ja oahppolávdegoddi lea leamaš lávdegoddemátkkis Girkonjárggas ja Čeavetjávrris čakčamánu. Lávdegottis lei čoahkkin Máttá-Várjjaga gieldda Sámi ráđiin, Finnmárkku buohcciviesuin – Girkonjára, Girkonjárgga joatkkaskuvllain ja Máttá-Várjjaga kulturskuvllain. Čoahkkimiid váldoulbmilin lei hupmat áššiid birra mat gusket sámi diliide. Lávdegoddi maid galledii Ávv Saa´mi Mu´zeia ja oaččui ofelastima Sää´msijddas. Čeavetjávrris lei lávdegottis čoahkkin Skolt Saami Village Counciliin. Čoahkkima fáddán lei sin bargu ja nuortalaččaid dilli guovllus.

11.3.3 Sámedikki bearráigeahččanlávdegoddi

Sámedikki bearráigeahččanlávdegottis leat jagis 2022 leamaš 4 čoahkkima, golbma kurssa/seminára ja čoahkkin Riikarevišuvnnain hálddašanrevišuvnnaid ja Sámediggeráđi stivrenvuogádagaid revišuvnna čuoovvuleami birra.

Lávdegoddi lea meannudan 24 ášši jagis 2022.

11.3.4 Sámi parlamentáralaš ráđđi (SPR)

Sámi parlamentáralaš ráđi iniciatiivva vuodul lea álggahuvvon bargu ásahit davviriikkalaš-sámi ráđjelávdegotti.

11.3.5 Sámedikki váiddalávdegoddi

Sámedikki váiddalávdegoddi galgá meannudit váidojuvvon ovttaskasmearrádusaid deavdin dihte hálddašanlága váiddameannudeami njuolggadusaid. Váiddalávdegottis leat čuoovvovaš lahtu: Kirsti Guvsám, leder, Hagbart Grønmo, medlem og Lars Filip Paulsen, medlem.

Váiddalávdegoddi lea jagis 2022 čoahkkinastán golbmii ja meannudan oktiibuot 13 váiddaášši.

Meannudeapmi čájeha ahte 11 áššis biehttaleapmi doalahuvvui. Ovtta áššis fámohtii mearrádusa ja ášši sáddejuvvui ruovttoluotta sámediggeráđđái ođđasit meannudeapmái. Ovtta áššis váidda vuhtiiváldojuvvui ja mearrádus rievdaduvvui.

11.3.6 Lávdegoddi Sámedikki bargoortnega geahčadeapmái – prošakta

Prošeavtta mihttomearri:

- Ođđa bargoortnet mii lea heivehuvvon dálá Sámediggái.

Dievasčoahkkináššis 054/21 mearriduvvui ahte Sámediggi nammada lávdegotti mas leat 5 miellahtu ja mii oaččui čuoovvovaš mandáhta:

«Lávdegoddi galgá evttohit rievdadusaid Sámedikki čoahkkinortnegis, Njuolggadusain Sámedikki politihkalaš dássái, Njuolggadusain daid doarjagiid geavaheapmái maid Sámediggi juohká politihkalaš joavkkuide ja fágálávdegottiid njuolggadusain ja Sámedikki vuoddonjuolggadusain.

Lávdegoddi galgá iežas barggus kártet ja árvvoštallat vásáhusaid mat leat dálá bargoortnegis. Lávdegoddi bivdojuvvo erenoamážit revideret dálá lávdegoddestruktuurra. Dálá

lávdegoddestruktuvra lea juhkkojuvvon áššesurggiid mielde ja lávdegoddái addojuvvo mandáhta árvvoštallat lea go dát juohkin heivvolaš.

Lávdegoddi galgá leat geargan bargguin ovdal jagi 2023 loahpas. Ávžžuhus lea dasto vuodđun dievasčoahkkinnáššái maid dievasčoahkkinjodihangoddi lea ovddidan ovdal jagi 2024 loahpas.»

Lávdegoddi nammaduvvui Sámedikki dievasčoahkkimis áššis 064/21: Jodiheddji Tor Gunnar Nystad, Piera Heaika Muotka, Vibeke Larsen, Tom Sottinen ja Elisabeth Erke

Lávdegottis leat jagis 2022 leamaš 5 čoahkkima main leat plánen lávdegotti bargguid, ja maddái mandáhta ráddjemiin ja dulkomiin.

12 Sámediggeráđđi

12.1.1 Čoahkketabealla – sámediggeráđđi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
Doaibmagolut	60 149 301	56 829 250	-3 320 051
Sámediggeráđđi	16 207 827	14 064 000	-2 143 827
Submi	76 357 127	70 893 250	-5 463 877

12.2 Hálddahus – sámediggeráđđi

Lassin fágaossodagaide, main lea ovddasvástádus politihka ovddideamis ja hálddašandoaimmain daid iešguđege váikkuhangaskaoapmesurggiin bušeahtas, de leat Sámedikkis čuovvovaš hálddahuslaš ovttagat: Direktvra, hálddahusossodat ja gulahallanstába.

Sámediggi lea 2021:s atnigohtán ođđa doarjjahálddašanvuogi - Doarjjadiggi ja ođđa sisaoastin- ja rehketčovdosa DFØas. (Geahča maid čilgejumi OASSI 4 vuolde).

Sámedikki ruovttukantuvrra njuolggadusat

Suoidnemánus 2022 bođii ođđa reviderejuvvon lánkanjuolggadus ruovttukantuvrra atnimis gos earret eará gáibiduvvo čálalaš šiehtadus bargi ja bargoadi gaskkas dain oktavuodain go ruovttukantuvra ii leat biedggus. Danne lea Sámediggi ráhkadan ođđa ruovttukantuvrra njuolggadusaid. Njuolggadusat leat ráhkaduvvon ruovttukantuvrra geahččaladdanortnega árvvoštallama vuodul, guoskevaš dutkama, ja maiddái eará stáhtalaš ja priváhta ruovttukantuvrra njuolggadusaid vuodul. Ortnege váldonjuolggadus lea ahte bargis lea vejolašvuhta bargat ruovttus guokte beaivvi vahkkus.

Bajitdási strategiija

Sámedikki direktvra lea čađahan strategiijaproseassa Sámedikki hálddahusas. Lagabut čilgehus geahča OASSI 4.

Ođđa hápmemanuála

Sámediggi bálkáhii Árvvu veahkin hábmet ođđa hápmemanuála. Hápmemanuála galgá váikkuhit dasa ahte Sámediggi visuálalaččat orro dego ovddasteaddji ja álbmotválljejuvvon orgána sápmelaččaide Norggas, ja hápmemanuála galgá bidjat háltelinnjaid buohkaide ja mediaide maiguin Sámediggi gulahallá. Geavahišgoahtit ođđa hápmemanuála 2023 giđa.

Sámedikki kantuvralatnjat

Sámedikki láigošiehtadus Romssa kantuvralanjaide nohká 2023:s ja Sámediggi lea Statsbyggain ovttas álgán ohat ođđa kantuvralanjaid Romssas. Prošeakta lea bidjon pilohtaprošeaktan boahhtevaš bargosadjekonseapta Sámedikkis. Mihttu lea fárret ođđa lanjaide goalmát kvartálas 2023:s.

Lea biddjojuvvon johtui areálaovddidanprošeakta Diehtosiiddas Guovdageainnus danne go Máhttodepartemeanta lea geatnegahtán buot UH-institušuvnnaid ráhkadahttit campusovddidanplána. 2022:s lea ráhkaduvvon kártenraporta ja strategalaš ovddidanplána mii fuolaha buot láigohedjiiid. Bargojuvvo maid vejolašvuodoahpuiguin/guorahallamiiguin ja ođđa čovdosiid birra otná lanjaid geavaheamis.

Sámediggi ja Trøndelága stáhtahálddašeaddji boazodoalloossodat láigoheaba Saemien Sijte boares lanjaid Snoasas. Lanjain ii leat dat dássi mii gáibiduvvo otnáš kantuvravisttiin. Danne ferteba Sámediggi ja Stádahálddašeaddji gávdnat ođđa lanjaid ja seammás háliideaba nannet sámi birrasa Snoasas nu ahte buohkat leat ovtta sajis Horjemstangenis gos Saemien Sijtie lea dál. Statsbygg galgá čadahit ovdadutkama čatnon oktasaš kantuvralanjaide Horjemstangenis. Álggahančoahkkin lei juovlamánus 2022:s ja ovdadutkan vurdojuvvo gárvvis leahkit miessemánus- geassemánus 2023:s.

12.2.1 Sámediggeráđđi

	Rehketdoallu 2022	Rev. budš. 2022	Boađus. rev. budš. ektui
1510 Sámediggeráđđi	14 843 460	12 447 000	-2 396 460
1910 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SNPL)	447 973	435 000	-12 973
1920 Sámedikki vuorrasiidráđđi	514 311	482 000	-32 311
43501 Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkan	402 082	700 000	297 918
Submi	16 207 827	14 064 000	-2 143 827

Jagis lea Sámediggeráđđi meannudan 670 ášši juhkkjuvvon 6 fysalaš/semifysalaš čoahkkimiin lassin vahkkosaš digitála čoahkkimiidda.

Ásodagat politihkkáriidda.

Sámediggi bálkáhii Statsbygga bidjat johtui 8 ásodaga prošekterema sámedikki ollesáiggepolitihkkáriidda ja politihkalaš ráđdeadiide. Fálaldatgilvu gávnnahe ahte prošeakta šaddá menddo divrras. Danne bissehii Sámediggi prošeavtta. 3,17 miljovdnasaš gollu čatnon Statsbygga prošeaktaolggosgoluide lea mákson ja juogaduvvon gorálaččat dievasčoahkkinjođihangodđái ja sámediggeráđđái. Dat lea maid oassi sivas manne dan guovtti poasttas lea vuollebáza.

Fágalaš guorahallanjoavku

Sámediggi lea ovttas Gieldda- ja guovlodepartemeanttain ja Sámi allaskuvllain bargan Fágalaš guorahallanjoavkku organiseremiin, ja maiddái njuolggadusaid revideremiin. Mihttomearrin lea sihkkarastit diehttevašvuoda guorahallanjoavkkus, ja bures gievrudahttit joavkku jus miellahtut luhpet. Ođđa joavku gosa Sámi allaskuvla, NORD Universitehta, UiT Norgga ártkalaš universitehta, Statistalaš guovddášdoaimmahat ja OsloMet leat nammadan áirasiid geat lea álgán ja buori muttus bargagoahtán boahte Sámi logut mitalit almmuhemiin.

12.2.2 Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegoddi (SáNuI)

Ođđa lahtut ja várrelahtut leat nammaduvvon áigodahkii 2022–2023:

Lahtut	Várrelahtut
Elle Rávdná Näkkäljärvi (jođiheaddji)	Amalie Ristin Urheim
Dan-Jonas Sparrok	Nora K. Grytøyr Nansmork
Aina Madelén Nordsletta Aslaksen	Inga Márjá Andersdatter Lango
Edward Paulsen	Morten Simensen Haldorsen
Laila Haugom Nordfjell	Hilje Kristoffer Jåma

Sámedikki nuoraidpolitihkalaš lávdegottis leat leamaš 6 čoahkkima, 3 fysalaš ja 3 digitála, ja vel bargočoahkkimat.

Lávdegoddi lea aktiiva leamaš áigodagas ja lea váikkuhan sámi nuoraid beroštumiid ja oainnuid ovddidit sihke Sámedikki ja eará olgguldas aktevrraid ektui.

Lávdegottis leat leamaš mánga čoahkkima olgguldas aktevrraiguin nu go ovdamearkka dihte Bargo- ja searvadahttinministariin Marte Mjøs Perseniin ja Dásseárvvu- ja vealahanáittardedjjiin. Sii leat deaivvadan ovddasvástideaddji sámediggeráđiin Mikkel Eskil Mikkelseniin ja Sámedikki bajásšaddan-, fuolahus- ja oahpahuslávdegottiin.

SáNuL lea addán mánga cealkámuša, sihke Sámediggái ja olgguldas aktevrraide. Sii leat oasálastán konferánssain ja Nuoraid fylkadiggečoahkkimis (Nordlánddas). Sii oasálaste Gonagaslaš Majestehta Prinseassa Ingrid Alexandra doallomálliin su válddálašvuodabeaivve.

SáNuL lea álgán digaštallat ođđa organiserema ja nammadeami SáNuLii.

12.2.3 Sámedikki vuorasiidráđđi

Sámediggeráđđi lea nammadan ođđa vuorasiidráđi njukčamánu 2022.

Vuorasiidráđi lahtut 2022-2025

Lahtut	Várrelahtut
Kristine Julie Eira, Guovdageaidnu (jođiheaddji)	Annie Leonore Henriksen, Hámmerfeasta
Rávdná Anti, Oslo	Inga Pettersen Lindi, Unjárga
Inge Anders Svonni, Lodegat	Ingrid Jåma, Oslo
Laila Somby Sandvik, Kárášjohka	Frank Bertheussen, Áhkánjárga
Toamma Bientie, Storforshei	Viktor Johnsen, Áltá

Sámedikki vuorasiidráđis lea 2022:s leamaš okta digitála čoahkkin ja 4 fysalaš čoahkkima; Kárášjogas, Romssas, Unjárggas ja Mo Måehvies. Sámediggeráđđi searvvai maiddá muhttin čoahkkimiidda. Dáidda čoahkkimiidda lea vuorasiidráđđi maid bovden eará oasseváldiid ja ovttasbargoguimmiid, earret eará Pasient- og brukerombudet Romssas ja Finnmárkkus, nátionála vuorasiidráđi, ja vuorasiidráđiid Unjárggas ja Ruovadis. Ráđđi lea oasálastán fylkka vuorasiidráđi- konferánssas, ja čoahkkimis Ruođa Sámedikki olis. Čoahkkimiin lea vuorasiidráđđi ovddidan áššiid sámi vuorasiid hástalusaid birra ja birgenlági otná servodagas, ja bálvalusfálaldaga sámi vuorasiidda.

Sámediggi pláne ovddidit ovttá Sámedikki vuorasiidstrategiija dán válgaáigodagas. 2022:s lea vuorasiidráđđi bargan olu ráhkanemiin dán ášši, ja ášši lea leamaš fáddán buot vuorasiidráđđi čoahkkimiin. Vuorasiidráđđi lea digaštallan ja čilgen viidáset mihttu, strategiija ja proseassa.

Vuorasiidráđđi lea maid evttohan sámi áirasiid sámi ráđđái Trøndelágas.

Eará áššit maid Sámedikki vuorasiidráđđi lea meannudan lea sámi geriatriijasearvi, vuorasiid vealaheapmi digitála servodagas, sámi mediafálaldat, ovttasbargu sámi suohkaniiguin ja riikkarájiid rastá, ja dasa lassin lea Sámedikki vuorasiidráđđi 2020:s maid buktán cealkámušaid eará áššiin, earret eará Nátionála dearvvašvuoda - ja buohcciviessoplánas.

12.2.4 Olggobeale áššedovdi komitea sámi dearvvašvuoda dutkama várás

Áššedovdi ehtalaš komitea sámi dearvvasvuodadutkamii lea čađahan ovcci čoahkkima 2022:s, ja meannudan 15 ohcama sámi kollektiiva miehtama dutkanprojeavttaide gos sámit leat mielde joavkun. Lávdegoddi lea maid mearridan ohcanbagadusa ja -skovi rievdadit. Gávcci čoahkkimiin čađahuvvo Teams bokte. Lávdegotti čáli lei skábmamánus mielde workshopas Sámiráđi ja Sámi allaskuvlla olis. Workshopa mihttomearri lei digaštallat dutkanetihka birra Sámis ja vejolaš lávkkit oktasaš ehtalaš njuolggadusaid hábmema guvlui dutkamii sápmelaččaid birra. Lávdegotti doaimmat ja vásáhusat ovddiduvvo.

4. oassi – Doaimma stivren ja dárkkisteapmi

Sámedikki stivrema ja siskkáldas bearráigeahču bajitdási árvvoštallan

Sámediggi atná mihtto- ja boadusstivrema siskkáldas doaimmahagas. Sámediggi árvvoštallá ovddemusat buori stivrema ja dárkkisteami doaimmahagas. Sámedikkis lea guhkesáiggi perspektiiva mihttomeriiguin. Strategijat ja doaimmat čadaheavvon 2022:s leat váikkuhan dasa ahte Sámediggi lea lahkanan dáidda mihttuide, vrd. jahkedieđáhusa oassi 3. Sámediggi lea álbmotválljejuvvon orgána mii ii leat ráđđehusa vuolde, ja juolluda juolludemiid iežas vuoruhemiid vuodul. Bušeahttaruđat galget hálldašuvvot stáhtalaš ekonomiijanjuolggadusaid ja Stuorradikki juolludusmearrádusa vuodul. Sámedikki barggut leat buot áššit mat Sámedikki mielas gullet sámi álbmogii. Bearráigeahččanlávdegotti bargu lea čadahit parlamentáralaš bearráigeahču Sámedikki doaimmahaga badjel, ja ovddida geassemánu dievasčoahkkimis jahkásaš dieđáhusa ovddit jagi doaimmain.

Mearkkašahtti dilít/ rievdadusat Sámedikki plánemis, čadaheamis ja čuovvuleamis

Riikkarevišuvnna áššiid čuovvoleapmi

Sámediggi vuoruha garrasit barggu stivremiin ja siskkáldas dárkkistemiin. Riikkarevišuvdna čadahii 2018 hálldašandárkkástusa Sámedikki stivrensystemas. Sámediggi lea ráhkadahttán rutiinnaid dusten dihte rávvagiid maid riikkarevišuvdna buvttii. Dát raporta gárvánii miessemánus 2019:s. Riikkarevišuvdna rávvii ráhkadahttit rutiinnaid plánejuvvon čadaheapmái dievasčoahkkima mearrádusaide dákko bokte:

- Čielggasin dahkat ahte dievasčoahkkima mearriduvvon mihttomearit stivrejit doaimmahaga .
- Operationaliseret mihttuid Sámedikki mearrádusain nu ahte šaddet duohtan ja mihtideames
- Čadahit bajitdási riska- ja mávssolašvuodaárvoštallama mii fuolaha Sámedikki iešlági
- Hábmets boadusraporterema nu ahte lea bušeahta mihttuide ja eará dievasčoahkkimearrádusaide njulgejuvvon.

2022:s lea bargujuvvon earret eará:

- Hálldahuslaš strategijat bajitdási láidestusaiguin Sámedikki hálldahussii.
- Ekonomiijanjuolggadusaid rievadanbargu lea álggahuvvon dahkan dihte stivrendokumeantta operatiivan.
- Sierra rutiinnat álginjuolggastusa čuovvuleapmái
- Ođđa rutiinnat ođđa áššiid čuovvuleapmái
- Ođđa rutiinnat mearriduvvon dievasčoahkkinnáššiide

- Odastuvvon rutiinnat Čálalaš gažaldagaide Sámediggeráđđái mat jerrojuvvojit earret Lávdegodde- ja dievasčoahkkimis.

Sámediggi dovddaha mihttun ahte buot áššit mat galget čuovvuluvvot politihkalaččat, meannuduvvojit nu ahte áššemeannudeapmi lea duodaštuvvon ja dan galgá sáhttit guorrat. Leat ráhkaduvvon rutiinnat mat sihkkarastet dán.

Sámediggi lea álgán eará ládje raporteret ja raportere dál eanet bohtosiid go ulbmiliid joksama. Ovddit jagiid lea Sámediggi bargan bušeahhtamihttuiguin ja raporterem daid vuođul jahkedieđáhusas. 2022:s lea Sámediggi álgán bargguin buoridit raporterema mihttuid ektui ráđi dieđáhusa oktavuodas. Bargu ii leat vel gárvvis.

Bajitdási strategiija

Sámedikki direktivra lea čadahan strategiijaproseassa Sámedikki hálddahas gos olles hálddahas ja luohtámušolbmot leat mielde. Bohtosat leat bajitdási strategiijaplána áigodahkii 2022 - 2025. Ossodagat leat dál čielggadahttime ja vuoruheame áigodaga ángiruššamiid/doaimmaid.

Strategiijaplánas lea hálddahas čilgen bajitdási barggu, árvvuid, višuvna ja vihtta váldoulbmila. Stivrenkárta lea čilgejuvvon ná:

Bajimuš bargu	Sámedikki politihka ja hálddašeami bokte seailuhit ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima. Sámedikki politihka ja hálddašeami bokte seailuhit ja ovdánahttit sámi giela, kultuvrra ja servodateallima.
Višuvdna • Visjon	Ovttas nannet Sámi • Sammen styrker vi Sápmi
Árvvut • Verdier	Sámi vuohki • Rabasvuohka • Ovttaráđálašvuohka • Verddevuohka • Oskkáldasvuohka I samisk ånd • Åpenhet • Samhandling • Inkluderende fellesskap • Pålitelig og lojal
Ulbmilat • Mål	Mis leat gelbbolaš ja ángiris mielbargit • Vi har kompetente og engasjerte medarbeidere Min váldogiella lea sámegiella • Vi har samisk som hovedspråk Min vuoruheamit ja dagut leat birgejumi vuođul • Våre prioriteringer og handlinger er tuftet på birgejupmi Mii leat sámi servodatovddideami njunnošis • Vi er ledende i samisk samfunnsutvikling Mii leat bivnuhis bargosadji • Vi er en attraktiv arbeidsplass

Digitaliserenprošeavttat

Sámediggerádis lea bušeahta, mearriduvvon dieđáhusaid ja eará mearrádusaid doaimmaheaddji ovddasvástádus, mat mearriduvvojit Sámedikki dievasčoahkkimis. Ekonomiijanjuolggadusaid ja eará mearrádusaid bokte addá Sámediggeráđđi hálddahussii mearridanvuoigatvuođa direktivrra bokte čuovvulit strategijaid ja doaimmaid ja sihkkarastit ahte mearriduvvon mihttomearit ja boadusgáibádusat olahuvvojit beaktilis vuogi mielde. Sámediggeráđđi buktá juohke dievasčoahkkimii dieđáhusa doaimma birra gos mitaluvvo áššiid dili birra ja olahuvvon bohtosiid birra.

Sámediggi lea árvoštallan ahte doaimmahaga stuorimus riskasuorgi lea doarjjahálddašeapmi. Ođđa digitála doarjjahálddašansystema - Doarjjadikki ásaheapmi lea dehálaš doaimma riska unnideapmái doarjjaortnegis. Systema álge atnit buot doarjjaortnegiidda 1.1.2022 rájes. Doarjjadiggi lea buoridan Sámedikki vejolašvuođa doarjjaoažžuid čuovvulit ja buoret bajilgova doarjagiid ja doarjjaoažžuid badjel. Leat stuorra vejolašvuođat ovddidit statistihkaid nu ahte lea buoret mearridanvuođđu. Lohkovuođđu ohcanvuđot doarjagiin ja njuolggodoarjjaoažžuid raporterin lea dán jahkedieđáhusas vižžon Doarjjadikkis.

Sámediggi lea 2022:s háhkan ođđa sisaoastin- ja rehketčovdosa DFØas. Ođđa sisaoastin- ja rehketčoavddus lea ollislaččat integrerejuvvon oassi dálá ekonomijasystemas. Čoavddus dahká vejolažžan lasihit sisaoastima, ja buoridit rehketjođu mii beaktilastá proseassa dárbbus máksimii. Dasa lassin lea dihtorjohtu ođđa čovdosa ja rehketdoalu gaskkas njuolggabut, nu ahte lea álkit atnit dihtoriid stivrendieđuin.

Siskkáldas dárkkisteami dili

Hálddahusas sirdojuvvo bušeahttafápmudusváldi direktivrras ossodatdirektivraide. Dat addá rámmaid viidásat fápmudeapmái organisašuvnnas. Lea ráhkaduvvon listu gustovaš fápmudusaid badjel ja dat ođasmahttojuvvo go bohtet rievdadusat. Leat ráhkaduvvon rutiidnačilgehusat ja bargujuohkin guovddáš surggiin hehtten dihte meattáhusaid, ja sihkkarastit boadusolahusaid. 2019:s mearridii Sámediggi siskkáldas dárkkisteami politihka. 2022:s lea čadahuvvon siskkáldas gažadaniskadeapmi dili ja siskkáldas dárkkisteami atnima birra Sámedikkis. Gažadaniskadeapmi čájehii ahte ossodagain lea dárbu oahpaheapmái ja geahčadeapmi. Bargu lea álggahuvvon 2022:s. Sámediggi lea maid álggahan barggu čadahit bajitdási riskaárvoštallama čatnon hálddahusa ođđa strategijaide ja mihttuide.

Almmolaš oastimat 2022:s.

Sámediggi deattuha ain ceavzilvuođa almmolaš oastimiin. Dasa lassin leat oasálastán kurssas Stáda standárdašiehtadusaid praktihkalaš geavaheamis. Leat dollojuvvon siskkáldas vuođđokurssat almmolaš oastimiidda ossodagain. 2022:s leat 20 ođđa šiehtadusa dahkon. Dáin ledje 3 rámmašiehtadusa, 1 šiehtadus dutkamis, 12 gálvo- ja bálvaluskontrávtta ja 4 oktasaššiehtadusa stádii. Okta gilvaleapmi lea heaittihuvvon ollislaččat ja rievdaduvvon dárbbuid vuođul ii almmuhuvvo dađi eambo.

Bargiid mearkkašahtti dilid

Sámedikki bargoveahka-, kapasiteahka ja gelbbolašvuođadilli

Sámediggi dárbbasa bisuhit, ovdánahttit ja geasuhit gelbbolaš ja ángiris mielbargiid olahan dihte doaimma mihttomeriid.

2022:s leat oktiibuot 27 virggi almmuhuvvon, gos oktiibuot ledje 144 ohcci. Dan 27 almmuhuvvon virggis, leat 17 virgáduvvon bistevas virggiide, ja 3 gaskaboddasaš virggiide.

Gelbbolašvuoda ja bargoveagadárbu analyserejuvvo ovdal go virgi almmuhuvvo. Ohcciid lohku virggiide lea unnon manjimus jagi.

Biddjot maid resurssat ovddidit mielbargiid ja jođiheddjiid . Dat dahko kurssaid oasálastimis čatnon fágasurggiide mainna bargi bargá, fágaidrasttideaddji ovttasbarggu ja proševttaid bokte, ja ođđa bargguid ja ovddasvástádusguovlluid bokte. 2022 loahpas álggahuvvui maid jođiheddjiid ovddidankursa buot juogusjođiheddjiide ja ossodatdirektevraide Sámedikkis. Kursa lea oktiibuot njealji čoagganeami badjel ja loahpahuvvo 2023:s.

Turnover čájeha gallis dat heitet doaimmahagas ja galle ođđa mielbargi bohtet sadjái. 2022:s lea turnover Sámedikkis 13 %. Buohtastahttin dihte lei turnover 2021:s 16 % ja 2020:s lei 15 %.

Dásseárvu ja vealaheapmi

Sohkabealjuogadeapmi olles Sámedikki hálddahusas lea 63,8 % nissonat ja 36,2 % dievddut. Sámedikkis leat njeallje virgádeami gos ohcciin lei sisafárrejeaddjidoogáš.

Eai leat mearkkašahtti bálkáerohusat sohkabeliid gaskkas oktiibuot. Sáhttet eanjkildáhpáhusat gos leat erohusat sihke sohkabeliid ja joavkkuid gaskkas main seammassullasaš oahppodoogáš. Sáhttet iešguđetlágan sivat dáidda erohusaide, sáhttet rekruterenhástalusat, dahje proševttat mat bistet oanebottu.

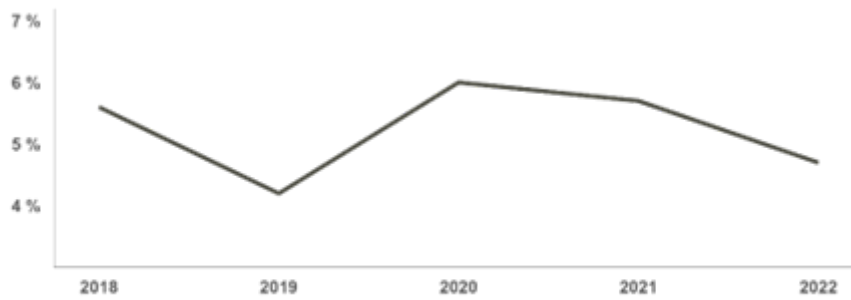
Dearvvašvuhta, biras ja sihkarvuhta

2022:s lea plánenbargu álggahuvvon čadahit mielbargiidiskadeami MUST. Iskkadeapmi lea plánejuvvon čadahuvvot 2023:s. 2022:s implementerejuvui ruovttukantuvraortnet Sámediggái. Buoalmasjávka čuovvuleapmi joatká. Sámediggi lea joatkán oasálastima Sykle til jobbenis. 2022:s eai leat čadahuvvon áittardanvuorut. Báikkálaš bargiidáittardeaddji lea čuovvulan ja eanjkilis doaibmajut leat álggahuvvon.

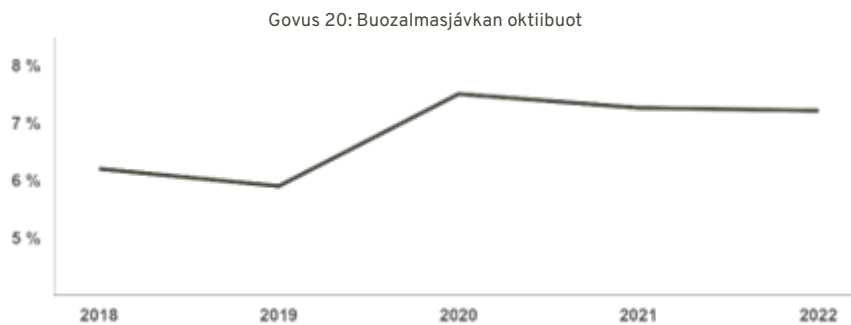
Buoalmasjávkan

2022:s lei ollislaš buoalmasjávkan 7,34 %. Sámedikki mihttu lea ahte doavttirdieđihuvvon buoalmasjávkan galgá niedjat 5,7 %ii. Ollislaš jávkamis 2022:s lea 4,78 % doavttirdieđihuvvon, mii lea 1 % vuollelis mihtu, ja iešdieđihuvvon jávkan lea 2,56 %. Oktiibuot lei buoalmasjávkan sullii 11,4 jahkeberggu 2022.

Doavttirdieđihuvvon buoalmasjávkan lea manjimus 5 jagi leamaš ná:



Ollislaš buozalmasjávkan doavttirdieđihuvvon ja iešdieđihuvvon maŋemus vihtta jagi lea ná leamaš:



Juolludusreivviid čuovvoleapmi

Diehtosihkarvuodabargu

Sámedikki hálddahaslaš jodiheaddjiivoavku mearridii juovlamánus 2019 Diehtosihkarvuoda prinsihpaid. Diehtosihkarvuolta lea juhkkojuvvon 3 váldooassái: olmmošsuodjalus, diehtosihkarvuolta elektronihkalaš ja ii elektronihkalaš hámis.

Diehtosihkarvuoda prinsihpa govvida mii buorre diehtosihkarvuolta lea, movt fuolahit buori diehtosihkarvuoda, geas leat rollat diehtosihkarvuodabarggus, ja manne diehtosihkarvuolta lea dehálaš. Sámediggi galgá vurket iežas ja čohkkejuvvon dieđuid mat leat dárbbaslaččat beaktillis ja tránsareanta áššemeannudeamis. Dieđut maid Sámediggi vurke iežas dahje eará ovttasbargoguimmiid duohkai galgá sihkkarastot, leat lobálaš ja luohtehahtti. Prinsihpa galgá sihkkarastit ahte dieđuid meannudeapmi sámedikkis lea luohtehahtti, ráddjejuvvo jus dárbu, ahte dat geat dárbbasit dieđuid ožžot daid, ahte buot geavaheddjiiguin galgá doarváit buorre ipmárdus ja máhttu diehtosihkarvuoda birra ja diehtosihkarvuoda riskkain.

Sámediggi lea 2021 hárhjehusa vuodul bargan hástalusaiquin čatnon IT sihkkarvuhtii, mat dalle bohte albmosii. 2022:s lea ođđa hárhjehus čađahuvvon man vuolggasadji lei ráhkaduvvon "phisingfallehus". Sámediggi lea 2022:s joatkán e-oahppanvuodu, gos Sámediggi pláne duos dás doallat kurssaid IT-sihkkarvuoda birra, ja dainna lágiin dahkat bargiid dihtomielalažžan fáttá birra.




Oahpahallit

Sámediggi ii leat dahkan ođđa oahpahallišiehtadusaid 2022:s. Sámedikkis eai leat leamaš návccat čuovvulit oahpahalliid 2022:s. Árvvoštallo váldit ođđa oahpahalliid 2023:s IT ja kantuvra- ja hálddahasfágii. Sámediggi lea čatnon stáhtalaš suorggi oahpahuskantuvrii.



Ceavzilvuolta

Sámediggi bargá beaivválaččat kultuvrralaš ceavzilvuodain. Sámi kultuvra lea deddojuvvon, ja nu go boahťá ovdan Oassi golmmas de lea bargojuvvon sámi kultuvrra nannemiin ja ovdánahttimiin nu ahte galgá ceavzilis kultuvra esseanssalaččat min barggus. Danne lea Oassi 3 jahkedieđáhusas maid raporta min barggus ceavzilvuodain mángga dásis ja servodatsuorggis. Čujuhit maid čuoggái vuolábealde.

Lasáhusat guoddevašvuodamihtuide

Mihtut	Oassemihtut	Lasáhusat jahkediedáhusas (kapihttalat)
 <p>3 BUORRE DEARVVAŠVUOHTA JA EALLINÁRVU</p>	<p>3.8) Olahit buohkaide dearvvašvuodabálvalusaid, maiddáí ortnegiid mat várjalit ekonomalaš čuozašusaid vuostá. Buohkaide galget vuđolaš ja buorit dearvvašvuodabálvalusat leat olámuttus, ja maiddáí sihkkaris, dárbbalaš ja doaibmi dálkasat ja vaksiinnat main lea buorre kvalitehta, eai ge leat badjelmeare divrasat.</p>	<p>7.4 Dearvvašvuoda- ja fuolahusbálvalus</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sámi dearvvašvuodafágabirrasat – Saemien healsoedáehkie – Ovttasbargojulggaštus Oslo suohkaniin <p>7.4 Specialistadearvvašvuodabálvalus</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sámi klinihkka <p>7.6.4 Áarjelsaemien healsoeviermie – njuolggodoarjja</p> <p>7.6.5 Geavaheaddjivuđot fálahat vuoras sápmelaččaid várás – njuolggodoarjja Oslo sámi vissui</p>
	<p>3.4) 2030 rádjai galget mánát mat riegádit beare árrat, ja jápmet dávdain mat eai njoamo, unniduvvot goalmádassosiin eastademiin ja divššuin, ja mentála dearvvašvuota ja eallinárvu galgá ovddiduvvot.</p>	<p>7.7 Álbmotdearvvašvuota</p> <ul style="list-style-type: none"> – Boazodoalu dálkkádat-/guohtunroasu olmmošlaš ja sosiála váikkuhusat – lešsorbmemma eastadanplána Sámis
 <p>4 BUORRE OAHPPU</p>	<p>4.a) Ásahit ja ođastit oahppofálaldagaid mat leat heivehuvvon mánáide, ja vuhtiiváldet sohkahealerohusaid ja doaimmashehttejuvvon olbmuid. Ja mat sihkkarastet dorvvolaš, ráfálaš, searvadahtti ja beaktilis oahppobirrasa buohkaide.</p>	<p>2.9.2 Oahppoplánaid revideren – prošeakta</p> <ul style="list-style-type: none"> – Oahppoplánaid doarjjaávdnasat – Sámegiel oahppoplána ohppiide geain lea giehtagiella – Eksámen ja árvvoštallan <p>2.10.2 Bargu eastadit givssideami – prošeakta</p> <p>2.11 Oahpponeavvut</p> <p>2.11.2 Doarjagat oahpponeavvoráhkadeapmái – ohcanvuđot doarjja</p> <p>2.11.3 Oahpponeavvuid rámmašiehtadus</p> <p>2.11.4 Ovttas aktan aktesne – njuolggodoarjja Sámi allaskuvlii</p>
	<p>5.1) Jávkadit buot vealaheami nissonolbmuid ja nieiddaid vuostá máilmmis.</p>	<p>3.7 Luondduvalljivohta</p> <ul style="list-style-type: none"> – Feminist action for gender justice <p>4.4.3 Mariidnaealáhusat – ohcanvuđot doarjja</p> <p>8.8.3 Doarjja sámi dásseárvorganisašuvnnaide – njuolggodoarjja</p>
 <p>5 DÁSSÉÁRVU SOHKABELIID GASKKA</p>	<p>5.2) Jávkadit buot veahkaválddálašvuoda nieiddaid ja nissonolbmuid vuostá, sihke</p>	<p>8.8.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuoovvuleapmi – prošeakta</p>

	<p>dan mii lea almmolašvuodas ja dan mii lea ruovttuin; dás oaivvilduvvon maiddáí olbmuid vuovdima, seksuálalaš veahkaválddálašvuoda ja eará ávkkástallama.</p>	
	<p>8.3) Ovddidit politihka mii doarju produktiiva doaimma, ávdđalaš bargosajiid ásaheami, fidnohtkkálašvuoda, hutkáivuoda ja innovašuvnna, ja maiddáí doarjut ahte eambo smávva ja gaskasturrosaš fitnodagat ásahuvvojit ja formaliserejuvvojit, earret eará dan bokte ahte fuolahit ahte ruhtadanbálvalusat leat olámuttos.</p>	<p>4.4 Vuodđoealáhusat 4.4.2 Mariidnaealáhusat – Guolleearit – Doarjagat 4.4.4 Eanandoallu, gilvvgárdedoallu, vuovdedoallu – Doarjagat – Eanandoallošiehtadus 4.4.6 Boazodoallu – Boazodoallošiehtadus – Doarjagat 4.4.13 Boazodoalloláhkalávdegotti čuovvuleapmi – prošeakta 4.5 Juohkelágan ealáhusat – Doarjagat 4.5.6 Sámi mátkeealáhusat – prošeakta 4.6 Hutkás ealáhusat – Doarjagat 4.6.4 Dáiddadállu – njuolggodoarjja</p>
	<p>8.4) 2030 rádjái galgá globála resurssaid ávkkástallan ain buoriduvvot sihke geavaheami ja buvttadeami oktavuodas. Ekonomalaš lassáneami čanasteamit birasbillisteapmái galget botkejuvvo logijagi doaibmaplána vuodul mii giedahallá guoddevaš geavaheami ja buvttadeami, ja ovdánan riikkat mannet ovddemusas.</p>	<p>3.5.1 Areálahálddašeapmi – Bieggafápmohuksemat – Mearraareálaid hálddašeapmi 4.4.2 Mariidnaealáhusat – Luossahálddašeapmi deanušiehtadus – Mearradoalloealáhusa hálddašeapmi 4.4.12 Boraspireseminára</p>
	<p>8.9) 2030 rádjai hábmet ja johtui bidjat politihka mii ovddida guoddevaš turistaealáhusa mii háhká bargosajiid ja ovddida báikkálaš kultuvrra ja buktagiid.</p>	<p>4.5 Juohkelágan ealáhusat 4.5.3 Sápmi ealáhussiida – njuolggodoarjja 4.5.4 Nuorra ealáhushutkan – njuolggodoarjja 4.5.6 Sámi mátkeealáhusat – prošeakta – Sámi mátkeealáhusa oassestrategiija ja sámi mátkeealáhusfitnodagaid ealáhusprográmma – Faamoe báikkálašbiebmu – Máistu – Dutkan sámi mátkeealáhusat ja hutkás ealáhusat ja Sámedikki rolla</p>





	<p>4.6.3 Gelbbolašvuodavuđot hutkás ealáhusat – prošeakta</p> <ul style="list-style-type: none"> – Šoop šoop – Sámi hábmema mearkagálvoortnet <p>4.7.2 Duodjeinstituhtta – njuolggodoarjja</p> <p>4.7.3 Duodjeealáhusa ovddideapmi ja dasa rekrutteren – njuolggodoarjja boazodoalu ja duoji oahpahuskantuvrii</p> <p>4.7.4 Duoji ealáhusšiehtadus</p> <ul style="list-style-type: none"> – Sámiid duodji – njuolggodoarjja – Duojáriid ealáhus searvi – njuolggodoarjja – Investeremat, ovddidandoaimmat, konsuleantaveahkki, álggahandoarjjaortnegat ja prošeavttat – ohcanvuđot doarjja – Investeremat, ovdánahttindoaimmat, konsuleantaveahkki, álggahandoarjjaortnet ja prošeavttat – ohcanvuđot doarjja – Duodjestipeanda – Gelbbolašvuolta, oahpaheapmi, kurssat – Márkanheiveheapmi – Duoji organiseren <p>5.6.3 Festiválat – njuolggodoarjja</p>	
<p>10 UNNIT EROHUSAT</p> 	<p>10.3) Sihkkarastit ovttalágan vejolašvuodaid ja unnidit erohusaid eallindiliin, earret eará dan bokte ahte loahpahit vealaheaddji lágaid, politihkaid ja dábiid, ja ovddidit lágaid, politihka ja doaibmajuid maid ulbmil lea olahit dán mihttomeari.</p>	<p>8.2.1 Hálddahus – Álgoálbmogiid vuoigatvuodát, riikkaidgaskasaš bargu ja dásseárvu</p> <ul style="list-style-type: none"> – Gulahallan suodjalusain <p>8.8 Dásseárvu</p> <ul style="list-style-type: none"> – Kriisaguovddášfálaldat sámi guovlluin – RomsaDál <p>8.8.2 Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuovvuleapmi – prošeakta</p>
<p>11 GUODDEVAŠ GÁVPOGAT JA BÁIKEGOTTIT</p> 	<p>11.4) Nannet máilmmi kultur- ja luondduárbbi gáhttema ja suodjaleami.</p>	<p>5.2.1 Hálddahus – Kultuvra</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sámi girjerájusbálvalus • Lulli- ja julevsámegiel girjjálašvuoda gaskkusteapmi <p>5.4 Sámi dáidaga ja kultuvrra ovdánahttima heiveheapmi, ovttasbargu ja premisat</p> <ul style="list-style-type: none"> • Sámi perspektiivvat Davviriikkalaš ministtarráđi barggus • Sámeráđđi – KulturSápmi • Arctic Art Summit <p>5.5 Buorit rámmaeavttut sámi dáiddáriidda</p> <ul style="list-style-type: none"> • Veneziabiennála • Nátionálamusea



12.2) 2030 rádjai galgá olahuvvot
luondduresurssaid guoddevaš
hálddašeapmi ja effektiiva geavaheapmi.

- 5.5.2 Sámi dáiddáršiehtadus – šiehtadus
- 5.5.6 Sámi Dáiddaguovddáš – njuolggodoarjja
- 5.6 Sámi kulturásahusat sámi kultuvrra gaskkustan- ja vásihanarenan
- 5.6.5 Museat – njuolggodoarjagat
 - Árran
 - Saemien Sijte
 - RiddoDuottarMuseat
 - Stiftelsen Deanu ja Várjjat Museasiida
 - Davvi álbmogiid guovddáš
 - Deanu ja Várjjat museasiida
 - Sámi Museasearvi
 - Kulturárbi
- 6.4 Kulturmuittuid hálddašeapmi
 - Kulturmitoregistreremat Lufuohtás
- 6.4.3 Ceavccageađggi kulturmitoguovllu dikšun- ja gaskkustanbargu – prošeakta
- 6.5 Sámi kulturmitosuodjalusa rámmaeavttut
 - Láhkalávdegoddi ođđa kulturbirasláhkii
 - Ođđa nationála gáhttenstrategiijat
- 6.6.3 Láhččojuvvon kulturmuittuid čuovvuleapmi ja bajásdoallan – prošeakta
- 6.7 Vistesuodjalus
 - Vistesuodjalus
 - Sámi dáiddamusea
 - Fanassuodjalus

- 3.3 Hálddahus – areálat, biras ja dálkkádat
 - Sámiid vuotna- ja riddogeavaheami kárten areálaplánemiid várás
- 3.5 Areálahálddašeapmi
 - Bieggafápmohuksema
 - Finnmárkkuopmodat
 - Boazodoalu areáladárbbut
 - Davvi-Norgga konseptaválljenčielggadeapmi
 - Mearraareálaid hálddašeapmi
- 3.5.2 Protect sápmi vuodđudus – njuolggodoarjja
- 3.6 Luondduresurssat
 - Minerálaroggan
 - Ođđa minerálaláhka
- 3.7 Luonduvalljivohta
 - Biologalaš valljivođa konvenšuvdna
 - Dálkkádat
 - Dálkkádatlávdegoddi 2050

		<ul style="list-style-type: none"> – Lodden <p>3.7.2 Suodjalanguovlostivraseminára</p> <p>3.7.3 Vuodđogelbbolašvuohta, suodjalanguovlluid/álbmotmehciid hálddašeapmi – prošeakta</p>
	<p>13.1) Nannet buot riikkaid návccaid vuosttildit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset birasváraide ja luondduroasuide.</p>	<p>2.13 Oahppo- ja dutkanfálaldat</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dutkanráđi portfólioplánat <p>4.4.6 Boazodoallu</p> <ul style="list-style-type: none"> – Boazodoalu guohtunroassu <p>4.4.15 Boazodoalu guohtunroasuid vásáhusaid čohkken – prošeakta</p>
	<p>13.3) Nannet ovttaskas olbmuid ja ásašusaid návccaid unnidit dálkkádatgássaidda luoitima, unnidit dálkkádatrievdamiid ja heivehit iežaset daid váikkuhusaide, nannet sin návccaid árrat dieđihit, ja maiddá nannet oahpu ja diđolašvuođa dáid birra.</p>	<p>2.13 Oahppo- ja dutkanfálaldat</p> <ul style="list-style-type: none"> – Dutkanráđi portfólioplánat <p>3.7 Luondduvalljivuohta</p> <ul style="list-style-type: none"> – Biologalaš valljivuođa konvenšuvdna – Dálkkádat – Dálkkádatlávdegoddi 2050 <p>4.4.6 Boazodoallu</p> <ul style="list-style-type: none"> – Boazodoalu guohtunroassu <p>4.4.15 Boazodoalu guohtunroasuid vásáhusaid čohkken – prošeakta</p> <p>8.6 Álgoálbmotvuoigatvuođat</p> <ul style="list-style-type: none"> – ON biebm- ja eanandoalloorganisašuvnna álgoálbmot biebmovuogádagaidda lihttu (FAO)
	<p>14.b) Dahkat mariidna resurssaidda ja gávpemárkaniid olámuddui smávvaskála guolásteddiide mat bivdet smávit bivdoneavvuiguin.</p>	<p>4.4.2 Mariidnaealáhusat</p> <ul style="list-style-type: none"> – Guolleearit – Luossahálddašeapmi deaunšiehtadus
	<p>15.4) 2030 rádjai galget várreguovlluid ekovuogádaga suodjaluvvot, maiddá dáid guovlluid biologalaš valljivuohta, vai dat šaddet nannoseappot ja sáhttet váikkuhit guoddevaš ovdáneapmái.</p>	<p>Luondduvalljivuohta</p> <ul style="list-style-type: none"> – Biologalaš valljivuođa konvenšuvdna – Dálkkádat – Dálkkádatlávdegoddi 2050 – Lodden
	<p>16.3) Ovddidit riektestáhta nátionála ja internationála dásis, ja sihkkarastit buohkaide dásseárvvu lága ovddas, riektesihkarvuođa ja riektesuodjalusa.</p>	<p>8.5 Davviguovllut</p> <ul style="list-style-type: none"> – Árktalaš ovttasbargu <p>8.6 Álgoálbmotvuoigatvuođat</p> <ul style="list-style-type: none"> – ON álgoálbmotvuoigatvuođat forum 2022 (UNPFII) – Fovsen-duomu riikkaidgaskasaš čuoovvuleapmi – Duopmostuollostroktuvra <p>8.6.3 Sámeráđdi – Norgga beale juogus – njuolggodoarjja</p>



<p>16.7) Sihkkarastit guldaleaddji, searvadahtti, oassálasti ja ovddasteaddji mearridanproseassaid buot dásiin.</p>	
<p>17.17) Doarjut ja ovddidit buresdoaibmi searvevuoda almmolaš dásis, almmolaš ja priváhta beliid gaska ja siviila servodagas, searvevuodaid vásáhusaid ja resursastrategiijaid vuodul.</p>	<p>8.6.2 Doarjja riikkaidgaskasaš bargui – njuolggodoarjja 8.6.4 International decade of indigenous languages 2022-2032 – prošekta</p>
<p>17.14) Olahit eambo ollislaš politihkalaš ovttaoaivilvuoda guoddevaš ovdáneami hárrái.</p>	<p>8.6 Álgoálbmotvuoigatvuodat – ON biebm- ja eanandoalloorganisašuvnna álgoálbmot biebmovuogádagaid lihttu (FAO) 8.7 Dásseárvu ja solidaritehta – On biebmovuogádagat</p>

5. oassi – Boahtteáiggi vejolašvuodaid árvvoštallan

Mii eallit dakkár áiggis go lea ráfehisvuhta máilmmis. Eurohpás lea soahti go Ruošša lea invaderen Ukraina ja dat váikkuha Eurohpá sihkarvuodapolitihka, máilmmiviidosas biebmosihkarvuoda ja biebmosihkarvuoda.

Dát soahti váikkuha midjiide guhkit áigge, ja ii giige dieđe man guhká dat bistá. Sámedikki ovttasbargu Ruošša beale sámiiquin ja eará Ruošša eamiálbmogiiguin lea bissehuvvon, ja Sámediggi lea sakka fuolas Ruošša eamiálbmogiid dilis. Lea stuorra várra ahte ovttasbargu oalát bisána, ja ahte máilbmi fas gártá eallit dakkár ovttasbargovuoijnas, mii lei galbma soadi áigge.

Politiikalaččat háliida Sámediggi nana Sámedikki, mii nákke doarjut sápmelaččaid guđet dárbbasit doarjaga, ja ahte Sámediggi doaibmá ovddasduvdin sámi servvodaga huksemis ja nannemis. Sámedikki mihttun lea hukset eamiálbmotparlameantta, nu ahte lea kapasitehta ja vejolašvuhta čoavdit ja ovddidit buot daid doaimmaid, main Sámi servvodaga dárbbut leat.

Sámedikki váikkuhangaskaoapmeortnegiin ja offensiivvalaš politihkas galgá positiivvalaččat váikkuhit báikkálaš árvohuksema, bargosadjemeari ja ássama. Sámediggi lea danin dehálaš oassi čovdosis oččodit ealli báikkálašservvodagaid ja maiddá positiivvalaš ovdáneami sihke sámi servvodagas, ja maiddá olles servvodagas sámi guovlluin.

Máilmmiviidosas pandemija geažil leat maŋimus jagit leamaš gáibideaddjit, ja dat čájeha dan rašesvuoda mii min birasta. Sámi servvodat gárttai gieđahallat ja eallit giddejuvvon rájáiguin, ja measta buot miehtásámi ovttasbargu bisánii maŋgga iešguđege sektoris. Rádjegiddemis ledje stuorra váikkuhusat sámi bearrašiidda ja sogaide, danin go eai beassan deaivvadit guhkes áigái. Danin lea boahtteáiggis dehálaš dat, ahte Sámediggi fátmastuvvo nationála gearggusvuodaplánemiidda, kriisagieđahallamiidda ja dehálaš nationála mearrádusain main leat váikkuhusat min ealáhusaid, bargguide, skuvllaide, dearvvašvuhtii ja sámi oktavuhtii.

Boahtteáiggis lea dárbu oktasaš davviriikkalaš strategijjaide máilmmiviidosas kriissaid oktavuodas, ja ahte buot mearkkašahti ja dehálaš dieđut maiddá addojuvvojit sámegeleide. Sámit orrot ja ellet riikkarájaid goabbatge/iešguđetge bealde, ja kriisadiliin ferte gávdnot oktasaš davviriikkalaš sámi gearggusvuodaplána sidjiide geat fertejit rasttildit ráji, leažžá dál sáhka ealáhusas, oahpus, politihkalaš ovttasbarggus dahje ruokto-bargo-dilis. Hearkkes joavkkus, nugo vuorrásat ja buohccit, eai oaččo dehálaš dieđuid daningo dat eai leat gávdnomis sin eatnigillii.

Ruošša ja Ukraina gaskasaš soahti buktá duođalaš balu ja eahpesihkarvuoda, ja lea váttis dál diehtit dan, mo boahtteáigi šaddá. Eat dieđe dange goas ja movt sáhtá fas ovttasbargagoahtit politihkalaččat Ruošša beale sámiiquin ja Ruošša eamiálbmogiiguin maŋnel go soahti nohká. Miehtásámi politihkalaš, kultuvrralaš ja sosiála ovttasbargu lea bissehuvvon.

Soadis leat leamaš ja leat stuorra váikkuhusat boahttevaš buolvvaide. Leat stuorra humaniteara váikkuhusat, ja dát soahti doalvu min maiddá duohta eahpesihkkaris boahtteáigái. Dát váikkuha máilmmiekonomiijii ja áitá máilmmiviidosas biebmosihkarvuoda. Jus invašuvnna ja soadi geažil čuožžilit kriissat fáhkka, de ferte sámi servvodat leat gearggus dustet stuorra olmmošjoavkkuid.

Sihke pandemija ja soahti leat váikkuhan máilmmiekonomiijii. Haddeloktaneamis leat heajos váikkuhusat min servvodahkii. Sihke sámi ealáhusain ja sámi ruovttudoaluin gártet ekonomalaš hástalusat go energiijas, biepmus ja eará vuodđoávdnasiin lassána haddi.

Sámi guovlluid ealáhusovdánahttima eavttut leat muđuige eanet hástaleaddjit go guovddáš guovlluin. Álbmoga heajos dahje negatiivvalaš lassáneapmi ja álbmoga boarásmuvvan váikkuhit bargosadjemearrái, ja investerenkapitála váilevašvuohta dahká hástaleaddjin ásahit odđa doaimmahagaid. Dát eavttut dagahit sámi guovlluid ealáhuseallima erenoamáš rašes dillái. Márkana bissovaš ráfehivuohta váikkuha maiddá boaittobealeguovlluid ealáhusaide, ja inflašuvnna, energijahattiid ja reanttuid loktaneami geažil ii leat eahtelunddolaš dat, ahte kapitálalaččat geahnohis guovlluid ealáhuseallin gártá gillát erenoamáš garrasit.

Sámi guovlluid vuodđoealáhusat, erenoamážit eanandoalus, diedihit ahte leat váttis áiggit go ánggiruššanfáktorat (boaldámuša, gieddegilvagiid, fuodđariid, jnv.) divrot, mii njeaidá gánnihahttivuođa, ja lea stuorát várra ahte doalut heaittihuvvojit. Seammás oaidnit ahte biebmobuyttasihkarvuohta ja biebmobuyttagearggusvuohta fokuserejuvvo eambbo, mii nanne min vuodđoealáhusaid boahhteáiggis. Hástalussan lea sihkkarastit vuodđoealáhusaid rámmaeavttuid, mii dahká vejolažžan ceavzit dálá váttis ja ráfehiv áiggis.

Lea váttis dadjat juste man garrasit márkana ráfehivuohta váikkuha njuolgut sámi ealáhuseallimii, go lea váttis mihtidit guđemuš aktevrraid sáhtta rehkenastit sámi ealáhusaktevran. Mánngga árbevirolaš sámi ealáhusas váilot sierra ealáhuskodat almmolaš registeriin, ja dál ii gávdno vel reála vuohki mihtidit mo máilmmimárkana ráfehivuohta váikkuha sámi álbmogii.

Váilevaš metoda mihtidit sámi guovlluid ovdáneami ii guoskka duššefal ealáhuseallimii, muhto sámi álbmoga buot aspeavttaide. Eai gávdno dohkálaš lahknanvuogit dasa, ahte mo sáhtta háhkat dárbbalaš dieđuid sámi álbmoga birra, ja gažaldat das ahte mo dán hástalusa sáhtta čoavdit, šadda dađistaga duodaleabbon. Mis váilot dieđut mat sáhttet veahkehit min ovddidit vel buoret politihka, ja mis váilu maiddá okta dain deháleamos gaskaomiin gozihit mo Norgga stáhta ollašuttá iežas lágalaš ja olmmošvuoigatvuođalaš geatnegasvuođaid sámi álbmoga hárrái.

Dáhtá lea resursa man árvu loktana čadat. Dat ii leat dehálaš dušše deaivilis politihka ovddideamis ja Norgga stáhta goziheamis, muhto maiddá earret eará stuorra gávppálaš aktevrraid hárrái. Dákkár áiggis go dáhtámeari ja ovdánan algoritmmat lassánit ja go goanstajerbmi ovdána, de lea mearrideaddji ahte sámi álbmot váldá dieđuid iežas háldui nu jodánit go vejolaš, sihkkarastin dihtii dan, ahte dát geavahuvvojit nannet sámiid dili.

Dáruiduhttima váikkuhusat váikkuhit ain Sápmai. Giela massin lea dagahan ahte váilot fágaolbmot, mii fas váikkuha sámegeielat fáladagaid olámuttolašvuohtii ja kvalitehtii. Dálá sámi servvodat lea gelbbolašvuođakriissas, mas váilot fágaolbmot geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta buot servvodatsurggiin, erenoamážit oahpahussuorggis. Mánáidgárddiin váilot bargit geain lea sámi giella- ja kulturgelbbolašvuohta, nu ahte sáhtáše fállat buori sámegeielat mánáidgárdefálaldaga. Sámegeiel oahpaheddjiid váilevašvuohta lea okta váldosivain dasa, ahte sámi ohppiid rievttit oahpahussii sámegeielas ja sámegeillii eai ollašuva. Dan oktavuodas bohciidit gažaldagat das, ahte mo dán kriissa sáhtta čoavdit – mo mii sáhttit sihkkarastit dan, ahte váhnemat válljejit sámegeiela mánáidasaset, ja mo galgat mii oážžut eanet sámegeiela giellageavaheddjiid?

Sámi giella- ja kulturgelbbolašvuođa váilevašvuođas leat stuorra váikkuhusat bálvusdoaimmaide mat leat sámi álbmoga váste. Sámediggi oaidná ahte dán gelbbolašvuođakriissa sáhtta čoavdit duššefal ovttasbarggu bokte oahppo- ja dutkanaktevrraiguin ja aktevrraid gaskka. Diehtu ja gelbbolašvuohta sámi giella, kultuvrra ja servvodateallima birra, ja sámiid rivttiid birra eamiálbmogin, fertejit šaddat oassin Norgga oppalaš gelbbolašvuođas. Dát ovddasvástádus gullá buot oahppo- ja dutkanbirrasiidda, ollašuttin dihtii ON guoddevašvuođamihtuid. Golbma davimus UA-ásahusa, Sámi allaskuvla, UiT Norgga árkatalaš universitehta ja Nuortta universitehta, leat ovttasbargan mánngga suorggis, mii lea buktán buriid bohtosiid.

Lea dehálaš ahte universitehtat ja allaskuvllat muđui riikkas atnet servvodatovddasvástádusaset duođas ja láhččet dili iešguđetge oahppofálaldagaide ja vuoruhit dutkamiid mas mihttun lea oažžut eanet fágaolbmuid geain lea sámi giella- kulturgelbbolašvuoha. Jus dát galgá leat čađahahtti, de ferte áŋgiruššat natióálalaččat, seamma láhkái go ovddeš natióála áŋgiruššamiin dain fágasurggiin main lea leamaš gelbbolašvuodaváilivuoha. Lea dehálaš ahte geabbilis oahppofálaldagat leat olámuttus, ollašuttin dihtii báikkálaš ja guvllolaš sámegeiel gelbbolašvuodadárbbuid, ja maiddá bisuhan- ja ealáskahttin dihtii sámegeielaid.

Sámedikki oainnus sámi dutkama stuorámus hástalus lea váilevaš ruhtadeapmi sámi dutkanprošeavttaide. Sámi dutkama portfolio lea dušše unna oasáš Norgga dutkanrádi ollislaš portfolios, ja leat dušše okta dahje guokte prošeavtta mat ruhtaduvvojit jahkásaččat. Okta vejolašvuoha ásausaide ovttasbargat loktet kvalitehta ja nannet kapasitehta dán suorggis lea Norgga dutkanrádi dutkanskuvlaortnet. Dutkanskuvllat galget nannet iešguđege fágaid dutkanoahpuid ásausaide gaskasaš geatnegahttojuvvon fierpmádatovttasbargguid bokte. Maiddá sámi dutkanbirrasat UA-sektora olgobealde fertejit nannejuvvot nu, ahte čohkkejuvvon gelbbolašvuoha ja kapasitehta sáhtta buorebut veahkin hukset sámi servvodaga gelbbolašvuoda.

Sámi dáidda- ja kulturásahusat leat dehálaš ovdasduvdi sámi kultuvrra nannemis. Manjimuš jagiid lea sámi filmbiras dihtomielalaččat ja strategalaččat áŋgiruššan sihke natióálalaččat, davviriikkalaččat ja riikkaidgaskasaččat sihke ovddidit, buvttadit ja almmuhit sámi filmmaid ja TV-ráidduid. Dán áŋgiruššamis leat leamaš positiivvalaš váikkusat, ja filmbiras bargá strategalaččat sihkarastit jahkásaš juolludemiid, ja dat stuorámus ovdasduvdi lea Internašunála Sámi Filbmainstituhtta.

Maiddá sámi dáidagis lea leamaš gelddolaš ovdáneapmi riikkaidgaskasaš čájáhusain, main leat fokuseren sámi dáiddáriid politihkalaš áŋgiruššami. Ovdáneami lea guhkitáiggi barggu boadus, ja sámi dáiddárat leat dehálaččat sámi dáidaga oainnusmahttimis, sihke báikkálaččat, guvllolaččat, natióálalaččat, davviriikkalaččat ja riikkaidgaskasaččat. Sámedikki mihttun lea ahte Sámi dáiddamusea duohtandahkkojuvvo čuovvovaš jagiid áigge. Sámi kulturásahusaide galgá sáhttit buohtastahttit vástideaddji dáčča ásausaiguin gelbbolašvuoda, kapasitehta ja fysalaš heivehusaid hárrái. Olahan dihtii mihtu lea dehálaš ahte Sámediggái lasihuvvojit liigeresurssat. Sámi dáidaga ja kultuvrra natióála kulturloktemiin lea vejolaš ovddidit sámi kulturásahusaide ođđa ja dárbbalaš dássái. Go Beavváš Sámi Našunálateáhtera ođđa teáhtervisti rahppojuvvo 2024:s, de teáhterii boahá ođđa ja dehálaš áigodat, heajos dilis viidáseappo ovdáneapmái ja lávdedáidaga ođđa rekrutteremii.

Sámi kulturmuittut leat dehálaččat identitehta hábmemis. Máttuid luottat leat oinnolaš duođastusat sápmelaččaid leahkimis ja eanageavaheamis ja leat maid dehálaš oassi areálaplánemiid máhttovuođus. Dálá dilálašvuoha, go leat váilevaš virgeresurssat sámi kulturmuittohálddašeamis, mielddisbuktá dan, ahte ráfáiduhhton sámi kulturárbi vealahuvvo go buohtastahtta muđui Norgga kulturárbbiin. Dát guoská erenoamážit vistegáhttemii. Lea dárbu doarjjaortnegiidda mat leat heivehuvvon sámi visteárbái ja dán suorggi hástalusaide. Ollu visttit eai šat geavahuvvo ja dain lea danin unnán geavahusárvu eaiggádiidda. Visttiid desimeren lea mearkkašahhti, ja dálá doarjjaortnetnjuolgadusaiguin ii sáhte Sámediggi čađahit sámi visteárbái mearredidolaš ja guhkitáigásaš hálddašeami. Dálkkádatrivedamat ja kulturduovdagiid vesáluvvan váikkuha maiddá sámi kulturmuittuide. Eanet biekkat ja arvit leat áittan visteárbái. Kultur- ja duottarduovdagiid vesáluvvan mielddisbuktá dan, ahte sámi kulturmuittut eai šat oidno seamma bures ja danin masset rolla sámi geavaheami ja ássama mearkan.

Dálá biraskriissa ferte geahččat luonddukriissa oktavuodas. Luonddu ja areálaid gáržžideamit, fossiila boaldámušaid geavaheami lassáneapmi ja ekovuogádagaid billisteapmi váikkuhit maiddá dálkkádatrivedamiid lassáneapmái. Seammás go fossiila boaldámušat eai leat seamma bures olámuttus, de lea čuožžilan energiijakriisa ja elrávdnjehattit leat loktanen, mii lea áittan

areálaide, nugo bieggafápmorusttegiid ja elrávdnjelinjjáid huksema oktavuodas. Dán lassin lea riikkaidgaskasaš ovttaoavilvuhta das, ahte ovdal jagi 2030 galget unnimustá 30% eanaviidodagain, sáivačáziin, riddoquovlluin ja mearas suddjejuvvot ja hálddašuvvot beaktilit nu, ahte guovllut main lea erenoamáš mearkkašupmi biologalaš mánggabealatvuhtii ja ekovuogádatbálvalusaide deattuhuvvojit. Areálasuddjen sáhhtá leat buorre, muhto jus suddjen eastá sápmelaččaid (ja eará eamiálbmogiid) árbevirolaš geavaheami iežaset guovlluin, de sáhhtá seamma suddjen adnojuvvot problemáhtalažžan eamiálbmogiid geahččanguovllus.

Sámedikki ovttasbargu ja solidaritehta eará eamiálbmogiiguin muitala midjiide dan, ahte eat leat iehčanassii čuolmmaiguin ja hástalusaiiguin maiguin deaivvadit iešguđetge dásis politihkalaš ja hálddahuslaš vuogádagas dain stáhtain gos mii orrut ja eallit. Eanaš eamiálbmogiidda lea sáhka kultuvrra ja giela ceavzimis. Lea dehálaš leat oidnosis riikkaidgaskasaš arenas, go dat čájeha máilbmái dan ahte mii leat okta álbmot, okta našuvdna. Mis lea iežamet searvevuhta, kultuvra, oktasaš giella, symbolat, árvvut ja vuodđoquoddu. Dát lea identitehtamet man lea dehálaš oainnusmahttit.

6. oassi – jahkereketdoallu

Jodiheddjiid mearkkašumit

Ulbmil

Sámediggi lea organiserejuvvon hálddašanorgánan mas leat sierra bruttofievrrideami fápmudusat stáhta bušeahta olggobealde (nettobušeteren doaibma). Stuorradiggi lea mearridan juolludannjuolggadusaid bruttobušeterenprinsihpas ja duodaštuvvo juohke jagi netto juolludanmearrádusain gollopoastta 50 vuolde

Stuorradikki mearrádus mearkkaša ahte doaibma:

- Lassin sisaboađuide 50-poasta juolludus sáhtá hálddašit olggobeale sisaboađuid ollásit doaimma ulbmili.
- Oažžu fievrridit dán jagáš doaibmabohtosa čuovvovaš bušeahtajahká. Doaibma hálddaša vejolaš positiivvalaš jahkebohtosa ja das lea ovddasvástádus vejolaš negatiivvalaš jahkebohtosa gokčamis.

Sámediggi juohká juolludusaid iežas vuoruhemiid mielde, muhto dávistettiin Stuorradikki bušeahtamearrádussi.

Duodaštus

Jahkereketdoallu dahkkojuvvo čuovvovaččaid vuodul:

- Stáhta ekonomijastivrema njuolggadusat ja stáhta ekonomijastivrema mearrádusat.
- Johtočálus 115 stáhtalaš doaimmaid jahkereketdoalu ráhkadeapmi ja ovdanbidjan.
- Johtočálus 114 Stáhta rehketoallostándárddaid (SRS) geavaheapmi doaibmarehketoalus.
- Giella- ja ođasmahttindepartemeantta lea mearridan njuolggadusat Sámedikki ekonomijahálddašeami várás.
- Giella- ja guovlodepartemeantta juolludusreive 2022 várás.

Mun oaivvildan ahte rehketoallu addá buori gova dain juolludusain maid Sámediggi beassá hálddašit, Sámedikki rehketoallui fievrriduvvon goluin, boađuin, omiin ja velggiin.

Rehketoalu deaŋalaš bealit

Sámedikki rehketoallu lea biddjojuvvon stáhta rehketoallostándárddaid ja dasa gullevaš bagadannotáhtaid mielde maid Finánsadepartemeantta ja Ekonomijastivrema direktoráhta leat ráhkadan.

Sisaboahtu juolludusain lea lassánan 12,5 miljovna ruvnnuin 2021 ektui. Dása sivvan leat vuosttažettiin liige juolludeamit Giella- ja guovlodepartemeanttas Saemien Sijte viessoláigui ja St. Dieđáhusa čuovvoleapmái Dieđáhus 37 (2020-2021) - Ealáhusvuoddu ealli sámi báikegottiide. Dasa lassin lea sisaboahtu doarjagiin ja fievrridemiin unnon 1,2 miljovna ruvnnuin mii boahá das go projeavttaid viidodat lea unnon 2021 rájes 2022 rádjai. Gávpe- ja láigodienas lea seamma dásis go 2021:s.

Bálkágolut leat lassánan oktiibuot 2,7 miljovna ruvnnuin (2,2 %) 2021 ektui. Válidosivva dasa leat bálkášiehtadallamat 2022:s mat ledje 2,46 %

Eará doaibmagolut leat 18,6 miljovna ruvnnuin (24,1 %) lassánan 2021 ektui. Vuosttažettiin leat čuovvovaš áššit dása sivvan;

- olggosgolut viessoláigui leat lassánan haddeheivehemiid olis ja maddái elrávnji ja energiija golut leat lassánan.

- nevvohatbálvalus lea lassánan (dulkongolut, dievasčoahkkima streamen, ovdaprošeaktabargu ásodagaid huksemii ollesáiggepolitihkkáriidda, oahpponeavvorámmašiehtadusat, hápmemanuála, HR-systema, dásseárvodieđáhus, Saviomusea guorahallan, Arctic Arts Summit jna.)
- mátkkit ja čoahkkimat lassánedje arvat 2021 ektui go servvodat eanet ráhppásii maŋgel covid-19

Doarjja earái lea 5,2 miljovna ruvnnuin lassánan 2021 ektui. Dása sivvan leat vuosttažettiin liige juolludeamit Sámediggái Gieldda- ja guovlludepartemeanttas Saemien Sijte viessoláigui ja St. Dieđáhusa čuovvoleapmái Dieđáhus 37 (2020-2021) - Ealáhusvuodđu ealli sámi báikegottiide.

Oanehisáiggevealgi lea lassánan 10,2 miljovna ruvnnuin 2021 ektui. Váldosivva dása lea lágideaddjivealgi lassáneapmi ja almmolaš vearrogollovealgit. Dasa lassin lea várrejuvvon eambo sisaboáduide ja fievrridemiide mat eai leat duodaštuvvon, gehččet 15. nota

Eará oanehisáiggevealgi unnun lea 3,6 miljovna ruvno ja dasto lea vuosttažettiin unnit dietnasa dihte go 2022 rehkegat easka 2023 ođđajagemánus bohte.

Revišuvdnaortnet

Riikarevišuvdna lea Sámedikki revisora ja duodašta Sámedikki jahkereketdoalu.

Jahkereketdoallu ii leat vel gárvvisin reviderejuvvon, muhto jáhkkit ahte revišuvdnadieđáhus boahá nuppi njealjehasas 2023. Revišuvdnadieđáhus almmuhuvvo dalán go ovddiduvvo Riikarevišuvnnas, ja galgá almmuhuvvot go oažžut dan.

Kárášjohka, guovvamánu 8. b. 2023



Silje Katrine Muotka
Sámedikki presideanta



Inger Marit Eira-Åhren
Direktevra

Prinsippanota jahkerekhedollui

Sámediggi lea hálddašanorgána mas leat sierra fápmudusat bruttofievrirideapmái olggobealde stáhta bušeahta (nettobušeteren doaimmat). Sámedikki rehketdoallu lea ráhkaduvvon ja biddjojuvvon stáhta ekonomiijastivrema njuolggadusaid lagat njuolggadusaid mielde (“mearrádusat”). Rehketdoallu ovddiduvvo čuoggá 3.4.1 mearrádusaid gáibádusa mielde Finánsadepartemeantta johtočállosa R-115 juovlamánnu 2022 lagat mearrádusaid mielde ja vejolaš lassigáibádusaid mearrida Gielda- ja guovlodepartemeanta, mii lea ráđđehusa ovddasvástideaddji departemeanta ráđđehusas sámpolitihka ovttahttimii.

Gielda- ja guovlodepartemeantta (GGD) gulahallama mielde lea Sámediggi mearridan fievriridit rehketdoalu stáhta rehketdoallostandárdmaid (SRS) mielde. gč. Mearrádusaid čuoggáin 3.4.2 ja 3.1.6 “Sámedikki 31.08.2020 ekonomiijahálddašeami njuolggadusat”. Ovddit rehketdoalloáigodaga buhtastahttinlogut oidnojit guđege rehketdoallolinjá ja notáhtaid oktavuodas.

Sirdinvuđot boadut

Sisaboadut sisafievririduvvojit go dat leat dinejuvvon. Sirdimat boadusfievririduvvojit dainna árvvuin mii mávssus lea go sirdin čađahuvvo. Bálváluvuovdin fievririduvvo sisabohtun dađi dađistaga.

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin

Sisaboadut juolludusain ja sisaboadut doarjagiin ja sirdimiin boadusfievririduvvojit dan áigodagas go dat doaimmat mat leat eaktuduvvon ruhtaduvvot sisaboaduiguin, leat čađahuvvon, dat markkaša dan áigodagas go golut gártet (vuostálas buhtastahttin). Vuostálas buhtastahttinprinsihppa geavahuvvo jagi loahpas. SRS 10 hárrái máksojuvvon juolludusat, mat gullet oppalaččat loahpahuuvvon aktivitehtaide, fievririduvvojit bohtun, vaikke dat addet positiivvalaš bohtosa.

Dat oassi juolludussisaboaduin ja sullasaččain mat geavahuvvojit eahpeávnnaš omiid ja bistevas doallobiergasiid háhkamii mat fievririduvvojit balánsii, eai fievririduvvo sisabohtun háhkanáigemuttus, muhto fievririduvvojit dan rehketdoallolinjá balánsii, mii čájeha stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeami.

Dađi mielde go eahpeávnnaš omiid ja bistevas doallobiergasiid geahpádusat fievririduvvojit gollun, de fievririduvvo sisabohtun vástideaddji submi stáhta eahpeávnnaš omiid ja bistevas doallobiergasiid ruhtadeamis. Áigodaga sajusteami sisabohtofievrirideapmi boadusfievririduvvo sisabohtun juolludusain. Dat mielddisbukta ahte gollun fievririduvvon geahpádusat leat mielde doaimma doaibmagoluin almmá dan haga ahte dat váikkuhit bohtosii.

Sisamáksimat mat disponerejuvvot olggosmáksimiid vásti earáide (doarjjahálddašeami ja eará fievrirideami stáhtas) eai fievririduvvo bohtun, muhto merkejuvvot balánsii dan boddii go vuordit olggosmáksima loahpalaš vuostáiváldái.

Golut

Golut mat gusket sirdinvuđot sisaboaduide fievririduvvojit gollun seamma áigodagas go gullevaš sisabohtu.

Golut mat ruhtaduvvojit juolludussisaboaduin ja doarjja- ja sirdin sisaboaduin, fievririduvvojit gollun dađistaga go doaimmat čađahuvvojit.

Penšuvdna ja joavkoeallindáhkádus

SRS 25 addosat bargiide bidjá vuodđun álkiduvvon rehketdollui guoski lahkoneami penšuvnnaide. Danne ii leat rehkenastojuvvon vejolaš badjelbáza/vuollebáza penšunortnega geažil nu mo NRS 6 čilge.

Sámediggi duodašta bargoaddioasi bohtosiid penšuvdnamávssus dego penšuvdnagollun. Penšuvdna goloduvvo dego SPK penšunortnet livččii vuodđuduvvon ruhtabidjui.

2022 rájes lea SPK rievadan penšuvdnamáksoortnega stáhtalaš doaimmaide. Ođđajagemánu 1.b.2022 rájes máksá Sámediggi penšuvdnamávssu vuodđuduvvon erenoamáš dáhpáhusaide oassin doaimmahaga bargoaddioassái. Ahte máksu lea erenoamáš doaimmahahkii, mearkkaša ahte meroštallo ovttaskas doaimmahaga vuođul, ii doaimmahaga joavkkuiguin ovttas. Ahte dat lea dáhpáhusaide vuodđuduvvon, mearkkaša ahte vuhtii váldá duohta dáhpáhusaid doaimmahaga miellahttomáddodagas, nu ahte lassibáلكá lea ovttamáde miellahttu dietnasa ektui. Miellahttooassi mii lea 2 % bálkávuođus ii leat rievdan.

Sámediggi máksá penšunmávssu ja bargoaddioasi Stáhta penšunkássii (SPK) bargiid, politihkalaš ráđđeaddiid ja ollesáiggepolitihkkariid várás, Sámedikki juolludus gokčá goluid.

Sámediggi gullá doaimmahagaide geat eai mávsse bargiideallindáhkádusa SPK:ii. SRS olis galgá Sámediggi čájehit bargiideallindáhkádusa doaimmahaga rehketdoalus sihke gollun ja meroštalli sisabohtun.

Láigošiehtadusat

Sámediggi lea válljen ávkkástallat álkit vuogi SRS 13:s láigošiehtadusaid birra ja klassifisere buot láigošiehtadusaid operašuvnnalaš láigošiehtadussan.

Vuodđorusttegiid klassifiseren ja árvvoštallan

Vuodđorusttegat leat bistevas ja hui stuorra oamit maid doaimma hálddaša. Bistevas mearkkaša ahte ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet. Hui stuoris mearkkaša bođuháhkkan (oastin) mas háhkkanárvu lea 50 000 ru dahje eanet. Vuodđorusttegat fievrriiduvvojit balánsii háhkkanárvun mas leat gessojuvvon eret geahpádusat.

Dekomponeren geavahuvvo stuora vuodđorusttegiidda mat leat mángga oasis iešguđetlágan ávkkástalli eallinagiin. Doaimmaruđas fievrriiduvvo juohke oassi mas lea mearkkašahtti háhkkanárvu doaimmaruđa ollislaš háhkkanárvvu ektui balánsii sierra ja dain vuoliduvvo árvu lineáralaččat dan mielde man guhká daid navdet bistit doaimmas ekonomalaččat.

Kánturgálvvut ja dihtorat (PCat, bálvvárat jed.) maid ávkkástallanáigi lea 3 jagi dahje eanet, leat fievrriiduvvon balánsii sierra joavkun.

Vuolidanvuohki mii atno vuodđorusttegiidda lea lineára vuolideapmi bargoreaiddu ekonomalaš eallináigi badjel doaimmahagas

Vuodđorusttegiin njeidojuvvo árvu duohta árvui vejolaš geavahanrievdama geažil, jus duohta árvu lea uhcit go balánsii fievrriiduvvon árvu.

Ossosiid ja osiid investeren

Go sirdiimet SRS:ii 01.01.2016 de oasuspoasttat árvvus adnojuvvojedje ja girjejuvvojedje Sámedikki oassin iežas kapitála girjemis fitnodagain. Investeremat ossosiin ja osiin unniduvvojit duođalaš árvun jos árvonjiedjan ii vurdojuvvo leat gaskaboddosaš.

Ossosiid ja osiid ođđa háhkamat girjejuvvojit oastingolu balánsii.

Johtoomiid ja oanehisáigge velggiid klassifiseren ja árvvoštallan

Johtuomiide ja oanehisáigge velggiide gullet poasttat maid máksináigemearri lea jahki maŋŋá oastináigemuttu. Eará poasttat leat klassifiserejuvvon vuodđorusttegiin/guhkesáigge vealgin. Johtuoamit árvvoštallojuvvojit dan vuolimus árvui háhkangolus ja duohtaárvvus. Oanehisáigge vealgi fievrriiduvvo balánsii dainna supmiin mii lei go vealgi áshuvvui.

Gáibádusat

Vealgugasgáibádus ja eará gáibádusat leat fievrriiduvvon balánsii dainna árvvuin mii gáibádusas boahtá ovdan maŋŋá go lea gessojuvvon eret submi mii fievrriiduvvo vurdojuvvon vealgevahágin. Vealgevahát fievrriiduvvo rehketdollui juohke gáibádusa oktagaslaš árvvoštallama vuodul.

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuodas ja eará sirdimat

Rehketdoallolinjjás "Vealgi mii guoská doarjjahálddašeapmái ja eará juolludemiide stádas" dássetvuodas bustávva D romalaš lohku IV, leat sihke dán jagáš dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketdoallojagi áigge, ja ovddit jagiid dohkkehuvvon doarjagat mat eai leat máksojuvvon rehketdoallojagi áigge.

Rehketdoallolinjjás "vuostáiváldojuvvon doarjjajuolludusat mat eai leat juhkkujuvvon", leat sisamáksimat maid Sámediggi disponere olggosmáksimiin earáide, mas olggosmáksin loahpalaš vuostáiváldái ii dáhpuhuva ovdal go maŋŋel rehketdoallojagi.

Stáhta kapitála

Stáhta kapitálii gullet doaibmakapitála, lidnemat ja stáhta eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi SRS 1 vuodul. Boadusrehketdoalu ja balánssa bardinplánat. Oassi čájeha mo stáhta ollislaččat ruhtada doaimma.

Doaibmaopmodat

Sámediggi ii oamas doaibmaopmodaga.

Lidnen

Nettobušeterejuvvon doaimmaid oktavuodas lea buot balánsapoasttaid netto submi earret eahpeávnnaš oamit ja bastevaš doallobiergasat, ruhtaduvvon lidnejuvvon juolludusruhtaduvvon doaimmain, doaibmakapitálain dahje dakkár juolludusain, doarjagiiguin ja sirdimiiguin mat eai leat fievrriiduvvon sisabohtun.

Mo stáhta ruhtada eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid

Stáhta eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi čájeha sisaboadu juolludusain ja vástideaddji doaimmain mat leat geavahuvvon immateriála omiid ja bastevaš doallobiergasiid skáhppomii. Eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid árvvus, mii lea fievrriiduvvon balánsii, lea danin vuostepoasta rehketdoallolinjjás stáhta eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid ruhtadeamis.

Doarjagat mat eai leat fievrriiduvvon sisabohtun

SRS 10 č. 9 olis nettobušeterejuvvon doaimmat eai galgga fievrriidit juolludemiid mat gusket doaimmaide mat eai leat čadahuvvon ovdal 31.12 rehketdoallojagi. Juolludus ovdanbukto doarjjan mii ii leat fievrriiduvvon bohtun dásádatlogahallamis, C. Stáhta kapitála vuolde.

Doarjjahálddašeapmi ja eará stáhtalaš juolludeamit

Doarjjahálddašeapmi ja eará stáhtalaš juolludeamit čájehuvvojit maŋŋel dihto prinsihpalaš áigodaga juohkimiid. Juolluduvvon doarjagat girjejuvvojit dan jagi go olggosgollu miedihuvvo olggosgollun vealgekontoposteremiin olggosgollokontos ja lágideaddjivealggi kredittaposteremiin. Doarjagiid máksimis šaddá lágideaddjivealgekonto velggiid vuollai ja bänkokoonto ovdagihtii máksá.

Reaidaruhtabardin

Reaidaruhtabardin lea ráhkaduvvon dan njuolgga málle vuodul, mii lea heivehuvvon stáhta doaimmaide.

Stáhta rámmaeavttut

lešdáhkodeaddjiprinsihppa

Stáhta doaimmá ieš dáhkodeaddjin. Danne eai leat vel váldojuvvon mielde daidda poasttaide balánsas dahje boadusrehketdoalus, mat geahččalit čájehit molssaektosaš netto dáhkádušgoluid dahje geatnegasvuodaid.

Stáhta konsearnakontoortnet

Stáhta doaimmaide guoská stáhta konsearnakontoortnet. Konsearnakontoortnet mearkkaša ahte buot beaivválaš máksimat loahpahuvvojit daid loahpparehkenastinkontoid ektui mat leat doaimmas Norgga Bánkkus

Sámediggi lea čatnon stáda konsearnakontoortnegii Norges Bankas mearrádusa gáibádusaid olis č. 3.7.1. Sámediggái biddjojit máksinnávccat jeavddalaččat birra jagi máksinplána olis geatnegas departemeanttas KDD ja disponere sierra loahpparehketdoallokontu Norges Banka konsearnakontoortnegis. Reantu ii rehkenastojuvvo. Nettobušeterejuvvon doaimmat doalahit máksinnávcca jagi loahpas.

Juolludusraporteren

Nettobudsjetterte virksomheter får bevilgninger stilt til disposisjon på en annen måte enn Nettobušeteren doaimmat ožžot juolludusaid geavahussii eará vuogi mielde go bruttobušeteren doaimmat ja dain lea álkidahttojuvvon raporteren stáhtarehketdollui. Juolludusraporterema hábmen speadjalastá dan.

Listemis lea mielde bajit oassi, mii čájeha, maid doaimma lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke stáhtakontu (kapihtal/poasta) nammii. Listema gaskkamus oasis oidno mii lea raporterejuvvon likviditehtaraporttas stáhtarehketdollui. Likviditehtaraporttas oidno doaimma sálido ja likviditehtalihkadeamit Norgga Bánkku loahpparehketdoallokontos. Listema vuolimus oasis bohtet ovdan buot finánsalaš eaiggátoasit ja doaimma geatnegasvuodát leat biddjojuvvon mielde stáhta kapitálarehketdollui.

Boadusrehketdoallu

	Nohta	31.12.2022	31.12.2021
Doaibmaboađut			
Juolludusboađut	1	216 774 554	204 240 672
Doarjja- ja sirdimiid boađut	1	3 594 000	4 790 244
Vuovdin- ja láigoboađut	1	1 690 518	1 679 570
<i>Submi doaibmaboađut</i>		222 059 072	210 710 486
Doaibmagolut			
Báلكágolut	2	127 746 027	125 049 010
Geahpádusat eahpeávnnaš omiid ja bastevaš doallobiergasiid	3,4	6 725 123	6 344 551
Eará doaibmagolut	5	95 609 412	76 952 612
<i>Submi doaibmagolut</i>		230 080 563	208 346 173
Doaibmaboađus		-8 021 490	2 364 313
Finásaboađut ja finásagolut			
Finásaboađut	6	6 701	5 572
Finásagolut	6	12 820	18 945
<i>Submi finásaboađut ja finásagolut</i>		-6 119	-13 373
Áigodaga doaimmaid boadus		-8 027 610	2 350 940
Rehkenastimat ja juogadeapmi			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain (nettobušeahtta)	7	-8 027 610	2 350 940
<i>Submi rehkenastimat ja juogadeapmi</i>		-8 027 610	2 350 940
Doarjjaálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas			
Doarjjaáksimat earáide	8	379 640 292	374 361 333
Rehkenastimat stahtákassa doarjjaálddašeapmi	8	-379 640 292	-374 361 333
<i>Submi doarjjaálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas</i>		0	0

Balánsa

	Nohta	31.12.2022	31.12.2021
OPMODAGAT			
A Rusttetruđat			
I Eahpeávnnašlaš oamit			
Prográmmagálvu ja eará sullaslaš rievttit	3	922 985	1 261 587
<i>Submi eahpeávnnašlaš oamit</i>		922 985	1 261 587
II Bistevaš doallobiergasat			
Viessosajit	4	1 790 000	1 790 000
Visttit ja eará gittaopmodat	4	84 545 208	86 829 038
Gándin viessosávvirat ja reaiddut jna.	4	2 157 094	2 252 874
Fastá viessosávvirat, sierra visti	4	10 269 148	11 546 591
Dihor bálvvárat, AV-reaiddut, mángenmašiidna	4	5 338 362	7 264 331
<i>Submi bistevaš doallobiergasat</i>		104 099 811	109 682 834
III Ruđalaš rusttetruđat			
Ossosiid ja osiid investeremat	9	7 714 415	7 714 415
<i>Submi ruđalaš rusttetruđat</i>		7 714 415	7 714 415
Submi rusttetruđat		112 737 211	118 658 836
B. Johtooamit			
II Gáibádušat			
Oastigáibádušat	10	724 195	814 782
Eará gáibádušat fordringer	11	4 850 871	4 005 655
<i>Submi gáibádušat</i>		5 575 066	4 820 437
III Bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat			
Bánkobijut	12	198 919 793	197 773 857
<i>Submi bánkobijut, reaidoruhta ja sullasaččat</i>		198 919 793	197 773 857
Submi johtooamit		204 494 859	202 594 293
Submi opmodagat		317 232 070	321 253 129

	Nohta	31.12.2022	31.12.2021
STÁHTA KAPITÁLA JA VEALGI			
C. Stáhta kapitála			
II Rehkenastin			
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	7	8 509 055	16 536 665
<i>Submi rehkenastin</i>		<i>8 509 055</i>	<i>16 536 665</i>
III Marjduvvon sisaboahtofievrriideapmi juolludusain			
Stáhta eahpeávnnašlaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid ruhtadeapmi	3,4	105 022 796	110 944 421
Juolludusat mat eai leat sisaboahtofievrriiduvvon	13	6 883 357	4 018 000
<i>Submi marjduvvon sisaboahtofievrriideapmi juolludusain</i>		<i>111 906 153</i>	<i>114 962 421</i>
Submi stáhta kapitála		120 415 208	131 499 085
D. Vealgi			
III Oanehisáiggi vealgi			
Lágideaddjivealgi		15 134 589	7 547 073
Velggolaš vearrogeššosat		5 611 336	5 561 446
Velggolaš almmolaš divadat		949 627	607 014
Sajuštuvvon luopmoruđat		10 364 634	10 339 345
Ožžon ovdagihtii mávssu	14	125 000	70 000
Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriiduvvon (nettobušeterejuvvon)	15	13 647 248	7 926 458
Eará oanehisáiggi vealgi	16	5 364 581	8 933 400
<i>Submi oanehisáiggevealgi</i>		<i>51 197 015</i>	<i>40 984 737</i>
Submi vealgi		51 197 015	40 984 737
Submi doaimmakapitála ja vealgi		171 612 223	172 483 822
IV Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda			
Vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda stáhtas	8	138 037 602	144 469 554
Vuosttáiváldojuvvon juolludusat doarjagiidda mat eai leat juhkkujuvvon	8	7 582 245	4 299 753
<i>Submi vealgi guoskevaš doarjjahálldašeapmái ja eará sirdimiidda</i>		<i>145 619 847</i>	<i>148 769 307</i>
Submi stáda kapitála ja vealgi		317 232 070	321 253 129

Nohtat jahkerekhetdollui

Nohta 1 Doaimmaboađut

	31.12.2022	31.12.2021
Juolludusboađut		
Juolludus bajimus departemeanttas	210 665 812	205 253 205
- brutto investeren eahpeávnnašlaš omiide ja bistevaš doallobergasiidda	-803 498	-7 562 191
+ manjduvvon fievrreameit várrejuvvon investeremii (geahpádus)	6 725 123	6 344 551
+ sisaboahu pensungoluid ja joavkodáhkádusa gokčamii (ii máksii)	187 118	205 107
Submi juolludusboahu	216 774 554	204 240 672
Doarjja- ja sirdimiid boahu		
Doarjja eará stáhtalaš doaimmain	445 000	734 000
Eará doarjagat	3 149 000	4 056 244
Submi doarjja- ja sirdimiid boahu	3 594 000	4 790 244
Vuovdin- ja láigoboađut		
Didoštallanboađut	1 573 298	1 506 842
Prošeaktaboađut (vuovdinboađut bávalusain, divatkeahkes)	0	66 566
Deivvolaš boađut	117 220	106 162
Submi vuovdin- ja láigoboađut	1 690 518	1 679 570
Submi doaimmaboađut	222 059 072	210 710 486

Nohta 2 Bálkágolut

	31.12.2022	31.12.2021
Bálkkát - barggit	88 047 062	88 128 167
Bálkkát - ollesáige politihkkárat	7 837 921	6 854 850
Luopmoruđat	11 078 331	10 934 926
Eará dieđihangeatnegas buhtadusat	11 318 211	10 775 626
Bargoaddiivat	2 031 768	1 735 985
Penšuvdnagolut	9 542 804	11 575 279
Buohcanruđat ja eará ruovttoluotta máksimat (-)	-3 998 443	-5 951 803
Eará buvttut	1 888 373	995 980
Submi bálkágolut	127 746 027	125 049 010

* Penšuvnnaš fievrreameit gollun boadusrehketdoalus rehketdoallojagi duodalaččat čoggon submi vuodul.

Penšunmáksu jahkái 2022 11,6 % bargiin ja 9,8% ollesáigepolitihkkáriin. Penšunmáksu 2021:s lei 12 % bargiin ja 9,9 % ollesáigepolitihkkáriin.

Jahkebergut: **145,0** **146,0**

Jahkebergu 2021:i lei boastut nota 2:s Jahkedieđáhusas 2021 6.oasis.

Nohta 3 Eahpeávnnašlaš oamit

	Prográmmagálvu j.s. vuoigatvuođat	Submi
Háhkangollu 01.01.	2 302 891	2 302 891
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	0
<i>Háhkánárvu</i>	2 302 891	2 302 891
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	1 041 304	1 041 304
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	338 602	338 602
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2022	922 985	922 985
Háhkánárvu máksinmearri (eallinahki)	5 ár / lineara	

Nohta 4 Bistevaš doallobiergasat

	Viessosadji	Gáandin Vistit ja eara viessosávvirat gittaopmodat ja reaidut jna.	Fastá viessosávvirat , sierra vistit	Dihtor bálvvárat, AV-reaidut, mángeamášiidna	Submi	
Háhkánárvu 01.01	1 790 000	136 392 697	8 113 614	38 107 871	20 777 599	205 181 780
Jagi háhkanvejolašvuohta	0	0	196 041	0	607 457	803 498
Jagi háhkanhatti eretbidjan	0	0	0	0	-110 654	-110 654
<i>Háhkánárvu</i>	1 790 000	136 392 697	8 309 655	38 107 871	21 274 402	205 874 624
Geahpádusaid akkumuleren 01.01	0	49 563 658	5 860 740	26 561 280	13 513 268	95 498 946
Jahkásaš dábálaš geahpádusat	0	2 283 831	291 821	1 277 443	2 533 426	6 386 521
Jagi eretbidjan čoagganan vuolidemiin	0	0	0	0	-110 654	-110 654
Fievrriduvvon árvu balánsii 31.12.2022	1 790 000	84 545 208	2 157 094	10 269 148	5 338 362	104 099 811
Háhkánárvu máksinmearri (eallinahki)	Háhkánárvu ii nevdađuvo	1,667 %	10 %	3-5%	6-33%	
Eallináigi	Geažehis eallinahki	60 ár	10 ár	dekomponereju vvon	3-10 jagi	

Nohta 5 Eará doaimmagolut

	31.12.2022	31.12.2021
Viessoláigu	13 063 537	12 135 135
ležamet visttiid ja rusttegiid ortnegisdoallan	1 795 487	3 468 825
Láigolanjaid ortnegisdoallan ja rievdadeapmi	4 280	80 601
Eará golut opmodagaid ja lanjaid doaimmaheapri	4 341 423	3 539 631
Mašiinnaid, stohpogávvuid ja sullasaččaid láigohu	4 980 322	5 539 561
Smávít reaidooastimat	890 506	1 602 882
Mašiinnaid, reaiduid jna. divvun ja ortnegisdoalla	272 977	282 952
Konsuleantabálvalusaid oastin	25 624 469	13 251 672
Amas doaimmaid oastin	11 069 656	14 538 259
Mátkkit ja borramuš	23 865 180	11 886 754
Táhpa jed.	29	18 150
Eará doaimmagolut	9 701 547	10 608 190
Submi eará doaimmagolut	95 609 412	76 952 612

Lassidiedut operationála láigošiehtadusaid birra

Báhcán áigodat	Makkár oapmi					
	Eahpeávnnaš oamit	Viessosajit, vistit ja eará gittaopmodat	Mašinnat ja fievrogaskaoami t	Gáandin viessosávvirat ja reaidut jna	Infrastruktu roamit	Submi
Áigodat gitta 1 jagi		2 139 898				2 139 898
Áigodat 1-5 jagi	2 584 373	1 335 658				3 920 031
Áigodat badjel 5 jagi		8 645 264				8 645 264
Áigodaga fievrriduvvon láigomáksin	2 584 373	12 120 820	0	0	0	14 705 193

Tabealla čájeha čohkkejuvvon goluid láigomáksima rehketdoallojagis.

Nohta 6 Finánsasisaboadut ja -golut

	31.12.2022	31.12.2021
Finánsaboadut		
Reantoboadut	3 822	372
Valutagevinst (agio)	2 879	5 200
Submi finánsaboadut	6 701	5 572
Finánsagolut		
Reantogolut	12 238	16 859
Valutatap (disagio)	582	2 086
Submi finánsagolut	12 820	18 945

Nohta 7 Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain

	31.12.2022	31.12.2021	Erohus
Rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimmain	794 640	8 822 250	8 027 610
Ruđalaš rusttetruđat	7 714 415	7 714 415	0
Submi rehkenastin juolludusrulhtaduvvon doaimn	8 509 055	16 536 665	8 027 610
Lidnema jahkásaš divvumat (kongruansaerohus)			
Lidnema rievdadeamit juolludusrulhtaduvvon doaimma balánsas			-8 027 610
Lidnen juolludusrulhtaduvvon doaimma boadusrehketdoallu			-8 027 610

Nohta 8 Doarjjahálddašeapmi ja eará sirdimat stáhtas

Juolluduvvon doarjjagat	31.12.2022	31.12.2021
Doarjjagat gielddaide	120 251 416	86 899 797
Doarjjagat fylkkagielddaide	4 450 400	10 886 000
Doarjjagat eahpegávppálaš fitnodagaide	170 431 887	196 792 817
Doarjjagat állodoaluide	18 900 346	18 435 439
Stipeanda	7 044 700	7 191 500
Doarjjagat ideála organisašuvnnaide	45 857 728	53 289 301
Doarjjagat stáhtahálddašeapmái	6 158 863	4 036 106
Doarjjagat olgoriikii	113 000	115 000
Submi juolluduvvon doarjjagat	373 208 340	377 645 960

Máksojuvvon doarjjagat earáide	
Doarjjagat ja gessojuvvon ruovttoluotta doarjjagiid submi	373 208 340
Doarjja vealggi rievdamat	6 431 952
Maskojuvvon doarjjagat earáide 2022:s	379 640 292

Vealgi doarjjahálddašeami oktavuodas	31.12.2022	31.12.2021	Erohus
Lágideaddjivealgi ealáhus	21 966 031	22 428 378	462 347
Lágideaddjivealgi kultuvra	12 335 108	13 712 446	1 377 338
Lágideaddjivealgi oahpahus	66 118 014	69 120 072	3 002 058
Lágideaddjivealgi giella	9 375 750	9 679 050	303 300
Lágideaddjivealgi njuolgga doarjjagat	723 000	1 961 500	1 238 500
Lágideaddjivealgi eará doaimmat	17 326 807	16 676 108	-650 699
Vealgi eará doarjjaoažžut	10 192 892	10 892 000	699 108
Submi vealgi doajjahálddašami oktavuodas	138 037 602	144 469 554	6 431 952

Vealgi mii guoská doarjjahálddašeapmái ii sáhte iešguđetlágan sivaid dihte sirrejuvvot seamma ládje go tabeallas "Juolluduvvon doarjjagat".

Juolludusat mat eai leat juogaduvvon	
2021 dienas – olgguldas ruđat - RA`s doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin	4 299 753
Riikkaantikvára (RA) -Doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin	3 300 000
Riikkaantikvára (RA) - Doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin ja fanassuodjal	1 250 000
Riikkaantikvára (RA) - Eaktodáhtolašvuoda jahki 2022	170 000
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD)- speallanruđat	1 500 000
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD) - Koronadoarjja sámi museaide ja lávdeinstitušuv	1 000 000
Kultur- ja dásseárvodepartemeanta (KUD) - Speallanruđat kulturulbmiliidda – Báastede proš	1 000 000
Juolluduvvon doarjja namuhuvvon poasttain 2022:	
Juolluduvvon RA - Doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin	-2 437 508
Juolluduvvon KUD - speallanruđat	-1 500 000
Juolluduvvon KUD - Koronadoarjja sámi museaide ja lávdeinstitušuvnnaide	-1 000 000
Submi doarjjajuolludusat mat eai lea juogaduvvon	7 582 245

Nohta 9 Ossosiid ja osiid investeren

	Fitnodatkan- tuvra	Vuodđudan- beaivi	Osso- Eaigg		Jienaid lohku	Fitnod. jagi boadus	Balánsii	Balánsii	Balánsii
			siid lohku	át- oassi			fievrrid. EK finodagas 31.12.2021	fievrrid. árvu kap. Rehket- doallu	fievrrid. árvu Rehket- doalus
Beaivvaš Sámi Našunalteaher AS	Kautokeino	01.02.2010	40	40,0 %	40,0 %	2 741 402	8 090 460	40 000	1 680 000
Senter for Nordlige Folk AS	Kåfjord	20.04.2009	6 540	30,0 %	30,0 %	170 940	17 781 340	1 308 000	4 819 200
Åarjelhsaemien Teatere AS	Mo i Rana	09.09.2012	55	55,0 %	55,0 %	246 239	4 319 321	55 000	654 897
Samisk Hus Oslo AS	Oslo	10.12.2013	392	49,0 %	49,0 %	-41 990	42 951	39 200	145 418
Internasjonalt Samisk Filminstitutt AS	Kautokeino	07.04.2014	90	47,4 %	47,4 %	104 986	455 318	90 000	76 650
Vardobáiki	Evenes	20.03.2015	600	48,3 %	48,3 %	535 485	8 153 302	150 000	338 251
Fievrriduvvon árvu balánsii									
31.12.2022									7 714 415

Nohta 10 Oastigáibádusat

	31.12.2022	31.12.2021
Oastigáibádusaid árvu	724 195	814 782
Submi oastigáibádusat	724 195	814 782

Nohta 11 Eará gáibádusat

	31.12.2022	31.12.2021
Ovddalgihtii máksojuvvon bálká	0	1 000
Loatna bargiide	92 500	48 500
Ovddalgihtii máksojuvvon láigu	2 416 336	2 718 734
Ovddalgihtii máksojuvvon golut	530 353	257 292
Eará gáibádusat	1 811 683	980 129
Submi eará gáibádusat	4 850 871	4 005 655

Sámediggi lea ovdagihtii máksán viessoláiggu iešguđet láigoheddjiide 2022 juovlamánu. Dasa lassin leat oktasašgolut ja doaibmagolut ovddalgihtii mákxon iešguđet láigoheddjiide poastta vuolde eará ovddalgihtii mákxon golut. Eará gáibádusaid sivva leat NAV gáibádusat ja gáibádusat Riikaantikvárii ja Regionála dutkanfoandaide.

Nohta 12 Bánkobijut, reaidaruhta ja sullasaččat

	31.12.2022	31.12.2021
Bijut stáhta konsernkonto	198 919 793	197 773 857
Submi bánkobijut ja reaidoruhta	198 919 793	197 773 857

Nohta 13 Juolludusat mat eai leat fievrriduvvon bohtun

	31.12.2022	31.12.2021	Erohus
Juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievrriduvvon bohtun			
Sajusteapmi 2020- Ođđa dulkon- ja čeahkkinstivrenrusttegat	0	1 000 000	1 000 000
Sajusteapmi 2020/21 - Rámmašiehtadusat oahpponeavvobuvttadeaddjiiiduin	1 835 000	2 268 000	433 000
2021 dienas – Sámedikki dásseárvodieđáhusa čuovvuleapmi	500 000	750 000	250 000
Várrejuvpmi 2021 - Oahpodirektoráhta - eastadit givssideami	1 000 000	0	-1 000 000
Várrejuvpmi 2022 - Árvvostallan Doarjja girjjálašvuoda ovddideapmái ja ovdánahtimii	77 225	0	-77 225
Várrejuvpmi 2022 - Vejolašvuodaoahppu Dáiddadállui	500 000	0	-500 000
Várrejuvpmi 2022 - Máhtovuoddu suodjalanguovvluid/ álbmotmehciid hálldašeapmái	214 132	0	-214 132
Várrejuvpmi 2022 - Mohtorjohtolaga geahččaleapmi meahcis	459 000	0	-459 000
Várrejuvpmi 2022 - Gievrras giellamodeallaid bagadeapmi/gelbbolašvuhta mánáidgárdd	750 000	0	-750 000
Várrejuvpmi 2022 - Sámediggii Norggas - Giellagáldu doarjagiid badjelbáza 2022	548 000	0	-548 000
Submi juolludusat fágadepartemeanttain mat eai leat fievrriduvvon bohtun (vealgi)	5 883 357	4 018 000	-1 865 357
Juolludusat mat eai leat fievrriduvvon bohtun eará departemeanttain			
Dálkkádat ja birasdepartemeanta - Árbevirolaš sámi luossabivdu Deanus	1 000 000	0	-1 000 000
Juolludusat mat eai leat fievrriduvvon bohtun eará departemeanttain (vealgi)	1 000 000	0	-1 000 000
Submi juolludusat mat eai leat fievrriduvvon	6 883 357	4 018 000	-2 865 357

Nohta 14 ožžon ovdagihtii mávssu

	31.12.2022	31.12.2021
Romssa ja Finnmarkku fylkkamánni - báikediđoštallan	125 000	70 000
Submi, ožžon ovdagihtii máksima (vealgi)	125 000	70 000

Nohta 15 Doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun

	31.12.2022	31.12.2021	Erohus
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun (vealgi)			
Oahppodirektoráhta – givssideami eastadanbargu	0	1 000 000	1 000 000
Justiisa- ja gearggusvuodadepartemeanta - veahkaváldi lagaš oktavuodain	1 200 000	1 200 000	0
Riikkaantikvára - "fredete bygninger og anlegg i privat eie, kulturmiljø og kulturlandskap"	637 000	1 000 000	363 000
Juolludus Riikkaantikváras - "Registering av samiske bygninger - forvaltning 2020"	1 000 000	1 000 000	0
Juolludus Riikkaantikváras - "Kompetansmodell kommune 2020"	200 000	200 000	0
Juolludus Ruota Sámedikkis - Giellagáldu	7 209 458	2 596 458	-4 613 000
Juolludus Riikkaantikváras - KULA	70 000	70 000	0
Riikkaantikvára – Kulturmitobargu suohkaniin – KIK	869 000	300 000	-569 000
Kultur- ja dásseárvudepartemeanta – Arctic Arts Summit:a norgga oasi promoteremii doarjja	1 032 000	400 000	-632 000
Walt Disney – sámi veršuvdna Jikŋon 2	164 606	160 000	-4 606
Juolludus Suoma Sámedikkis - Giellagáldu	1 265 184	0	-1 265 184
Juolludusat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun (vealgi)	13 647 248	7 926 458	-5 720 790

Nohta 16 Oanehisáiggi vealgi

	31.12.2022	31.12.2021
Velggolaš čoggon bálkágolut	4 086 829	4 080 500
Eará oanehisáiggi vealgi	473 998	152 839
Čoggon golut	803 754	4 700 061
Submi eara oanehisáiggi vealgi	5 364 581	8 933 400

Reaidaruhtabardin njuolgga vuogi mielde

31.12.2022

Reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain

Sisamáksimat

juolludusaid sisamáksimat	213 695 661
sisamáksimat doarjagiin ja sirdimiin	10 005 184
sisamáksimat gálvo- ja bálvalusvuovdimiin	1 636 041
eara sisamáksimat	141 281
<i>Sisamáksiid submi</i>	225 478 167

Olggomsáksimat

olggomsáksimat gálvo- ja bálvalusoasitiid ovddas	-89 513 191
báلكá- ja sosiála goluid olggomsáksimat	-86 671 000
vearuid ja almmolaš goluid olggomsáksimat	-33 876 403
eará olggomsáksimat	-7 036 187
<i>Olggomsáksiid submi</i>	-217 096 781

Netto reaidaruhtajohtu jodiheami doaimmain

8 381 386

Reaidaruhtajohtu investerendoaimmain

olggomsáksimat eahpeávnnaš omiid ja bistevaš doallobiergasiid vuodima oktavuod	-803 498
Netto reaidaruhtajohtu investerendoaimmain	-803 498

Reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas

Máksimat stáhtakássas doarjagii earáide	373 208 340
doarjagiid ja sirdimiid olggomsáksimat earáide	-379 640 292
Netto reaidaruhtajohtu sirdimiid oktavuodas	-6 431 952

Netto rievdadus reaidoruđain ja reaidoruhtaekvivateantain

1 145 936

Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivateantaid ráđju áigodaga álggus

197 773 857

Reaidoruđa ja reaidoruhtaekvivateantaid ráđju áigodaga loahpas

198 919 793

31.12.2022

Buohtastahttin

Lidnen juolludusruhtaduvvon doaibma	-8 027 610
dábálaš geahpádusat	6 725 123
Biddjojumit manjduvvon sisaboaduide (háhkamat rusttegat)	-803 498
reivadás sáhta finansieremis eahpeávnnaš gaskaomiin ja bistevaš doallobiergasat	-5 921 625
reivadás juolludusat mat eai lat fievrriduvvon bohtun	2 865 357
reivadás oastigábádusat	90 587
reivadás lágideaddjivealgi	7 587 517
reivadás doarjagat ja sirdimat mat eai lat fievrriduvvon bohtun	5 720 790
poastat klassifiserejuvvon investereren- ja finánsadoaibman	803 498
poastat klassifiserejuvvon reaidaruhtajohtun čadnon sirdimiidda	6 431 952
reivadás doarjagat ja sirdimat mat eai leat fievrriduvvon bohtun	-3 149 460
reivadás eara áigeráddjenpoastain	-3 941 245
Netto reaidaruhtajohtu doaimmain	8 381 386

Juolludanraporteren

Juolludanraporteremis oidnojit dat rehketdoallologut maid Sámediggi lea raporteren stáhtarehketdollui. Dat biddjojuvvojit daid kapihttaliid ja poasttaid mielde maidda Sámedikkis lea fápmudus hálddašit. Das oidnojit buot ruđalaš opmodagat ja geatnegasvuodát mat Sámediggái leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus. Kolonnas juolludus oktiibuot oidno maid Sámediggi lea ožžon geavahussii juolludusreivves juohke buohtalas kapihttalii/postii.

Juolludusraporterema bidjameis lea mielde bajit oassi mii čájeha mii lea raporterejuvvon stáhtarehketdoalu likviditehtaraporttas. Likviditehtaraporttas oidnojit doaimma sálđo ja likviditehtalihkadusat ruhtačilgehuskontos Norgga Bânkkus.

Rádjoruđat mat leat raporterejuvvon kapitálarehketdollui logahallama vuolit oasis, čájehit buot ruđalaš opmodagaid ja geatnegasvuodaid mat doibmii leat biddjojuvvon stáhta kapitálarehketdoalus.

Juolludusraporterema bardin

Gollopostta	Kapihttala namma	Poasta	Poastateaksta	Juolludus buohkanassii
226	Máhtodepartemeanta	21	Juolludus buvttadeapmai sámi digitála oahpponeavuvin	15 000 000
325	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	72	Arctic Arts Summit:a Norgga oasi prosjekteremii doarjja	500 000
325	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	72	Arctic Arts Summit:a Norgga oasi prosjekteremii doarjja	1 000 000
325	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	77	Koronadoarjja sámi museaide ja lávdeinstitušuvnnaide	1 000 000
328	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	78	Doarjja sámi-duiska ovtasbargoprošektii	2 040 000
560	Sámediggi	50	Sámediggi	560 644 001
1400	Riikaantikvára	76	Doarjja eaktodáhtolašvuoda jahkái 2022	170 000
1429	Riikaantikvára	60	Kultormuitobargu suohkaniguin -KIK	732 000
1429	Riikaantikvára	70	Bevaringsprgrammet fo rutvalgte arkeologiske kulturminner (BARK)	200 000
1429	Riikaantikvára	71	Doarjja ráfáiduvvon kulturmuittuide priváhta eaiggádiin og kulturmiljø og kulturlanskap	3 300 000
1429	Riikaantikvára	71	Ráfáidathttojuvvon visttiid suodjaleapmi priváhta oamastusas	750 000
1429	Riikaantikvára	74	Doarjja fanassuodjaleapmái	500 000
-	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	-	Speallanruđat kulturulbmilii - Báástede prošeakta	1 000 000
-	Kultur- ja dásseárvodepartemeanta	-	Speallanruđat sámi valáštalami 2021	1 500 000
-	Dálkkádat- ja birasdepartemeanta	-	Doarjja árbevirolaš deanu luosabivddu máhtu fievrredit viidásat	1 000 000
Gollopostta submi				589 336 001

Rájut dieđihuvvon likvidaraporttas	Nohta	Rehketdoallu 2022
Sisasaldo Norgga Bânkku loahpparehketdoallokonotos	12	197 773 857
Rievdadusat áigodagás		1 145 936
Submi olggos saldos Norgga Bânkku koahpparehketdoalus	12	198 919 793

Ruhtarájut dieđihuvvon kapitálarehketdollui (31.12)

Konto	Teaksta	Nohta	2022	2021	Rievdadus
1961	Rádjoruđat konto(in) Norges Bank:as	12	198 919 793	197 773 857	1 145 936
1350	Beaiwaš Sámi Našunálateahter AS	9	40 000	40 000	0
1350	Senter for Nordlige Folk AS				
	Davvi álbmogiid guovddáš OS	9	1 308 000	1 308 000	0
1350	Åarjelhsaemien Teatere AS	9	55 000	55 000	0
1350	Sámi Viessu Oslo as	9	39 200	39 200	0
1350	Internašunála Sámi Filbmainstituhtta AS	9	90 000	90 000	0
1350	Vardobáiki	9	150 000	150 000	0

